

4A

23

3

14

4A
23
3
141

10 -

4 -

6 -

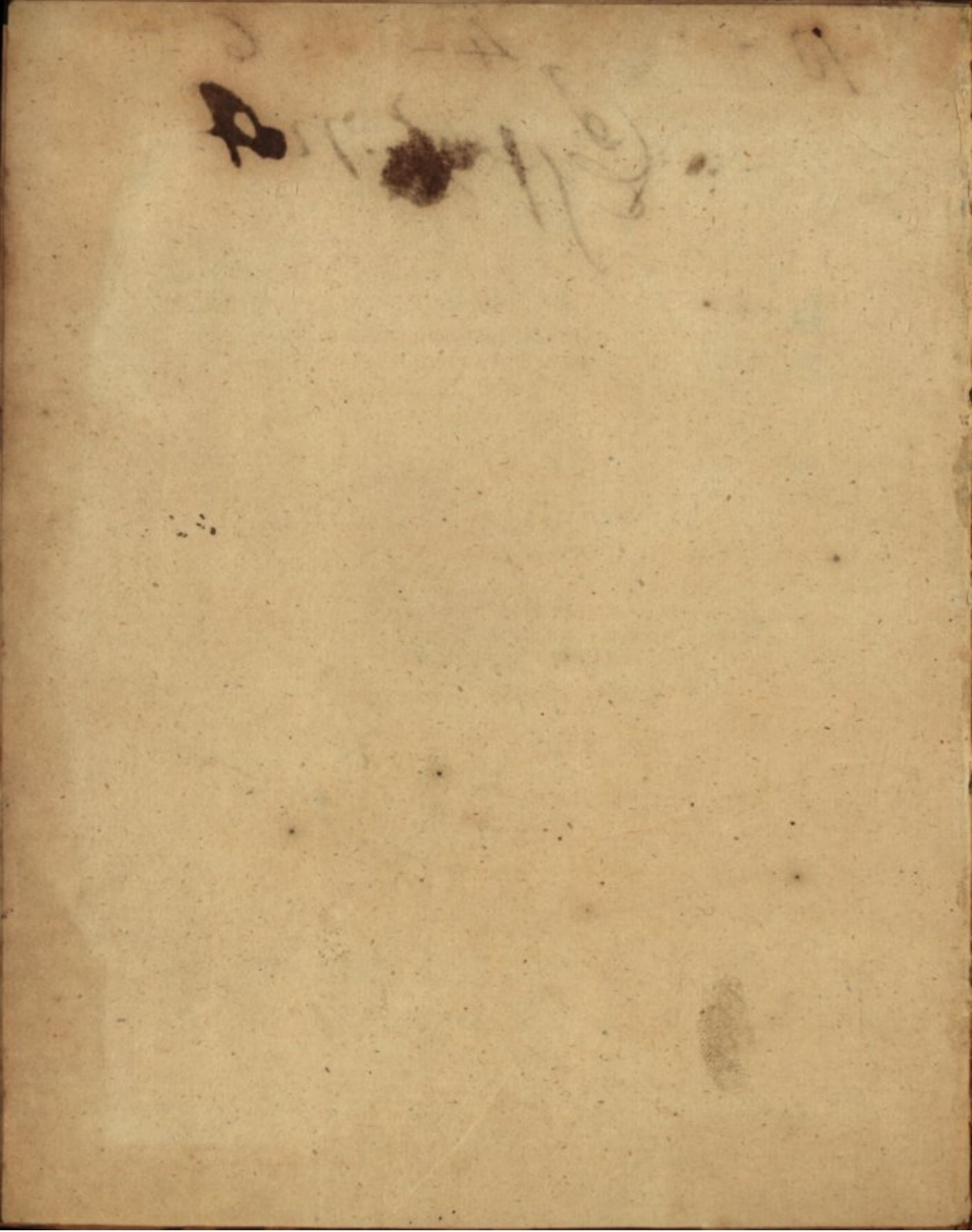
~~St. Anna~~

4A

23

3

14

HORTVS
MEDICVS ET PHI-
LOSOPHICVS: IN QVO

PLVRIMARVM STIRPIVM BRE-
VES DESCRIPTIONES, NOVÆ ICONES

non pauca, indicationes locorum natalium, obseruationes de cul-
tura earum peculiare, atque insuper nonnulla remedia
euporista, nec non philologica quædam
continentur.

AUCTORE IOACHIMO CAMERARIO

Reipub. Norimberg. Medico D.

ITEM

SYLVA HERCYNIA:

SIVE CATALOGVS PLANTARVM SPONTE

nascentium in montibus & locis plerisque Hercyniæ Sylvæ quæ
respicit Saxoniam, conscriptus singulari studio à Ioanne
Thalio Medico Northusano.

Omnia nunc primum in lucem edita.

Francofurti

M. D.

ad Manum.

LXXXVIII.

Cum Gratia & Privilegio Cas. Maiest.

NOTES

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

BY NATHANIEL BENTLEY
OF BOSTON

IN TWO VOLUMES

VOLUME I

BOSTON: PRINTED AND SOLD BY
J. B. ALLEN, 1825.

REI HERBARIAE STV- DIOSO LECTORI

S. D.

VM de hortorum differentijs, vtilitate ac laude, ac præterea honesta eorum oblectatione, plures antea tam recentium quam veterum satis copiose in suis scriptis disseruerint, ea omnia hic repetere superuacaneum esse putauî.

Pauca tamen quædam propter argumenti, quod tractandum iam suscepimus rationem, & ad nostrum institutum pertinentia, breuiter hic præfari visum fuit, reliqua quæ adhuc in hoc genere meditamur, in tempus aliud commodius reseruando. Hortus itaque, de quo agimus, apud veteres bifariam accipiebatur. Primum enim significatione generaliore vniuersam villam intelligebant, vt autor est Festus, & lex duodecim tabularum, vt sciunt Iurisconsulti, idemque Plinius affirmat lib. 19. cap. 4. Horatius quoque eodem sensu accepisse videtur lib. II. Satyr. Ecloga VI.

*Hoc erat in votis, modus agri non ita magnus,
Hortus vbi, & tecto vicinus iugis aque fons,
Et paulum syluæ super his foret, auctius atq;
Dij melius fecere, bene est, nil amplius oro.*

Magis autem proprie & specialius locū varijs plan-

P R Æ F A T I O

tis confitum & exultum, quem Græci *κίτρον* nominant, hoc vocabulo exprimebāt. Qui rursum duplicem differentiam sortitur. Vel enim voluptatis & luxus tātum causa horti magnis sumptibus instruebantur, quales olim magna ex parte apud Ægyptios fuere, quibus secundum Athenæum lib. V. peculiaris hæc cura fuit, vt ob nimiam aëris temperiē omni anni tempore copiam haberent nouorum florum. Quos nostris temporibus imitari Turcas studiosissime videmus, à quibus ad nos quoque rariorum & incognitarum stirpium non exigua copia afferri solet. Sumptuosissimi etiam fuere isti horti pensiles Babylonij, quos inter miracula mundi recensuerunt, & à Q. Curtio libr. I. ac Diodoro Siculo satis copiose describuntur, quorum etiam monumenta adhuc quædam nostra ætate extare asserunt, qui Babylonem profecti sunt. De hortis quoq; Gelonis circa Syracusas plura memoriæ tradidit Athenæus libr. 12. quos tamen plane interijisse, sicut multos alios constat. In horum numero forsitan quoque erunt reponendi Epicuri horti, quos ille primus intra urbem Atheniensem transtulit ex agris, vt Cicero de Natura Deorum & alij scribūt, atq; ideo à veteribus ocij & hortorum magister fuit appellatus. Proprie vero olim potius hi numero multitudinis dicebantur Horti quoq; apud Romanos, vt Salustiani, qui ob splendorem & amœnitatem à Regibus posterioribus ad inhabitandum fuere

expe-

AD LECTOREM.

expetiti: Luculliani magnificentia celebres: Seneciani, qui Neronem ad domini necem impulisse existimantur, nec non plures alij, quos omnes enumerare nimis lógum foret. In quorum nimios ac profusos sumptus acriter (vt solet in alia quoq; vitia suorum temporum) inuehitur Horatius ode XV. lib. II. cuius initium:

*Iam pauca aratro iugera regia
Moles relinquunt, &c.*

Vel vtilitatis potius, (quod secundum & præcipuum membrum erat) gratia instituebantur. Qui rursus aut ad sustentationem vitæ & quotidianú victum potissimum hominibus expetebantur, Oeconomiam & rem culinariam instruētes, suppeditando olera, legumina, omnis generis fructus, gramina & alia similia. Hos merito nec sine causa summopere commendarūt veteres, & eorum encomia Plinius lib. 19. ferme omnia breuiter recenset. Expedita res est, inquit, & parata semper, neq; egent igne qui hortos habent: crudis enim cibus facile vescuntur & coctu facilibus. Itaq; hortus altera succidia quondam putabatur, cum vbi opes horti deerant, de carnario & macello viuendum esset. Carnis vero desideria antiquis fuere in exprobratione. Vnde vocabatur hortus plebis macellum, innocentiore victu fructum salubrem & frugalem porrigens. Verum cum hæc & alia hortorum cōmoda elegantissimo carmine descripserit vna cum suo frugali hortulano autor

P R Æ F A T I O.

poematis Moreti, quod Virgilio ascribitur, quædam
his inferenda putavi.

*Non illi suspensa focis carnaria iuxta
Durati sale terga suis, trunciq; vacabant.
Hortus erat iunctus casule, quem vimina pauca
Et calamo redimita leui munibat arundo,
Exiguus spacio, varijs sed fertilis herbis,
Non illi deerat, quod pauperis exigit usus:
Interdum locuples è paupere multa petebat,
Nec sumptus erat illud opus, sed regula cura,
Si quando vacuum casula pluuiæq; tenebant
Festæ lux, si forte labor cessabat aratri,
Horti opus illud erat.*

& quæ sequuntur.

Aut ad vsum deniq; Medicum horti excolebantur,
(quamuis hi sæpius cum superioribus tanquam affines
admodum coniungantur). Escas enim præbere potest
simul & medicamenta hortus. Fuitq; olim hæc horten-
sis medicina admodum fida minimeq; suspecta, quæ
nunc etiam nonnullorum laudabili sententia rursum
in lucem profertur, & ad verum vsum reuocatur, ne scili-
cet, vt iterum Plinij verbis vtar, vilitas adimeret. Recte
itaq; quidam ex recentiorib. poetis eleganter cecinit:

*Magnus inest herbis vigor & vis insita cælo,
Graminibusq; sua est vel vilibus addita virtus.
Nilq; adeo abiectum est, nihil est tam vile, sacratum
Quin medicamen habet: bulbo maluæq; potestas
Est sua & vrticis: mentes adhibete fidemq;
Mortales multa scrutati indagine, numen
Non deerit, superiq; volunt sua munera queri.*

Atq;

AD LECTOREM.

Atq; hi quidem ambo postremi horti tam alimenti quam medicamento ratione vtilis admodum ac necessarii, vltra hæc maxima commoda, præterea propter contemplationem naturæ, vt Hippocrates noster ait, iustissimæ admirandam ac proprietates plane diuinas, oblectationem singularem præstantibus ingenijs semper afferre consueuerunt. Quapropter omni tempore hoc iucundissimum pariter & vtilissimum studiũ hortense à maximis principibus & alijs plurimis summopere fuit commendatum ac diligenter admodum excultum, statuentibus non solum ad sustentationem ac conseruationem vitæ humanæ per commodum, sed etiam suarum curarum ac molestiarum asylum esse & conuenientiss. præsidium. Vnde etiam non pauci in summis honoribus & dignitatibus viuentes, tandem illis omnib. spretis & relictis, exiguo aliquo hortu contenti, priuatam vitam rebus cunctis alijs prætulerunt.

M. Varro memoriæ prodidit, Nestorem, qui temporib. belli Troiani vixit & tam longæuus fuit, vt nunc etiam Nestoreos annos alicui precari soleamus, ita fuisse huic studio deditum, vt ἀλεξίκοπον, id est, auxiliarem hortum carmine quoque descripserit. Alcinous Rex Phæacũ, qui Homero οδ. η. & Orpheo in Argonauticis διγώτατος τῶν βασιλέων dicitur, diligenter & sedulo hortos excoluit, ad quos negotijs regni expeditis, quotidie se conferre atq; ibidem animum à curis & laboribus non
 parum

P R Æ F A T I O

parum recreare consuevit. Quem imitatum quoque fuisse Octavianum Augustum Imperatorem Romanum historici memorant, crebro diuertentem ad hortos Meccenatis elegantissimos. Sic Cyrum Regem Persiæ, & Diocletianum Imper. ac quidem hunc posteriorem abdicato imperio Romano, proprijs manib. scribunt tanta cura & diligētia hortos excoluisse, vt omnibus qui viderent admirationi essent.

Sed veniamus ad nostros quoq;. Imperator Fridericus, qui 53. annis Imperio felicissime præfuit, Rei herbariæ ita fuit intentus, ac tantum in ea profecit, vt sæpius (teste Cuspiniano) cum Medicis suis animi gratia de plantis & earum viribus prolixè disputare non erubuerit. Quem sine omni dubio ipsius abnepos Maximilianus II. Augustissimæ memoriæ Imperator in hoc genere quoq; superasset, magnis sumptibus ex diuersis orbis terrarum regionib. rarissima & selectissima simplicia conquirendo, ac hortum de consilio clarissimi & doctiss. viri Dn. Caroli Clusij de Re Herbaria optime meriti, (quem propterea vnice amabat & fouebat) instruendo, nisi secundum æterni Dei voluntatem ante tempus cum luctu & mœrore summo omnium bonorum has terras reliquisset.

Sunt etiam nūc superstites, tam in Germania quam alibi laudatissimi principes, qui hoc idem factitare nō desinunt, quorum omnium nomina & laudes si enumerare

AD LECTOREM.

merare vellem, integrum librum cōponere quispiam
 posset. Nō licet tamen sine ingrati animi euidenti no-
 ta hoc loco præterire Illustris. ac præstantis. princi-
 pem ac D. D. Vuilhelmum Lantgrauium Halsiæ, Do-
 minum meum clemētissimum, cuius Celsit. vt omni-
 um bonarum artium amore singulari tenetur, ita na-
 turali quadam inclinatione ad hoc studium defertur,
 atque ideo stirpium exactam cognitionem sibi com-
 parare non dubitauit. Quam ob causam non solum
 hortum copia rariorum, quas Germania nunquam an-
 tea habuit, ac selectiorum plantarum atque omnis ge-
 neris fructiferarum arborum, quas mihi videre ali-
 bi non contigit, instructissimum, nullis parcens im-
 pensis excolit atque exornat: verum etiam alios huic
 studio operam dantes fauore benignissimo comple-
 ctitur, atque eorum conatus eximia munificentia iuua-
 re ac promouere non desinit. Idque tum alij non pau-
 ci sciunt, tum ego imprimis subiectissimæ gratitudinis
 commemoratione semper prædicare debeo & cupio,
 atque ingenue fateor ad horti huius mei culturam ac
 vniuersi operis Botanici elaborationem ante alios suæ
 Celsitud. non pauca me referre acceptum.

Hæc Principum & magnatum laudabilissima ex-
 empla plurimi etiam priuati homines omnibus tem-
 poribus imitari, & pro sua quisque parte ad illustran-
 dam & locupletandam hanc præclaram scientiam ali-

P R Æ F A T I O

quid afferre in medium, & olim studuerunt, & nunc etiam non pauci eam in rem incumbunt. Theophrastum Eresium Aristotelis discipulum hortum habuisse amplissimum, ex testamento quoque ipsius apparet, ut refert Laërtius, in quo multa & diuersa genera excoluit, quo rectius eruditissimos suos libros de Historia & caulis plantarum, qui nunc etiam, quamuis multis in locis deprauati, in doctorum manibus versantur, meliusq; conscribere posset. Romæ temporibus Plinij, Antonio Castori Medico insignis fuit ea in arte autoritas, qui idem scribit lib. 25. cap. 2. Sibimet ipsi & alijs contigisse plerasque stirpes in eius horto visendo contemplari: in quo bonus iste senex sobrie & frugaliter sese oblectans centesimum ætatis annum superauit, nullum malum corporis expertus ac ne in ætate ea memoria aut vigore concussus. Quam quidem egregiam historiam ideo hoc loco præ alijs proponere volui, ut studiosi eam assidue præ oculis haberent, & hoc studium innocentissimum cum sobrietate coniunctum perpendant quantum ad animi & corporis vires conducere queat. Nostro seculo sane plures forsitan quam vnquam alias huic rei herbariæ excolendæ incumbunt, ac indies magis magisque de ea bene mereri pergunt, quorum omnium cum tantus sit numerus, ut vniuersi hic nominatim, quemadmodum par erat, celebrari nequeant: Satius esse putavi eorum laudes in aliud

commo-

AD LECTOREM.

commodius tempus referuare, ac potius de præfenti opusculo hoc nostro nonnulla quæ necesse esse arbitrati sumus, adijcere. Cum equidem ego à pueritia *φύσει καὶ παρὰ φύσιν*, (vt dici solet) ad inuestigationem *τῶν ἀπλῶν φαρμάκων* miro studio afficerer, ac postea ad artem Medicam animum applicans, indies pleniorē adhuc quasi possessionem illius mihi comparare assidue studebam, tandem certum domicilium nactus per multos annos pro mearum rerum facultatibus, suburbanum ipsemet hortum excolere, eumq; quanta fieri potuit diligentia, inquilinis & exoticis plantis rarioribus auctiorem reddere conatus sum, non ex commentarijs & delineationibus aliorum tantum, sed ipsa *αὐτοψία* & oculata fide nascentium, augescentium & rursus decrefcentiū stirpium naturam, proprietatem & efficacitatem plenius addiscere, & vberiorē ipsorum scientiam adipisci anitens. Quam rem etiam ad lucubrations meas Botanologicas, (de quibus nonnihil deinceps dicemus) apprime mihi vtilem & necessariam fore existimaui. Accedit ad hoc, quod in meis laboribus quotidianis & occupationibus interdum propemodum nimijs, vbi nonnihil ocij concessum fuit, hoc pacto non parum leuationis mihi comparauerim. Hoc enim quasi refugium quoddam & secessum liberalem vel potius museum iucundissimum ab ipsa Natura tot herbis, arbutis ac arboribus instructum ac exornatum quis non

P R Æ F A T I O

amplecteretur? quis non fateretur etiam marmoranidissima regiarum, picturasq; splendidissimas, ac alia præclara artificia ab illis longissime superari. Hocq; re ipsa ita esse experietur, qui accurate stirpium varietatem, numerum, formam, flores multiplices, succos deniq; & vires salutes hominum causa productos perpendere voluerit, nec opus est, quamuis in promptu essent, aliorum plurimas autoritates hic ad confirmandam nostram sententiam afferre. Quid vero in hoc genere laborauerim, & quæ impenderit, sciunt alij, nec me pluribus hic commemorare decet. At cum non solum negocia alia grauiora, ac ætas præterea ingrauescens, non parum de priore mea alacritate & φιλοπονία auferat: verum etiam idoneorum hominum, quorum opera hac in parte vtor, indies maior penuria sit, accedente insuper superioris anni hyberno frigore intensissimo, cuius insolita sæuitia plurimarum stirpium exoticarum, quæ huc vsq; nostrum cælum paulo asperius & frigidius vtcunque ferre assueuerant, vnica vice prouentum impostherum vix recuperabilem abstulit: rogatus ab amicis compluribus, Catalogum earum plantarum, quæ in horto meo hucusque enatæ sunt, conscribere cœpi, in quo simul etiam de natalibus earum locis, culturæ ratione peculiari ac remedijs facile parabilibus aliquid addere suis locis placuit, quibus omnibus (præsertim studiosis bonarum artium gratificaturus,

ficaturus, qui primum ad artem medicam & cognitionem Simplicium sese conferre incipiunt) philologica quædam interdum aspergere volui, atque ideo hanc meam opellam βοτανολογικῶν, HORTVM MEDICVM & Philosophicum inscribere, vtrumque (quamuis forsitan tenuiter) nimirum τί ἐστὶ, quod ad Philosophos spectat, ac τὸ ἔργον, in quo Medicus versatur, cum secundum Hipp. omnia ᾧ ἐστὶ π dicantur, complectens, hæc q̄; vniuersa simplici ac plano stylo ac ordine alphabetico, ad discipulorum captum potius quam aliquem ornatum insignem me accommodans, exponere conatus fui. Ac quo paulo plenior huius argumenti fieret elaboratio, tanquã ἐκ παραλλήλου (vt dicitur) adieci commentariolum de plantis sponte nascentibus in Hercynia & vicinis locis doctissimi Medici Ioannis Thalij, p. m. viri optimi & ad illustrandam & augendam materiam medicam plane nati, nisi immatura morte, quæ mihi & alijs multis fuit peracerba, fuisset ante horũ & aliorum perpolitioñe nobis ereptus. Quod vero ad meas hæc lucubratiunculas attinet, non propriæ alicuius laudis vel ostentationis causa has à me publicatas esse lector candidus existimet, (scio enim à plurib: longe selectiora posse in medium proferri) sed potius vt qualicumque meo hoc exemplo alios quoque apud nos in Germania φιλοβοτανῶν ad hoc egregium & laudabile ac perutile studium, vti cœperunt, & excolendum & illustrandum

P R A E F A T I O

incitarem, eosq; admonerem, vt meum institutum
 pro sua humanitate adiuuare, & si qua in re possent, in-
 struere quoque non grauarentur, vicissim sibi persua-
 dentes me eorum omnium beneuolam voluntatem
 grata & ingenua prædicatione, quemadmodum & in
 hoc libello facere non intermisi, diligenter suo loco es-
 se profecuturum. Alterum quoque est, quod me ad e-
 ditionem huius horti impulit: voluntas nimirum ex-
 hibēdi hoc quoddam specimen exiguum maioris mei
 operis botanici, id est, Paralipomenon Rei Herbariæ,
 in quo iam aliquot annos desudo, & Deo adiuuante
 id, quantum per alias occupationes licuerit, breui, uti-
 litatis publicæ causa ad finem perducere conor. In quo
 potissimum ab alijs derelicta vel non plene descripta,
 aut satis accurate delineata, vna cum cæteris ad hoc in-
 stitutum pertinentibus latius tractabo, additis impri-
 mis pluribus remedijs vera ratione & longo vsu doctif-
 simorum Medicorum expertis. Nec dubito hūc meum
 laborem non contemnendum, ac, vt confido, peruti-
 lem studiosis artis Medicæ & alijs pluribus gratum ac-
 ceptumq; futurum. Sed quoniam ad acquisitionem
 plantarum exoticarum ac præterea earum genuinas &
 artificiosas sculpturas magni sumptus tam mihi quam
 typographis sint faciendi, omnes propterea & meo &
 ipsorum nomine rogatos magnopere velim, vt qualia-
 cunq; hæc nostra nobis relinquunt, nec temere in suos
 libros

AD LECTOREM.

libros transferant. Sin secus fecerint, sciant omnino se contra expressam specialis PRIVILEGII CÆSAREI nobis concessi sententiam nõ sine ipsorum detrimento id esse tentaturos: nec dubito, quin hæc admonitionem amicam in optimã partem sint accepturi. Postremo candidum lectorem rogo, vt hæc qualiacunque, quæ iam damus, boni consulere, ac hoc meum institutum, si dignum videbitur, impostertum quoque adiuuare atque promouere non grauetur, quod si factum fuerit, ad maiora, quæ in manibus habemus, celerius absolucnda, calcar nobis non exiguum addetur,
VALE.

Ioachimus Camerarius,
Reipub. Norimberg,
Medicus.

liberum est. Sicut fecerit, tunc dicitur
contra quodam speculum PAVLUS CASARI
nobis conuenienter ut hinc hinc dicitur
to id est tunc nec dubio quia hinc
non tunc tunc tunc tunc tunc tunc
et tunc tunc tunc tunc tunc tunc
quod tunc tunc tunc tunc tunc tunc
tunc tunc tunc tunc tunc tunc
tunc tunc tunc tunc tunc tunc
tunc tunc tunc tunc tunc tunc
tunc tunc tunc tunc tunc tunc

VALL

Ioachim Carthusius
Rector Norimbergae
1512

HORTVS MEDICVS, I
IN QVO NON SOLVM
STIRPIVM SELECTIORVM DE-
SCRIPTIONES, ET ICONES QVAEDAM NO-
uæ, sed indicationes quoque locorum natalium, ac peculiare
culturae obseruationes, atque insuper non pauca remedia
Euporista, nec non interdum Philologica quæ-
dam continentur.

A.

ABROTANVM mas, Stabwurz / vbiq̃ue notum,
Auulsis ramulis, vt multa huius generis, facile
propagatur, semine vero difficulter prouenit.
De quo legimus apud Horatium, olim vsitatum
fuisse illud intra corpus exhibere, vnde ille

Abrotanum egro

Non audet nisi qui didicit dare.

Sed nostro seculo audaci, quilibet non solum hæc minime
periculosa medicamenta, sed etiam quæuis validissima alijs
obtrudere non erubescit. De qua iustiss. querela alias plura.

Vsus eius præcipuus in lumbricis, quod & Aelianus nota-
uit. Aqua destillata Abrotani cum momento pulueris Nu-
cis muscæ optima in stranguria & dysuria. Exterius imposi-
tum extrahit ferrum & alia corpori infixa.

Abrotanum femina, siue Chamæcyparissus, Cypressifraut. Duo eius
hîc genera reperiuntur, quorum vnum est vulgare & candi-
dus, alterum foliis magis viridibus & crassioribus, quod et-
iam admodum cultura fruticescit. Italis Santolina. Reperiū-
tur & aliæ eius differentiæ, nōdum apud nos excultæ, de qui-
bus suo loco tractabitur plenius.

Abrotanum magnum, Camphoratum, quibusdam incensaria,
admo-

admodum fruticat & facile se ex surculis ppagat: odoris gra-
uis, attamen non omnibus iucundi. Tragus appellat **Grosß
Stabwurß.**

Absinthium commune, **Bermut.** Hoc excellentiss. Medicus, Vi-
ctor Trincauella, præceptor olim meus Patauij, qui 48. an-
nos summa cum laude artem medicam exercuit, habebat
pro Pontico. Ingratum saporem deponit, si prius per feruen-
tem aquam trahatur. De hoc pulcherrimam similitudinem
sumit D. Gregor. Nazianzenus in oratione apologetica. Ci-
tius, inquit, quis parua malitia abundare incipit, quam in
virtutis cumulo vel parum proficitur. Quandoquidem &
modicum Absinthij cito melli amaritudinem tribuit, mel-
lis vero nec duplum Absinthio suam confert dulcedinem.
Hactenus ille. Mirum tamen, radicem huius plantæ ob ama-
ritudinem eximiam non tantum vulgo, sed etiam in sacris
litteris passim famosæ, dulcem & pene insipidam, cum exi-
gua quadam faldedine succum illum amarum herbæ peculia-
rem è terra elicitum neutiquam resipere. Herba apud vete-
res fuit funebris quam in cœmiterijs plantabant. Pierius in
Hieroglyph. Poculum Absinthij quadrigarum agitatoribus
propinatum, refert Latinis ferijs, qui vicerant: maiores enim
id sanitatem interpretabantur, quam magni præmij loco da-
re se profitebantur, teste itidem Plinio, lib. 27. cap. 7.

Contra icterum remedium non contemnendum: R. Flo-
rum Absinthij, Rosmarini, prunorum syluestrium an. par-
tes æquales, Croci partem dimidiã. Decoquantur in vino
diuretico, & exhibeantur præparato corpore.

Absinthium Romanum vulgo, Fuchsio Ponticum, media potius
herba inter Absinthium & Abrotanum. Mire radix serpit
& se propagat. Vino imposita ventriculo utilis.

Absinthium latifolium marinum aromatico odore: *Seriphium* pe-
ritissimo rerum simplicium Medico D. Bernardo Paludano.

Vide

Vide picturam Dodonæi pag. 26. in magno opere, qui nescio quam ob causam vocat angustifolium.

Absinthium Santonicum, nonnullis dictum. Ad littora maris Galliæ & Angliæ sponte nasci Clusius ait: vnde nonnullis est Seriphium. Flores habet croceos, odore non ingrato præditos. Durat apud nos hyeme in hortis, & se propagat plurimum. Gesnerus vocat Seriphium vel potius Santonicum fœminam Vallesiacum. Et nasci tradit è semine, eademque æstate flores proferre, præter paucas plantas serius enatas. Eadem vel simillimam inueniri in Massiliæ maritimis petrosifis ex relatu Iacobi Reginaldi. *Weisßfraut* / herbam albam dicit Vallesijs.

Absinthium paruum & incanum, Gesnero humile. In hortum à me translatum ex montibus Tyrolensibus, vbi copiose crescens reperi. Sed non diu culturam fert, nisi sæpius transplantetur.

Absinthium Pannonicū flore albo. Vide Clusij obs. lib. 3. cap. 34. Elegans planta, quasi mediam naturam obtinēs inter Absinthium & Matricariam. Nō libenter horto assuescit, sicut nec aliæ plantæ alpinæ: quare collocandæ in loco vmbroso attenuen aëri exposito, cum solem minime ferant.

Abutilon, *Weisß gelbe Pappeln*. Althæa Theophrasti secundum nonnullos. Vtuntur vnc. j. s. seminis ex vino cōtra dolores calculorū. Alij volunt esse vulnerariam. Ad somnum cōciliandum Turcis in vsu esse pōdere vnc. j. CL. V. D. Bernardus Paludanus mihi retulit. Siq; rursus aliquem velint excitare, nares aceto fricare.

Abutilon Indicum, quo nomine à peritissimo rerū simplicium Iosepho de Casa bona, Serenifis. Magni Ducis Hetruriæ Herbario ad me missum fuit. Folia habet crenata in pediculis longis, florem elegantissimum, albicantem, interius luteū, magnitudine syluestris rosæ. Planta hæc à nemine prius fuit, vt

puto, depicta. Potest quoq; ad Althæas referri, cuius iconem in fine libri exhibuimus.

Acacalis, non tamen cōueniens descriptioni veterum, sed hoc titulo ad nos missa, vel Syriaco Kifnisen, siue Sisime. Ex octenni semine enata tenella planta, instar Ceratiæ primum erumpentis, rotundis foliis, quaternis, vtrinque costæ annexis binis, cauliculus subhirsutus: quæ sub autumnii initium rursus exaruit. Semen altera parte rotundum, latiusculum, altera in mucronem collectum.

Acanthium, Onopordon alijs.

Acanthus verus, Welsch Berenflaw/ Branca Vrsina, quo nomine vulgo Spondylium quoque vocant. In horto aliquando perdurat, & semen perficit, sed hyemem acriorem non adeo benefert.

Acarna Theophrasti, alijs Scolymus eiusdem, Eryngium Vegetij.

Acacia prima Aegyptiaca ex semine aliquoties enata, vix tamē semestris fuit.

Acer maius & minus, vtriusq; turiones lacte scatent instar ficus, sed non acri, nullius euidētis gustus.

Acetosa rotundis foliis, apud Lobelium *Oxalis fatiua* Franca. Crescit non solum in agro Parisiensi Aurelias vsque, sed etiam in Germania, in Bauaria inferiore prope Kelhemium ad Danubium. Sapidissima est & aqua inde destillata, retinens acidum saporem in febribus vtiliter datur.

Eiusdem generis *tuberosa* à D. Carolo Clusio mihi fuit missa.

Acetosa Hispanica grandissimis foliis ex horto illustrium Fuggerorum huc translata.

Aconitum Lycoctonum flore luteo, in pluribus montibus Germaniæ reperitur, præsertim in Heluetia, vbi Lupariam nominant. In horto ex semine nimium propagatur, sicuti malorum

rum prouentus semper est vberior. Duplex est: Maior folio latissimo minus nigro, & serotino magis flore discrepat à minore, alioquin similes sunt plantæ.

Aconitum flore ceruleo, Napellus Serotinus, Lycoctonon VI. Clusij. Alterum Napellum qui citius floret & vulgatiore est, *Narrenkappen* apud nos vocant.

Aconitum flore Delphinij Clusij 1. Pannonicum, trium vel plurimum cubitorum attingens, primum mihi communicatum à doctiss. Medico, & rei herbariæ peritiss. D. Friderico Sebicio Archiatro Ducis Lignicensis.

Aconitum hyemale, aliis Ranunculus Monophyllos, siue Anemone Bononicensium, flore luteo, perennis planta, copiose crescens in montibus Euganeis prope Patauium.

Athenæus & Theopompus scribunt Aconitū, de quo adhuc certatur & sub iudice lis est, nasci in cauitibus in Ponto prope Heracleam, quas *ἀκόνια* vocant: ac quamuis sit venenatiss. planta, non tamen nocere illi qui antea vito se ingurgitauerit. Ouidius Etymologiam illam videtur innuere:

Quæ quia nascuntur dura viuacia caute

Agrestes Aconita vocant.

Ac quamuis sit venenum lethale, cuius etiam folia ita parari posse quidā scribunt, vt certo tempore interficiant, non tamen humanis vsibus prorsus est incōmodum, oculis enim instillatum dolores sedat. Dicitur ita esse infestum Scorpionibus, vt is eius cōtactu torpescat, admoto vero veratro albo reuiuiscat & multo magis ocimo, in quo & ex quo is nascitur.

Acorum Dioscor. siue Calamus aromaticus officinarū. *Calmus* In finibus Lituaniæ & versus Tanaim ac Mœotim, vbi alba est Russia Mœscis parens, in magna crescit copia. In nostros hortos ante aliquot annos translata etiam sæuissima frigora non curat. Floret mense Iunio instar amenti siue iuli elegantiss. Atque inde Diacorum in officinis iam recte parari

poterit, sicuti illustriſ. princeps Lantgravius Vuilhelmus ſingularis rerum naturalium amator in ſuo iuſtrictiſ. horto tã abunde creſcentem alit, vt inde quotannis hoc medicamentum confici curet.

Adiantum album, Ruta muraria in parietum rimas indita viret, nec alia ratione ſe tranſplantari patitur. Amat autem ſaxa vana, in coctis lateribus immoritur. De Adianto, vt puto Lugdunenſi ſiue Capillo Veneris ſcribit Braſſauola in libro de purgantibus medicamentis, ad leniendam aluum hanc potionem nunquam ipſum feſelliſſe. R. Adianti, paſſularum an. vnc. j. ſebeſt. nu. 20. Bulliant in iure. interdũ Pruna Iberica & Myrobalanos addit. Sed Adiantum ſemper vltimo loco eſt addendum in decoctione.

Adonidis flos alijs Eranthemum, flore rubro maiore & minore, itemq; pallido creſcit in ſegetibus Thuringiæ & in Sueuia circa Dillingam. Saxones quod florem rubrum profert, vocant ob rutilantem colorem, Diaboli oculum. Quod autem flore pallido eſt fruſtra putabant aliqui eſſe Leucanthemum Dioſcoridis. Semen calculum efficaciter pellit.

Aethiopsis. Cotonariam nominant in agro Montispeſſuli ob candida & tomentofa folia. Altero anno apud nos ſemen profert. De ea Plinius multa magica ſcribit. Hyemis ſæuitia radix emoritur, & putreſcit vere incunte, nullo ſuperfici incommo, quæ tamen ſole altius aſcendente radijs fortioribus contacta marceſcit tandem vel etiam aeris vitio quantumuis vmbra illi inducta muniatur.

Ageratum, Klein Welfch frauenmünz. Italis Herba Iulia à mense, vt quidam volunt, in quo florere incipit, Eupatorium Meſues apud pleroſq; flore luteo: quãuis & interdũ albo inueniri aſſerant. Bononiense tamen Antidotarium, vt vocant, Agrimoniam vſitatam volunt competere ſyrupo de Eupatorio Meſues: quod Gratiolam quoq; non repudiat. In Polonia creſcere

crefcere intellexi à quodā magnate eius gentis viro doctiff. et fimplicium peritiff. nonnulli in vineis quoq; ad Rhenum reperiri aiunt.

Eius decoctum in vino in doloribus dentiū à fluxionibus frigidis & putridis exortis fingulare eft remedium.

Agnus, quære Vitex.

Agrifolium. frequens in faltibus prope Saltzburgū & vicinis locis. In Belgio inde fepes parant. Si in teneras arbusculas inferantur rofæ, producunt fubuirides flores, vt peritiffimi hortulani quidam experti funt.

Agrimonia odorata Florentia transmitta, planta vt rara, fic apud nos ægre perdurans. Ante hyemem fana veris initio prodit, fed difficulter afferuatur. *Wolricchend Oderneng.*

Petrus Bemus Cardinalis, vir eloquentiff. afferuit ad arenulas in renibus expellendas nihil melius fe reperiffe, quam affiduum vsum aquæ stillatitiæ ex Agrimonia fiue Eupatorio Græcorum.

Aizoon fiue femperuiuum maius.

Aizoon minus, odorato & purpureo flore ferme Asteris Attici, elegans planta. Colore nimirum floris quam in vulgato viuidi-
oris purpuræ, alioquin non abfimili nifi minor effet. In Tyrolenfibus montibus frequens.

Aizoon minus, albo flore, flaminibus purpureis & aliud flore luteo inflexo inftar fcorpionum caudæ, folijs in acumē coactis quæ in priore funt oblonga & obtufa, vuarum acinos imitantia. Vtraq; depinguntur à Fuchfio, fed quod florem luteum gerit, accuratius à Lobelio.

Aizoon palufre, à Clufio depictum, *klein Hauswurß die vierdel* apud Tragum. Nafcitur humentibus pratis circa hanc urbem.

Aizoon peregrinum, fic appellandum ob folia crassa & pingua, flores & femina vulgari Aizoo nonnihil fimilia, quamuis

uis planta sit annua. Eam mense Aprili accepi folijs præditam portulacæ, sed in summo crenatis & qua parte folis radios exceperint micæ quasi argenteas ostendētib. ita collocatis vt oculi formam nõ secus atq; vulgare Aizoon repræsentarent. Maio mense in foliatum cauliculum palmi altitudine, incuruum, supinum nonnihil, & in paucos ramulos diuaticatum excreuit, subrubentem: flosculos lunio proferētem stellatos, nitidos, candicantes, exiguos, & Quintili capsulas quinas itidem stellatim coniunctas, minutissimo semine refertas: atq; tandem cõtabuuit herbula. Rursus vero prodijt ex semine Septembri mense, cum, quod sponte exciderat, frequentes pluuiæ macerassent & fouissent soles aliquot calidiores, & Octobri medio eandem formam & pene magnitudinem consecuta est, qua primum acceperam, sed vnica pruina acrioris sæuitia deleta fuit. Semen itaq; quod collegeram anno sequente veris initio terræ commisi & intra paucos dies copiose prodijt illa plantula, sed Quintili demum flores ostendit. Sapor idem est qui Aizoi. Cepææ non inepte ascribi posse videtur. Quidam Lunariam vocant. A nemine tamen hætenus descriptam inuenio, ideoq; delineatam cum alijs reieci in calcem huius libri.

Aizoon arborescens, quod vidi aliquando in horto Regio Noui Castri Neapolitani in fictili florere, cuius pictura passim habetur. Sed nobis non diu viruit, cum vix Italicum aërem ferat.

Alaterni arbuscula Florentia missa, cuius meminit Anguillara, Apulis Linterna, Illyricis Comoricha.

Alcea vulgaris, cuius vsus adhuc non contemnendus in dysenteria, quod etiam Diosc. annotauit.

Alcea Pannonica, cuius semen communicauit Carolus Clusius, minutius vulgari. Planta ipsa foliis primum exit nullam diuisuram habentibus, rotundis, crenatis tantū, postea in cau-

lem

sem affurgens magis laciniata profert & tota tenerior est quã vulgo apud nos inuenitur. Non habetur in historia Pannonicarum stirpium à Clusio edita, ideoque eius picturam ad calcem adiungere volui.

Alcea tenuifolia, folio crispo, floribus maluæ, frequens in Hircynia sylua & apud Rhenum, non multum diuersa à Pannonica.

Alcea cannabina, secundū nonnullos Cannabis syluestris Dioscoridi quinque vel sex cubitos alta.

Alcea arborescens, cuius D. Rauwolfius meminit in suo itinere, nomine Maluæ arborecentis.

Alchimilla vulgaris, cuius decoctum aliqui laudant in dolore dentium.

Argentea heptaphyllos, montana, siue Argentaria petraea Gesneri, in montibus Helueticis & Tyrolensibus frequens.

Alisma Matthioli, alijs Chrysanthemum latifolium. Frequens in syluis apud nos passim, sed plerunq; in hortos trãslata exarscit nec facile culturã admittit vel saltem rarissimè floret.

Laugen Kraut! Joannes Kraut. Utuntur Narisci rustici in decocto, si quid venenati putant pecora sumsisse.

Alliaria, spontanea.

Allium Creticum, siue Serpentinum, Scorodoprasum in Pannonia Clusij, pag. 210.

De vulgari scribit doctiss. vir Costæus in Commentar. ad Mesuen, se vidisse mulierculæ cuiusdam suasu contra quartanam secundo annularis vtriusque digiti internodio allij crudi integram spicam vinculo noctu alligatam acerrimo dolore excitasse vesicam, qua nõ solum cuticula summa, sed crassior quoq; cutis obsisteret à subiectis partibus. Coctum sub cineribus & impositum dentibus ad sistendum dolorẽ Ambrosius Paræus in sua Chirurgia vsurpat.

Tenuifolium, vel potius *Ampeloprasum*. Figura enim propius ad

Porrum accedit, nec tam acre etiam & graue olens est quam Allium.

Saxatile, Bulbus Vomitorius, Moly foliis Narcisci.

Vrsinum, Arctoscorodon, syluestre, flore albo.

Alpinum. Victoralis mas & foemina. Mari folia multo sunt latiora, foeminae vero angustiora.

Alnus nigra, Frangula. Faulbaum. Vbique in syluis crescit. Siler Plinij secundum nonnullos. Dum pusilla est in pingui solo collocata, folia fert oblonga & magna, similia Guaiacanae dictae, tam figura quam magnitudine. Cortice eius interiore luteo in multis locis Saxoniae hoc tempore vtuntur loco Rhabbari, quod iam propter immensum pretium non cuius praescribi potest.

Aloe communis, affertur copiose ex Hispania. Appensa laquearibus non modo in multos annos durat, sed in quibusdam locis calidioribus quoque florem profert. Vidi anno 1561. Pisis apud quendam nobilem in fictili florentem, flore luteo, mense Martio. Apud nos nisi ante frigora brumalia eximatur e terra & in loco tepidiori suspendatur, ac primo vere rursus fictili imponatur, facile putrescit. Quiqueranus de laudibus Prouinciae scribit libr. II. capit. 59. In Stoechadibus Insulis luxuriose crescere ac vulgo vocari Semperuium marinum, ac tritum imponere incolis quibusuis vlceribus & vulneribus. Brassauolas in libr. de purg. tradit nonnullos ex minima pillula, quae non erat quarta pars semisrupuli, decies excreuisse. Plautus ait prouerbialiter: Vitam hominis plus Aloes quam mellis habere, id est, plus molestiae quam voluptatis illi inesse.

Aloespinosa sive America, à Clusio descripta & depicta in obs. Hispanicis lib: 2. cap. 67. sine tamen floribus, quorum picturam in fine libri exhibemus. Creuit haec planta (vt mihi per literas retulit diligentis, rerum simplicium indagator Iosephus

phus de Casa bona, Magni Ducis Hetruriæ (vt vocant) Simplicista, qui vt plura alia, iconem florum quoque liberaliter mecum communicauit) Anno Christi 1586. in horto instructis. eiusdem Ducis, miræ altitudinis caulem proferens, instar abietis, pene contortum, in cacumine ramosum; in extrema ramorum parte congeries fuit referta floribus è luteo-virentibus, instar Hemerocallidis Valētinæ, suauiter odoratis vt quidam retulit. Ipsa planta excessit altitudinem 12. cubitorum.

Hæc cum sit priore durior, facile in fistili asseruatur in loco tepidiori per hyemem. Copiosam tamē irrigationem recusat. Propagines multas spargit, quæ nisi tempestiue auferantur, priusquam adolecant, matri omne alimētum detrahunt, illamq; perimunt.

Succus ex ea colligitur, facultate cum priore non dissimili.

Hanc plantam primus habuit, ni fallor, in Italia Iacobus Antonius Corrusus nobilis Patauinus, de re Herbaria opt. meritus, apud quem vidi inter alia selectissima, Anno 1561.

Alopecurus, à Dodonæo & Pena pingitur ac describitur, Planta frumentacea.

Alfina maior, media, minima, quarum duæ posteriores à Fuchio & alijs, prior à Dodonæo exhibentur. Sponte nascuntur in hortorum arcis. Sed prior admodum raro nisi transferatur è dumetis, in quibus nasci gaudet.

Alfina hirsuta, mediæ similis, sed nigrior, hirsutior ac durior, spontanea.

Alfina tenuifolia mediæ seu vulgaris similis, sed strigosior, non tamen hirsuta aut pinguis vel tam late serpens. Nascitur ad Sepes: arenoso solo delectatur & solum excultum, non, vt reliquæ desiderat.

Alfina flore purpurascente, Fuchij III. itē cæruleo, Fuch. II. Inter-

dum sponte prouenit in areolis lacteo aut dilute purpurascēte flore.

Alfina parua recta folio rutæ modo diuiso Lobelij, spontanea etiam in segetibus præcipue circa Lipsiam.

Alfina repens Clusij, sponte passim nascitur in dumetis circa urbem.

Alfina Viscaria, folio subcæruleo, pingui, flosculis nunquam se aperientibus, nisi meridie intensissimo æstu post pluuias, alioquin *Alfinis* reliquis similis, nisi quod cauliculi summitas, & foliorum pili tenuissimi scateant viscido succo, cui muscæ adhærent.

Althea vulgaris, herba ad internos & externos affectus plurimum utilis, imprimis ad Calculi dolores.

Althea arborescens, vel potius fruticosa, perennis planta, alia ab Hispanica Clusij, & fortasse eadem cum Prouinciali Penæ, sed non satis exquisitè picta.

Althea flore grandi Alcææ, foliis durioribus quam in usitata habentur, frequens in locis quibusdam Thuringiæ ad fluuios. Primus mihi communicauit doctissimus Medicus & Mathematicus, rerumq; naturalium peritissimus D. Erasmus Reinoldus, studiorum meorum in Italia quondam socius acceptissimus. Altera fortassis aut tertia ex Pannonicis Caroli Clusij.

Alypum Matthioli.

Alyssum Dodonæi, alijs Lunaria lutea siue Græca.

Alyssum Matthioli, in aruis passim apud nos crescit flosculis luteis ac interdum albis. Vulgus commendat usum eius contra calculum, atque ideo *Steinfraut* nominat.

Alyssum aliud descriptioni Galeni conueniens exhibuit nobis C. Clusius in suis Hispanicis obseruationibus.

Amaracus tenuifolia urbana. Maiorana quæ gentilis vocatur & pro

pro Maro habetur nonnullos, apud nos proueniens degenerat in nostram Maioranam.

Amaracus syluestris annua. Maiorana vulgaris.

Amaracus syluestris perennis, manet in horto, nisi acerrima hyems, qualis fuit superioris anni, ei noceat. Non potest vlla cultura in arbusculæ formam redigi, vt Urbana, sed Origani modo stolones multos ex radice protrudit. Primum habui à perito & rerum simplicium diligenti cultore Dn. Phil. Sprengero Pharmacopæo Haidelbergenfi.

Paulo aliam folijs maioribus & mollioribus aliquando ostendit mihi in agris prope Bononiam excellentissimus D. Vlysses Aldrouandus omnium rerum naturalium peritissimus, à quo indies expectamus in hoc genere accuratissimos commentarios.

Amarantus magnus, commendatur in sistendo sanguine.

Amarantus parvus. In quo genere elegans reperitur Cristatus.

Item alius saturatius purpurascens & in caput breuius, densius ac grandius conglomeratur: alius intensius rubet & longioribus florum spicis, altioribusq; cauliculis assurgit, in quibus Cristatus plerumq; degenerat.

Amarantus pictus, vide Blitum varium.

Ambrosia picta à Lobelio, *Conyza* Hippocratis de morbis mulierum, vt quidam cruditi in Italia putant, alijs *Artemisia* monoclona. Floret Augusto: caule est pilis vel aculeis albis hirsuto, folijs *Artemisias* vel *Absinthij*, fructu spinoso, in quo semine singulare, crustaceo operimento nigricante nucleum album continens. Nisi mature seratur, præsertim si repentina frigora superuenerint, vix perficitur. Ad mare Arimini copiose nascitur.

Ambrosia 2. Matthioli.

Anni Matthioli & Creticum, item Vulgare à Trago & plerisq; depictum, quod interdum longe alia folia proferre conspici-

tur, pluribus nimirum incisuris prædita & nonnihil crispa, vt penitus diuersa planta videri queat.

Amygdalus. Huius Gummi ad calculos renum minuendos efficax, quod etiam vsurpatur ad pannos sericos oblinendos vt sint firmiores, & non facile rugas contrahant.

Amygdalopersicum, cuius exterior pulpa Persicum pomum sapit, nucleus interior amygdalum.

Ampeloprasum proliferum, videatur apud Lobelium.

Anagallis flore phæniceo & cæruleo. Horti areolis innascuntur ambæ plantulæ. Luteo flore ex proximo monte S. Mauricij duobus miliaribus ab vrbe distante vmbrosis locis crescens in hortum translata. Frequens quoque in Austria & saltibus Thuringiacis.

Anagallidi flore phæniceo in morbis epatis multum tribuit Manardus. Venatores canem morsum ab alio rabido cane statim circa vulnus lauât in aqua fluuiali bene cum arena & dant illi in ouis frixis Anagallidem Phæniceam cum Abrotano.

Anagryis prima, frequens in agro Romano & Neapolitano, foetida admodû arbor, si folia parum manibus atterantur. Plauto, vt putatur, Nautea. Vnde Prouerbiu vetus, ἀνάγυρις ἰσθίς.

Anagryin cômoues, cuius meminit Aristoph. in *Lysistrato*.

Anagryis altera apud Matthiol. Laburnus aliorum. Egeno Italice, vnde pro Ebena ob ligni durtiem & nigredinē vtuntur Venetijs, præsertim pectinarij. Sed longe abesse à vero Ebena ex Pausania quoque in Atticis discimus, qui ait ex Cyprio homine perquam perito in herbarum generibus ad medendi vsu notandis, se audiuisse Ebenum nulla folia nullumq; omnino fructû ferre, nec stirpem esse soli expositam: radices tantum occultari, quas eruant Aethiopes. Ita inquit, sæpe qui in Musarum angulis & sapientiæ vmbra delituere, progesti in medium multas & splendidas vtilitates pariunt.

Anchusa

Anchusa 2. itemq; 3. Matthioli.

Androsaces alterū Matthioli. Eius descriptio luculentissima est apud Clusium in Pannonicis.

Androsamon Fuchsi, sua sponte interdum oritur in hortis, quāuis nemora potius amet, vt Aseyron, quod nunquam exit cultis locis, & vix illatum nascatur, adeo omnem cultum respuere videtur.

Androsamon maius apud Dodonæum, Siciliana siue Cæciliana vulgo, Climenum non Dioscor. Sed Plinianum, quod tamen olim in re herbaria præceptoris meo, Aloysio Anguillara putabatur veterib. fuisse incognitum. Angli vocant Italico nomine Tutisan, quasi omnia sanans: estq; illis vulgare quo vlcera sanant. Crescit copiose in Ilua insula.

Androsamon minus huius generis siue angustifolium *Capoduvor*, à nemine, vt existimo, depictū. Bellonius meminit nomine Tragij Cretici, si recte conijcio.

Prøuenit in eadem insula: & apud nos, vt superius, frigus hybernū difficulter fert. Copiose tamen è semine se propagat.

Anemone latifolia flore pleno, rubro elegantiss. quam habui ex illustriss. principis Vuilhelmi Landgrauij Hassiæ, Domini mei Clementiss. instructissimo horto, cuius celsitudo imprimis huius floris pulcritudine singulari delectabatur. Apud nos horto non adeo facile assuescit.

Anemone latifolia flore simplici Violaceo, magno. Communicarunt hanc & sequentes D. Ioan. Aicholzium Medicus præcipuus Viennensis & Domin. Carolus Clusius amici mei obseruandi.

Anemone tenuifolia flore purpureo, frequens in Italia circa Romā & Neapolim atque in Hetruria. Hæc tantum potest regio, inquit Costæus in suo doctiss. lib. de natura plantarū, trāsata

ex Hetruria in hortum, flores quarto anno pro purpureis albos protulit. Idem mihi accidit in ea quæ cæruleos profert. Hæc planta acris est, cuius succus naribus infusus plurimum cerebrum expurgat.

Anemone tenuifolia flore violaceo item flore albo.

Anemone tenuifolia flore rubente duplici, Galipoli lalè & Binifade in scripta ab ijs qui Constantinopoli ad me miserunt.

Anemone sylvestris flore candido. Copiose ad loca montana quatuor milliaribus ab hac vrbe crescit. Flos omnium horum facile in pappos abit & à vento disijcitur, vnde nomē accepit. In Hieroglyph. Ori legitur, *ἄνεμος ἀνεμάει* ἄνεμος ἀνεμάει. Flores Anemones significant morbum hominis.

Anethum semel satum postea restibili fecunditate seminis exculli renascitur. Apud veteres in magno vsu erat, & nunc etiā est apud quosdam populos, in primis Polonos, qui multa fercula hac herba condiunt. Columella: Et bene odorati flores sparguntur anethi.

Angelica odorata. Sponte crescit optime in Noruegia, Pomerania & alibi. Apud nos commendatur quæ Friburgo ex Brisgoa affertur. Semen terræ mandandum mense Iulio vel Augusto. Alij semen per noctem aqua maceratum circa festū D. Martini solo pingui recondunt, mense Maio sequentis anni plena Luna ordine plantas transponunt, vt inrer se distent pedem aut sesquipedem. Exacto triennio (nam quarto anno vt plurimum perit) radices exemptas & lotas exiccant in loco conuenienti, alioquin facile fitū contrahunt. Gesnerus affirmat se vidisse huius radices ad 3. libras pendentes. Pro Costo multum vntur in Theriaca. Præstans medicamentum in Peste & alijs morbis, in primis cum Zedoaria in vino calido exhibita contra suffocationem matricis. Succus eius condensatus sicuti quoq; Ostrucij opt. est contra putredinem dentium.

Angelica sylvestris montana. In locis tamē humidioribus nascens,
folijs

foliis multo est tenuioribus, satis tamen odoratis. Frequens ubiq; apud nos in locis palustribus circa urbem & alibi.

Angelica sylvestris communis, pestis hortorum, cum serpendo omnia occupet & alias plantas suffocet. *Strengel* siue *Biersick*.

Archangelica, depingitur à Lobelio, & Clusius in Pannonicis eius meminit.

Anguria.

Anisum. Huius oleum & aquam singulari ratione paratam describit Borgarutius in sua Pharmacopœia Italica.

Anonis, siue *Ononis* sine spinis, in Silesiacis pratis frequens, ut annotauit Clusius in obseru. Pannonicis, quæ simul in hortum translata, non facile se expelli finit. Reperitur & spinosa floribus candidis. copiose in Hassia & ad Rhenū. Huius decoctum bibitum ramicem curat carnosum. Vulgo *Acutella*, *Stallkraut* quia utuntur ad prouocandâ urinam in equis. In calculo eius destillatum optimum est. Anguillara dubitabat an non *Crateuæ Aegyptyon* esset nostra *Anonis* siue *Refta bouis* vulgo dicta.

Anonis flore luteo à Cl. V. D. Aicholzio transmissa. *Natrix* Plinij apud nonnullos.

Anonymus peruinca folio, similis cui in Pannonicis Clusius *Coluthææ* florem tribuit, folliculis *Thlaspios* vel potius *Polygalæ Tragi*, ex proxima sylua in hortum translata. Vide *Cordum* in obseruationum sylua, qui in syluis montanis circa *Egeram* in *Bauaria* & *Vindelicia* inuenit. *Gesnerus* *Chamæpixon* vocat.

Anthyllis leguminosa Lobelij. De *Salsa* altera *Anthyllide*, quæ est *Kali Arabum*, *Tetrastichum elegans* *Ioannis Maioris* commendatur à pluribus.

*E cineris massa, salsaq; Anthyllidis herba
Formari flammis lucida vitra solent.*

Sic cinis ater eram, cineres nunc soluior in atros,

Sed nitidum summo corpus habeo die.

Antirrhinum maius flore roseo, quale crescit in agro Monspe-
liensi & Nemaufensi, & memini me reperisse aliquando circa
Salernum. Item flore incarnato, luteo, candido.

Antirrhinum pulcerrimum flore luteo, grandi, sua sponte nasci-
tur inter Saonam & Genuam.

Antirrhinum medium, Orontium aliorum, quod passim in Vi-
neis & aruis reperitur. Et minimum in segetibus frequens.

Antora, quam alij Antitoram *ἀντοράων* appellant. In Sabaudia,
vnde mihi missa, vna cum Tora copiose nascitur. Ex Panno-
nia quoq; à D. Friderico Sebitio Archiatro principis Brigen-
sis mihi communicata. Legendus de hac Gesnerus in episto-
lis. Radices huius sanant dolores colicos & vterinos euiden-
ter & imprimis contra venena sunt efficacissimæ.

Aphaca Dodonæi, Pityne, Theoph. Anguillaræ.

Aphyllanthes Anguillaræ in montib. Italiae & Illyriæ sponte na-
scens. Bononiensib. Botonaria, vel Globularia.

Apios Fuchsi, Astragalus alij, frequens apud nos, præsertim cir-
ca Bapenbergam in agris. Ex huius floribus aquam destillant
quidam, quæ ita rosaceam ementitur, vt pro illa à quibusdam
vendi soleat.

Apium verum. Apud Romanos & in Certaminibus Nemeis
herba coronaria. Eadem sepulchra coronabantur, vnde pro-
uerbium, Apio nihil opus est.

Anguillara in suis opinionibus Italicis de Simplicibus
probare studet, Apium nostrum vulgare esse Paludapium si-
ue Eleofelinon Theoph. Verum autem Apium ab hoc pa-
rum differre ait, nisi quod aromaticum magis sit, ac scribit in
vniuersa Græcia potissimum in Chio & Creta aliud Apium,
quod ibidem magni faciunt, extare, inde nonnunquam etiam
Venetias apportatur.

Apocynum

Apocynum verum, foetidifs. herba, quam canes interficere experientia cōfirmavit. Crescit in Creta vbi hodie vocant Pſachi, & circa Tripolim, quod postremum in suo luculentissimo Hodæporico Orientali annotavit vir doctifs. & in rebus naturalibus inuestigandis studij indefessi D. Leonardus Ravvolſius Medicus Augustanus, singularis meus amicus.

Apocynum repens, vel potius *ἀραδενδρὰς*. Arbores enim scandit, & admodum alte crescit. Gignitur in Græcia, vbi vocāt *πικρολακτάριον*: lacteum succū emittit & folia ac siliquas profert instar oleandri. Reperitur huius generis altera species succo croceo, cuius meminit Aloysius Anguillara in suis opinionibus, folio propemodum hederæ. Frigoris sunt impatientes, vnde diligenter in hyeme asseruandæ. Ex taleis tamen in terram repositis mihi repullularunt.

Aquilegia, *Άλεξή* | *Tyriact'straut*. Pothos veterū ex Costæi sententia, Leontostomum Gesneri, Leo herba Dodonæi. Clarifs. viri D. Iacobi Dalechampij Medici Lugdunensis excellentissimi *διὰ τὸ ἀγθόν*, id est, Iouis flos, vt testatur in suis eruditissimis cōment. in Athenæū. In Hispania q̄ calculo renum sunt obnoxij radicū huius portiunculā manē diutius mandere solent. Alij decocto herbæ integræ & radicis in vino cum momento ambra cōmendant cōtra *ἀδυναμίαν*. Semē in Ictericis & alijs obstructionib. epatis & sacharo obductū cōtra vertiginem vsurpatur. In hac planta flos tā ratione magnitudinis, quā coloris varias sortitur differentias. Est. n. simplex & plenus, colore incarnato, cæruleo, purpureo, rubescēte, flauo, candido, variegato. Interdum inuersus, & degener virescens.

Arabis quorundam, floribus luteis, quo cōmodius referri posse videtur quam ad Solidagine, quo nomine aliquando ex Anglia missa fuit. Picturam dedimus in Matthioli herbario.

Arabis verior, quam itidem in Matthioli nuperiore editione depinximus, addito semine, quod in icone reliqui omiserant.

Aracus Matthioli, Dodonæo Eruilia siue Ochrus syluestris, German. *Eselsohren* dicunt à foliorum figura.

Aracus Fuchsi, vt Gesnerus picturæ inscripsit, vulgo Viciam Romanam vocant. Fabæ syluestri Matthioli & Pifò nigro seu Phafeolo Dodonæi cognata planta.

Aracus Hispanicus, rectius quam Lupinus Hispanicus, quemadmodum insignitū olim accepi ab amico. Ambigit hæc planta inter Matthioli Aracum & eum quē Dodonæus habet. E terra prodit vt Matthioli Aracus. Sed multo angustioribus ac pene gramineis foliis, quæ adulta quidem latiora paulo redduntur & alia annexa ostendunt, non tamen assequuntur eius quem Matthiolus habet latitudinem. Planta verolōge procerior est, ac si pedamenta quibus nitatur, comprehenderit, vltra quinos cubitos attollitur. Flosculi suaue rubent ac vmbilicotenus candicant. Semen peculiare est: nam folliculus dura cute constat, fuscus per maturitatem, ac inter singula grana, quæ pullo colore vndulatum variegantur, impressus, vt in eruo contingit. Nemo autorū hactenus eius meminit, vt existimo, nec rescuii vtrum sit spontanea planta, an satiua tantum. Ex Araci pictura apud Lobelium nihil certi cōiicere queo, sitne eadem cum hac, an diuersa potius. Congruit quidem aliqua ex parte, sed nec fōlia nec folliculi mihi satisfaciunt, nisi alia à nostra fuerit.

Arbor Indæ. Siliquæ siue Ceratia syluestria. In Hypogæis apud nos asseruata floret verno tempore & siliquas producit.

Arbutus, ex semine prouenit intus latente in ipso fructu, non ex paruis granis quæ fructui vti frago exterius adhærent. Copiose crescit circa Neapolim.

Aria Theoph. Itali vocant ob duritiem ligni, Metallum. Crescit & in montibus nostratibus. *Melbeer*, Gesnero sorbus alpina, siue Lanata Cordo. Pingitur à Lobelio. In Italia Carbones inde parant optimos.

Arisarum

Arisarum tenuifolium. Durat in horto, nisi sit acerrima hyems, vt fuit præteriti anni.

Aristolochia longa vulgaris, alijs Clematidis cuius Clusius rarior rem speciem in suis obs. Hispanicis proponit. Dodonæo Saracenica. *Osterlucey*.

Aristolochia longa vera, difficulter in nostris hortis durat: habui tamen duorum pedum longitudine. Cicer. 1. de Diuinat. Nomē ex inuentione reperit, rem ipsam inuentor ex somno.

Aristolochia rotunda vera. In montibus Euganeis prope Patauiū crescit. Pulcerrimā reperiri ait D. Rauuolusius in insula quadam non longe à littore Tunetano in Africa sita Simles dicta. Paulo alia missa à Dn. Clusio. Copiose alui in horto per multos annos, at prioris anni frigus inusitatum ne vnam quidem reliquit plantam. Huius puluis in ovo sorbili exhibitus plurimum valet in Cardialgia & doloribus ventriculi acerrimis.

Aristolochia rotunda vulgaris Fuchsi, Capnitis, Radix, caua, flore purpureo & albo, circa hanc urbem non infrequens: In flore etiā diuersitas est, qui si minor fuerit, saturatius rubet, & pro mascula forte haberi poterit, si maior, non nihil purpurascit & læguidioris coloris visitur. Minima radice solida exactius rotunda nascitur in saltibus Thuringiæ, & Misniæ. Semen potum commendatur in Hernijs puerorum.

Armerij flores Dodonæi, vide Cariophyllos.

Armerius flos proliferus à Lobelio pictus, circa urbem sua sponte nascens.

Armeniaca maiora, Gallis Abricos.

Artemisia.

Goropius Becanus in suo Vertumno summopere commendat balneum ex ea paratum in lassitudine pedum. Aloysius ait quo propius nascatur ad mare, hoc odoratorē & minorem esse solere. Secundam & tertiam idem adhuc incognitam esse dicebat.

Arthritica, Primula veris, Schlüsselblumen/ Himmelschlüssel/
flore simplici & pleno, luteo & pallido: itēq; exiguo caule vel
quasi nullo vnde ^{ἀργυλλος} dicitur, pedunculo tantum nixo in
alpibus Helueticis crescit & sub niue quoq; floret. Est & in
Bauariæ & Sueviæ vdis locis alia flore purpureo, cuius Cordus
meminit in suo Hodæporico *Mayele* vocans, Gesnerus *Er-
schenblümle* & binas depingit Lobelius.

Gesnerus commendat succum Primulæ, si per 30. dies ad
3 ℥. cum pauco Saccharo Epilepticis detur. Radix pulueri-
fata, satis amara datur cum successu pueris contra ver-
mes.

Arum vulgare. Aliud duriore folio, virente per totam æstatem,
& aliud grande, pistillo albicante, rotundiore folio, itidem
durante in multam hyemem. Posteriores duas sustulit hye-
mis iniquitas, alioquin à nemine depictas plantas cum alijs
exhibuissē.

Vrfa cum primum ex antro suo prodit Aro vescitur
agresti, cuius acrimonia intestinum illi concretum rursum
aperitur. Plut. de solert: animi. Ari radix ad 3. j. sumta cum
Sacch. Asthmaticis medetur. Alij eiusdem puluere vtuntur
in hernia.

Arum Aegyptium, Aegyptijs hodierno die Colocasia, missa ab
amicis Vienna, quæ in alterum annum egregie virebat. Tota
planta acerrimi est saporis.

Afarum, Haselwurk. Solam radicem vtilem esse dicit Galenus,
quare si Afarum dicatur absolute, radix intelligenda. Aliqui
tamen semine quoq; vtuntur. Vulgus quoq; expressum foli-
orum succum cum vino dat quartana laborantibus ad vom-
itum ciendum, idq; sæpe intempestiue nec sine detrimento.
Aqua inde destillata utilis est ad caligines oculorum abster-
gendas. Aliud multo maius afarum vsitato & odoratius repe-
ritur in Helueticis alpibus zum *Einidel* teste Gesnero.

Asclepias

Asclepias vulgaris flore albo, utilis Hydropicis. Schwalbenwurz.

Asclepias flore nigro, subrubescente, pusillo, qui tamen filiquam satis longam & priore grandiorens profert, herba anadendras. Schwarz Schwalbenwurz. Dodonæus & Lobelius depinxere. Nascitur circa Montempesulum.

Ascyron difficulter ex sylua in hortum transfertur.

Asparagus hortensis, commendatur imprimis Veronensis in Italia.

Marinus crassiore & magis cæsis folio, baccis plerunque trigeminis.

Asperula flore cæruleo.

Aphodelus albus, siue mas, frequens in Hispania & Italia.

Aphodelus luteo flore & radice, non æque fert hyemem vt prior.

Aphodelus autumnalis siue maior, hoc nomine missus ex Italia.

Prodiit ex semine, nec dum floruit, Hyemem non fert nisi in fictili afferuetur. Dubito an alij huius meminerint.

Aphodelus minor Clusii seu fistulosus in Sicilia frequens.

Aphodelus bulbosus Galeni quem Dodonæus pingit.

Asplenium siue Cetarach. Bononienses in suo Antidotario digitos Citrinos quoq; nominari aiunt. Aqua Aspleni destillata plurimum conducit bibita contra lapidem vesicæ & renum. Lixiuum inde paratum & bibitum per aliquot dies cū oxymelle, spleneticis prodest.

Aster Atticus flore cæruleo, in Franconia ad Rhenum copiose proueniens. Eius duas habemus differentias: qui maturius floret minus alte assurgit quam qui serius.

Aster Atticus luteus, latifolius & angustifolius.

Aster Atticus repens Clusii.

Aspalathus siue z. Acatia Matthioli, copiose nascitur circa Neapolim, quamuis Aloysius Anguillara aliam Acatiam secundam

cundam describat à se repertam in Corsyca insula, & hanc repudiat.

Atractylis, quæ non ita reflexis & curuis caulibus, vt Matthiolus pingit sed plane rectis satis alte assurgit.

Atriplex purpurea grandis, quæ semel sata, postea sponte decidente semine prouenit.

Atriplex syluestris polygoni folio, & aliæ, quæ in hortorum puluinos irreperere solent.

Atriplex marina, plurimum crescens in Aestuarijs Venetis, vnde quandoq; cinerem parant ad conficienda vitra. Reperitur rubro & herbaceo semine.

Arundo Italica maior, non crescit nisi in locis humidioribus, at tamen foli expositis. vix biennium in horto perdurauit.

Auellana Lugdunensis maior.

Aurantia poma. Apud nos hyemis frigora diligenti munitione effugientia postea sæpenumero vbi æstates sunt clementiores maturant fructum. Inseritur fructifera in syluestrem vt ita dicam è semine enatam, mense Augusto & hoc quoq; modo fit sæcunda. Ex floribus huius itemque Limonum & Citriorum aqua destillata odoratissima, Napha vulgo in Italia vocatur, qua vtimur in febribus malignis & in petechijs. Cordi enim amica est & sudorem valide prouocat. Succus dulcium pomorum cū syrupo violato exhibitus in febribus præstans est somniferum. Cortex puluerisatus datur in doloribus colicis, item cum melle & alumine in Aphthis puerorum.

Auricula muris à semine, et leporis à foliorum figura appellata. Folijs est Anthillidis leguminosæ Lobelij, sed magis virentibus, crassioribus & magis acuminatis, pilosis quinque septenisue aut pluribus, impari semper numero vni costæ adherentibus in cauliculis procumbentibus instar loti siliquosæ, cuius etiam flosculos fert sed multo minores, eosq; melinos. Semen renis figuram obtinet in siliquis hirsutis & fuscis cir-

cinatis & incuruis vt musculorū auriculas quodammodo representent, radice parua hæret, vt Melanthij, lutea, dulci, pene Glyzyrrhizam æmulante sapore. Annuæ est planta. Sapore non nihil feruidum habet, ac diutius commanducata saliuā prolicet, liquor stillatitius dulcis est primo gustu, postea vero non nihil linguam vellicat, forte putridis vlceribus, si quis periculum faciat, non incommodus. Vbi sponte nascatur, ignoro, nisi forte in Creta, vnde semen Epithymo immixtum defertur.

Auricula vrsi, Sanicula alpina, Lunaria Arthritica Gesneri de herbis Lunarijs, fol. 24. flore luteo, rubro, incarnato, vario, cuius aliquot sunt etiam differentię quoad magnitudinem & foliorum discrimina. In alpibus Noricis, Helueticis, & alijs frequens. Floret primo vere. Amat loca vmbrosa & humidiora. Herba admodum vulneraria, cuius succus expressus in vnguentis & emplastris ad herniam imprimis vtilis.

Azadarach vulgo dicta arbor apud Auicēnā, tametsi huic nō per omnia conueniat. Pseudosycomorus monachorum in Italia, vbi in magnam proceritatem excrescit. Vocant ibidem Perlaro & arbore degli paternostri: ad globulos enim vtuntur, quibus suas preces numerant. Gallis Arbor Sancta, alijs Zizyphus alba, Pellicerio Lotus alba. Prope Alepū & Tripolim, referente D. Rauuolfio in suo itineralio copiose nascitur. Incolæ vocāt Zenselacht, ipse putat esse Rhasis Astergir. Apud nos prouenit ex semine & quidem ex vno fructu siue bacca, quæ habet forma corni minuti breuiusculi, sed albi coloris, arbusculæ separatim numero quinque vel sex. Hyeme in locis tepidioribus asseruanda, non enim fert nostrum coelum. Fructus est venenatus vt Canes necet.

Florum aqua stillatitia pediculos interficit, & comam producit.

B.

BACCHARIS Monspeliensium, Conyza maior Matthioli, frequens ad Danubium circa Ratisbonam. Vulnere glutinare aiunt.

Ballote crispa, depicta in Herbario Lugdunensi flore paruo, antequam aperiat, holofericum emulante colore rubro. Spontanea planta.

Balsamine mas siue Momordica, Charatia. Pommes de merueilles, planta annua quæ passim apud nos colitur, imprimis tamen in Austria. Amat solum pingue soli meridiano expositum, quod sæpius debet irrigari imprimis lotura carniæ & Gallinarum. Prouenit etiam ex semine vetustiore. Tota planta est vulneraria. Oleum fit ex foliis & adhuc efficacius ex fructibus præstans ad vulnera. Alij potius cõmendant oleum ex semine ipso per infusionem parato, ut illius accipiatur bene maturi q. l. & infundatur in oleum vetus, deinde exponatur in æstate Soli, coletur, post nouum semen addatur & iterum insoletur. Perutile in hæmorrhoidibus dolentibus, in delendis cicatricibus & roborando vtero.

Balsamine femina, planta elegans, cuius tamen vsum adhuc nullum potui inuestigare.

Balsamum alpinum Gesneri, ex alpibus non procul à Bauariæ lacu, quem *Ogerntsee* vocant, accersitum. Sed quamuis ob miram elegantiam cultu hortensi dignissima sit hæc planta, nimium tamen cõtumax locis mitioribus viuere penitus refragatur.

Bamia, Triono Rauuolij congener, nisi sit eadem planta natali solo lætius proueniens. Difficiliter crescit, interdum sed raro semen apud nos producit.

Barba Capræ Tragi & Fuchsi. Eius prima germina, nisi tegantur, plerumque pruinis aduruntur. Flores odorati sunt, mirifice apibus grati. Aqua destillata oculorum doloribus insigniter prædest.

Florum

Florum aquã intelligo & ex relatione aliorũ habeo, nam herba Tragus vim causticã tribuit. Bauari vocãt *Rösch im Haus*.
Barba hirci flore luteo & purpureo. Peculiaris species missa, minor priore à Iosepho de Casa bona ex insula Ilua. Crescit quoque in altissimis Apennini iugis flore albo.

Plantæ quæ semen proferunt, emoriuntur, sed ex semine nimis latæ se propagant. Radices teneræ expetuntur in acetarijs. Aqua ex hac planta destillata, vulneribus prodest imposita.

Barba Iouis, pulcherrima arbuscula folio argenteo, cuius Plinius meminit lib. 16. c. 18. Tarde prodit è semine vere fato & maturius si autumno seratur. Pingitur in Herbario Lugdunensi. Difficulter seruatur per hyemem.

Beid elfar, missum semen à peritissimo Pharmacopœo Veronensi Francisco Calceolario, magnitudine & figura seminum paruulæ Zucchæ vel Colocynthis pyriformis, cinericeum tamen & plurimũ repræsentans colorem nucis Vomicae. Planta hinc orta folia habebat Lauri vel Nerij, sed multo breuiora, nigricantia, dura, vegeta, quorum bina ad singulos exortus caulem amplectentia sibi inuicem opponebantur, lacte plurimo si frangerentur manantia. Sed cum vix palmi altitudinem assecuta esset, nam tardissime crescebat, incepit extabescere, nec vlllo ingenio per hyemem asseruari potuit.

Bellis maior, quam aliquando hic in cuiusdam amici horto forte fortuna reperi luxuriantem pleno flore.

Bellis media & minor, simplex & plena, alba, rubra, incarnata, varia, prolifera. Sæpius debet transplantari. Hyemem acriorem difficulter fert.

Bellis alpina ex Noricis alpibus folio longiore & crassiore vulgari. Succum Bellidis in vulneribus capitis experientia constat vtiliter adhiberi.

Berberis, quo nihil vsitatus in montibus Bauaricis & Noricis

in Italiam vsque, vbi Crespinus vocatur. In orientalibus regionibus vbique adhuc Amirbaris secundum Auicennam vocatur, & Damasci, Tripoli & Beryti serapio ex illo confecto nihil vsitatus. Non videtur doctis cōuenire cum Oxycantha Græcorum.

Eius interior luteus cortex, quo etiam pictores vtuntur, puluerisatus opt. est in Aphthis, item cum aceto non adeo acri & aqua plantaginis in impetigine.

Beta alba, lutea, nigra, rubra, sub falso alimento gaudet.

Betonica flore albo, ex montibus Pannonicis primum à clariss. V.

D. Aicholzio missa. Reperta postea in agro quoque Vuirtenbergenfi, & circa Vuinshemium.

Betonica Pauli quorundā, Veronicæ cognata herbula. Dodonæus Veronicam foeminam vocat. Spōte in hortis tam inter gramina, quam in areolis nascitur.

Bifolium, ternis foliis in hortum delatum rursus degenerat.

Bisermas, Hormino nostro vulgari vel Sclareæ dictæ congener planta, sed minor multo & acuminatioribus foliis, flore albo: gratiore quoq; odore & nonnihil Ocymum æmulante. Horminum Syriacum vocari poterit. Nam D. Bern. Paludanus secum delatum ex Syria mihi communicauit.

Bistorta, cuius quædam species minima alpina, quæ à me in hortum translata alteram ferme altitudine æquauit, Serpentaria vel Bistorta vulgari magis se propagantibus radicibus & graminis modo reptantibus. Aliam describit Clusius in Pannonicis, non degenerantem.

Blattaria lutea, duorum generum: altera quatuor cubitorum altitudine longe superans, hirsutior, seminum plerunq; terna, quaterna, quina & plura etiam vascula coniuncta habens, in cacumine tamen interdum singula: altera vero est humilior, singula vascula proferens, foliis altera multo viridioribus. Abunde crescit sua sponte apud nos & in Ba-
uaria

uaria inferiore. Reperitur & purpureo flore elegāti, foliā ob-
scure virente. Est & tertia albo & in medio purpurante, puluis-
culo quodam flauo conspersis staminulis, flore pulcro præ-
dita, mihi primum à Iosepho de Casa bona communicata,
quæ quotannis vberime ex semine se renouat. In hac peculi-
are insectū nascitur, magnitudine lentis rotundū, *κοιλὸ πτερον*,
candidum, macula in medio nigra ornatum, vt procul intu-
enti perforatum videatur.

Blitum rubrum. Item varium, cuius folia vt refert doctissimus
Costæus, rubro virenti & luteolo ita distinguuntur, vt Psita-
cum æmulentur. Admirationem eam nostris peperit, vt pri-
mum huc translata Herbæ admirabilis susceperit nomen.
Vnde apud nos quoq; vulgus vocat *Παπαγεν sedern*. Ad sym-
phoniam Plinij congruit.

Borrago albis floribus & alia cæruleis vulgator, quæ interdum
autumno locis opacis consita suauerubentes producit.

Botrys, Italis Patientia. In Misnia vocant *Σungenkraut*. Nam ad
pulmones male affectos mandunt herbam & cum pauco vi-
no deglutunt. Cum melle inde fit Electuarium ad vitia Pul-
monum.

Brassica multæ species, quæ passim ab autoribus enumerantur,
imprimis Cypria siue Pompeiana, quam vulgo Caulifiori vo-
cant: Rapicaulis, Apiana crispa, Alba Genuensis. Fit melior
subfalso alimento, vnde Aegyptij nitro aquæ admisto eam
aspergunt. Brassicæ semen quare degeneret in rapum vide
Costæum de natura stirpium. Certum est si semen nimis in
calido loco torrefiat, ita degenerare. Brassicam conglutinare
vulnera non frustra Galenus tradidit lib. 7. de Simpl. Med. fa-
cult. Nam ex vino nigro atq; austero incocta folia vtiliter ad-
modum adhiberi in magnis & sinuosis vulneribus certū est.

Brassica sylvestris siue Campestris Clusij.

Brassica marina, Soldanella. Non omnes apud nos hyemes fert.

Mirum item est quod semen viginti annorū nobis aliquoties hic prouenerit. Puerulis ad 3. j. & vterius datur in conferua Saluix & Rorismarini. Brasauola.

Bryonia baccis nigris & rubris. Succus huius commendatur in Epilepsia.

Buglossum Italicum, vel Hispanicum grande cæruleis & interdum albis, interdum variegatis floribus.

Buglossum semper virens, flore paruo, depictum & descriptum à Lobelio. Cæsalpinus ad Lycopsin refert & Buglossum Hispanicum vocat.

Buglossum luteū, Lingua bouis vel hirci dicta. Crescit copiose in Aquitania. Præter folia cum Buglossis nihil habere videtur commune. Anglicæ tamen mulieres in maiore precio habent quam Buglossum verum. Forte *ὄνοκίχλη* vel vt alij *ὄνοχέλι* Theophr. cichoriaceis annumerata, inter quæ asperriima videtur, & ab asinis cognominata vt illa anchusæ species 2. apud Dioscoridem, vt similes haberent labra lactucas.

Buglossum sylvestre Tragi, Echium Fuchsij, sponte crescens: interdum flore albo circa hanc vrbem reperitur.

Bulbocastanum Tralliani, Oenanthe Matthioli / *Erdkisten* / *Schäfersnuss*. Cæsalpino Geranium primum Dioscoridis. Copiose crescit in monte S. Petri dicto prope Salinas Saxonicas, vnde cū alijs pluribus rarioribus plantis habui opera summi mei amici D. Balthasaris Brunneri Archiatri in Salinis Saxonicis præstantiss. In editis Aruernorū montibus copiosissime nascitur altitudine cubitali. Plurimum prouenit ex semine per maturitatē sponte excidente, quo tempore, vt aliæ plurimæ plantæ commode quoq; seminatur. Vere autē incunte terræ mandatum ægerrime pronascitur, & interdum integro anni spacio delitescit, nec nisi altero demū prodit. Radix initio vix pisi magnitudinem habet, tandem vero per ætatem iuglandē satis grandem superat: diu enim viuit nec, vt multarū
umbelli-

umbelliferarum, semine maturescence casta redditur. Satis dulci sapore prædita est, nonnihil tamen acridinis coniunctum habet. Itali Pancafeolum vocant, quod agrestibus casei cum pane vicem præbeat.

Bulbocastanum alterū minorib. foliis & bulbis, in tractu Rhenano frequens. Vtrūque putarunt quidā esse Dioscoridis Buniū.

Bulbocastanum conioophyllum, quod sic ob folia Cicutam imitantia recte dixerim. Cicutaria Pannonica Clusii, Bienniū solū modo durat hæc planta, vel ad plurimum triennium. Nam è semine quo per totam hyemem iacuit intra terræ viscera, in eunte vere demū pronascitur folijs binis, oblōgis, acuminatis, angustis, vt multæ huius generis plantæ, à quibus tamen hoc discriminis obtinet, quod alterum germen non è medio horū, sed iuxta pediculum, quo ambo nituntur, ex ipso bulbo, qui vix orobi granū æquat, enascatur. Id si non eodem anno iustam magnitudinē assecutum fuerit, siue altero caulē proferre quavis causā prohibitum; quod vtrumq; tamen raro contingit, tertio demum anno floret ac semen perficit, & marcescente radice penitus interit, semine interim sparso multipliciter se restaurans. Integram descriptionē vide apud Clusium in Pannonicis.

Bulbus Eriophorus, è cuius bulbo & folijs lana copiosa extrahi potest. Sed nunquam in his regionibus proferre voluit flores, imo nec hyemem nimis acrem perpeti potest, quamvis in Austria & alibi etiam negligenter cultus in loco umbroso & minime ventis exposito perduret.

Bulbus sylvestris Tragi, Sisyrrinchium Cordi, Ornithogalum luteū sponte enascens.

Bunium adulterinum seu Pseudobuniō Dioscoridis quorundam, Carpentaria, herba S. Barbaræ, Nasturtium hyemale, Herba Sancta nonnullis & Fistularia. *Käbressig*, spontanea plāta, hyeme ob virorem tantum foliorum quæ tandem rubent, & nigrescunt, in hortis habenda.

In acetaria etiam tunc temporis recipitur & non paucis ad fistulas per sanandas commendatur.

Buphthalmus Dodonæi, Pseudohelleborus Matthioli, frequens in Bohemia circa Pragam & in Thuringia prope Ienam.

Buphthalmus Matthioli & Tragi cuius flores in Ictero vtilis prædicantur, iisdemq; ad tingendos capillos in lixiuio vtuntur mulierculæ.

Bupleurum, Cordo Isophyllon, cuius decoctum calculosis commendatur. Planta etiam vulneraria est.

Bursa pastoris, eleganti folio, instar Coronopi repentis.

Buxus idonea topiario operi: cuius ligno multi vtuntur tanquã antiballomeno Guaiaci, quod tamen improbat Leuinus Lemnius in Biblicarum herbarum explicatione, miram historiam hac de re commemorans.

C.

C A C A L I A Austriaca.

Cachrymarinum, Crithmo congener, forte spinosus Dodonæi, hortensii cultu lætior ac minus spinosus redditus, semen fert Hordei magnitudine.

Cakile Serapionis, planta maritima in Italia. Purgat satis valide. Radix est inutilis. Erucã marina.

Calamintha montana, copiose nascens in montibus Euganeis prope Patauiũ & in Vicentinis, vnde nactus sum, alijs præstãtior. Crescit quoq; in Veronensibus montibus & in Sæneuo Linguagotiz. Medici quoq; Taurini aquam feliciter exhibent in mensibus promouendis. Facile in nostris hortis sese propagat, etiam ex surculis.

Calamintha 2. Nepetella in Italia.

Calamintha vulgaris.

Calamintha alia, flore rubro circa Francofurtum ad Moenũ sponte proueniens.

Calamintha Cretica, exiguis foliis, incanis.

Calendula, cuius meminit quoq; autor libri de Dynamidijs, falso Galeno ascripti, siue Poëtarum Caltha, medio luteo flore & ruffo, simplici, pleno, reflorescens & prolifera. Crescit sua sponte, teste Gesnero, circa Monspelium. Vt trifolium noctu folia contrahit. Si in fictili hyeme asseruetur, præsertim magna reflorescens, nõ secus ad Leucoia & Cariophylli fruticosa euadit. Singulis mensibus floret. Aqua stillatitia oculorum doloribus medetur. Eius decoctum commendatur in Ictero. Suffitus ex floribus secūdas elicit, quod remedium Mizaldus magnificat. Folia eius siccata in furno optima in fluxu albo. Efficax herba in peste, Semina Calthæ, oxalidis, portulacæ, plantaginis vermibus infesta.

Caltha palustris, flore pleno. *Gefüllte Kuckertz* in Bauaria. Ruelius vult esse Chamæleucen. In Anglia sua sponte non solum plenis sed odoratis etiam floribus passim sese offert.

Calamus aromaticus, vide Acorum.

Campana pyramidalis, siue lactescens *κατ' ἐξοχλῶν*, præ reliquis plurimo lacte scatens, depicta à Lobelio & Lugdunensibus.

Camphorata Monspeliensium.

Canna Indica, flore purpureo pulcerrimo, interdum primo anno floret, sed rarius apud nos. Diligentius in fictili asseruata secundo quoq; floruit. Xiphium Indicum Italis.

Capparis, Fabago, Andirian Rhafis, & Ardifrigi Auicennæ, secū dum D. Rauuolfium, qui eius picturam publicauit: scribitq; se reperisse circa Alepum, vocariq; ab incolis Morgfani: ac esse ingrati odoris, vnde ibidē vsurpāt cōtra vermes. De cultura veræ Capparis, quæ quidem nobis prouenit, sed paulo post exarefcit, legendus Quinqueranus de laudibus Prouinciæ.

Cardus hortensis, siue Cynara. Eius species multæ sunt, capitulis non spinosis & spinosis esculentis, eisq; vel oblōgis vel latiusculis discernēdæ. Spinosissimis præditus est quē Cardum

vulgo vocāt, nec vesicis aculeis lōgis armatis. Colitur tamen opertus ac terra obrutus, vt stolones teneri gulā arrideant. Is veterum Cactus est, de quo Theocritus Idyl. 10.

ἀλλ' ὄπολείσῃ
ὡπερ οἷς ποιίνας ἀς τὸν πόδα κίχλι ἐτυλεν.

*Sed longe sequeris velut agnus ouilia cuius
Cuspide spina pedem pungens discidit acuta.*

Spontaneus est apud Brutios, ideoq; nostras hyemes minus ægre fert quam delicatus ille, qui spinas mangonio deposuit, cuius etiam in Geoponicis fit mentio.

Carduus Benedictus, Italis sanctus, Atractylis Aloysij Anguillaræ siue Cnicus sylvestris secundus Theophrasti. Folia eius tenera adhuc præsertim circa capita succo cruento, vt Atractylidis veræ, madescunt si defringantur, minus tamen euidenti vt in illa. Magni vbiq; vsus planta cōtra putridos & malignos morbos. Succus eius cum eiusdē decocto per plures dies bibitus Epaticis utilis. Arnoldus de Villa noua ex eo contuso, & in vino cum axungia & triticea farina probe cocto ad vnguenti formam parat opt. Medicamentum ad vlcera quæuis profundissima, si bis in die adhibeatur. Extractum vtile in morbo Gallico, palpitatione Cordis & in quartana. Aqua eius cum aqua Cuscutæ & ligustici in faciei rubedine utilis est.

Carduus stellatus, Eryngium Guilandini, Calcatrepola. Radice vtuntur huius Francofurti loco vsitati Eryngij, cum tamē simul ibidē copiose crescat. Stellaria Horatij Augerij excellentiss. Medici, qui ad calculū in suis epistolis doctiss. plurimum prædicat.

Carduus Solstitialis, siue Spina solstitialis. Allobroges nōinant Aureoles ob floris colorem aureum & florem atq; radicem mirifice prædicant valere in Cachexia, hydrope, febrib. diurnis, virginum decolorē facie & aliis obstructionibus. Eius decocto vel destillata aqua rustici vtuntur ad coxendicis dolores,

Iores, pūctiones laterum, lienis tumores & sudorē ciendum.
Carduus Mariae vulgaris, & alia eius species, cuius semen subal-
 bicans inueni inter Epithimum è Creta delatum, sed ad fru-
 gem non peruenit frigore superueniente corrupta radice &
 mox cōtabescentibus foliis quæ teneriora erāt & plane simi-
 lia illi carduo quem iridem Lactem nuncupat D. Rauu-
 dius, vel Bedugar Arabum cū Syriacis herbis aliis mihi com-
 municatum, flore purpureo pallescente, caule exalbido, spi-
 nis nitidis è luteo albescentib. Fortasse idem fuerit. Nos Ico-
 nem ex sicca delineatā ad finem libri cum cæteris reiecimus.

Carduus eriocephalus.

Carduus mollis tenuifolius, cuius icon extat in Pānonicis Clusij.

Carduus montanus, foliis Helenij nō spinosus, capite rubro, fre-
 quens in mōtibus Hermundurorum circa vrbes metallicas,
 non multum differens à Carduo molli latifolio Clusij, in cu-
 ius descriptione huius quoque meminit.

Carlina sessili flore ἀργυρῶς, & alia caulem proferens, alioquin ab
 hac nihil diuersa. Nam plerunq; si eo anno floruerit, quo in
 hortum transfertur, sine caule permanet, sin minus, multo
 lætior altero anno assurgit & cauligera fit.

Carlina alia caule cubitali, cum priore copiose nascens in mon-
 tibus inter Mainingam & Smalcaldiam.

Carotta Italica, radice rubra & alba. Daucus Theophrasti secun-
 dum Anguillaram. Volunt aliqui esse ἀντικαλλόμενα Been rubri
 & albi, non omnino male.

Carthamus siue Cnicus, flore croceo, albido & cæruleo. Sunt quæ
 duæ hæ species postremę penes sed à gelu acriore muniēdæ.

Carum Venetys missum, à nostro non multum diuersum, nisi cul-
 tura aliquātum vegetius. Huius radice plurimum delectan-
 tur apri, atq; ideo prata caro referta admodum vastant.

Caryophyllata vulgaris, Item Montana similis vulgari: elegantior
 tamen & maioribus floribus prædita est: & altera alpina, quæ

ad Albis fontes in Bohemia frequēs, à Matthiolo & alijs depicta. Thomas Penneus Medicus Londinensis præcipuus, rerum naturalium peritissimus, amicus meus singularis, in monte Lupo Gallia reperit floribus albis. Itemq; palustris. Galli Sanamundam vocāt. Geum putatur esse Plinij. Bibitur cum successu eius decoctum in vulnerib. internis & ad lateris dolores utilis est.

Caryophylli domestici maiores & minores, candidi, pallide rubentes, rubore intenso nitentes, purpurei, varij, Mirum tam elegantem florem veteribus fuisse incognitum, vnde alij alia illi nomina antiqua tribuerunt, de quib. alias. Iphyum apud Athenæum lib. 15. quidā esse voluerunt, annotante doctissimo viro Dalechamio, Sed Bulbosam esse illam herbā ex Theophrasto liquet. Singulare est huius florib. vt lasminis & Rosis, quod interdum primo tabescēte flore similem aliū in eodem pediculo producant. In sitione quoq; propagatur. Vidi aliquando ad tantā crassitiem in longæuis plantis caulem siue stipitem peruenisse vt brachij mediocris æquaret crassitudinem. Flos est Cardiacus & in peste utilis. Estq; eius Syrupus efficax in eiusmodi affectibus, itemq; conferua.

Caryophylli sylvestres odorati & inodori sanguinei coloris, flore pleno. Item Armerij flores dicti & inter hos, qui elegantiflosculorum stipatura umbellam cōficiunt. *Carthæuserblūma* lin/colore albo, rubro & variegato.

Cassia Aegyptia siue purgans, quæ tamē difficulter ad alterum annum seruatur.

Catanance quorundam Scorpioides Bupleni folio à Lobelio depicta.

Caucalis flore minuto, & alia coronata umbella: vtraq; ex aruis in hortum translata, illa ex Thuringia, hæc ex Babenpergensis agro, pulcherrima. Trago *Ackerfletten*. Depingitur etiam à Lobelio.

Caucalis

Caucalis Hispanica, superioribus fere similis non tamen spinoso semine sed rugoso nonnihil, eoq; elegantissimo, sed pusillo flore in umbella incondita. Tota planta lac habet dulce in modum Chærefolij, sed copiosius, quod etiam ex immaturo semine confrecto promanat. Radix tamen eo caret, nisi forte initio antequam caulescat planta etiam lactescat, quod tamen nondum obseruavi. Sapor est Apij.

Centaureum maius, à Centauro Chirone sic dictum, à quo *Cotaxinè* Achilles edoctus fuit. Affertur ex Apulia de monte Gargano siue S. Angeli dicto, ac pro Rhapontico venditur. Quod mirum non est, cum Oribasius quoq; collect. lib. 15. eos nō male sentire scribat qui Rheum vocent *Centaureum magnum*. Lucanus Thessala Centaurea vocat, à loco. Succus eius hic in crebro vsu contra cachexiam & alia Epatis vitia. In quorundam hortis aliquando diu durat, sed necesse est vt sint soli expositi & areolæ non nimis altæ & hyems paulo mitior.

Centaureum minus in hortum sapius illatum imprimis vero pulcrum & vegetum ex monte prox. S. Mauritij, cubito altius & plurimis cauliculis dense stipatum, sed inani conatu, cū nolit coacte crescere. Copiose reperitur flore albo tum alijs in locis tum in quadam syluula prope Augustani Vindelicam qua iter in Batariam Fritbergum versus. Habetur & luteo flore. In Italia præcipui Medici exhibent in Ascite tertio quoq; die eius pulueris ʒ. j. cum sem: carui & anisi in vino vel in decocto aliquo. De hac planta doctiss. Medicus & poeta Ioannes Postius hoc eruditissimum distichon composuit.

Flos mihi suauerubet, sed inest quoq; succus amarus,
Qui iuuat obsessum bile, aperitq; iecur.

Cepa Hispanica siue oblonga, quā Lobelius pingit. Gesnero *Spanisch Blch.*

Cepæa Alphonfi Pancij excellentiss. Medici Ferrariensis, alijs Marina. Telephium quorundam semper virens. Radix non-

- nihil odorem refert Rhodiæ radicis, folia tamen sunt rotundiora & crassiora. Libenter assuescit nostris hortis.
- Cerasa* omnis generis, inter quæ reperiuntur plane cerea, quæ pruno sunt insita, sed non adeo sapida. Quædam arbores flores producant plenissimos instar paruarum rosarum sed fructû non adijciunt. Est & cerasus racematim fructum ferens: alia binos vel ternos in vno pediculo. Item Chamæcerasus. Vide multa philologica de cerasis apud Goropium Becanum in suo Vertumno.
- Cerefolium* apud Columellam Chærephyllon, & Chærophyllon. Dodonæus existimat esse Anthriscum Plinij. Anguillara in suis opinionib. Italicis putat esse Apiû montanû siue Oreoselinû, quæ ait in hunc vsq; diem in Græcia pro quadã specie Apij haberi. Huius succus in iusculo gallinaceo vtiliter in colicis dolorib. datur. Herba aut frisa in butyro vmbilico imponenda.
- Cerinte* vulgo, maior. Telephiû Lutetiæ maculosum vocant, quamuis doctis viris hæc appellatio non arrideat. Cerinthen Plinij putat doctiss. Dalechampius esse Calendulam à cereo ipsius flore sic appellatam. Annuæ hæc est planta excresecens admodum longe lateq;.
- Cerinte minor*, quam Gesnerus Bergunds jung & Fleckenraut appellat, addens folia tenera in acetarijs comesta non displicuisse. Non est annuæ vt prior. Vtraque videtur accedere ad Almaru Auicennæ.
- Cerrus* Clusij in Pannonicis.
- Chamacissus vulgaris* siue Hedera terrestris. Huius decoctum & infusum in calculo laudatur. Aqua destillata & 44. dies continuos bibita, autore Ludouico de Leonibus Medico olim Bononiensi insigni, in suppuratione pulmonum efficax. Ioannes Lerijs Burgundus in sua Hist. nauigationis Brasiliænæ meminit cuiusdam remedij quo ipse & socii post longam & extremam inedia in mari passam, ex qua diarrhœa & stomachi

chi vehementi solutione conflictabantur, feliciter vsi sunt. Accipitur ius hederæ huius cum Oryza probe coctum cui ad ignem vitelli ouorum sunt miscendi; Sumitur ad modum pultis.

Chamadrys mas vbiq; in montib. Noricis & Franconicis nascens.

Eiusdem species folio duplo maiore, floribus albis & rubellis in eadem planta pro Teucro missa.

Chamadrys femina nimis abunde in horto ex semine sese spargens. Chamæpithys altera Dodonæi.

Chamadrys alpina, quorundã Leucas, flore albo eleganti in pappos abeunte. In montib. Sabaudicis itemq; Heluetiæ Stockhornio & Nesso frequens, vbi vocant *Hirshwurk*.

Chamælaea Germanica, *Zeydelbast* alijs Daphnoides. Flore reperitur quandoq; albo.

Chamælaea vera, alijs Tricoccus, Mezereon. In horto difficulter afferuatur, locis subterraneis per hyemem habenda. Propagatur furculis.

Chamæleon niger Bartholomæi Maranthæ, cuius siccam plantam optimus vir mihi ipsemet aliquando Neapoli cum alijs rarioribus plantis communicauit.

Chamæmelum odoratum Italicum simplici flore, quam plantam aliquando reperi copiosissime nascentem sua sponte in villa olim splendidiss. Adriani Imperatoris prope Tibur. Itemq; flore pleno elegantiss. quam primum Dn. Ioannes Brancion p.m. Mechilinio huc misit, vnde alij acceperunt. Retulit tamen mihi vir Cl. D. Ioannes Mathesius Medicus doctiss. qui iam Dantisci magna cum laude artem Medicam exercet, se aliquando forte fortuna in Gallia per agrum Aureliensem reperisse. Hæc apud nos hyemem nõ æque fert vt altera. Facile tamen ex vna plantula sese rursus propagat.

Multi inde præclara remedia parantur, atq; inter alia ex floribus imprimis aruensis oleum cærulei coloris optimè in colicis

- colicis doloribus. Itemq; aqua cum pulegio & scordio exhibita ad menses promouendos.
- Chamamepsitus* in alpebus *Mälpi* vocant. crescit & durat apud nos in hortis, Epimelis quorundam.
- Chamamoros* folijs laciniatis & altius insectis quā vulgaris, alioquin augmenti tarditate solum discrepans.
- Chamapence Cordi* Matthioli Rosmarinum syluestre. Ad Cistum refert Clusius. Copiose crescit in syluis & solitudinibus Bohemiæ, Pannoniæ & Marchiæ ac similibus alijs in locis. Difficulter vt aliæ nimis syluestres stirpes culturam horti admittit. In Saxonia *Sichtaßen* vocāt, quia medetur Ischiadicis, alibi *Zeitheide*. In syluis Thuringiæ circa Ienam appellant *Wienfraut*, quia ea apes delectantur. Vtuntur rustici ad pecorum Scabiem & mulieres eius in seffum adhibent ad menses ciendos. In Marchia cymas cereuisiæ imponunt ad inebriandos homines. Alij vestibis apponunt ad arcendas tineas, vnde *Schabenkraut* nominant.
- Chamapitys* Aiuga. Huius esu oues marcidas restitutas esse affirmat Brassauola in simplicium examine.
- Chamapitys carulea* Clusii.
- Chamasyce*, quotannis ex semine rursus enascens. Circa Bononiam vbiq; crescit.
- Chelidonium* siue Chelidonia vt Serenus fecit, vbi loquitur de aurium & capitis vitijs.
- Chelidonium minus* flore pleno. Quod habui ex horto cultiss. Dn. Adami Keckij Pharmacopœi Francofurtensis.
- Chondrilla purpureo* flore radice crassa.
- Nascitur in montanis locis Misniæ siue Hermundurorum prope vrbes Metallicas.
- Chondrilla flore caruleo*, Italis Caccialepore, qui in acetarijs eius radice delectantur.

Chondrilla tota hirsuta frequens in Hassia. Hyeme in cibo coctam & acetarij quoque instar conditam auide comedunt.

Chondrilla rara Lobelij siue Crupina Belgarum.

Christophoriana in alpibus crebra, in quorum editioribus locis exilior prouenit. Aconitum racemosum Maranthæ. *Wolffes wurz* / *Christoffelskraut*. Habetur pro venenata planta.

Chrysanthemon planta annua, ex semine se propagans, quod est amarissimum cū in foliis nulla sit amaritudo. Duas alo eius differentias, alteram folio magis cæruleo & minus dissecto, alteram virentiore & plures diuisuras habente.

Cibage, ex Orientalibus regionibus à D. Paludano delatum semen nigrum, acuminatum: vnde prodijt planta Pini forma, sed tenerior.

Ciceres albi, purpurei & nigri. Notandum secūdum Plutarchum in his nullas bestiolas aut vermes innasce, cum ferme aliæ plantæ omnes peculiaria generent insecta: quare Ethnici allegorico sensu in ceremonijs connubialibus adhibebant.

Cicer syluestre Matthioli, fructu tamen non nihil differt, quia maior & oblongior est.

Cicuta maior Cordi. Nascitur in Bauaria, plurimum circa Lands-hutum oppidum, ad fossas & sepes.

Cicuta minor Cordi, qui refert quod ob similitudinem cū petroselinino quibusdam huius esus fuerit perniciosus.

Cicutaria palustris, Cicutaria quædam semine Chærefolij, caule plerunq; quodammodo procumbente, nec prorsus erecto. Duæ eius species floris differentia notandæ: nam in vna est candidus in altera purpureus. Dalech. in Historia stirpium Vniuersali, Lugduni edita describit.

Cicutaria palustris alia siue Phellandrium. In horto crebra irrigatione aliquantisper alitur: nō tamen ita vegeto caule crescit, vt in aquosis brachij ferme crassitiem æquat vel etiā nonnunquam superat.

Cichorium commune flore albo. Huius semina non possunt bene eximi, nisi madefiant. Sic enim cōceptacula aperiuntur. Flores cichorij, consolidæ regię & cyani in aceruo formicarū in vitro bene obturato per mēsem reliquātur: liquor inde collectus oculis instillatus eos reddit multo limpidiores. Aqua ex floribus tantum destillata datur in calculo præsertim pueris.

Cichorium verrucarium siue Zazinha Matthioli.

Cineraria, Iacobæa Marina, alijs Artemissia Marina, Nō libēter in nostris hortis viuit. Depingitur à Lobelio. Reperi illā olim in littore Maris prope Ostiā rariorem plantarum pleniss. cum me eo deducerent aliqui Romani Medici doctiss. inter quos erat excellentiss. Hippolytus Saluianus qui præclarum opus de piscibus edidit.

Circea Monspelliensium, apud Lobelium, late serpens in hortis: quā reperi copiose nascentē in sylua Hassiaca inter Melsingā & Rodenburgū: in quo vltimo oppidulo Hortū quoq; instructiss. habet illustriss. princeps Vuilhel. Lādgravius Hassiæ.

Cirsium vtrunq; tam spinosum quam lene. Item Grande aliud bienne & aliud exiguum perenne.

Cistus mas, fruticosa planta, diu durans, si hyeme recte in fictilibus custodiatur. Passim in Italia, potiss. vero in Hetruria circa Pisas & in littore maris ad portum Herculis crescens.

Cistus femina. In montibus Euganeis circa Patauium frequens: vbi vocant Saluiam syluestrem. Et inde afferunt venum Patauium Hypocistidem. Minus facile tuta præstatum à nostri aeris iniurijs.

Cistus annuus flore luteo Clusij in Hisp: Huius flos inter omnes max. est caducus. Statim enim mane vbi floruit, rursus decidit.

Cistus flore luteo folijs Ladani Italici ferè. Planta est adhuc pusilla, vt non possim affirmare nunquid alij depinxerint. Pro peculiari Florentia missa.

Citria mala siue Medica, alijs Citrangula. Rariss. apud nos fructū maturum producunt, quamuis floreat. Destillatur aqua ex toto Citrio pomogustu suaui, admodum cordi & cerebro conferens, quo utimur in febribus putridis & malignis cum conserua acetositatiscitri. Huius semina, vt & arantiorum & limonum cum cortice ad 40. vel plura comesta aluum soluunt, q̄ Diosc: notauit & Brassauola in tractatu de purg. medicamentis verum esse asserit. Genus quoddam grande in Prouincia Quiqueranus de eiusdem laudibus commendat pulcritudine admirandum, Ponsiros in Prouincia vocant, inde etiam Melissophyllum herbam Ponsiratam ob odorem nominant. Magnitudo quæ capiti humano, medulla exigua, præcrasso cortice, flores odoratiss. qui deportari nequeunt, quod triduo fatiscant.

Clematis altera flore albo, Flammula repens Dodonæi.

Clematis altera flore purpureo topiario operi aptissima.

Clematis Pannonica cæruleo flore, folio pene Asclepiadis.

Clematis Daphnoides siue Peruinca apud Plinium flore cæruleo maior & minor: quæ interdum reperitur flore quoque albo. Item purpurea Austriaca à Clusio missa flore eleganti pleno. Ad sistendos menses vtuntur Galli. Folia ore retēta sanguinis fluxum è naribus erumpentem compressisse frequenter vidimus, inquit doctissimus Costæus in libro suo de stirpium differentijs.

Clematis minima, Forte i. Plinii lib. 24. c. 15. quam describit rostratis foliis ad similitudinem penularum iacentem in aruis. Sed quod addit sistere aluum & sanguinem magis conueniet Daphnoidi, quæ illi tertia est. Interim Fumariam Clematidē vocemus, flore albo, foliis Split, pro quo aliqui habent, nec folliculis aut semine dissimili, admodū Caustica. Split album Lobelii. Corydalis non est, quæ florem edit luteum, nec radix conuenit. Copiose crescit in maritimis Belgii locis.

Clinopodium maius & minus.

Clinopodium maius Matthioli, flore candido circa Pauonouiam Bauariæ repertum.

Clinopodium Dodonæi, Marum putat esse Ruellius ob affinitatem vocum. Mastich enim vocât Galli. Dalechampius existimat esse Helenium odoratum Theophrasti.

Cneoron Matthioli, è semine natum.

Cobes, Maluæ species, non inelegans futura, quantum ex rudimento colligi poterat, si ad frugem peruenisset, Clariss. Viri Doctoris Paludani ex Syria reducis munus. Semen reliquarum maluarum semine minutius.

Cochlearia, de quo doctissimum commentarium edidit Ioannes Vuicerus, excellentissimus Archiater Ducis Iuliacensis. Ad Stomacacem vtuntur Saxones vtiliter, præterea eius succus recens exhibetur felici successu in magnis lienib. atq; eorum obstructionibus.

Colchicum Hispanicum paruum.

Colchicum Pannonicum polyanthum, flore albo: quamuis in Germania quoque interdum flore albo reperitur, sed non ita referto in vna planta. Colchici radicem vere amarissimam esse, autumno dulcem annotauit Cœstæus in suo de plantarum natura libro. Crudus enim multus humor per hyemem diffusus in æstate coquitur, & sic in autumno fit dulcis. Ego vero autumno amaram depræhendi cum hic sæuiret pestis & quidam impostores plebi pro antidoto venderent. Idem annotauit à quibusdam stirpibus duo florum germina prodire. Colchicum enim præter suum quem Croco similem edit autumno, alterum verno tempore herbaçeum proferre interdum animaduertitur.

Gesnerus annotauit aliud Colchicum subobsuro flore præ altero & minore crescere circa Tigurum in Heluetia Aprilis initio cum alia omnia in autumno floreat.

Colus Iouis Dodonæo Oruala tertia, Camphorata alijs quia odorem Camphoræ refert. Per vniuersam Pannoniam frequentem esse tradit Clusius.

Colocynthis. floret quoq; in nostris hortis sed fructum minime fert. Quæ vna, (inquit Costæus) vno in loco planta nascitur, damnant medici vt nimia præditam violentia. Cautè illa intra corpus vtèdum. Nam Dodonæus in suis obseruationibus medicis refert, robustum hominem cui in enomata drachma vna illius fuerat vsurpata, non diu superuixisse: cui mox post mortè aliquot deinde horis sanguis copiosus per sedem effluxerit.

Colocynthis nigra Pyriformis.

Colutea vesicaria Welsch Senetbaum/ Gallis Bagenauldier, Heluetijs Berbrütne Rûchlin. Spûte crescit circa Monspeffulum ad montem Lupi in valle. In copia maiori quam Sena data purgat, quod sæpe expertum se esse scribit Brassauola in lib. de Medic. purgantibus.

Colutea Scorpioides, peculiaris species folio rutæ, per hyemem & frigora diligenter munienda. Depinxit etiam alias Clusius in obs. Pann. Crescit in Gallia circa Monspeffulum & in vicinis Viennæ montibus.

Consolida maior flore albo & purpureo. Symphytum maius. Huius flores in vino rubro cocti bisq; in die sumpti in cruenta vrina optimi. Succus Consolidæ maioris bibitus ad duas uncias in lethargo & profundo somno commendatur.

Consolida tuberosa vel nodosa Lobelij, in Matth. nostræ editionis verius depicta: quâ copiose aliquando inueni circa Salzburgum, inde in horum translata admodum se propagauit.

Consolida media pulchra flore albo copiose crescens in locis humidis Sueuiæ prope Dillingam & ad pedè montis S. Mauritij.

Consolida minima, siue Prunella flore purpureo vulgaris & rarior quoq; albo. Nascitur asperis circa Miltenburgum Franconia

opidum. In libello de Dynamidijs, qui falso ad Galenum autorem refertur, bene describitur.

Consolidaregalis, siue Flos Regius flore albo, incarnato, purpureo, caeruleo, minore & maiore. Itē vtraq; tam maior quam minor flore pleno. Cæterū maior præsertim purpureus flos hoc habet peculiare, quod folium corniculo annexum si pan datur literas AI AIA in scriptas ostēdat, vnde Cæsalpino Hyacinthus poëtarum habetur, de quo Ouid. in Metamorphosi:

*Ipsē suos gemitus folijs inscribit & AI AI
Flos habet inscriptum, funestaq; litera ducta est.*

Itemq; Theocritus, Idyll. 19.

Νῦν ὑάκινθε λάλει τὰ σα' ἑράμματα καὶ πλεον ΑΙ ΑΙ,
Λάμβανε τοῖς πειάλοισι.

*Nunc hyacinthe sonet tua litera scilicet AI AI,
Nec tamen hoc satis est, AI AI plus ergo loquatur,
Literulasq; velis folijs inscribere plures.*

Vt Eobanus Hessus vertit.

Alibi etiā τὴν χρᾶσιν ὑάκινθον vocat foeminino genere. Virgilius vero habet ferrugineos hyacinthos 4. Georgicōn. Præterea AIACis nomen eodem folio poëtica hyacinthi contineri testis est Ouidius eodem in loco, Metam. 10. Apollinem de altera fabula vaticinantem inducens his verbis:

*Tempus & illud erit quo se fortissimus heros
Addet in hunc florem folioq; legetur eodem.*

Satis superq; forsitan ad persuadendum videri possent hæc alicui, nostram Consolidam regalem esse hyacinthum poëticum, qui non legisset etiam reliqua apud Ouidium eodem loco supra citato: non enim iidem horum flores sunt.

*qui lilia si non
Purpureus color his argenteus esset in illis.*

Nec tamen idcirco putandum est Eruditissimum Cæsalpinum

num hæc nõ legisse, vñico Plinij loco quẽ citat, contentum: Sed potius in ipsius sententiam eundum, q̃ magis sit cõsentaneum ex hoc ipso hyacintho puerũ illũ poëtis decantatum, quam ex puero hyacinthũ natum olim esse, vt illi haberẽt q̃ fingerent & pingerent pro lubitu siue lilij siue qua potissimum arrideret figura. Si vero cuiquam hæc non sufficiunt alium hyacinthum sane per me quærat siue in Alcynoi hortis, siue in Elysijs campis, saltem memor poëticum florem non nisi in poëticis hortis quærendum esse.

Conuoluolus caruleus, Nil Arabum vel potius Hab al Nil Serapionis, Latine granum Indicum. Hasmisen circa Alepum vbi multũ crescit, Persis Acafia, Italis Campana Azurea aut fior di notte: quia noctu potissimũ floret, sole oriente clauditur.

Conyza maior, grauissimo odore, longe alia à Bacchari Monspelienfium. *αἴγες ἔχουσιν ἀπὸ τῆς ἀνθῆς καὶ τῆς ἰσχυρῆς οὐσίας ἀποδίδωσιν διψήσια καὶ χολήρια.*
Caprẽ & oues vbi Conyzam comederint, siti detenta pereũt.

Conyza Hippocratis, lib. 2. de Morbis Mulierum, secundum Aloysium Anguillarã. Crescit prope Ariminũ ad mare copiosiss. & in Dalmatia. Aliis est Ambrosia aut Artemisia marina, de qua supra, quod tamen Anguillaræ non placet.

Corchorus siue Melochia, Oulus Iudaicum. Nam vt D. Rauuolfius annotauit in suo Hodeporico, Iudæi cocta folia cum carne edunt, sapore enim acetoso prædita sunt. Crescit copiose in hortis Alepi. Raro apud nos semen affert. Annuã planta. Semen paruũ est, caruleum. Lobelius florentem depinxit. Nos ex Gesneri typis semẽ & folia cum barbulis exhibemus, quæ in Lobeliana pictura fuerunt omiffa.

Coriandrum, copiose in Selandia colitur. Aliqui his qui omnia medicamẽta fastidiunt, præsertim pueris dant catarthicum. Nam post primam cum Saccharo, vt vocant, confectioem aspergunt puluerem Diacrydij recte correctũ, & rursus more vsitato Saccharo obducunt.

Coris Matthioli. In Liguria ad Cararam oppidum prouenit foliis Thymi vulgaris largioribus & tenuioribus, Hyperico alias non absimilis quo ad flores. Estq; odorata herba.

Coris Monspeliensium, ex semine prodijt & durauit in fictili per hyemem, herbula elegans à Clusio in Hispanicis depicta.

Cornus, ubiq; nota arbor. Cuius fructus (inquit Hermolaus in corollario suo) syluestres dulciores sunt quam urbani. Quod ita se habere comperi & plerunq; etiam maiores esse. Syluestris fruticat tantummodo, sed cultura in arborem pulchram redigitur. Sponte in Thuringia locis decliuibus & syluosis montium prouenit, ubi parant ex baccis electuariū dysentericis conuenientissimū, quibus etiam vtiliter in cibo dantur. Scribunt arborem è semine lapilli quem cōtinet fructus, crescere, non surgere è Surculo vt alias arbores. Ego vero vtroq; modo prouenire obseruauit. Semen osseum tota hyeme latet sub tellure antequam prodeat.

Corona imperialis, Tusci Turcarum. De quo vide Clusium & Lobelium & ceteros.

Coronopus satiuus, Herba Stella Italica, Cornu Cerui Gallie. In accarijs vtuntur. *Hirschhorn Salat*.

Marinus, Halæ Saxonū spontaneus ad salfos lacus. Aliquantisper in hortis durat, sensim tamen extabescente radice tandem euanescit.

Repens Ruellij, qui etiā circa Lipsiam in Misnia sua sponte prouenit.

Cortusa Matthioli, nomen accepit à suo inuentore Nobili Patruino Iacobo Antonio Cortusio, tota odorata, vt ipse refert, loci natalis forte beneficio, nam apud nos præter florem nihil vel parum olet. In valle Stagna dicta agri Vicentini ipsemet olim reperi. Sed non tantum ibi crescit, cum Clusius quoq; in Pannonicis obseruatio. eam exhibeat. Inde oleum paratur ad vulnera admirandum. Ad Caryophyllatas refert Lobelius & alij.

Corydalis Galeni, vt fert coniectura, nam nullam descriptionem addidit autor, sed adhuc in Græcia vocatur similis planta *κορυδαλίον*. Alio nomine Split & herba Sclauonica nuncupatur. Nascitur enim copiose in Illyria, Item in Hetruria & circa Narbonam, & vt alij volunt, quoq; circa Lucarnam. Chelidonium Capnon potius facit Historia stirpium Lugdunensis & Corydalidis nomē attribuit Fumariæ bulbosæ, siue Radici cauæ.

Costa, herba in Italia alibi Ingrassia di porci. Crescit in aggeribus foliis in terra prostratis pinguibus instar Hieracij: & quantum ex icone cognoscere possum, conuenit cum Hieracio latifolio Clusij. Singularis vsus in Phthisi, vnde cōseruam, Syrupum, puluerem ex illa exhibent in Misnia & alibi, Item que fercula inde parantur. Aliam hoc nomine in suo de stirpibus opere proponit Cæsarpinus, nimirum quam Matthiolum Pseudocostum vocat.

Costus hortensis, secundum Cassianum Bassum, qui nomē Costi adhuc retinet in Græcia. Italis herba S. Mariæ, Menta Græca. Vtilis stomacho & cordi amica. In sylua Martia non procul à Lenskirch syluestrem eius speciem prouenire aiunt.

Costus spurius Matthioli. Panax Chironium quorundā, aliis Pharnaceum, aliis Ferula Sagapenifera.

Cotinus, Cocygia Plinii, *κοκκυνηλεία* Theophrasti secundum Clusium, frequēs in alpib. Tridentinis. Vtuntur tam foliis quam radice ad tingendas vestes. Solius huius arboris semē in papum abit.

Cotula fetida. Huius decoctum commēdatur in hydropicis plurimum. Sponte in puluinos irrepit.

Cotyledon, primum in autumno prodiit vere satum.

Crithmum, vulgo Creta vel Salsa marina, Fenocchio marino. Floret secundo anno.

Crithmum secundum Matthioli forte, vide Cachry marinum. Semen enim Cachryos fere habet.

Crithmum tertium Matthioli, è semine papposo nascitur sed difficulter.

Crithmum quartum Matthioli, *Sichelkraut* à figura. Vbiq; apud nos in fegetibus proueniens, an *vetoritis* illa Tralliani diuretica.

Crocum hortense, ex Austria aduectum, hyemis prodigiosi superioris anni sanities prorsus abolitum. Dicitur & masculino sexu Crocus, vt Virg. in Battarum: *Corycio crocus editus aruo.*

Olim Corycius, Lydius è monte Tmolò, Sicanius è Sicilia commendabatur. Nunc vero Samnitius circa Aquilam, Gallicus, Hispanicus, nec minorè laudem meretur Austriacus circa Viennam.

Dè huius cultura scripsit pœma quidam Iustus Spoleitanus, Romæ editum.

Crocus & Melilotus dum virent, quoniã humidiora sunt, minus olent quam arida. Hic adeò est thoracis affectibus amicus vt sint qui ad Θ s. atq; etiam vnũ cum dimidio mofci grano & vino optimo calido propinando asthmaticos curauerint. Ad respirationem ex nimio frigore prohibitam eodem modo plurimum conducit. Huius extractum rite præparatum in minima copia datum per os, difficilem partum promouet corroborando imprimis vires grauidæ & foetus.

Crocus Autumnalis syluestris.

Crocus montanus Theophrasti.

Crocus vernus, flore vario, purpureo & aureo. A Clusio habui ex Pannonia. Inuenitur quoq; in Allobrogum montibus niuis, terra nigra & pingui.

Cruciata, Asperula aurea Gallio cõgener. Dodonæus post Asperulam collocat. Vulneraria planta, imprimis herniosis utilis. Pota thoraci, ventriculo, venis mesaraicis & viscerib. obstructis

Etis prodest, excrementa pituitosa foras pellit, ideo appetitum iuuat. Sponte mauult quam coacta crescere

Cucumis syluestris, siue *Afininus*. Crescit copiose in Italia ad moenia vrbis Bononiensis. Huius radices cum melle ad formam linimenti redactæ cicatricibus plurimum medentur. Vtiles quoq; sunt in doloribus capitis illi contusæ impositæ.

Cucurbitæ variæ, longæ, latæ & stellatæ siue sessiles pulchræ. Indicæ siue *Zuchæ*.

De Cucurbitis Indicis spacio 25. dierum à saturo maturis scribunt Historiographi noui rerum Indicarum quarum meminit *Quiqueranus Gallus* in libro de laudibus Prouinciæ.

Cupressus arbor ex semine prouenit, sed per hyemem & frigora in fictili diligenter custodienda.

Cyanus maior, flore cæruleo, purpureo intus vmbilico, qui & albo quandoq; flore reperitur.

Cyanus minor, flore cæruleo, purpureo, candido & rubro, & ex his coloribus misto. Interdum flore pleno reperitur. Utuntur huius floris decocto aliqui in palpitatione cordis. In Saxoniam eius manipulum in cereuisia cum butyro coquunt & exhibent in Ictero & Ischuria.

Cum aqua florum destillata extrahitur succus ex Cancro viuo contuso & eo gingiuæ puerorum in dentitione illinuntur. Puluis florum vna cum capitibus puluerisatis, exiccatis prius, erisypelati vtiliter inspergitur.

Cyclaninus vernus, à *D. Clusio* primum communicatus, altero rarior & odorator. Item æstiuus vulgaris ex quo folio hederaceo quidam habetur. Sphæritis *Aëtij* secundum *Bononiensium* sententiam in suo antidotario. In partu accelerando efficax, quod & *Dioscoridus* notauit.

Cydonia malus, cuius fructus sunt varii generis. De usu Medico ligni Cydonij scripsit peculiarē libellum doctiss. Medicus Ingolstadicus D. Cyriacus Lucius.

Cymbalaria, Patauii potiss. frequens in murorum maceris: ex furculis decerptis statim se propagans.

Cuminum sativum. Vide Plutarchi eruditissimā explicationem in Symposiacis prouerbii istius: Amici ad salem & cuminum usque.

Cuminum sylvestre globosum & alterum Matthioli, quod Clusio potius est Hypecoon.

Cynocrambe, siue Mercurialis mas & foemina.

Cynoglossum, paruum cinereum Creticum dictum, Itemque Italicum. Brassauola de Med. purg. ait copiose nasci in Padana Insula ad D. Georgii pontem prope Ferrariam, gaudereque locis arenosis. Aluum mouet in aqua decoctum cum oleo & sale. Radices Cynoglossi cum farina aqua subacta obducantur & in cinere calido seorsim frignantur, deinde ablata farina instar suppositorii adhibeantur in doloribus interiorum mariscarum.

Cyperus longus. Ingens eius copia in vallibus Pedemontii reperitur. Nisi singulis tribus annis transplantetur in horto, non perdurat.

Cyperus rotundus, cuius species est nigra durasque & inodora radices habens, qui fert facilius nostrum aërem quam odoratus.

Cyperus dulcis, Thrafi siue Dulcichinum. Fumanellus in Regione senum existimat esse Granum azelen apud Arabes, & conferre ad *depedisica*. Alii Cremorem illius commendant ad vitia pulmonum. Radices ante hyemem è terra eximantur, alioquin putrescunt & rursus primo vere aqua macerata in illam recondantur.

Cytisus Galeni, adhuc in Surrentino tractu frequens, vnde habui primum opera D. Maranthæ. Ex surculis terræ mandatis celerime prouenit, sed hyemis apud nos impatiens.

Cytisus Tragi, Lagopi species, olim Pes Milui officinis.

Cytisus supinus prope Lausannam frequens suffrutex.

Cytisus Columelle in maritimis crescens. Glaux à quibusdā dicta, herba candicans, hirsuta tota, astrictorio gustu: foliis quinis, ex quibus tria sicut in trifolio figura & situ se habent: alia vero duo cauli propiora sibi inuicem opponuntur vt in Pseudomeliloto quorundam, quam os Gälæ Taubenkropfle vocamus, quibus & flores figura similes, quæ & leguminum est, & similiter in corymbis colore differūt. Duo enim inferiora florū folia inuicē opposita (inter quæ recuruus ceu avis alicuius vnguis latet & in eo siliquæ futuræ rudimentū) colore albō sunt, superius autē foliū singulare maius ex albo purpurascit. Coliculi ab vna radice plures circiter XV. assurgunt, teretes, pilosi, quorum alij breuiores, longissimi vero cubitales penē sunt. Folia mollia in molles mucrones desinunt, quina vt dixi, per interualla, alternante per caulem situ. E semine prouenit, & plerunq; tertio demum anno floret, Iulij principio. In Germania sponte natā hactenus non obseruauī, nec nasci puto, cum adeo ægre ferat nostras hyemes. Ramuli ex ea decerpti ac terræ mandati annum integrum vixerunt ac virores cōseruarunt sine radice. Huic cognatum esse puto Dorychiō Monspelij existimatū, sed lignosius, minoribus folijs. Sponte gignitur circa Pisam & in Samnitibus itemq; in Bononiensi agro.

Cytisus niger siue maior Pseudocytisus Cordi forsitan. In montibus Bauariæ inferioris frequens præsertim circa Ratisbonā. Hanc satis elegantem plantam tota æstate florentem in topiarijs hortensibus primum habui à Nobiliss. viro & rei herbariæ studiosissimo Domino Paulo à Lobelsingen, Domino in Ram.

DA M A S O N I V M nothum Dodonæi de Floribus Calceolus Mariæ. Heluetij, in quorum montibus cubitum æquat, nominat *Äncken Ballen*. Helleborina punicea seu ferruginea Dalechampij. Crescit passim versus montana loca circa hanc urbem & in Franconia. In Bauaria vero & Heluetia flore duplo maiore. Afferunt quoq; interdū reperiri flore albo. Gesnerus putat non male conuenire cum Cosmosandalo Panfanæ. Dicitur vulneraria esse & vulnera recentia curare.

Daucus Creticus verus. Nō facile apud nos seruatur. Crescit quoque in Italia in montibus Vicentinis & Baldo ac monte Generoso prope Comum.

Dauco Vulgari congener Sefelios Peleponnensis nomine ex Italia missa, perquam aromatico semine, folijs pulcre virentibus, nitidissimis.

Dens caninus siue Dentali: alij ad Hermodactylum referunt. In Styriæ passim montanis reperitur, sed etiam ex Italia habetur Puniceo flore. Rariorem quoque alo, qui candidum fert. Utuntur in Epilepsia radicibus.

Dentaria bulbifera heptaphyllos & alia pentaphyllos.

Dentaria maior Matth. Squammaria siue Squammata ob radicem similē squammis. Vnde Saxones *Schupwurk*. Apud nos *Blumenfraut* / *Fraischamfraut*. Crescit passim in syluis magis vdis potissimū ad Betulas. Floret in Aprili & Maio sine folijs, deinde plane arefcit. Eius aquæ destillatæ vsus apud nos creberrimus in fluxionibus varijs, epilepsia & similibus affectib. Horto nunquam voluit assuescere quamuis sæpe in eum transtulerim.

Dicamnus Creticus. Ex semine aliquoties nobis creuit & florem produxit copiosum. Nisi vero pangantur plantæ, raro, etiam diligenter afferuatæ per hyemem durant. Satius igitur est vt
furculis

furculis propagetur, qui in alterum annum florem produ-
cunt. Huius suffitus foetum mortuum extrahit. Plutarchus
in Gryllo: Quis Capris Cretenſibus præcepit vt ſagittis icæ
dictamnium quærant quo comesto culpidēs extrahunt.

Pseudodictamnium Matthioli, ad me Florentia miſſus, nihil habet
cum priore commune, quemadmodum Anguillara huic de-
ſcriptioni cōuenire negat. Hodie vocāt in Græcia *καλιμοιδία*.

Dictamnium album, Fraxinella vulgo, Tragium Penæ, Pœonia maſ-
cula Tragi. Plurimum infeſtatur à formicis, ſed calce aſperſa
abiguntur, quod in alijs quoq; plantis eſt obſeruandū. Quic-
quid vero apud veteres ſit, cōſtat ſemen eius vtiliter admodū
exhiberi epilepticis, ſicuti quoq; eius conſeruum. Aqua illius
vtuntur intra corpus cōtra peſtem. Veneti ad oculos inflam-
matus. Romæ quoq; circumfertur ad faciem albam reddē-
dam. Oleum ex floribus opt. in doloribus articulorum ipſis
inunctum. Radicis decoctum ad venenatas beſtiolas è cor-
pore abigendas eſſe effīcax experientia teſtatur.

Digitalis flore albo, purpureo & luteo, item ex diluto purpura-
ſcente. Coſtæus nominat Verbaſcū digitalem. Alba & lutea
paſſim in Germania creſcit, purpurea in Rhætis prope Curiā.
Folia decocta leniendi aluū vim obtinent. Bononiæ vocatur
Aralda & putatur eſſe vulneraria, vnde prouerbiū Italicum:
Aralda, tutte piage ſalda.

Dorea herba vtraque maior & minor, communicata à C. L. V. D.
Ioā: Aicholtzio Medico Vienneniſi. Videtur ad conſolidā au-
ream accedere. Lobelio ſubijciente videndum an ad Panax
Chironium Theophr. & Pharnaceum Plinij ſit referenda.

Doronicum minus ac vulgatius & alterū Auſtriacū à D. Cluſ. de-
ſcriptum latifoliū. *Gemſenwurk* / q̄a radice Capræ ſylueſtres
admodū delectantur, quā (referentib. venatorib. qui & ipſi ea
radice vtūtur intra corp⁹ cōtra vertiginē & in comitatu Tyro-
lenſi nomināt ab hoc effectū *Schwindelwurk*) copioſe ingur-
gitant,

gitant, & diu ita famem tolerant. Vnde circa Nouembrem ubi capiuntur in ventriculo eorum reperitur pila siue globus ex eiusmodi radicibus & aliis plantis alpinis quam vulgo vocant *Gemsenfugel*/quales multas vidi & aliquot habeo: suntque odoratae, quibus vtuntur similiter contra vertiginem, Disputatur à multis an sit *Doronicum venenatum*, quod de nostro certe nequit affirmari, de qua re alias copiosius differemus. Bononienses in suo antidotario admittunt *Doronicum vstatum*, aut pro illo *Caryophyllorum dimidium* vel *Galangam* aut *Zedoariae* par pondus substituunt.

Dorycnium Monspeliensium à Clusio in Hispanicis accurate pictū. Quod ipsum vel similitimum saltem strigosius in campis asperis & lapidosis circa Fruxingam Bauariæ inueni. Longe aliud Aloysius in Samnitibus reperit vt est videre in suis opinionibus Italice impressis.

Dracunculus maior, Matthiolo minor (de maiore enim ipsius est magna dubitatio) *Dracontion*, serpentaria. Crescit quidem apud nos, sed ægre fert hyemem frigidorem: ac raro florem ac semen profert.

Dracunculus aquaticus Plinij, In hortis nisi irriguis non viuit.

Draco hortensis. Tarchon Auicennæ. In Acetariis expetitur & se propagat ex germinibus.

Dryopteris Hortum non amat, è vicino monte S. Mauritij translata. Filix elegantissima à Trago perquam belle depicta.

E.

ECHION *Matthioli* flore albo.

Echion Fuchsi spontanea planta, cultis nasci gaudens.

Elaphoboscus Plinij, missus Florentijs.

Elatine *Matthioli*, longe glabrior in horto & lætius virens rediditur quam quæ sponte in aruis prouenit.

Elichrysum,

Elichrysum, alijs *Heliochrysum* Matthioli. Hispanis secundum Clusiũ *Scoba hedionda*, id est *Scopa foetida*. Apud nos crescit & semine in alterum annum propagatur.

Italicum eiusdem Matthioli, *Millefolium luteum*.

Creticum, *Stœchas Citrina* altera odorata *Lobelij*, cuius iconem accuratiorem dedimus in Matthioli editione.

Endiua hortensis, & *Romana* crispa imprimis elegans.

Enula campana, siue *Helenium*, copiose ex semine se propagat.

Vtilis herba ad vitia pulmonis, ad quod extractum ex floribus & radicibus vtile.

Epimedium. Crescit in Italia in agro *Vicentino*, vbi vocant *lunariam*, & in *Illyria* producit florem & semen, quamuis *Dioscorides* non viderit, quod etiam illi de *Dictamno* accidit. Serpit plurimum in horto, vnde necesse est vt proprijs quasi cancellis includatur.

Erica maior & procerior *Italica*. *Buchanan*. in hist. *Scot.* lib. i. memorix prodidit, In insulis *Scoticis* *Ebulis* homines esse incultos, qui lectum sibi parant ex filice vel *Erica*, radicibus deorsum, frondibus sursum versis, adeoque scite cõciannnt, vt mollitie cum pluma certet, salubritate longe superet. *Erica* enim naturali siccandi vi prædita superfluos humores exhaurit, neruisq; eorum molestia liberatis suũ vigorem restituit, ita vt qui vesperi languidi & lassı decubuerint mane vegeti & alacres resurgant.

ErUCA maior, minor & tertia *Anglica* foliis latis. Similibus *Verbenacæ* vulgo dictæ sed lætius virentibus: floribus minutis, luteis & paruum relinquentibus post se semen in strictissimis siliquis.

ErUum verum *Sibæ Orobus*.

Eryngium vulgare, passim in *Franconia* inter vineas & in via crescens, apud nos raro admodum vel potius nunquam occurrens. Radices conditæ multiplicis sunt vsus & imprimis hy-

dropicis & aduersus nephriticos morbos vtiles, generationi etiam conferre certum est.

Eadem contusæ inq; forma Cataplasmatibus applicatæ circa vmbilicum in grauidis abortum metuentibus foetum euidenter retinēt, cum nihilominus decoctum eorum bibirum partum adiuuet. Plutarchus in libello quod max. cum principibus sit disputandum philosopho, tradit: Eryngium si vna capella in os sumat, ipsam primum, mox totum gregem subsistere, donec accedens pastor eam eximat, tantam vim celeritatis odorem eius habere. Eryngii radicem contactu occidisse Salamandram asserit Cardanus in suis comment: ad Aphor: Hippocratis.

Eryngium marinum in littore Veneto copiose nascens.

Eryngium totum caruleum, elegans planta. Sponte crescit in montibus Allobrogum, & imprimis in pratis circa Taurinum, vbi pumila quædam illius pulcherrima species sese offert.

Eryngium capite dipsaci, nobile dictum à Gesnero, quod perit postquam femina tulit, sed ex semine statim terræ iniecto altero anno rursus prodiit.

Eryngium Pannonicum latifolium descriptum in obser. Pannonicis Clusii.

Eryngium Vegetij. Anguillara vult esse Scolymum Theophrasti, cuius etiam in 2. Operum & dierum Hesiodi fit mentio.

Erythrodanum siue Rubia tinctorum. Colitur copiose in Silesia & Selandia, atq; etiam in Belgio & alibi. In horto radicibus suis repentibus nimis est molestum. Decoctum huius radicis regii morbi colorem emendat. Aqua inde destillata optima ad vlcera oris, addito pauco alumine & melle rosaceo.

Euonymus Pannon: vterq; Clusii.

Eupatorium Auicennæ siue aquaticum (quod idem tamen volunt esse cum Græcorum, autores Bononiensis antidotarii) vulneraria planta est. Huius radices accedere ad vires radicū

Helle-

Hellebori albi in se ipso expertum esse D. Gesnerus perhibet. *Euphrasia* flore luteo à Lobelio descripta quæ reperitur in montibus Austriæ & quoq; in Franconia à me inuenta est. Ad caliginem oculorum commendatur, non tamen quamuis, sed tantum in frigido affectu. Calefacit enim & siccatur, Quare nõ conuenit vinum Arnoldi de villa noua, sed potius officit, vbi est Spirituum inopia.

F.

FABA rubra, alba, maior & minor, itē syluestris alijs Aracus. *Ferula* quam quatuor cubitorum vidi Monaci, vnde habui, in horto illustrissimi principis. Crescit etiam ad promontoriũ Misennũ & in tota Apulia vberrime, in qua propter defectum lignorum eam potiss. ad instruendos focos vsurpant. Martialis vocat ferulas tristes sceptra pædagogorũ. Nam ea manus discipulorum olim cædebant magistri.

Ferulago, *Ναφθύσιον* Theophr.

Ficus, tam magnos quam paruos fructus proferens: item albos quo ad interiorem pulpam, quas habui ex horto illustris. principis Vuilhelmi Landgrauij Hassiæ &c. Ad annos 60. & vltorius perdurat, quæ in senectute, vt testatur Plinius, quoque lacrymam destillat gummi instar. Annosa arbor apud nos quoque, si à frigoris iniuria muniatur, vnde hic quædam præcipua familia eiusmodi arborem adhuc frugiferam alit in annum octogesimum. Ficum Mori germina per insitionem excepisse scribit Plutarchus in Symposiacis: atq; ibidem ait fulmine non tangi, vbi quoq; explicat vt arbor amarissima fructum proferat dulcissimum. Nam vt iccur bile in vnũ locum secreta fit dulcissimum, ita Ficus dum in fructum suũ dulcedinem & pinguedinem omnem demittit, ipse expers fit dulcedinis.

Ex semine Ficus nihil producitur. Fructum hunc hysteri-
cis utroque esse utilem admodum nouerat Hipp. quare in lib.
de Morb. Mul. ad omnes eius affectiones usurpat exterius, si-
ue uterum vlcus erodat siue non.

Ficus ruminalis dicta est, sub qua expositi & enutriti fue-
runt Romulus & Remus, quæ adhuc in antiquis nummis ar-
genteis expressa videtur.

Filipendula, Vrinæ suppressæ atque eius stillicidio non parū suc-
currit, quare Oenanthes loco esse poterit, quāuis nō omnes
notæ illi assint.

Filicula saxatilis, parua admodum & elegans, alioquin vulgari Fi-
lici masculæ similis, ex vetustis columnis Miltenburgenfibus
in hortum translata.

Felix latifolia Cordi, siue florida, Osmunda. Reperitur in Misniæ
locis palustribus passim.

Flammula recta. Nam repens eadem est cum Clematite alba, cu-
ius supra memini, quæ sæuiores hyemes non sustinet.

Flos Indicus maior & minor, uterque flore pleno & simplici. Täge-
tes siue Africanus flos. In Africa, vnde primū allatus, ex Car-
thaginis ruinis tempore Caroli V. sponte prouenit. Hic nul-
lo modo intra corpus dandus, habet enim aliquid venenati.
An Lycopersicum Galeni sit, Dodonæus examinandū pro-
ponit.

Flos Solis, maior, minor & ramosus. Planta maxima, Gigantem
ob magnitudinem vocant Lusitani. Chrysanthemum Peru-
nianum. Nostri hortis iam familiaris planta. In Italia 24.
flores in vno caule producere solet, plures in Hispania, no-
bis decem protulit. A Nicolao Rasio Chirurgo Regio Gal-
lico p. m. viro humanissimo, & rerum simplicium peritissi-
mo, semen missum, quod album florem produceret, sed non
creuit. Semen purgandi vim habere instar Cartami quidam
mihi retulit, quod tamen in me ipso periculum faciens non
potui

potui depræhendere. Adeo autē est huius ferax, vt aliquando ex vno flore abstulerimus duo millia trecenta & sexaginta duo semina matura. Pediculi foliorum vt asparagi comeduntur. Caulis fractus facillime callo obducitur: vnde vulnerariam esse conijciunt & ad fracturas conuenientem. Sed hoc signum non sufficit, nam & in maluæ caule idem contingit. Inesse tamen vulnera glutinandi facultatem non negarim. Gummi profluit ex vulnerata planta, pellucidum, rubrum, odorum. Aparent etiam in floribus aliquid resinofum plane terebinthinam substantia & odore referens.

Flos folis Matth. Helianthemum Plinij, alijs Panax Chironium, quamuis radix sit expers odoris & saporis. Reperitur quoq; interdum flore albo. Chamæcisti species, folio latiore quam vulgo nascentis, ex Italia missa, sed eandem postea circa Bapbergam inueni.

Feniculum maius siue dulce Italicum. Quibusdam verum putatur esse Fœniculum, sicuti nostrum vulgare, Hippomarathrum. Radices in arena per hyemem seruantur.

Fœnum græcum, optimū ophthalmicum. Lauatur aqua fontana decies & eius postea decocto spongia imbuta fouentur oculi dolentes.

Fœnum græcum syluestre Lobelij.

Fraga, omnis generis rubra & alba & inter hæc coloris medijs. Semen terræ autumnò commissum prouenit. Succus illorū expressus ad multa utilis, visui imprimis & retentæ vrinæ: ac longo tempore asseruatur, viresque vetustate acquirit. Decoctum ex herba & radice diutius vsurpatum cum passulis, ictericis prodest. Stillatitia aqua manantem sanguinem sistit.

Fraxinus mas. Floret copiose nigris racemis siue glomulis, sed non fert fructū. Eius cortex interior, (vt Cæsalpinus refert) aquam in qua maduerit, cæruleam reddit, quam apponunt

gallinis cum morbis diuexantur. Ex hoc genere, inquit idem, forte est lignum in noua Hispania repertum, cuius ramenta in aqua post horæ dimidium cæruleum elegantissimum reddunt, cum ipsa candida sint.

De Manna quæ in Fraxino & aliis nonnullis arborib. colligitur, videndus Costæus, Altomarus & Quiqueranus. Non autem inutiliter monet Cordus, adulteratâ & minime probâ esse Mannam, quæ grumis suis foliorum Senæ partes aliquas complectitur, cum nulla ad nos ex Arabia & Aegypto Manna afferatur, quemadmodum Sena.

Fritillaria planta speciosa & rara, Lilionarciscus purpureus variegatus Lobelii. Meleagridem ob similitudinem cum plumis auis eiusdem nominis potius vocandam censet Dodonæus. Floret statim primo vere & etiam acriores hyemes ferre potest. Nicolaus Rassijs, cuius antea fecimus mentionem, primus mihi communicauit ac scripsit circa Aurelias in Gallia forte fortuna fuisse repertam. Aiunt inueniri quoque flore pleno, sed rarius. Narcissus Caparonius quoque dicitur ab inuentore.

Fumus terra siue *Fumaria* vulgaris. Puluere huius plantæ sæpius exhibitò à Melancholia se quendam liberauissè affirmat Brasauola.

Fumus terra siue *Fumaria tenuifolia*, Hispanica, elegantissime variegato ex rubro albo viridi & luteo coloribus flosculo, quæ ex semine plurimum se propagat. Minus est amara quàm reliquæ fumarix. Pictura est apud Clusium & Lobelium. Habemus & alteram adhuc teneriorem, Syriacam cuius semen D. Paludanus ex Aegypto rediens nobis communicauit, vt omnia sua, per liberaliter: qui dicebat incolis Seltereis dici. Prouenit etiam ex vetustissimo semine, nec simul omnia grana nascuntur, quæ simul & fere eodem momento terræ mandantur, sed alia sequente anno. Cuius rei periculum feceris, si longum

longum fulcum duxeris & semina inieceris, mox enata euulferis. Nascentur enim eadē linea, qua illo, quo seueris anno, etiam altero & nonnunquam etiam tertio, quod in nonnullis etiam alijs plantis obseruauit.

G.

GALEGA siue Ruta capraria. Frequens vbique in aggeribus viarum per Italiam. Editur in acetarijs & in iure carniū quoque coquitur.

Alii succum exprimunt & mane ebibunt contra pestem, venena & morsus venenatorum animalium. Adhæc instar cataplasmatiss contusam imponunt. Succus & semen vermes necat. Decoctum in aceto paratum cū Theriaca & Tormentilla ac Cardo benedicto, teste Ingrassia, plurimum valet in peste & febribus malignis cum petechiis. Prouocat enim valde sudorem. Nonnulli succi vncias quinque vel Sex calide in peste propinant. Hac herba saginantur Galline, & pariunt inde plura oua.

Galeopsis, flore luteo, folio longo, rectis caulibus, quam quidam Vrticam labeonem vocant. Ambrosius Paræus Chirurgus Regius exercitatissimus in Gallia Galeopsis cuiuscunque generis succum hæmorrhoidibus impositum tradit tumentes aperire & sanguinem congestum educere. Eodem remedio, ait, thymum circa Sedem curamus.

Gallium flore albo & luteo inter gramina prouenit, & ingruentem tempestatē suauissimo odore prænūciat. Suauius etiam olet apparente Iride.

Gallitricum siue *Sclarea* cum Alektorolopho Plinij hoc habet commune, quod semen oculis inditum, sordibus purgatis sponte excidat & visum clarificet. Excellentiss. D. Crato, præceptor olim meus omni laude & memoria perpetua digniss,
inter

inter alia sua *εὐωπία* commendabat in suffocationibus vteri & similibus affectibus vnguentum ex Sclarea cum butyro coctum, cui adijcitur aliquid gummi istius exotici Takamahacæ, quod etiam tum vmbilico imponendum.

Gelsiminum siue Iasminum, Zambach Arabum, flore albo & luteo. Est & tertium Catalonicum siue Hispanicum dictum, cuius flos duplo maior est priore & multo odoratior. Inscritur autem facile in vulgare, sicut hoc in sui generis plantam & in Rosam. Album nunquam mihi semen tulit, sed luteum sæpius, baccas nimirum nigricantes cæruleo liquore refertas. Ipsemet obseruauic cum I. Cæsare Scaligero, surculos Iasmini terræ impactos florem produxisse & perdurasse in alterum annum sine radice.

Gelsiminum siue Iasminum Indicum, sub quo nomine cum primū fuerit ex Indijs aliis communicatum, semper postea hoc nomen retinuit, quamuis sit planta sui generis, & pauca habeat cum Gelsiminis communia. Magis proprie flos Mexicanus à loco natali, Cæsalpinus existimat esse Mandragoram Theophrasti. Eius radix vel negligentius in hyeme asseruata, tam intra quā extra terrā, modo non frigore lædatur, altero anno pulcre repullulat. Germinib. quoq; transplantatur. Hispani vocant florem miraculosum, quod tot coloribus sit præditus ac tantum duret ad meridiem vsque. Hinc *θαυμαρτίδα* quidam, ex Hispanico Marabillas. Habemus enim rubrum, luteū, album & postea infinitas ex hisce coloribus in vno flore varietates. Radicem huius discutere valide tumores frigidus Historia stirpium Lugdunensis annotat. Caustica est tota planta. Diligentissime describitur à Clusio in Pannonicis.

Genistella, Genista pumila siue Chamægenista Clusij.

Genista sagittalis Pannonica.

Genista spinosa, Crebro in syluis Sueuiæ proueniens. Libentius
ex

ex semine, autumnno terræ iniecto prouenit, quam si planta ipsamet vel suæ telluri hærens transferatur.

Gentia transalpina, siue Hispanica arborefcens, cuius flores ante exortum solis sunt odorati, postea vero minuitur odor donec meridie penitus euanescat. In multos annos durat si hyeme recondatur in cellam.

Vulgaris gentiæ lixiuium rite paratum instar clareti Hydropicis est efficax. Succus eius oleo omphacino vel Sinapino exceptus tutiss. est remedium contra pediculos.

Gentiana maior flore luteo, *Bitterwurß* in Alpibus dicitur. In horto quidem manet & mihi floruit, sed ægre vltra triennium. Ex semine nunquam vidi prouenire. Euporiston medicamentum in febribus, quod etiam testatur doctissimus Horatius Augerius in suis epistolis. Simlerus in descriptione Alpium, refert pastores vti gentianis ad vbera vaccarum si à muribus araneis aut alijs bestijs venenatis lædantur.

Gentiana maior flore purpureo, ex montanis in hortum translata durat quidem sed ægre & florem negat proferre, quocunq; modo colatur, fitq; deterior potius hoc beneficio.

Gentiana media siue *Cruciata*, quæ libentius assuescit horto.

Gentianella pratensis Bauarica minutissima autumnno florens.

Gentianellas multas elegantissimas vndiq; conquisiui, sed nullo ingenio cogi potuerūt, vt soli natalis obliuiscerentur & horto suo decore ornarent.

Geranium. Huius admodum multæ sunt differentia, nos eas breuiter enumerabimus, quas hucusque in horto aluimus, à notioribus incipientes.

Supinum paruum, vbique vulgare, *Gruinalis Dodonæi*: maius vero huius generis non ita passim obuiam vel notum folijs initio rotundis prodit, quæ sequuntur alia althæam referentia, sed mox in plures diuisuras finduntur vt paruum

vulgatius, attamen differunt, quod minus ordinatim disposita spectentur.

Robertianum, ab aliis Sanguinaria dicta, quod ad sanguinem sistendum inter omnia præster. Duplicem obseruarunt pastores; Quæ omnino viridis est, foeminam cognominant, sed rubentem præferunt, aquæ incoquentes & potui dantes pecori armentisue cruenta mingentibus.

Maluaceum siue Balsaminum, Pes columbinus, potionibus ad interna vulnera reliquis præfertur. Ruellius vult esse secundum Diosc. cuius tamen ille vsus in medicina nullum esse dicit.

Althæodes, foliis incanis, mollibus, apud Matthiolum VI. vel vltimum in ordine, imprimis elegans.

Batrachiodes, quod etiam duplex est, floribus cæruleis, idque grandius & rubris, minus.

Hæmatodes, sponte in multis locis nascitur Germaniæ. In autumno tota planta rubra est.

Macrorhizon, Gallis Banatica, grauissimi odoris, præsertim radix. Batrachiodes alterum Lobelij, Statice quorundam, quæ septem floribus roseis, ventrem sistens à Plinio describitur, sed numerus ille definitus hic locum non habet.

Muscatum, siue acus muscata, musci odorem referens, præsertim matutino & vespertino tempore. Ad vrinas ciendas vtile.

Saxatile, in locis saxosis crescens ad riuorum aspergines in Hercyniæ saltibus, à nemine, vt puto, descripta vel depicta herbula, vnde eius iconem inferius exhibuimus. Hygroscopon Thalij in sylua eius Hercynia.

Tuberosum maius, primum transmissum à Clusio, planta admodum viuax & copiose se propagans. Hoc primum est Diosco-

Dioscoridis. In Samnitibus (vulgo Abbruzzo vocant) frequens, itemq; in Dalmatia prope Zaram.

Est aliud minimum, in murorum rimis nascens, folio, flosculo & tota facie vulgaris maluacci Balsamini vel Pedis Columbini, attamen multo minus: radice auellanæ magnitudine, rotunda, tuberosa, nullis fibris, sed veluti acetabulis aut osculis ex parietibus alimentum hauriens. In hortum translatum, vt obseruarem, an mutaretur forsitan, penitus contabuit.

Geranium Creticum, longissimis rostris à Lobelio descriptum.

Geranium potum calculos renum & vesicæ mirabiliter frangere Empirici affirmant.

Gingidium, vt D. Rauuolus appellat in suo itinerario, Syriaca planta.

Gladiolus peregrinus, rubro & incarnato flore. Magna frigora difficulter fert, alioquin in horto multis bulbulis sese multiplicat.

Gladiolus nostras, sponte nascitur humente solo, in pratis ad stagna, radice duplici. Vulgus ad extrahenda infixam vtitur superiore, quod à Dioscoride quoque illi ascribitur: Vim autem repellendi inferiori tribuit. Alij *Blutwurh* appellant, sanguinem sistere perhibentes. Dioscorides in Euporistis ait superiorem urinas ciere. Aetius Gladiolum vna cum radice exiceatum contusum & cribratum cum granis Piperis bibendum præbet diurno colico dolore medicaturus. Folium medium diuisum & in similitudinem coronæ in se conexum, ac pro torque circa collum habitum tonsillas sedare Marcellus Empiricus affirmat.

Glaux, paruula herba, ex falso lacu prope Isebiam missa à CL. V. D. Brunnero. Dodonæus & Lobelius pingunt.

Glaux alia, à foliorum glauco colore sic dicta, cum alioqui non multum discrepet à Diosc. descriptione, præterquam quod

non ad mare nasci obseruarim. Flosculis purpureis prædita est, folijs lentis, cauliculis supinis per terram sparsis. Ex sabulosis locis circa hanc urbem in hortum translata.

Glastum, siue *Isatis syluestris*, frequens passim in Thuringia potissimum circa Ihenam.

Glastum satiuum siue *Isatis*, ex qua Thuringi non exiguas opes colligunt. De eius cultura & præparatione accuratū scriptum edidit Henricus Grolachius Gothanus.

Glycyrrhiza Dioscoridis, pillulas instar Platani produçens. Nostra tamen multo est dulcior & succulentior. Hanc quoque eundo versus Thraciam Constantinopoli in vijs passim crescere Anguillara refert.

Glycyrrhiza nostras quam copiose Bapenbergenses colunt & inde quæstum faciunt. De cuius cultura iam dudum commentariolum proprium tanq; de planta populari, meditor.

Goropius in suis Beccetelanis hanc neque Theoph: nec Diotc: notam fuisse existimat, sed tantum priorem. Alii tamē existimant radicem esse Scythicam apud veteres, & refert Generosus & multarum rerum experientia insignis vir D. Augerius à Busbeck &c. in suo itineralio Byzantino, se in quadam syluula ad Halys fl ripam copiosiss. hanc quoque sua sponte nascentem reperisse.

Radix Glycyrrhizæ & flores Tilizæ in vino albo coquantur & eo calide dentes in eorum dolore eluuntur.

Glycyrrhiza syluestris. Fœnogræcum syluestre Fragi. Et alia priori non dissimilis prope Vuittembergam in monte Apollinis vulgo *Dollersberg* & altero S. Petri non longe à Salinis Saxonis proueniens.

Gnaphalium marium. planta tota albicans exceptis floribus subluteis. Reperi plurimū ad littora maris in agro Neapolitano.

Gossypium, ex semine prodit & floret, sed fructum ferre per astatis fugacitatem hisce regionibus non consuevit.

Gramen pictum siue striatū, Mannæ vulgo dictum. Itemque perenne, miliaceū, in syluis non procul ab vrbe nostra ad montem S. Mauricii frequens.

Cyperoides in hortum translatum durat quidem & propagatur sed non floret.

Gramen tuberosum siue nodosum Lobelij vbiq; sese offerens in saltibus Thuringiæ. Validius cæteris obstructions aperire & vrinam cire asserunt.

Gramen marinum spicatum alterum Lobelij. Maius cuius pictura est apud eundem, ad lacus salios nascitur circa Halam Saxonix. Minus vero in pratis latoribus & humectis circa Lipsiam, quod inter Calamagrosteos species Tragus depinxit.

Gramen equinum siue Hippagrostis Gesneri, *Rosgras* circa Tigurum vulgo. Gramen albicans lanuginosum, molle, cubitos duos cū dimidio attingens: Semine lato, satis magno, vt hordei fere. Refert ille in pratis nasci sed parce. Habeo ex horto Nobilissimi & præstantiss. viri D. Georgij Riteselij & c. vbi sponte inter cætera gramina proueniebat.

Gratiola. Stanca Caballo Italis, quia equi ea planta gustata languescunt. Crescit alibi in locis palustribus & in hortis facile perit, nisi iisdem locis collocetur. Hic diligenter eam asseruant vetulæ medicastræ in suis hortis, sine discrimine cum vino vel alio liquore decoctam omnibus febricitantibus propinantes. *Weißaurin* vocant. Flore luteo reperi non procul à Genua ad riuulum quendam. Gesnerus nescio quam ob causam nominat Sesamoides. Huius vsus præcipuus in hydropo, potissimum illius extracti cum puluere cinamomi in catapotia redacti, itemq; in febribus tertianis & alijs diuturnis cum succo calamenti datur. Gilbenech nihil aliud est quàm semen huius plantæ, quod nomē adhuc apud Arabes retinet.

Guaiacana vulgo. Lotus Matthioli apud Theoph. Dalech. Diospyros Theoph. Faba Græca Gesneri. In horto durat & fructū

etiam fert nonnunquam. At per hyemem opt. munienda præ frigore, alioqui perit arbor, at radices repullulant.

H.

HABEVRES elegans planta similis Plantagini strictifolia, sed longe tenerior & sursum erigens acumina sua foliola in modum hastarum: capitulis Psyllij, in quibus semen nitidum, ex albo rubellum, Psyllij semini æquale magnitudine, sed colore & figura multo elegantius. Ex Oriente secum detulit D. Bernardus Paludanus.

Halicacabum vesicarium siue Alchakengi. Cuius succus vrinam per triduum retentam mouit, teste Brassauola in examine simplicium.

Halicacabum siue Solanum Indicum. Primum à Domino Iosepho de Casabona Florentia mihi impartitum, planta antea, vt existimo, incognita, atq; ideo eius picturam addidimus in fine libri. Folijs Solani est, sed caulibus digito crassioribus, nodosis, angulosis, trium cubitorum altitudine: ramis multis, flore vulgaris halicacabi, magis vero in ambitu laciniato, quinquangulo tamen, purpureis staminibus in medio cum nigricantibus & cæruleis apicibus & circa fundum maculis quinque nigris vel purpurascens. Folliculis alterius quoque Halicacabi sed viridibus, etiam per maturitatem, aut quoad quoque parte solem spectant, obsoleto colore purpurascens. Acini sunt in medio grandes, qui plene maturi totam vesicæ capacitatem explent aut etiam ob magnitudinem rumpunt, in quatuor partes decussatim diuisi, vt extrinsecus apparent, cum tamen intus non animaduertantur illa intersepimenta, si dissecentur, & insipidi vt tota planta, sed vbi pediculo adhærent succo glutinoso Lycopersici siue Malorum aureorum odore, oblitum sunt: qui an esui sint, nondum

compertum. Planta est annua.

Halicacabum peregrinum siue Vesicaria peregrina. Isopyrum quorundam. Cor Indum, Pisum Cordatum. Inter Solana non recte collocatur. Dodonæus existimat conuenire cum grano Serapionis Abrong aut Abrugi dicto.

Palumus Matthioli.

Hedera helix. Plutarchus in Alexand. memoriæ prodit Babylo- nicam regionem nõ ferre hederam, rationemq; reddit, quod nimis sit calida, cū hederam frigida loca amet. Ex Hedera quæ conficiuntur pocula vinum non retinere Costæus tradit.

Hedera terrestris siue Chamæcyssus, de qua supra pro qua communiter vsurpatur, vulgo Grundreb/ ad calculum pellendum non postrema. Veruntamen Hederam terrestrem Diosc. se nondum cognoscere fatebatur Aloysius Anguillara. Ioannes Lærius Burgundus in Historia nauig. in Brasiliam commemorat medicamenti genus quo post longam inedia diarrhæa & stomachi solutione ipse & sui comites consiliati, postquam vsi fuerunt, confestim sani euaserunt. Est autem eiusmodi. Ius hederæ terrestris est accipiendum cum oryza probe cocta, in ipsa olla pannis veteribus restincta: quibus igni admotis ouorum vitelli sunt permiscendi. Confectionem illã cochlearibus ad modum pultis ori, inquit, admovebamus. Ac sane nos omnes morbo illo extinctos futuros fuisse nisi medicamentũ illud adhibitum fuisset, facile credo.

Hedysarum maius & minus, prætera Clypeatũ Lobelii, & Scorpiuron vti ratione seminis appellari non inepte queat: alijs Onobrychis. Vide Clusium in Pannonicis. Securidaca lutea circa Ariminum in Italia & in Apulia crebro sese offert, sicuti quoque in Dalmatia.

Helenium, cuius magna proprietates ad hilaritatem & gaudium excitandũ, vt vult Rondoletius in suis libris de arte curandis
quare

quare Sach: siue conferua ex illo etsi est paulū amara & aqua destillata non parum profunt. Laudant quoq; in calculo renum. Asthmaticis quoque pro lubitu parata est utilis. Vide supra, Enula campana,

Helleborus albus tam flore in viridi albescente, quam subpurpureo, vel atrorubente ex horto olim Ioach. Creichij pharmacopæi Torgensis. In Helueticis alpibus *Sermer* vocant. Hispani Balistariam herbam, cui occulta proprietate Malum Cydonium aduersatur. Illius enim mortiferi succi vis quo isti populi sagittas illinunt ad venationes solo Cydonij odore prorsus hebescit. Quod Costæus quoque & Matthiolus in epistolis annotarunt. Idem de Pharico tradunt veteres. Vt Scorpioni infestum Aconitum cuius ille veneno torpescit, ita amicum Veratrum album quo admoto reuiuiscit. Pulcra est admonitio Persii, vitijs & morbis in principio esse occurrendū, non vt vulgus facit, quando ad extremū est peruentū.

*Helleborum frustra cum iam cutis agra tumebit,
Pescentes videas, venienti occurrere morbo.*

Hellebori vi Cirrhæi expugnati fuerunt vt tradit Pausanias in Phocicis. Solon enim eius radices quamplurimas in Plistū annem conijciendas curauit: atque vbi satis infectam medicamento aquā intellexit, quem prius in urbem in fluentem auerterat, in pristinum alueum annem reposuit. Cirrhæi cū auidius de aqua illa bibissent, alii perpetuo profluuiio laborantes, deserere mœnium præsidium coacti sunt & Amphictyonibus obsidentibus urbem tradere. En egregium stratum gema, rem gerere ope herbarum dum armorum non licet.

Helleborina Dodonæi, & aliorum. Huius genera aliquot à Clusio in Pannonicis enumerantur. Crescit quædam nō longe ab hac vrbe, folijs admodum similibus Helleboro albo, cubitali caule, flore albicante.

Helleborus niger syluestris yterq; tam qui dicitur *ινναάφυλλον*, quam alter

alter folio duriore & obscurius virente: & quidem huius potremi non prioris radices ob penuriam Styriaci vel Italici non male vsurpantur.

Helleborus niger flore albescente, cum aliqua diluta rubedine. Reperitur nõ solum in Italia potissimum circa Larium lacum, sed in Styria & comitatu Tirolensi copiose. Florētini in suo Antidotario accuratiss. cōmendant eū qui crescit in Eremo de Camaldolo ppe monasteriū. Bellonius obseruauit reperi flore rubescente in mōte Olympo Græciæ & quidā amicus meus mihi retulit talem aliquādo sese inuenisse in Istria non procul ab vrbe Iustinopoli. Excellentiss. Iulius Alexandrinus non semel scribit se expertum esse q̄ tradidit Gal. 6 de simpl. Med. facult. hanc radicem vtilem esse fistulæ callosæ si illi immittatur.

Helleborastrum Gesneri, vide Bupthalmum Dodonæi.

Heliotropium mains. Herba Cancri vel Verrucaria Dodonæo. Commendat enim contra verrucas. Semel in hortum translata ex semine postea semper se renouat. Tornesol bobo Hispanis: apud quos simul cum maiori copiose crescit.

Heliotropium minus, Tornesole. Eius tincturā vilibus linteis exceptam ad nos sub eodem nomine mittunt Hispani. Sæpe à me satum semen in media æstate rursus exaruit, quod in Belgio quoque accidisse Clusius obseruauit. Crescit et in Italia, in agro Bononiensi prope villam Tresolzam, eundo versus Medefanum & in Samnitibus ad Ortonam & Francauillam.

Herba Clytiæ vocatur, quod in hâc mutata fingatur à Poëtis, vnde hi versus:

Herba velut Clitia semper petit obuia solem,

Sic pia mens Christum quo prece spectet habet.

Helxine Cissampelos, apud Theoph. Orobanche, diuersa ab illa altera Diosc. Patauini vocant Broeggiam. Plinio est Scammonea tenuis: ac putatur aliquid cū vera Scammonea habere simile.

Helxinesive Parietaria, Herba muralis Plinio. Perdiciū, quia per-
dices eo delectantur. Vrecolaris Scribonio, nam abstergēdis
vrceis apta est. Contusa & cum aceto calide imposita opt. re-
medium in enterocēle, vbi tumor excitat dolorem. Herbam
parietariam per iocum nominarūt Imperatorem Traianum
ppter inscriptiones & statuas plurimas vbiq; ab ipso positas.

Hemerocallis I. Matthioli. Bulbifera & sine bulbis cauli annatis.
Aliquādo reperitur flore pleno sed facile, vt mihi euenit, rur-
sus degenerat. Hemerocallis Diosc. secundū Anguillaram est
Cynorrhodū Plinij & Marragum Iliaceū, forte Crinorrhodū
legendum, & eadem est cū Crinanthemo Hippocratis.

Hemerocallis Chalcedonica Lobelij. Planta elegantif. & rara. Liliū
rubrum Constantinopolitanum Clusij in obs. Pannon. Zu-
finiare Turcis, à quibus allata est. Venetijs sub nomine Maro-
cali ad nos missa.

Hemerocallis Valentina Clusii. Turcice Con Zambach: apud nos
nunquam voluit florem proferre.

Heptaphyllon Cordi.

Hermodyctylus Matthioli. Lonchitis CL. V. Vlyssis Aldroandi
Bonon. Raro apud nos floret.

Herniaria, circa hanc urbem frequens mense Aug. in locis sabu-
losis. Aqua destillata opt. in calculo.

Hesperis nostras. Itemq; Pannonica à Clusio in obs. Pann. exhibi-
ta. Præterea Syriaca, quā alio nomine vocant Leucoion Sy-
riacum, Pannonicæ similis, sed crassior & minus procera, fi-
liquis rotundis & quasi geniculatis.

Hieracium Creticum, pro Endiuiā lutea missum. Vocamus autem
Creticum, quod eius semina postea inuenerimus in Epithy-
mo ex Creta misso, & à Gesnero similem plantā hoc nomine
delineatam depræhēderimus. Grandius est vulgari Hieracio
maiore Matthioli & teneriorib. folijs, initio Endiuiā repræ-
sentantib. sed postea aliquantū insectis instar ferme Sonchi.

Florc

Flore luteo in grādi calice & semine papposo, curuo, aspero, vnguium modo. Amara est & annua tantum herba.

Hieracium latifolium, Matth. maius & minus, spontanea. Item latifolium Pannonicum, de quo supra in Costa herba.

Hieracium V. Pannonicum & VI. montanum circa Landeshutum Bauariæ.

Hieracium, foliis & facie Chondrillæ Lobelij.

Hieracium alterum, grandius Lobelij, rectum & fruticosum.

Hippoglossum, siue Vuularia, siue Bislingua, siue Bonifacia. Quāuis Anguillara verum Hippoglossum secundum descriptionem Diosc. qui dicit Corymbos producere, existimabat adhuc nō adeo bene esse cognitum. Raro vltra annum vel alterum in horto vtpote nimis montana durat.

Holistium Salmanticum Clusii, floret primo anno, sed raro semen maturat, Frigoris impatiens est.

Holistium Loniceri. Cauda muris, alibi in segetibus frequens.

Hordeum γυμνόκελον, & alterum multis spicis in vno culmo.

Horminum satiuū, copiose in agro Senensi, sed copiosius crescit in Apulia, Illyriā & insula Lesena atq; vniuersa Græcia.

Horminum sylvestre, flore cæruleo, item albo, quod frequens in Sueuia in quibusdam pratis sese offert. Itemque rubro, & denique ferme absq; vilo flore per æstatem, Sed in hyeme paruo, cæruleo, lupuli odore, simile secundo, quod Clusius in Pannonicis depinxit.

Hoxocoquomaclit, sub quo barbaro vel Indico nomine fuit Florentiam & inde ad nos missa. Folia habet propemodum Fraxinellæ, vel potius eodē fere modo quo Cassia siliquosa prodit, nullo in costæ extremitate imparitatem faciente folio. Caules & ramuli & foliorū oræ rubent, flores flauī sunt, Cassiæ floribus similes. Hinc emergunt siliquæ oblongæ, cylindraceæ, exterius per maturitatem fuscæ, intus purpurascētes, fuscis granis distētæ. Radix nigro cortice obducitur, quo ab-

raſo ſuaeſcit, & fibris plurimis conſtat, viuitque ſex tantum menſes, gelu impatientiſſima planta, & apriçū Vulturnoq; expoſitum locum deſiderās, alioquin nec floſculos explicat, nec ſpem frugis facit. Odor illi grauiſſimus & plane abominandus, ſapor ſubdulcis nō ingratus cum aliqua aſtrictione, pene vti Chebulorum, minus tamen aſtringens: radicis vero amarus & Polypodij ſaporem repræſentans cū dulcedine aliqua, niſi quod nō ita filiceum quiddam ſapiat. Folia explicat oriente Sole, cadente remittit & in ſe cōtrahit vt peritura videatur, qui antea non obſeruarunt, & hoc quidem cum alijs quibuſdam leguminofis habet cōmune. Sed hoc imprimis notatu dignum, alarum cauis, qua parte caulem amplectitur latior coſtarum extremitas, in naſci verruculas paruas rubentes, quæ intenſiſſimo æſtu exudant liquorē candidum, purum, pellucidū, vt minutas margaritas referret, ſi paulo maior ei⁹ copia emitteretur. Viſcoſus iſt eſt ac dulciſſimus, ideoque à muſcis auidiſſime expetitur. Ineſſe huic plantæ vim quandam plane peculiarem, nemo negarit qui ſemel attentius paulo ipſam conſiderauerit.

Hyacinthus comoſus, maior ſiue ſerotinus, & minor ſiue præcox. Creſcit in aruis paſſim in Italia. Anguillara bulbum proprie dictum eſſe volebat, & in Græcia adhuc vocatur βάλανος. Itali- ce Ceba Bouina.

Hyacinthus comoſus leucanthemos, è ſemine Italico natus.

Hyacinthus Belgicus, non ſcriptus Dodonæi.

Stellatus flore albo & cæruleo. In Ducatu Vuirtenbergenſi creber, vt Fuchſius quoque meminit, & Cordus Tubingæ in ſyluulis naſci ſcribit.

Botryoides odoratus, pruni odorem referens, maior & alter minor inodorus, cæruleo, incarnato & albo flore.

Conſtantinopolitanus. Dioſc. Hyacinthus ſiue Orientalis, albo & cæruleo flore, itemq; purpureo. Turci vocāt Zemble-
Hispa-

Hispanicus obsoleto flore à Clusio missus.

Arabicus à D. Aicholzio communicatus, Zumbal Arabi.

Hyoscyamus albus, ad mare proueniens. Difficulter apud nos emergit ex semine, sed vbi semel enascitur, facile seipsum ferendo perseverat. Tusa huius planta fictili vasi inditur, cui subtus foramina sunt facta, cui alterum vas apponitur & in terram omnia reconduntur tam diu donec liquor extillet. In doloribus dentium & alijs topici loco non contemnendum remedium si à perito Medico adhibeatur. Sic molis effractum semen & pressum, oleum reddit ad idem vtile.

Hyoscyamus luteus siue Priapæa. Semel in hortum translata ex semine vndiq; nimis copiose repullulat. In Italia semine vtitur ad priapismum sedandum. Pediculos & imprimis pulices necat, vt fieri potest periculum in canibus. Nam foliis huius affricatis cuti vel succo illito tanquam incantamento fugati decidunt.

Hyoscyamus peculiaris, vetusto quodam semine subalbido siue cinereo, natus, flore per initia pallidi coloris, elegantioris tamẽ quã qui in vulgari habetur, postea purpurascens & incuruo, nõ æqualiter patulo vt reliquorum, sed altera parte aliquantum repando: foliis alterius hyoscyami, sed lætius virentibus & multo minoribus. Planta vltra cubitum non assurgit. Prorsum conuenit cum Bezæ à D. Paludano ex Syria delato, quod à Clusio in Pannonicis describitur, sola foliorum latitudine discrepans. Cumq; planta sit rara, eam quoq; curauimus depingi.

Hypericum. Succus illius enecat vermes equorum, præsertim si agrimonia illis detur comedenda. Flores eius cum sale & butyro in Cereuisia, in Polonia crebro illis exhibentur, qui ob grauiam pondera gestata aliquid in corpore læserunt. Sal paratum ex hac herba pleuriticis plurimum conducit.

Hyssopus, vel hyssopum flore cæruleo, albo & rubro, ac præterea

vtrinq; floridum, cuius pictura extat apud Dodonæum in appendice. In valle Athesina quæ & Guarina, multæ egregiæ stirpes nascuntur, interq; alias Hyssopus montana odorata.

Vulgaris Hyssopus ad loca montana Franconiæ non procul à rudibus arcis Streitbergenfis à me aliquoties est repertus.

Disputatio, an Hyssopus Græcorum sit idem cum Arabum, quam imprimis proposuit Anguillara in suis opinionibus Italicis, ad aliud tempus differatur.

Hyssopoides. eius semen minutum subfuscum in oblongis vasculis mihi missum ita inscriptum ab Ioanne Thelio viro doctissimo & imprimis diligenti herbarum & rerum naturalium perscrutatore, p. m. Est omnis odoris expers, saporis aliquantum nitrosi, alioquin forma exquisite pene Hyssopum refert, strictioribus tantum folijs. Allata etiam fuit ex Italia & Patauij crescere intellexi ad portam S. Iustinæ & intra moenia circa Populos ad fossulam consitas. In Hassia quoq; nascitur, vbi quidam herbarū indagatores Halimum aquaticum vocant. Dum hæc conscriberem ipsemet erui inuentam loco vdo, iuxta arua in Franconia non procul ab oppido quod vocatur Ebern.

L

IACEA *Pannonica* Clusii capite hirsuto.

Iacea flore luteo spinosa, Scabiosa alijs lutea.

Iacea alia pumila siue nana, Penæ Montana & Carduus Pincus Norbonensium, Theophrasti Chamæleon non aculeatus, Monspelio finitimis locis Glareosis inter Cistos & cocciferas ilices nascens. Herba est parte auersa cana & lanuginosa, superiore virescentia gerēs folia, magnis incisuris dirempta, non multum lata: caule rotundo & cano, sesquipalmum aut pedem

pedem alto, interdum nullo: in quo caput satis magnum pro
 ratione totius squamis eleganter stipatum, repræsentans co-
 num abietis, summa parte crenatis, nigricantibus, inferiore
 albicantibus: flore purpureo è multis staminibus congesto.
 Radix nigrescit forinsecus, intrinsecus alba est.

Iris alterum siue Erysimum Matthioli & Anguillaræ Pseudo-
 bunium, quo littorâ Veneta, vulgo al lio, abundant. In hor-
 tos translatum ex semine copiose quotannis renascitur.

Iris. Huius differentias præcipuas tantum proponemus. Hya-
 cinthus Virgilij, Columellæ & Palladij maxime secundum
 Aloysium Anguillaram, qui etiam illam reperit in Illyria ad
 flumen Naronem & Drilonem, quemadmodû notavit Ni-
 cander, quæ hodie corrupte vocantur Drino & Narenta.
 Plantam vero incolæ nominant Macinaci, & hodierno ad-
 huc die floribus vtuntur in corollis, quemadmodû Theoph:
 & Athenæus quoq; tradunt.

Iridum quas in horto hæctenus alui, alia maior, alia minor
 est, illa colorum discrimina habet Candidum, cæruleum vel
 purpureum & varium.

Alba, Illyrica vulgo vel potius Florentina, cuius aliquan-
 do primo vere, collem plenum reperi circa Priuernum vr-
 bem in itinere Neapolitano. Vehementiores hyemes apud
 nos ægre ferre potest, & imprimis à niue liquefacta & rursus
 gelascente tutari eam diligens hortulanus officij sui esse me-
 minerit.

Cærulea vel purpurea, alia vulgatior est obsoletioris co-
 loris, nec tam grandi flore, folijs & radice, nec etiã tam odo-
 rata hac quam sequentes.

Domestica flore cæruleo, quæ ab Illyrica non differt.
 nisi quod Illyricæ radix sit odoratior & bis floreat in
 anno.

Dalmatica Clusii, quæ forsitan ad Illyricam nomine loci possit referri.

Lusitanica, biflora à Clusio depicta in Hispanicis & ad me missa.

Byfantina à CL. D. Ioh. Aicholzio communicata, quæ hyeme in fictilibus apud nos asseruanda est.

Variegata è luteo & purpureo obsoleto flore, quem in locis natalibus non promit: in hortum vero translata contra aliarum syluestrium plantarum naturam, altero anno floret, & quotannis postea, ac longe lateq; serpit. Idq; verum esse experientia me docuit, cū eius generis plantas ex monte quodam Franconiaë prope arcem Comitum de Castello mecum deportassem in hortum. Foliis est Acori vulgaris id est aquaticæ flauæ Iridis sed latioribus & rarissime vt aliorum erectis, sed plerunq; mucrone languido & incuruo.

Variegata è luteo & purpureo syluestris alia, foliis erectis vt reliquarum vulgatorum, à quibus floris colore tantum discrepat.

Minorem segre in latifoliam & angustifoliam. Illamq; rursus in cauligeram & ἀκαυλον. Cauligera item vel altius assurgit vel humilior subsistit. Itemq; colorum varietates habet, quas ordine iam commemorabo.

Purpurea triplici differentia constat. Maior enim Serotina est & interdū autumno denuo florida. Minor præcox: & inter vtrasq; mediæ magnitudinis itidem Serotina ex Anglia delata, medio labrorum exteriorū candicante macula insignis.

Pallida, vel purpurea macula insignis, vel sine macula, odorata.

Cærulea.

Lutea variegata, Pannonica, odorato flore à Domino Clusio quoq; descripta.

Candida, præcocior illa grandi cuius supra memini & minus alsiōsa.

Αχιλλ. plerunq; purpurea est, & semen gerit omnium Iridum maximum.

Angustifoliæ ascribo Chamæiridem, quæ duas habet differentias. Alia enim odoratissima est prunorum odorem representans: Alia penitus odore caret, sola alioquin magnitudine à iam dicta discernenda.

Adhæc vñdecimā Clusij Iridem apprime elegantem, caule tenero, foliisq; admodum strictis, erectis tamē. Vide eius descriptionem in Pannonicis obseruationibus.

Vltimo quam Lobelius maritimam inscribit ac dubitat nunquid ad Medium Dioscoridis referēda sit. Foliis quidem latioribus est quam superiores: non tamen vsque adeo latis vt in Angustifoliarum censu haberi nequeat. Trita Xyridem olent. Aquam destillatam è purpureis floribus cum speciebus Diatrion sandalon & Cinamomo vt efficacissimam in Hydropicis commendant Hollerius & Gesnerus.

Iris bulbosa flore vario & odorato, angustioribus foliis, quæ hyemis vehementiam potest ferre & sese mire ex bulbulis multiplicat.

Iris bulbosa latifolia, flore purpureo latifolio: quæ facile à frigidibus intensioribus læditur ac putrescit. Hyacinthum poetarum putat esse Lobelius.

Iris bulbosa flore luteo, cæteris rarior.

Iuniperus maior Italica baccis rubris, quæ in horto per hyemem perseuerat, itemq; nostras.

Nullum ligni genus carbones præbet, qui diutius ignem conseruent, vñde similitudo sumpta Psal. 120. Baccæ cum lixiuio coctæ & pauco aceto, instar cataplasmatism imponuntur vlceribus capitis. Cum per descensum lignum destillatur, prima aqua quæ exit non est adeo valida, quæ tamen vlcera erodentia & quæ ex falso phlegmate oriuntur, plurimum curat.

K.

KALI Cochleatum maius.

Alterum, seu minus. Reperitur in Italia ad Lucifusnam prope Venetias & alibi.

Rubrum & viride geniculatum vltra hyemem non perdurant in horto, nec tamen semen ferunt, sed ad falsos lacus crescere malunt.

Paruum foliis oblongis, supinis coliculis, rubentibus, pro Coride missum.

L.

LABURNVM, vide Anagyris, Cordo arbor trifolia, quamuis sæpe quatuor & quinque folia vni pediculo cohæreant, quod in altera arbuscula, quam in horto alo, frequentissime contingit, vsq; adeo vt diuersa videatur ab altera, qui antea hoc non obseruarunt.

Lacryma Iob. Lithospermum arundinaceū siue maius: cuius grani postquam exaruit, annua enim est planta, semper adhuc exterior quasi testa integra adhæret radicibus.

Lactuca varia genera.

Elicitur ex semine eius oleum, cum aqua stillaticia Rosarum, cuius parum cum iusculo aut vino datur mane per aliquot dies magno cum successu contra pertinacem fluxum gonorrhœæ.

Lactuca sylvestris Anglica à D. Thoma Pennæo mihi communicata, grandis admodum & alta, odore prorsus Opij. Similis cuiusdam descriptionem D. Lobelius habet.

Lactucella sylvestris repens, ambigens inter Hieracium & sylvestrem lactucam. Herba dodrātalis, sæpius minor, nunquam altior, foliis per terram sparsis, lactucam sylvestrem nonnihil imitantibus. Oblonga enim sunt, & per ambitum pilis raris munita,

nitā, sed angusta admodum, semenciæ latitudine, longitudine trientis, & hac saltem ratione, si proportionis modum pensites aliquanto scrupulosius, minus conuenientia. Cæteroquin duriuscula sunt, amara, superne viriditatis obscuræ vel nigricantia, inferius cæsia. Coliculis reptitat multis Pilsellæ in modum, sed crassioribus: flosculi quoque eidem simillimi sunt, sed plures vni cauliculo sine ordine adnascetes, calice nigris pilis ornato, è quibus papposum semē. Prouenit circa hanc urbem, locis humectis, muscosis, apricis, sterili putridoq; solo, vnde erutam, vt eius naturam diligentius obseruarem, in hortum deportaui.

Lagopus maior, flore rubro à Lobelio quoque descriptus. Itemque minor sponte vbique crescens, efficax in sistendo sanguine.

Lamium Plinij, lib. 22. cap. 14. quod Milzarella Italorum esse creditur. In foliis albicantes maculas profert, crescitque in locis humidis & opacis circa fossas. Doctiss. Medicus Reinerius Solenander in quadam sua consultatione tradit eius vsum esse crebrum in Hetruria, exhibendo puluerem foliorum in ouo sorbili in lienis obstructionibus: atque asserit solum puluerem istum in vino feliciter se in iisdem affectibus exhibuisse.

Lamium Tragi, flore candido, alioqui tantum purpureo reperitur.

Lamium flore luteo, ex sylua Hercynia, efficax ad vulnera, vlcera & tumores, vnde quibusdam Sideritis putatum, & nostris maioribus Archangelica dictum, vt Lobelius refert.

Lampfana Dodonei, lactescens planta, passim obuia. In Prussia nominant Papillarem, nam est efficax in sanandis papillis exulceratis.

Lapathum satiuum, siue Rumex, cuius semen commendatur apud nos Vulgi experientia in Dysenteria, & multo magis

adhuc eius extractum. Lopathi radicem in aceto coctam & tritam, quidam lienis tumoribus imponunt.

Lapathum latifolium tam longa, quam rotunda forma. Vocant Rhabarbarum Monachorum, apud veteres Hippolapathum, & in dupla dosi exhibitum non nihil purgat. Vocat autem Ioannes Tzezes commentator Hesiodi quoq; Rhabarbarum, vnde forsitan appellatio illi imposita est.

Lapathum rotundifolium crescit in montibus supra Curiam & non procul à Friburga Heluetiorum. Item in Austriacis montibus. In Belgio vocatur Patientia. Vnde Goropius in Hermathena prouerbum dicit extitisse apud Belgas, Lapathum non in quouis horto prouenire.

Lapathum sanguineum siue sanguis Draconis, sanguineis in viridilincis pictum. Copiose crescit in subalpinis Taurinorum montium. Semen imprimis vtile ad nimium fluxum mensium intra os assumptum. Crescit sua sponte quoq; in Franconia ad Tuberum fluuium.

Larix. Vsitata arbor in multis alpibus. Est resinifera. D. Basilius in Homilia 9. Hexaemeris ait, Laricis arboris lacryma vulpem seipsam curare. Agarico ditiss. syluæ Laricæ circa Tridentum quoq; habentur: quamuis præparandi & dealbandi artem nesciant.

Lathyrus. Cataputia minor, ad Rhenum vbiq; sua sponte pullulans. Plin. lib. 27. cap. 11. illi tribuit Lactucæ folia sed tenuiora, Dioscorides Amygdali. Barbari medici in Lecturam & Latineam corruerunt.

Lathyrus Dodonæi flore purpureo, & alter albo. Pisum angulosum vulgo tam à viticularum quam feminum angulis, *Est erbes*. O. obus Fuchsi, Phasiolus minor fatuus Cordi.

Lathyrus sylvestris latifolius, Clymenum Matthioli, & alius angustifolius à priore tantum hæc nota discrepans & facilius, imo facillime hyemis sæuitiam tolerans. Vtriusq; flos dilute rubellus

rubellus imprimis elegans est. Planta ipsa pedamentis sulca-
fatis alte surgit, ideoq; topiario operi commoda est.

Lauendula, quæ etiam folijs latioribus & albis floribus aliquan-
do crescit: quam ni fallor, vidi in illustrissimi Landgrauij Has-
sæ Vuilhelmi instructissimo horto aliquando Castellis. Hanc
quidam Doctiss. vir non asserit sed coniecit esse Iphyum Plinij,
quamuis Caryophyllorum florem vel Tunicam altilem
eo quoq; nõ inepte referri existimet. Plinius Tiphyon habet
& nihil nisi quod inter æstivos flores referat, de ipso tradit.
Theoph. vero expresse bulbosum Iphyon asserit & florem
ante folia proferre.

Laurus v. trag., tam latifolia, quam angustifolia, passim nota in
Italia. Herodianus lib. I. in maxima peste consulentibus Me-
dicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum ista-
rum Laureatum secessisse memoriæ tradidit. Aridi huius ba-
cilli mutuo attritu ob caliditatem innatam ignem conciperé
traduntur. Baccæ Lauri & pyra syluestria conrusa simulque
imposita fronti & temporib. in linteolis, sedant dolores ca-
pitis. Eadem Baccæ cum pauca Scammonea & Croco tritæ
in aceto & oleo rosaceo, instarque linimenti applicatæ in he-
micrania diuturna non parû profunt. Lauri folia olim com-
edebant ij, qui nolebant sibi vinum nocere, vel potius qui,
cum vinosi essent, vinum tamen redolere nolebant & sobric-
tatem mentiri conabantur, vnde Martialis:

Folia denorat Lauri

Merumq; cauta fronde non aqua miscet.

Aegyptiorum Hieroglyphica Picam folium Lauri ore
tenentem pingunt, quo designabant hominem sibi ipsi me-
dentem. Nam pica ægotans dicitur lauri folia in nidum cõ-
gerere & illis morbos arcere.

Laurus syluestris siue Tynus. Fert vtcunq; nostrum cœlû. Nimijs
tamen frigoribus succumbit. In Samnitibus circa Lanzanam

& alibi reperitur eius magna copia, vocantq; incolæ Moleffo. *Laurocerasus Clusii*, cuius liberalitate hanc raram arborem primum nactus sum & dum hæc exarabam, copiosissime florentem non sine voluptate aspexi, quemadmodum ex eius icone ad viuum depicta à nobis inferius exhibita apparet. Itali vocant Laurum regiam, alij Trapezunticam. Propagatur surculis, non tamen sine labore.

Laurus Alexandrina Matthioli, Polygonaton Clusii in Obseru. Pannonicis. Nascitur sponte in Monte Arbario in Bauaria Bohemiæ contermino.

Ledon latiore folio Italicum, & alterum angustiore præditum ac teneriore, Ardiuecia Hispanorum. Hoc etiam Hypocistidem producit sed parum liquoris in se continet.

Lens Italica, grandior, & candidior vulgari. Lentescit in Aracum mutari doctiss. Marantha obseruauit.

Lentiscus ex semine enata, sed ab hyemis iniuria diligenter custodienda. In Apulia vocant adhuc nostris temporibus Stinchi, corrupto vocabulo à Græco $\chi\iota\upsilon\sigma$. Baccæ $\chi\iota\upsilon\iota\delta\alpha\varsigma$ Hipp. lib. de nat. muliebri. Quanquam exemplaria Græca falso $\chi\iota\upsilon\iota\delta\alpha\varsigma$ habent. Has Plin. lib. 15. cap. 21. velut oliuas & Corna in cadis muria condiri dicit, ne quid non hominis ventri natum esse videatur.

Leontopodium Creticum, Lobelio Syriacum: & alterum vulgare Matthioli, quod potius Pseudoleontopodium dicendum.

Leontopetalum. Ex semine quidem prodijt foliis binis oblongis, crispatis oris, sed ad frugem nõ peruenit. Nascitur in Græcia, & quidem quo ad radicem & fructum conuenit descriptioni Dioscorid. sed folia & flores plane discrepant. D. Rauu volfius opt. describit in suo itinerario Orientalium regionum, idq; reperit circa Alepum: atq; tradit incolas radicem maiorum puluere fricare vestes & hac ratione maculas delere. Sua lingua hoc tempore Aslab vocant.

Lepidium

Lepidium siue piperitis. Vfus eius in cibis. Alibi sua sponte reperi
prouenire ad arcem in montibus Franconiæ Comitum Ca-
stellanorum. Candidis minimis & copiosis flosculis odor in-
est Ligustri florum odorem referens sed non adeo fragrans.

Leucoium flore luteo simplici & pleno. Semen nullum, vt multa
in hoc genere, profert quod pleno est flore, sed ex germinib.
& surculis instar Caryophyllorum facile propagatur. Con-
serua huius cum aqua eius stillatitia crebro sumpta præser-
uat ab Apoplexia & iuuat paralyticos. Plutarchus in libello
de Amore fraterno pulcerr. hoc distichon affert:

Inter Echinopodas velut, asperam & inter Ononin

Nascuntur passim mollia leucoia.

Album hortense fruticosum, quale reperi sponte nascens
in agro Puteolano. Item rubrum & purpureum, nec non ver-
sicolore. Discrepant etiam, quod æstatem vnicā durent quæ-
dam plantæ, quædam aliquot annos. Atq; in sunt etiam pur-
pureo ob colorē dilutiore & saturatiore aliquot differentiæ.

Est præterea rarius folio plane viridi, flore albo admodum
odorato, quod per aliquot annos durat, sed hyeme est in cel-
la asseruandum.

Leucoium marinum Clusii maius & minus. Flores odoratiore
sunt priusquam Sol oriatur.

Leucoium marinum aliud, Tripolium Aloysii siue Crucigera.

Leucoium sylvestre quod apud nos passim in locis montanis pro-
uenit. Cuius pulcræ & raræ speciem reperi Bononiæ.

Leucoium sylvestre minutis flosculis, sed procerius omnibus reli-
quis leucoijs, ad ripas fluminum & in nemorib. proueniens,
vnde in hortos transuecto solo pinguiori, semen quoq; illius
quod excidit forte, simul inferitur, & ad tædium vsq; arcolas
late occupat.

Leucoium Syriacum rectius Hesperis Syriaca. Vide supra in He-
speri.

Leucoium Bulbosum, Triphyllum, Hexaphyllum, Polyanthemum. Vulgo ad Narcissos referunt. Et inter illa minus autumnale.

Libanotis prior vel Cachryfera, quæ rotundis foliis prodiè semine, cum pleræq; aliæ umbelliferæ oblongis oriantur.

Libanotis altera, semine lato, nigricante, odorato.

Ligusticum vulgare, siue Leuisticum, foliis Apij, vnde Hippofelinum est Matthiolo: radicibus in multas partes distractis, nonnunquam cubiti profunditate aut maiore descendentibus, efficacioribus quam reliquæ partes, sed propter excremento sam humiditatem facile teredini obnoxijis. Semē vero, quia ficius est in multos annos prorogatur. Umbrosum locū desiderat, ideoq; felicius iuxta macerias prouenit, quemadmodum etiam Cordus testatur.

Lilium album, cuius præter vulgare reperitur & alia species foliis & floribus tenerioribus. Constantinopoli allata pro Martago candido, de quo Clusius in Pannonicis.

Fingunt Poëtæ è lacte Iunonis esse enatum. Horatius breue vocat, quia non diu durat. Vnde D. Basilius in explicatione Psalmi 44. Nullum florem hoc melius exprimere fragilem humanæ naturæ conditionem refert. Idq; etiam Theocritus Idyl. 28. innuit:

Λευκὸν τὸ κελὸν ἐστὶ, μαρμαίνε' ὀλίγη κ' ἔσται.

Candidum est lilium, tabescit vero cum decedit.

Rubescere ait lilia Florentinus scriptor rei rusticæ, si eorum bulbis diligēter apertis puluis aliquis rubri coloris, modo non sit erodens, iniiciatur & pingui solo committantur. In Lilij florente caule resecto etiam bulbo semina proueniunt: quod etiam obseruauit in iride bulbosa. Huius aqua stillatitia ex floribus parata in partu facilitando & secundis expellendis efficacissima, vnde non temere in alijs affectibus danda. Folia incocta vino austero & vulnere diuturno imposita

ita

sita secundum Galeni doctrinam in libr. 7. de simpl. Med. facult. multum iuuare, in eundem autorem annotauit Excellentiss. Iulius Alexandrinus, Casarius Archiater.

Lilium syluestre, Martagon, flore subrubro & albicāte, falso olim pro Asphodelo habitum. Empirici vtuntur radice in contusis membris & vlceribus.

Lilium Persicum: Italis Pennachi del Persiano apud nos quidem perdurat etiā in hyeme nō nimis acri, sed bulbus semper decrescit, nec florem, quod ego sciam, in Germania produxit.

Lilium Alexandrinum, inter Lilionarcissos & Ornithogala medium, admodum elegans planta, cuius flos suauem odorem præbet, erumpit in fine Maij. Describitur à Lobelio.

Lilium non bulbosum, siue Arundinaceum flore subcroceo & aliterum luteo odorato admodum. Profert interdum germina in summitate caulis, vbi flores sine semine deciderunt, quæ terræ commissa statim radices agunt.

Lilium conuallium vulgare, & alterum alpinum flore maiore & odoratiore: tertium vero rarum admodum flore subrubro à CL. Viro D. Friderico Sebicio ad me missum, quod etiam in Belgio coluerant. Apud Athenæum Doctiss. Dalechampius interpretatur Oenanthen. Hoc ex semine non prouenire vel saltem difficilime, testatur experientia. Radix eius maior interdum tunicis vestita inuenitur, sub quibus parua fibræ secundum longitudinem porrectæ latent, vtrinq; annatae ad exortus siue genicula, repræsentantes lyrarum cordas, vt videantur nerui ipsius radice solui & in huiusmodi fibras mutari. Tandem enim ob putredinem dehiscente tunica, altero extremo abrumpuntur & se explicant, ac reliquis fibris similes fiunt. Radicis, quæ dulcis ac aromatica odorataq; est, puluis naribus attractus pituitā elicit, & sternutationes mouet sine vehemētia. Floribus vas impletur bene obturatum, & in aceraum formicarum reconditur per mensem. Liqueor

inde collectus instar olei sedandis doloribus podagricis & similibus affectibus exterius adhibitus perutilis.

Limonium primum Matthioli. Item paruum Narbonense. Difficulus est semine proueniunt, sed hoc illo difficilior, & vix ad florem perducitur.

Linaria vulgaris, & altera flore maiore & magis luteo. Aquam huius stillatitiam vrinam mouere in hydropicis multi sunt experti, & ad eam rem vtuntur quoque veterinarij ac inde nomen accepit *Sarnkraut*.

Linaria parua flore caruleo, in aruis reperta ferme Antirrhino minimo similis, & vt existimo, tantum annua. In hortum translata prorsus perijt.

Linaria flore caruleo, in hortum semel translata ex semine postea vbiq; perennat. Sed altera flore albicante & ob odorem quem spirat, Caryophyllata dicta, multo elegantior, quæ & ipsa radicibus admodum sese propagat, & diu durat in hortis.

Linaria flore albicante, in odore, sed eleganti & pene æqualis magnitudinis ei qui passim luteis obuius est, rictu purpureo, est semine nata, & primo anno florida, vix cubiti partem tertiam excedens, alioquin Caryophyllatæ linariæ similis.

Linaria Austriaca, quamuis etiam apud nos proueniat, umbella lutea, quæ in pappos abit, *Linaria aurea* Tragi.

Linum syluestre Matthioli latifolium flore luteo, in agro Bononiensi vbiq; proueniens.

Linum syluestre tenuifolium flore albo, caruleo intenso, & dilute purpureo. Et aliud pusillum candicantibus floribus sponte vbiq; occurrens circa vineta Franconiæ.

Lingua vulneraria Cordi, Fuchsio *Ophioglossum*, si horto inferatur vmbrosis locis durat & annuatim repullulat. Seminis loco ei tenuis quasi pollen in linguæ infectionibus, quibus per maturitatem dehiscētibus, excidit. Saporem habet herba subdulcem, modice tenuem & aliquantum glutinosum.

Radix

Radix paululum amarefcit & fubacris eſt, quemadmodum etiam Cordus obferuauit, qui mōtana loca illi aſſignat, cum apud nos etiam in plana deſcendat.

Lithoſpermon vulgare, maius & minus, quorum hoc albos illud cæruleos flores gerit, itemq; fylueſtre.

Lonchitis aſpera, maior & minor. Hanc ex monte Arbario Bohemix finitimo, diſtante à Ratiſbona circiter milliaria quinq; naſtus ſum: illam ex Italia, vbi Lodouicus Anguillara pro genuina habebat & præferebat ei, quam Lucas Ghinus Lonchitidem alteram eſſe contendebat. In Dalmatia vero ſe inueniſſe affirmabat, itemque in Græcia. Pruinas & gelicidia apud nos tanquam extremam peſtem odit, ideoque à frigori- bus diligenter fuerit munienda.

Lotus arbor, à Matthiolo & alijs picta, alijs Celtis. Durat vtcun- que apud nos in horto. Italis Perlaro.

Lotus fatiua Cordi, Siebengezeit / trifolium odoratum. Dodo- næus neſcio quibus rationibus adductus exiſtimat haberi poſſe pro Oxytriphyllo Scribonij, ad venena ac morbos pe- ſtilentes commendato. Frequentiſ. ſeritur apud Heluetios propter quoddam Caſei ſecundarij genus, Claronenſem vo- cant, quod hac potiffimū herba condire ſolent. Vide Geſne- rum de operibus lactarijs. Eius olei vſus eſt ad corroboran- dos neruos.

Lotus alia peculiaris, ſiliquoſa, luteis floſculis, ſiliquis tenuiſſimis Ornithopodij, ſed non articulatis.

Lotus pulcerrima tetragonolobus, flore ruberrimo holoſericū eiuf- dem coloris imitante, ſiliquis grādiſſimis, quaternis mem- branis per longitudinem extrinſecus diſtinctis & quaſi an- gulofis. Grana intus cōtinentur pulla, puſillæ fabæ magni- tudine. Piſum rubrum quidam nominarunt.

Lunaria Botrytis, in horto non diu durat. Huius quædam ſpe- cies eſt ramoſa ex Sileſia à CL. V. D. Friderico Sebicio mihi

transmissa, sed & ipsa vernacula potius loca, quam culturam hortensem amat. Refert Gesnerus de Lunariis, & rebus noctu lucentibus, semini vim veneni esse, idque si equus vel bos depascatur, mox intumescere & perire. Quod si ita affecto animali herba & folia eiusdem plantæ exhibeantur, venena dispelli & liberari animal, de quo plura vide in loco citato.

Lunaria maior, Bolbonac aliis, flore cæruleo vel purpureo, Thlaspi Crateux Dodonæo est. Biennalis planta. Crescit copiose in saltibus Thuringiæ sylvæ. Alia est flore albicante, odorato, perennis Heluctiis, ubi quoq; copiose provenit, ~~Substunt.~~ Quidam ibidem chirurgus ex contusis eius foliis & saniculis parabat unguentum vulnerarium non cõtemnendum. Pulvis seminis amariss. cū aqua appropriata exhibetur in Epilepsia.

Lunaria minor, vulgo Græca: radice alba lignosa & acri. Alyssum Dodonæo.

Lupini albi, in quorum genere reperiuntur maximè, flore antequam aperiatur, subcæruleo, intus vero albo. Lupinos cum sole quotidie circummagi, horasq; agricolis etiam nubilo die monstrare Plinius annotavit libr. 13. cap. 14. Est autem illis tam imbecilla vis, ut nisi protinus ab area terræ committantur, quasi steriles redditi male proveniant. In nostris vero regionibus hoc non habet locum, imprimisq; si hyemes fuerint acriores. Plautus nominat Lupinos aurum comicum, nam in scena nummis ex Lupino factis pro aureis utebantur comici. Et nunc etiam in Italia pueri ex his nummos efformare solent. Vnde Horatius:

Nec tamen ignorant quid distent era lupinis, id est, sciunt quantum probati nummi distent à falsis, itemq; boni viri à malis.

Lupini lutei, flore odoratiss. Leucoij ferè, vnde Hispanicis violas nominant.

Lupini sylvestres flore caruleo, semine paruo instar lentis, crassiore tamen. Crescit sua sponte in Italia circa Viterbium & Pisam ac apud Samnites & alibi.

Lupulus mas & foemina.

Lutea Plinij siue *Lutum* secundum Dodonæū. Pseudostruthium, Antirrhinum Tragi. Græcis hodie *χυμέλιν*.

Lychnis flore vario albo & rubro. Pleno in Belgio fuit quoq; culta. Sitne Dioscoridi descripta, disputabitur suo loco.

Lychnis sylvestris alba & rubra, item viscida vel noctiflora annua, noctu tantum flosculum odoratissimum explicans, coloris albi & nonnihil punicantis. Calix florum multo succo glutinoso muscas insidentes implicat. Spōte nascitur locis cultis.

Lychnis Constantinopolitana vel Cretica, Gesnero *Ocymoides* peregrinum, planta flore imprimis flammei coloris spectabilis, vt optime mereri posset nomē τὸ φλογὸς apud Theophrastum, si non æstius potius quam vernus flos esset *Jerusalem blum* / *Türkisch dosten* / Dodonæus optime pingit.

Lysimachia flore purpureo, luteo minore & maiore: quæ vltima Pannonica est lanuginosis magis foliis à Clusio descripta. Pro Suchaa Arabum sumunt Bononienses in suo antidotario semen *Lysimachia* præsertim luteæ, cum sit præstantius quam purpureæ semen est. Serpentibus & muscis *Lysimachiam* aduersari certum est. Hanc integro scripto celebravit Erasistratus.

Lysimachia vulgo altera, Gesnero *Chamænerion* & *Epilobiun*. *Salicariam* alij nominant. *Onagram* vel *Oenotheram* esse censet *Historia stirpium Lugdunensis*, vbi de hac plura legantur, Flore non solum purpureo sed & albo reperi in *Latomijs* vicinis huic vrbi, dum eo vna cum *Dn. Clusio* expatiarer.

Lysimachia flore caruleo. *Galericulata* *Lobelij*, passim in ripis crescit apud nos, alijsq; locis valustribus. Eius decoctum commendant in fauciu putredine, quæ vulgo *die Breun* vocant.

MAIZ rubrum, luteum & varium, Frumentum Turcicum Fuchsii, sed potius Indicum triticum dicendum, cum nō ex Asia sed Indijs primum fuerit allatum. Miliū Indicum vult esse Dodonæus. In hoc, scribunt autores rerum Indicarum, quoddam genus reperiri quod duobus tantum mensib. & seritur, & metitur. Farina quidem candida est utilis ad cataplasmata mollientia & suppurantia, sed inde panis satis alter paratur, quemadmodum aliquando feci periculum. Frugem quibusdam inuolucris munitam gerit in coni speciem congestam: in culmi summitate vero inanem iubam, flori tantum emittendo natam, quamuis interdum etiā huic ad nascantur grana, vbi nondum plene sese explicauit, potissimum circa imam partem qua tunicis vestitur, quasi pereat euanescens nuditate foecunditas, eademq; operimentis integra conseruetur à tempestatum iniurijs.

Magistrantia siue Ostrutium, Imperatoria. Huius suffitu per nares aliqui feliciter vtuntur in abscessu cerebri.

Mahaleb, tarde crescit è nucleo & amat loca montana, quare horto difficulter assuescit. Gesnerus mauult Chamæcerasum Petræam aut Petrocerasum vocare.

Maiorana syluestris in horto durat. Reperi aliquando similem circa Bononiam, dum ibidem cum excellentissimo D. Vlysse Aldronando montes vicinos plantarum causa adiremus.

Malua crispa siue laciniosa Cordi, caulem erigens humana statura plerunq; proceriorem, numerosis & cubitalibus adnatis ramosum, vt arborefcere videatur, quamuis tantum planta sit semestris, magnam emolliendi vim præ alijs habens. Malua, trifolium, Securidaca, oriente sole hiant, occidente clauduntur. Pythagoras, vt refert Aelianus τῆς μαλακῆς φύλλοι ἐρωτάται, id est folium Maluæ esse sanctissimum dixit, lib. 4. Va-

riæ hist: nimirum quia mysteria sua in hoc olim scriptitabant sacerdotes.

Malua Hortensis siue Romana, vulgo Bismalua, *Herbstrosen* / flore simplici & pleno, qui multiplices colorum differentias habet. Reperiuntur enim candido, dilute purpureo siue vt vulgo vocant, incarnato, rubro, puniceo, nigricante. Atque hæc posterior differentia primò anno raro floret & vix durat vltra triennium. Vulgo vocant etiam *Ernrosen* & coquunt in vino veteri, quo porrigines abluunt & sanant. Vtuntur etiam ad Erisipelatis rubores compescendos imprimis rubentibus rosis, imitati coloris similitudinem.

Malua arborescens, *Δενδρομαλάχη*, Interdum ad 8. vel 10. cubitos asurgens. Tum alibi in Italia, tum frequens in itinere quo itur Pisa ad portum Liburnià me aliquando inuenta. Hyeme apud nos in loco idoneo recondi debet.

Vulgaris Malua duplex est, Maiorem vocant *Rospappeln* / minorem *Genßpappeln* / vtramq; cum allio vino incoquunt ad tertias & bibunt contra stranguriam.

Malus arbor exiguis admodum & pallidis floribus prædita: fructum fert, quæ vocantur poma nana id est pumila. Habentur etiam sine semine interius in fructu. Theophr. l. 3. de caus. cap. 23. meminit τῆς μικρᾶς ἡέλης, quæ vti etiã Myrtus τοῖς θεμοῖς ἀρδενομένη βελτίαν καὶ ἀπὸ βελωθὶ γίνεται. Vide ibidem de Myrto ad balnea nata, fructum sine semine proferente.

Malus Punica. Folia nonnihil foetent. Arbusculæ per æstatem elegantissimorum florum puniceo rubore imprimis exornant viridaria. Mali Punici cortices in vino decocti dantur contra vermes.

Malus aurantia & Citrea, vide supra in A. & C.

Mandragoras mas & foemina, Circæa dicta, quia Circe vsa est in veneficijs. Hyeme quoq; recondenda, nec tamen ideo apud nos fructum ferunt. Copiosæ crescunt in Græciâ & potissimum

num in Creta Insula. Aiunt quoq; reperiri in monte Gargano siue S. Angeli Apuliæ. Mira proprietas huius plantæ esse dicitur, nam quo intensius frigus hybernium est futurum, eo magis intra terram sese abdit. Tarde semen, atque interdum vix intra annum prouenit. Suauem odorem attamen non nihil somniferi in se continentem poma Mandragoræ præbent, vnde in Cant. Sal. Cap. 7. legitur, Mandragoræ dederunt odorem in pratis nostris. Ibi alij Violas interpretantur Dudaim, sed in Genesi Mandragoras inuentos à Liæ filio Rachel expetit ad contemperandum vteri sterilis & retorridi calorem, de quo plura Leuinus Lemnius Bibl. herbarum cap. 2. quamuis eo in loco malint quidam per Dudaim Musæ fructus intelligere.

Hamilcar Carthaginensis contra Lybios pugnans, curauit vina hostium corrumpi Mandragora, atq; ita obrutos somno ipsos profligauit.

Marrubium, & præ alijs lanuginosum & grandioribus verticillis Creticum, alioquin nostrum similitimum, aliosius tamen. Est etiam aliud Creticum à Lobelio & reliquis depictum.

Matricaria vulgaris & altera ex Illua insula maris Thyrreni à Dn. Iosepho do Casa bona Florentia transmissa, odore gratiore prædita. Est & tertia flore pleno in Anglia frequens, quam accepi à Cl. V. D. Thoma Pēnæo Medico Londinensi præcipuo, postea vero etiam à C. Clusio, communicatis floribus, qui aridi terræ mandati semine intus iam maturo plantas plurimas tulerunt. Commodè feruntur pluuia imminente, etiam vel media æstate, cum alioquin cum alijs seminibus vulgari fati nasci recusent.

Matricariæ viridis parum contusa folia vertici capitis imposita dolorem à frigidis humoribus ortum plurimum mitigant.

Matricaria siue parthenium alpinum à Clusio in Pannonicis descriptum

ptum, flore albo, à quo primum nactus sum, rara planta, sed hortū paulo post deseruit, cum amet loca montana, inculta.

Medica. Huius aliquot differentia. Ex his perennat, quæ flore cæruleo & interdum luteo, interdum ex vtrisque coloribus mixto & quasi virescente est, reliquæ annuæ sunt, quarum quandam habemus sub nomine *Medicæ Arabicæ* ad nos misissam, foliis singulis cruenta macula insignitis, cuius picturam exhibemus. Est & alia lato semine, quam ideo *platycarpon* vocamus. Item rotundo magno & paruo, nec non minuto hirsuto. Doctissimus olim præceptor meus in re herbaria Aloysius Anguillara subdubitabat de *Medica*, quod semen simile lenti secundum Dioscoridem omnibus deesset, excepta *platycarpo* à nobis dicta, quæ semestris tantum est herba. Sed verba illa, ἐφ' ὧν τὸ πρῶτον περιέφικε φανῶν τὸ μέγιστον, non in cunctis eodem modo leguntur, arguitque varietas vitium. Quæ florem purpureum profert, adhuc nostris temporibus in Hispania vocatur *Allafalga* vel *Alfalses* corrupto nomine, ab Auicennæ *Alfalsat*, qui etiam *Cot* appellat, oleumque *Cot* ad tremorem maxime commendat, Gesnerus liquorem ex *Alfalses* Hispanorum, igne elicatum aduersus calculum. Mirum est, quod Plinius memoriæ prodidit, herbam hanc vno satum tricenis annis durare. Ex eadem Plutarchus in libello cōtra Epicurum similitudinem desumpsit egregiam. Sicuti, inquit, herbæ *Medicæ* semen multis flexibus & per obliquum terræ innascens ob asperitatem multo tempore perdurat, ita dolor vncinos & radices disseminans, carni que implicatus adhæret non diem modo aut noctem, sed annos & aliquot lustra, ægre aliis doloribus tanquam clavis violentioribus expulsus discedit. *Medica* etiam nutriri boues lactantes, vt plus contineant lactis, iubet Sotion in *Geoponicis*, itemque Varro. Aristoteles cōtra lib. 9. historiæ animalium, cap. 21. Pabuli genus, inquit, aliud copiam lactis extinguit vt

Medica herba & præcipue ruminantibus: aliud auget vt Cytisus & eruum. Qui in Hispania rem obseruarunt, vbi quotidianus in iumentorum pabulo eius vsus est, referunt nullo cibo prius magisque lætari & pinguescere iumenta pecusque omne: parcius tamen dari, quoniam inflet & multum creet sanguinem, quem deducere postea necesse fit, annotate Vergilio Marcello. Fieri itaque potest, vt lactis abundantia concludat, modo non ad satietatem vsque vaccis præbeatur, id quod etiam Plinius vetat, alioquin nihil mirum Aristotelem vera scribere, & vniuerso in sanguinem, adipem & carnes alimento redacto, non superesse quod in lac conuerti debebat.

Medica pusilla, capsulis echinatis ex nemore prope Lipsiam, det Rosenthal vocato. In Lugdunensi herbario Tribuli species.

Medica marina descripta in Hispanicis obseruationibus à Carlo Clusio.

Medium vulgare, nam de vero adhuc non sine causa disputatur. Dodonæo Viola Mariana, flore albo, cæruleo & purpureo. Inuenitur copiosum in Campania, qua itur Neapolim.

Melampyrum Dodonæi spontaneum inter segetes negligi mauult, quam in hortis coli. Si tamen alicubi expetatur ob floris elegantiam, autumnò seri necesse fuerit.

Melanthium siue Nigella, Gith. Quamuis desint secundum Dioscoridem folia Senecionis. Flore simplici & pleno albo, item semine albo, & aliud.

Damascenum dictum semine pallido, quod Bononienses in suo Antidotario substituunt pro Cardamomo maiore Arabum.

Damascenum Cordi, flore cæruleo nigrum insipidum & inodorum, quantumuis vegetum, semen gerit.

Oleū Nigellæ apud Rasin habetur ad impetigines efficax.

Syluestris

Syluestris Nigellæ, quæ in tritico multum crescit, herba optime trita cum melle pessarij loco vtitur Hipp. in lib. 1. de morb. mulierum ad menses mouendos, dicit que esse *δυσήλικα* *ιξυρῶς*, id est, valide morsum inferre.

Melilotus Italica, & nostra *Germanica*. Bononienses iam cōmemorati loco veræ accipiunt Trifolium Caballinum dictum, vel Melilotum vulgarem, qui potius est Lotus. In Marfis ad lacum prope oppidum Celanum veræ hæc planta crescit, vbi incolæ hodie adhuc Malatro corrupto nomine appellant. In agro Romano vocatur Coronella ad imitationem antiquorum, qui Romæ Sertulam Campanam nominabāt. Admodū diu retinet odorē et in multos annos præ aliis herbis.

Melissa nostras, præterea Fuchsi, quæ passim in Germania occurrit. Est & *Turcica siue Moldauica*, nam ibi dicitur sponte crescere, odorata, flore cæruleo & candido. Melissophyllo siue Melittæna si perungantur alucaria, non fugiunt apes. Nullo enim magis gaudent flore. Item præsentissimum est contra istus earum remedium, teste Plinio lib. 21. cap. 20.

Melones Americi, & alij Italici, Patauini, item Zatti dicti, Pilosi, Hyberni, Aurei parui in modum pomorum Aurantium. Deniq; Gymnospermi sic appellati, quod semina intus natura videantur excorticata, vsq; adeo tenui crustula teguntur, Neapolitanorū delitiæ, vnde primū ad me missa fuerūt à peritiss. Pharmacopæo Ferdinando Imperat. Vulgares olitoribus committo.

Melongenæ siue Melanzana, aliis Mala insana. Toletani vocant Verengena, à quib. tametsi crassum & melancholicū succū præbent, variis modis comeduntur. Nam cū carnib. pinguib. elixis, caseo addito, illis vescuntur: præterea seruantur aceto ac tota hyeme varie concinnantur, aut melle condiuntur vel sapa. In Italia quoq; cocta comeduntur sine noxa, nisi copia ipsorū cruditatē sibi quispiā accersere velit, quare Mali insani

nomen, forsitan ex Hispanico deprauatum non bene illis cōuenit. Sunt varij generis, spinosis foliis & absque spinis, inter quæ est species fructu Colocynthis, sed cum regiones calidas requirant, apud nos fructus nunquam vidi maturos fieri.

Mentha odorata, angustifolia, Crispa siue Balsamita, Cardiaca, palustris, item Sarracenicæ siue Græca diætæ, Costus horticulæ apud Geoponicum, vtilis ad concoctionem, stomacho & cordi amica. Mentha quæ spicatos flosculos gerit, semen raro perficit & vel maxima ex parte infœcundum gignit, idque adeo minutum, vt pene visum effugiat: radicem tamen reptantium germinibus abunde se propagat. Ideo apud D. Basilium homil. 6. Hexaem. legimus relatam inter ea, quæ τὸ πυθμένον ἔχῃ τῆς βίβης τὴν δύναμιν ἔχει τῶν σπερμάτων, vt etiam κλάμα, ἀρχαῖσις, κρόκος, σκόροδον, βότομον. Nec video cur loco σκορόδου quidam κρόκου legant, cum Nasturtium quotannis ex semine haberi necesse sit, Allium vero ex nucleis & prole rectius feratur, semine autem, vt quidam tradunt, non sine noxa. Huius rei mentionem facere placuit, vt qui forte in illum locum inciderint, habeant, quo se prompte extricare queant.

Menthastrum caruleum, item flore dilute purpureo siue incarnato Pannonicum, & aliud hirsuto folio, ac in super Tuberosa radice, maiore & minore.

Mercurialis mas & foemina. Beneficio huius succi & Ibyfici ac Portulacæ plumbum liquidum manibus tractari posse notum est, inquit Costæus in lib. suo de stirpium natura. Cum oleo irino & rosaceo pessarij modo admota herba prouocat menses. Marcellus Verg. perquam facete inquirens cur diuino nomine commendetur Mercurialis herba, vulgaris aliquin, & quæ ob nimiam soluendi vim pro maledicto sit: ait tandē credere se, quod in extremo capitis 201. ex aliorū fide à Dioscoride lib. 4. & Plinio 25. volum. cap. 5. traditū est, diuini eius

eius nominis causam fuisse. Id enim magis Deum hominibus ostendisse decuit rarum, incognitum, multisque omnibus seculis optatum: qui aut dum ægre ferunt, plures sibi nasci filias: vxorumque suarum in eo sexu fœcunditatem calamitosam sibi fore animaduertunt: aut dum nominis sui memoriam, generis subsidium, hæredes familiæ & Reip. ciues post se quotidianis victimis & precibus reliquisse optant, qua ratione alia præstare id sibi possent à Deo cognouerunt. Factumque ut Græci *ἑρμῆος ἕρβαν*, id est, Mercurij herbam, latini Mercuriales vocarint.

Mercurialis mas & fœmina syluestris, supra Cynocrambe.

Mespilus Setania, maioribus vulgari fructibus, Gallica, & altera humilis siue Chamæmepilus, descripta à Gesnero in Valerij Cordi obseruationum editione.

Meum Crescit multum in Italiæ alpibus, in monte imprimis S. Angeli, vocaturque Finochiella. Hoc in alpibus quoque Pannonicis obseruauit Clusius.

Meum Silesiacum foliis Cicutæ & pene caule, sed perpetua radice & nonnihil aromaticum referente gustu, multiplici nodosa & iuxta latera se propagante, non recta descendente: umbellis candidis, oblongo semine, à CL. viro D. Friderico Sebicio mihi communicatum.

Milium aureum. Item album, multo candidiore semine quam vulgare. Adhæc nigrum, quod tamen semel satum postea non ita facile extirpatur. Milium & Triticum non ferunt irrigationem frequentem.

Milium Indicum Plinij nigrum, album, rubrum, luteum. Vulgo Sorgi vel Melica. Panes in Italia in agris inde conficiunt nigros admodum & duræ concoctionis.

Millefolium flore albo, purpureo & luteo: quod vltimum vocat Matthiolus Helichrysum Italicum. Puluis millefolij efficax est in doloribus colicis ad ʒ. i. exhibitus in vino, & datur vtiliter.

ter quoque de eo puerulis in pulte.

Molle, arbor apud Dn. Clusium in Annotationibus versionis Nicolai Monardis Hispalensis. Sequenti vere exaruit, cum magno studio hyeme fuisset à nobis asseruata. Liquorem vbi folia decerpebantur, emittebat lacteū, odoratū admodum, plane lignum Sassepes referentem.

Molucca siue Melissa Constantinopolitana, odorē Peponū referens. Alte crescit: annua planta est. Succus eius in vulnerib. ca pitis cōmendatur. Est alia eius differentia, aspera dicta, foetida potius quā odorata, quæ nō ita facile ad maturitatē peruenit.

Moly Theophrasti à Dodonæo & Lobelio descriptum, & alterum Indicum, dictum Caucason.

Moly Dioscorid. flosculis albis, sub quo nomine peculiaris plantula allium referens, ex Gallia olim ad me missa fuit ab humanissimo Domino Nicolao Rasio Chirurgo Regio peritissimo. Reperitur etiam Romæ Neapolim versus, non procul à Mola vel Caieta, & circa Neapolim Puteolos versus, hæc ipsa planta vel simillima.

Molybdena siue plumbago Plinij, Dentilaria Rondelletij. Romæ herba S. Antonij vocatur, Italis ceteris Crepanella, in Illyria Cucurida. Caustica est planta, quæ applicata carpo in doloribus dentium, admodum commendatur, quamuis alij etiam manu retentā efficacē esse existiment. Apud nos raro florem multo minus semē profert. Radix tamen viuacissima est, nec vnus tantum anni, modo frigore non aboleatur. In Hispania & Lusitania quoq; esse frequentem Clusius annotauit.

Morus vulgaris, & illius pumila species siue Chamæmorus, quæ iam in duodecimum annum in horto colitur, nec vnquam adhuc fructum protulit.

Morus alba, alimentum in Italia Bombycum, quamuis Anno Christi 1559. primo vere in magna annonæ caritate cimis earundē pauperculā quoq; plebē Patauij auide vesci viderim.

Morsus Diaboli purpureo, cæruleo & albo flore. Hanc postremam differentiam mecum detuli ex Bauaria non procul à Pfaffenhouio crescentem. Ad Scabiosas non male refertur. Huius succi multus vsus, imprimis vero vtiliter admodum additur gargarismis in Angina.

Moscatella, species quibusdam minima Ranunculi, alij ad Capnum referunt. Crescit copiose Basileæ & alibi. Syluestris multo maiore Mosci odore prædita est, quam in hortum translata, vbi tamen plurimum sese propagat.

Muscari Turcarum flore ex viridi purpurascente, & rarior eius species flore luteo: odoris suauiss. vnde nomen illi impositum, à Dn. Clusio in Pannonicis plene descriptum. Ad hyacinthos referenda planta, quamuis Matth. pro Bulbo vomitorio habuerit. Tibcadi à Turcis appellatur. Accepi etiam bulbos insignitos nomine Misch rimi.

Muscipula. Vide Lobelij picturam.

Muttelina ex Arba monte, vbi *Bárwurß* appellant, qua ad suos caseos cõdiendos vtuntur Heluetij, nominâtes *Mutry*. Eius imaginem ante hac depictam dedimus. Herba videtur inter Carum & Meum quasi ambigua.

Myrica siue Tamariscus Gallica. Altera quæ in Germania passim ad Danubij ripas crescit, nõ facile culturã hortensem recipit, nisi ad aquas collocata, cum prior diu in horto duret, modo hyeme recondatur. Legitur apud Nicandri interpretẽ in Theiacis, Apollinẽ vaticinos sanxisse mirifica pronunciare mortalibus futura, virgis Myricinis vtentes, propterea hunc fruticem Nicander *Máym*, id est vatem vocat. Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas Myricinas, quare Myriceus dictus. Et plerisq; locis virgarum vi Dion antiquos fuisse vaticinatos scriptum reliquit. Legimus præterea Magos virgas vertisse in Drones & miracula à Mose vi virgarum facta, quæ certe diuino afflatu fiebãt, nõ Magico vt Plini. lib. 30. cap. L. impie opinatus fuit, Magices factionem à Mose memorans.

Myrrhis

Myrrhis fatina quam alij vocant Sefeli Peloponnense. Habui & minorem à CL. V. D. Ioanne Aicholcio Vuienna missam. Est & syluestris & palustris.

Myrtus communis Italica, Mortella, & domestica altera ex Hispania allata, fructu albo, quo D. Clusius me donauit, sed frigoris impatiens perijt.

Veneri est dicata, quia multus vsus in morbis muliebrib. Frigus ferre nequit, vnde Ouidius: Metuentem frigora myrtū dixit. Virg. amantes frigora myrtos. An Ouidius de plantis tenellis loquitur, Virgilius de adultis? Nam & hic Ecl. 7. dum teneras defendo à frigore myrtos.

Myrtus Tarentina, quam diu in fistilibus asseruo, florem copiose at minime fructus ferentē. Surculis potest propagari. Aqua inde odoratissima stillatitia paratur. Ex Myrto per insitionem Malum punicam crescere Plutarchus in Symposiacis autor est.

N.

NAPPELLVS.

Napus, italice Naoni.

Nardus Celtica cum gleba propria huc translata ex montib. Noricis, pulcre floruit, sed vltra tertium annum in horto non durauit. Selliga vocant in Valesiorum montibus vnde Gesnerus Saliuncam esse putauit.

Nardus montana Matthioli, ex iisdem locis allata, magis hortensis planta quam prior.

Narcissus exoticus siue Constantinopolitanus plenis floribus, fragrantissimis, qui primo anno suo tempore ex Italia allatus mihi floruit, sed postea iisdem bulbi nunquam rursus, quamuis virerent & multa prole quotannis auerentur, florē præbuerunt, sicut quoque de Lilio Constantinopolitano, quod

quod ipse vocat Ornithogalon maius, Clusius obseruauit. Non itaque omnis fert omnia tellus. Turci vocant Giul catamer lalè.

Narcissus Constantinopolitanus, quem *Ziden Sari* vocant, iam demum ab amico ex illis locis trāsmissus, bulbo anguloso, nec admodum oblongo, tunica tenui nigra vestito, cuius florem proximo anno expecto, vt & aliorum, quos simul accepi nomine *Zirimcada* Catamer floribus albis & luteis.

Narcissus albus maior & minor.

Narcissus iuncifolius maior & minor, odoratissimo flore, vterq; hyemis acrioris impatiens.

Narcissus luteus præcox & serotinus, flore duplici & multiplici. Codiaminum Plinij quorundam ob nolæ formam.

Narcissus ex luteo pallidus, flore pleno, nullo intus calice.

Narcissus luteus polyanthos, id est, plures vno caule flores gerens, si & illi asseruandus, brumæ sæuitiæ impatientissimus.

Narcissus autumnalis luteus, Clusio in Hisp. *Lirion* Theoph.

Narcissus Persicus Clusii in Pann. Hic lubentius quam ille frigori nostro assuescit.

Nasturtium tam latifolium quam nostras. Aqua huius stillatitia pota sanguinis reiectionibus prodesse traditur ab Alexandro Benedicto. Semen eius contra vermes recte vsurpatur. Idem contusum & in vino exhibitum feliciter datur in casu & sanguine concreto, vt sudor inde excitetur, quod vsitatum esse in Austria & Vngaria Dom. Clusius in suis obseru. Pannonicis annotauit. Semina quædam vetusta, vt *Nasturtij*, *Apij*, &c. celerius nascuntur quam recentia, quod èt Theophrastus annotauit. Cibus fuit Persarum, vt apparet ex Xenoph. Cyri *anabasi*. Iubentur *Nasturtium* edere apud Comicos, qui parum animi habent.

Nasturtium Indicum Dodonei, cuius descriptio apud eundem, nec non apud Lobelium & Costam, qui cruentum florem inscribit,

bit, legi potest, denique etiam in Lugdunensi herbario. Iconem vero ex ipsa planta, qualis mihi nata fuit, affabre depictam cum aliis modo damus.

Nepa, sic Scorpium vertit apud Theophrastum Theodorus, in fictilibus asseruanda. In Gallia & Hispania frequens.

Nepeta, & minor species dicta Nepetella.

Nepeta Germanica, Gattaria vulgo; quia Feles ea herba plurimum delectantur, quod non semel obseruauimus. Huius decoctum in suffocatione matricis, vt & herbae olfactus plurimum conducit. Prioris vero vsus in pellenda scabie, si ex ea in aqua decocta, loca saepe foueantur.

Nerion siue Rhododaphne, siue Rhododendrum, Oleandrum vulgo, flore rubescence & albo. Diligenter in fictilibus asseruanda. Crescit copiose, vt D. Rauu vultus obseruauit, circa Tripolim, vbi incolae vocant Desse, itemq; in Greta. Mirum, inquit Plinius, Rhododendri folia quadrupedibus venenum esse, homini vero contra serpentes praesidium, ruta adhibita & è vino pota. In Hispania tamen huius succo sagittas nostris temporibus infici, vt lethalia inde vulnera fiant, à multis audiui. Palladius iubet Nerio aditus murum syluestrium claudere, qui hoc flore, dum exire conantur, pereunt. Oleum ex hac planta Mesues accipit ad unguentum Psoricum: & Auicenna contra Scabiem & asperitates cutis succum eius vsurpat.

Nil, siue Anil, Egregia planta, ex qua fit Indicum in Aegypto, Arabia & India. Semen misit doctiss. vir & medicus insignis Lugdunensis Dalechampius. Foliis prodiit glaucis, nonnihil representantibus. Barbae Iouis folia, sed latioribus, verum non peruenit ad frugem. Vide Clusij annotationes in Garciam lib. 2. de plant. historia, cap. 26.

Noli me tangere, infra Persicaria siliquosa.

Nummularia, ubiq; nota planta & ad vlcera oris & Stomacacem cocta in lacte caprino admodum utilis. Multum conuenire cum.

cum descriptione ^{ἐστὶν ὁ δένδρον} apud Theoph. q̄ Rubiam transtu-
lit Gaza, quāuis hæc sit planta satis nota, existimabat Anguil.

Nyx auellana siue pontica, inter quas apud nos Cellenses à quo-
dam monasterio prope VVurzeburgum denominatæ aliis
præferuntur. Eorum cremor in calculo renum & ardore vri-
næ vtiliter exhibetur. Crescunt etiã apud nos maiores istæ,
quas à loco vnde afferuntur, Lugdunenses vocamus.

Nyx iuglans. Huius quoq; à magnitudine & duritie corticis ali-
quot reperiuntur differētia. Antipathia dicitur esse huius ar-
boris cum quercu, vt vna alteram nō ferat. Decerptus huius
medius cortex, præsertim vbi succo scatet, ac arefactus tritus-
que vomitum prouocat, idq; adhuc mitius præstant iuli eius,
qui & catuli vocantur. Hi furno siccati tusiq; a ʒ. s. ad ʒ. j. ex
cōueniente liquore aut vino albo sursum purgant, colicis do-
lorib. ac nephriticis vtilis. Alii folia in Maio tenera vel turio-
nes in aqua decoquūt, ac ad aluū moderate leniendū vtūtur.
Radices vero, tum succus expressus vomitū & aluum satis va-
lide mouet, experientia teste, quo remedio rustici vtī solent.

Aqua ex immaturis nucib. destillata vtilis est in peste. Præ-
terea commēdat Paræus Chirurgus regis in Gallia ad dissol-
uendos thrombos cōcreti sanguinis: Quidã vtuntur in malis
vulcerib. tibiariū, vbi caro putrida apparet, & contra Meliceria
Celsi: quāuis de hoc vocabulo dubitetur inter doctos, ita ta-
men rē describit, vt eū eo affectu, quē vulgo das *Gliedwasser*
vōcāt, cōuenire videatur. Hæc arbor, secundū Iul. Cæs. Scali-
gerū, exudat gummi, medicamentū aptū ad affectus renum.

Nyx metel. vulgo, Stramonia Fuchsi, Pomum spinosum. Inter-
pres Theocriti ex Crateua describit Hippomanes, quod An-
guillara conijciebat, non tamen affirmabat, huic plantæ cō-
uenire. Cardanus dubitat an inter Solani differentias sit col-
locanda, cum folia succum nigri papaueris oleant: ipsa vero
poma, si cocta edantur, delirium cum risu excitare ait.

O.

OCIMUM siue Basilicum maius quod ab odore & figura foliorum citratum vocant, medium & minimum Caryophyllatum dictum, & quidem vnumquodq; album & nigrum. Alui ante aliquot annos & aliam differentiam sub nomine Basilici Indici vel potius Hispanici (sic enim ferme omnia exotica vocant) ad me ex Italia missam, serratis & crispatis folijs subcæruleis. Crispum Basilicum merito cognominaretur.

Cum pleræque plantæ noctu vtilius irrigentur, ocimum tamen affusa aqua interdiu & sub solis æstu proficere plurimum solet, vnde contra aliarum plantarum naturam magis gaudet calida irrigari quam frigida, cuius rei Doct. iss. Costæus hanc affert causam: An, inquit, quæ imbecilla sit planta? imbecillitatē enim id prodit, quæ nisi frequenter irrigetur, tabescit. At contra tepor laxando corpora imbecillitatem potius auget quam minuat. Neq; ocimi imbecillitas ob caloris esse penuriam potest, in quo caliditatem vigere insignis odor persuadet. An ergo potius Ocimi imbecillitas ob laxitatem est substantiæ, cuius causa, quia profusior fit innati humoris dissipatio, propterea celeri quoque & assidua opus illi est alimenti penetratione, hæc autem fit beneficio teporis. Non est hoc profecto à vero dissimile. Sic ille lib. 2. de natura stirpium cap. 9. Idem perhibet ocimum æstate tota in aqua non secus ac in terra virere, florere & semina quoq; interdum proferre, quod sane admiratione non caret. Libet hic afferre lepidam historiam de hac planta Augustini Iustiniani Genuensis lib. 6. Franciscus Marchio Iurisconsultus missus à Genuensibus orator ad Ducem Mediolanensem, cum eum non vellet audire, nec pactis conuentis cum Rep. Genuensi stare. Captata occasione obtulit Duci manipulum herbæ Basilici. Qui admirabundus, quid sibi hoc donum vellet, quæsiuit. Cui ille respondet:

respondet: Eiusmodi proprietatem huic plantæ inesse, vt leniter & suauiter contrectata præbeat gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, tandem produceret Scorpios: atq; ita simile omnino esse ingeniū Genuensium. Dux ingenioso hoc responso admodum delectatus & sententiam priorem mutauit, & legatum honorifice dimisit. Scorpiones autem sub fictilibus in quibus Basilicum colitur, libenter stabulari, sæpius Venetijs obseruauit.

Scimoides Matthioli. Vidi flore pleno in horto Electoris Heidelbergæ.

Arboreum vel fruticosum potius, folijs Myrti, splendidis, flore rubro.

Repens, itemq; Angustifolium flore rubello.

Aliud flore suaue rubente ex monte Arba delatum.

Scimoides noctiflorum, quod noctu tantum florem odoratum explicat per æstatem, autumnno vero & ingruente hyeme in odorem. Item congeneres plantæ. Vide *Lychnis syluestris*.

Odontis siue *Dentelaria*,

Odontis quorundam siue flos Cuculi apud Tragum. *Gauchblum* candido & rubello flore, itemq; pleno Venetijs nomine *Margaritæ* accepta.

Oenanthe Guilandini, semine in umbella concreto inuicem, peculiari ratione, quæ in alijs umbelliferis non quod sciam, obseruatur, tuberosa radice, folijs Apij, minutis. primo anno flores candidos protulit è semine modo nata, vix duarum vel trium vnciarum plantula.

Olea ex taleis propagatur, hyeme recondenda. Hanc in crescendo cinere & Calcarijs fornacibus maxime adiuuari Costæus ait esse obseruatum, alioquin lente crescit, vnde Virg. prolem tardè crescentis oliuæ. Perpetuo viret vnde *αειθαλής*. & Ouid. Ramis semper frondentis oliuæ. Ad ducentos deniq; annos viuere aiunt, quare Virgil. in 2. Georg. cecinit:

*Difficiles primum terræ collesq; maligni
Palladia gaudent sylvæ vinacis olivæ.*

Insigne olim pacis fuit. Huius liquorem nimirum oleum Plato in Menexeno *ἄβρωτον ἀγῶντων*, id est laborum subsidium & adiuventum hominibus datum esse ait. Oleam ita quercum auersari Costæus quoq; annotavit, vt in scrobe posita, in qua quercus creuit, non viuat.

Onopordon vel *Acanthium Illyricum*. Moderatas hyemes facile sustinet, sed vehementioribus succumbit.

Ophioglosson, humidis pratis gaudēs, herba vulneraria. Locis umbrosis posita in horto durat. *Supra Lingua vulneraria Cordi*.

Ophrys Plinij, vide *Bifolium*.

Opuntia, vulgo habita, quamuis diuersa videri possit à Theophrasti *Opuntia*. Vt Plinius vertit, herba est *Opuntia* etiam homini dulcis, mirumq; è folio eius radicem fieri & nasci sic etiam. Tunc siue *Tunas Indis*, *Anapallus Bellonij*. Aliqui in Italia referunt ad *Palam Plinij*, haud scio quā recte. In insulis *Perunianis* & potissimum *Hispaniola*, sponte crescit. *Translata* in *Hispaniam*, *Italiam* & *Galliam* fructus etiam maturos profert, sed apud nos optime munienda cum facile putrescat & frigoris sit impatiens, nec tamen etiam loca nimis occlusa ferat. Mirum enasci plantam hanc ex semine durissimo. Prodiit nobis hoc anno, quo hæc exarabamus, decimo sexto die à satu, maturius forsân proditura, nisi obstitisset frigus insolitum, quo hac æstate tanquam sæuissimæ hyemis reliquijs interdum sumus conflictati. At alterū semen, eodem tamen tempore cū priore terræ mandatum, tertio demum mense erupit. Cum primum exit, folia duo crassa, mucronata, rubentia ostendit, è quorum medio quasi pili candicantes & rubescentes simul emergunt, quos statim sequitur folium iisdem vestitum & hirsutum totum, nec latum, sed teres: progressu temporis paulatim in latitudinē cōprimitur, aculeis

æuleis rubentibus & albicantibus, mollibusq; armatum, iucundissimo sane Naturæ spectaculo. Fructus pulpa succosa & rubens est ac instar Mororum succo sanguineo manus inficit: cuius crebrior usus urinam eruentem efficit. Succū foliorum vlceribus vetustis vtiliter adhiberi aiunt.

Orchis, Cynosorchis & Testiculus canis maior, flore dilute purpurascente, siue incarnato. Medius purpureo flore, Minor guttato sanguineo. Et alius minor flosculis albis, foliis crassis nigris, radice repente, geniculata, & vbi folia emergunt, apparent pusilla rudimenta tanquam naturæ testiculos effingere conātis. Nascitur sponte in opacis syluis, in ramentis arborū, quæ longa vetustate emarcuerunt. Ad hortos translatus durat, sed colorem acquirit magis pallidum, nec tam crassa manent folia. Mons est S. Mauritij dictus, via qua itur Here spruccum, duobus milliariibus ab vrbe distans, in cuius humidioribus partibus plures huius plantæ differentiæ reperiuntur.

Orchis bifolius, qui nonnunquam trifolius nascitur, vnde Fuchsio Dioscoridis Satyrion esse placuit.

Orchidem flore albo, odorato, vel Spiralem C. Gemmæ ad me misit ex Silesia D. Fridericus Sebicius.

Orchis Serapins Lobelij, Satyrion basilicū aliorum, flore candido; dilute rubescente & rubello. Ex his tertium folia interdum maculis cruentis aspersa gerit, interdum sine maculis. Priora vero duo maculis in horto meo nunquam carent, nescio an alibi etiam. Odoratissimo flore minima quædam species alpina prædita est, coloris ex puniceo nigricantis, quem dysentericis præbent frixum cum ouis vel in puluerem redactum ex vino propinant. Radix etiam Orchidum reliquorum in vino stiptico cocta & rursus exiccata non leui successu datur in dysenteria.

Origanū Heracleoticū flosculis ex albo purpurascētib. & nonnunquam

quam candidis. Fert hyemem, nisi fuerit plane prodigiola, qualis anni præteriti.

Origanum Creticum, folio magis albicante & hirsutiore. Hyemem non bene tolerat. Puluerisatum & in iusculo exhibitum nonnihil purgare obseruauit Brassau. in libr. de purgantibus.

Origanum syluestre, flore albo, ita quidem vulgo vocatur, quod passim crescit, & potius ad Heracleoticum est referendum. Nam syluestre quod secundum Nicandrum Diosc. describit cum umbella anethi instar, alba tamen, Anguillara dicebat in Italia sibi non esse visum. Origanum syluestre esse Cuminum Bubulam dictam Ruellius probare conatur.

Origanum onites, aliud ab eo, quod Matthiol. pingit, foliis multo candidioribus altero, flore albicante in umbella ampliore. Planta est minus alsiosa quam Creticum & Heracleoticum. Amant ad condiendum putre fassamentum.

Origano adhuc in Illyria & Græcia vtuntur propter acrem saporem in ferculis loco aromatum. Antigonus in farragine memorabilium narrationum scribit Testudinem vbi serpentes adit, Origanum insuper edere & quodam tempore accidisse, qui hac re obseruata origanum eo loco abstulerit; & tum testudinem eo orbatam perijisse. Idem autor Græcus addit palumbes percussas Origanum vulnere indere, & hoc remedio sanari. Item si Origano & Sulphure formicarum acerui obturentur, statim illas aufugere, quod etiam apud Palladium legitur. Plutarchus paulo aliter in natur. quæstionibus Testudo, inquit, vbi carnem viperæ edit, Origano herba vescitur, quod etiam transtulit in Homiliam 9. *Ἐπιμαρπὼν* D. Bassilius. Decoctum Origani cum Caryophyllis & Sacharo paratum plurimum singultui prodesse constat. Huius etiam puluis cum pauco sale nitro vulgari & melle instar eclegmatis mistus vtiliter dentibus infricatur, & reddit candidiores ac firmiores.

Origanum

Origanum tueri, prouerbum est apud Suidam ex Aristophane sumptum, ab acrimonia herbae, & dicebatur de eo, qui robur & masculinum animum præ se ferebat.

Ornithogalum maius Italicum & alterum minus, cuius magnam copiam in pratis ad Albim fl. prope Dresdam in vere reperti.

Ornithogalum serotinum, folio magis caesio & minus pingui.

Ornithogalum Narbonense spicatum.

Ornithogalum aliud spicatum, quod Dodonæus conijcit esse *Aspodelam* Bulbosum Galeni.

Luteam *Ornithogalum* habetur ea planta, quam Fuchsius nominat *Bulbum Esculentum*, & passim crescit in agris.

Ornithopodium maius ex Italia missum, & minus in aruis ad Mœnum fluuium frequēs. Aliud in Heluetia circa Tigurum plurimum crescit in quadam syluula, vt Gesnerus notauit.

Oryza in aquosis locis aliquoties nobis prouenit. De cuius cultura copiose scripsit Quiqueranus Gallus in lib. de laudibus Prouinciæ. Difficile non nihil coquitur & tosta quidem adhuc magis, sed sic ventum cohibet. In Hispania ex farina huius & gallinarum pectoribus elixis & incisis, cumq; saccharo & lacte lento igne coctis, & ligneo instrumento valide subactis suauissimum cibum, quem album vocant, parare solent, estq; plurimi alimenti sed paulo crassioris.

Osteocollon Absyrii Italis. Caryophyllus paruus in aruis apud nos repens, describitur in historia stirpium Lugdunensi. Elegans plantula, in hyemem vsq; in horto florens.

Osyris, vulgò Beluedere, & Scopæ Paduanæ. In Græcia nostro quoque tempore lingua Græca corrupta nominatur *αὐγυρίς*.

Oxyacantha sepib. viuis idonea.

Oxyacanthus Galeni, Berberis vulgò.

Oxycoccus Valerij Cordi, Palustria Vaccinia, *Moosbeer*. Loco vmbroso durat aliquantum, licet non admodum irriguo, sed

vere ineunte apricum odit ac tabescit. Non longe ab hac vrbe quoque prope piscinas magnas reperitur.

Oxy, flore lacteo, & luteo: quæ vtraq; reperitur in nostris quoq; regionib. Vocatur hic *Malerfraut*/quia delet maculas in linteis albis. Aqua destillata ex vulgari planta & agrimonia simul, admodum vulneribus confert.

P.

PÆONIA sic dicta à Medico Pæone, qui ea vulneratū Plutonium ab Hercule ^{id est} Homero fingente, curasse perhibetur, à quo herba Pæoniæ pro salutaribus accipiuntur, vt apud Virgil: 7. Aen: Pæonijs reuocatum herbis. Mas ad omnia efficacior quam foemina. Aqua ex floribus destillata simul cum radicibus, cum puluere corall. & marg. datur ante noctem ad somnia terrifica arcenda. Recentem huius radicem collo suspensam epilepticis adhuc vtiliter vsurpamus, φ D. Costæus quoque affirmat & verissimum esse testatur Fernelius, in pueris præsertim à se compertum. lib. II. de abditiis rerum causis cap. XVI. Leuinus Lemnius ex primæ foeturæ, vt loquitur, semine nigricante & orbiculari trito cū oxymelle Scyllitico & Syrupò de Stachade ac parū nucis Muscatæ fieri efficacius remedium contra epilepsiam testatur.

Paonia femina vtraq; apud Dodonæum depicta. Crescit in summis supra Glaronam montibus. Quarum altera interdum flores habet maximos, dilute admodū rubescentes. Semen Pæoniæ admodū tarde, quod ego expertus, & interdum vix intra annum prouenit: radice vero adeo restibili & foecunda propagatur, vt eius etiam minima particula repullulet.

Paonia polyanthos, id est flore pleno, quæ ante paucos annos apud nos est cœpta coli, cuius vnica planta nescio vnde allata (forsitan ex Hispania) primum Antuerpiæ 12. coronatis fuit

empta,

empta, nunc vero ita multiplicata est vt in omnibus ferme præcipuis hortis reperiatur. Admiratione non caret, elegantissimum hunc florem reperiri aliquando ita dense stipatum, vt in vno numerauerim quingenta folia maiora & minora. Semen ideo rarissime profert, cuius tantum vnicum granum aliquando collegi. Paratur ex hisce floribus cum Saccharo Syrupus instar gemmæ rubescens, vtilis ad fluxiones & Epilepsiã. Extractũ similiter ad eosdẽ affectus recte datur.

Peonia Byzantina flore admodum rubro instar minij, descripta à D. Clusio in obseruationibus Pannonicis. Turcæ nominant satis *şarşuvas*, vt Anemonas quoq; Schakaik.

Est & altera *Peonia* flore pleno dilutiore & minore, cuius folia non ita sunt caduca, priore adhuc multo rarior, & pro candida mihi communicata.

Peonia leucanthemos, id est flore candicante, non plane albo. habet enim aliquid rubri dilutioris aspersum. Nullum vero adhuc omnino candidum florem *Pæoniæ*, siue plenum siue simplicem, quamuis tam in principum quam priuatorum hortis instructionibus diligenter multis annis de illo inquisuerim, videre contigit.

In Ida monte Cretæ nasci floribus albis *Pæoniam* & vocari vulgo *Psiphedilam* Bellonius scribit in suo de memorabilibus libro.

Peonia ochranthemos, id est flore pallecente, quam habui ex orto Domini mei clementiss. illustrissimi principis Landgrauij Hassiæ Cassellis, cuius florem proximo anno expecto.

Peonia Hispanica siue *pumila*, tam foliis quam flore exiguis, nigro admodum semine.

Brauaolus in lib. de purgantib. Medicamentis disputat, quo pacto Plinius asserat radices *Pæoniæ* astringere atque etiã purgare. Ad quẽ locũ remitto lectorem, nam hic omnia eiusmodi tractare nimis foret prolixum.

Paliurus siue Rhamnus III. Spina Iudaica Crescentio. Ex vetusto admodum semine prodit.

Palma ex nucleis quidem apud nos germen erumpit, sed raro ultra vnam hyemem durat. Nam & Theoph. lib. 4. hist. de plantis tradit, hanc & Morum Aegyptiam quamuis apprehenderint, in multis tamen locis nec fructificare nec augeri. Mirum est quod nucleus initio durissimus in terra tandem ita emolliatur, vt decorticari queat & auferri ab interiore medulla, quæ pene cartilaginis refert naturam.

Costæus tradit semen vino maceratum citius quam alias prouenire.

Panax Heracleum. In tertium vsq; annum durat in nostris hortis semenque profert maturum. Crescit in Apennino multis in locis, sicut in Alpibus Seclæ dictis non procul Bononia, & in Samnitibus vbi vocant Rampe d'orso. Verum Anguillara quod non odorem repræsentaret Opopanacis, nec semen esset acre aut caules lanuginosi, vt vult Dioscorides, de ea non nihil adhuc dubitabat.

Panax Asclepias hoc nomine missum, folio Ferulæ tenuiore, & Feniculi crassiore. Nascitur in Creta vbi Sefeli vulgo, & in Sicilia in qua Peucedanum vocant. Quamuis hæ appellaciones alijs plantis proprie conueniant.

Panax Chironium, vide supra Flos solis siue Helianthemum.

Panax Chironium Theoph. idem quod Costus Spurius Matthioli, quorundam sententia.

Panacratium. Hanc putabat Scyllam vulgarem esse Anguillara, quæ in Cephalonia vocatur Capa Canina.

Panicum. Melfrugum secundum Dioclem, sed non Theophrasti, vt legenti huius autoris verba manifesta apparet.

Panicum sylvestre.

Panicum Indicum caruleum, aprico loco ferendum, alioquin nõ perficitur.

Papauer cornutum siue corniculatum floribus luteis. Ex semine se se mirifice in nostris hortis propagat. Alterum florib. rubris maiore indiget cultura, quod primo anno floret, crescit copiose in Italia circa oppidum Frontinianum. Tertium flore purpureo, qui magis est caducus quam priorum, frequens est in Moravia & Austria multis in locis inter segetes. Omnes hæ species rectius in autumnno seruntur, excutiendo ex corniculis maturum semen, vt ita statim rursus terræ mandetur.

Papaueris satini (reperiuntur huius quoq; genera syluestria) variaz differentiaz, inter quas iam in nostris hortis coluntur flore pleno elegantissimi coloris, albi, rubri, purpurei & ex his missi. Capita papauerum decutere est primates tollere in Rep. Sumptum ex historia Romana apud Lium & Valerium Max.

Papauer Rhois. Huius forte fortuna aliquando inter segetes reperisse speciem flore pleno luxuriantem Dn. Clusius mihi retulit. Flores, secundum Costæum, frigidi & siccæ fluxiones pleuriticæ non minus siccitate absumere, quam frigiditate cohibere creduntur. In Syria circa Alepum, vbi incolæ nominant Sehuck, ex floribus huius papaueris conseruam, vt vocant, eosdem parare & crebro illa in russi vti in suo Hodæoponico luculentiss. notauit CL. V. D. Rauuvsius.

Papauer spumeum vulgare descriptum & depictum à Lobelio. Anguillara vero, (quamuis non omnia adeo quadrent, forsitan ob diuersitatem loci) conijciebat Gratiolam huic descriptioni non male conuenire, cum in Syria adiac semem illius ciens vomitum vocari scribat.

Parietaria supra Helxine.

Parietaria syluestris, vt vulgo vocant, elegantissima herba, foliorum coma cærulea vel dilute rubescens vel penitus candida; flosculis, qua parte suo conceptaculo tenentur, sanguineis,

priore vero flauis. Ob insignem elegantiam & colorū varietatem hortis inferenda, sed locis fruticosis, & circa sepes. Nō vult enim in arenis coli. Semē mature colligendū, antequam exiliat ē vasculis & statim reddendum telluri, vt sponte excidat. Nudum enim si contrectetur fœcunditatem deperdere existimatur. Quidam vulnera sanare & liuores discutere arbitrantur. Sapor est subdulcis & nonnihil acris simulq; astringentis alicuius particeps. Crescit passim apud nos in syluis & aggeribus.

Paris Herba maioribus baccis quam vsitata, olim falso pro Aconito habita. Cuius foliis in malis vlcerib. vtimur. Ac sunt præterea qui affirmant puluerem huius radicis datum in colicis doloribus statim eos sedare.

Paronychia alfinis, & altera Myagri folio à Gesnero depicta. Thalium in sylua Hercynia vocat Pilsellas siliquatas.

Parthenium vide supra Matricaria. Hoc saltem hic monendum putauī, Gazam vertere Muraleū in Theoph. lib. 7. hist. cap. 7. vbi inter olerā id recenset, quæ non eduntur nisi cocta, vt & Beta, Lapathū, Malua, Vrtica. Ideoq; dubitari posset ab aliquo, vtrum Parietaria, quæ etiam muralis herba dicitur, ibi sit accipienda, an vero Matricaria. Sed hæc apud Italos quosdam inter olerā cocta comeditur & potissimum cum ouis frixa, sic enim nulla saporis fœditate offendit. De Parietaria vero nihil huiusmodi intellexi, quamuis & hæc, dum nouella est, quemadmodum Vrtica quoque in olerum vsus venire posset.

Passerina Tragi, ex agris Franconia inter Herbipolim, & Francofurtum copiose potest colligi.

Pastinaca satiuā & syluestris,

Plinius Pastinacæ nomine Latinis significari ait plantas quatuor. I. Satiuam Lugdunensibus Panetz quam Pestnachē vel Welschpeterlin vocant nostri olitores, quod præcipue Italos

Italos ea delectari sciant & Petroselini ritu cum carnibus coquatur. Eam Romani Gallicam vocabant, quod vti etiam nunc fit, in Gallia tunc passim diligentiss. coleretur. II. Agrestem in pratis nascentem, quã Hibiscum, & Malachen agrian cap. 4. lib. 20. Pratensem cap. 15 lib. 21. Lugdunens. Panetz fauages dicunt, vulgo *Jbisch*/verius oblectamentum quam cibum. III. Daucura staphylinum altilem, & hortensem memoratũ Gale. lib. 6. Simp. vulgo Carota, *Möhren*. IIII. Daucum staphylinum syluestrem, cuius semen passim in officinis simpliciter Dauci semen audit. Germanis *Bogelneß* ab umbellæ deflorescentis figura.

Et quoniam hæc Romano more tractauerat, subiungit, Græcos quatuor etiam Dauci genera statuere, nempe tria descripta à Dioscoride & quartum Dioclis Daucũ staphylinum quem post Ligusticum Dioscorides explicat, syluestrem scilicet, nulla vsquam facta mentione satiuui aut Pastinacæ vel satiuæ vel agrestis, quasi ignotæ Græcis illæ plantæ fuerint, quamuis Staphylinum apud Diosc. interpretes vertant Pastinacam. Staphylinũ tamen suum Diosc. *αγγιλιον* vocat, tanquam & *μυρρον* cognouisset. Hæc de Pastinacæ differentijs admodum erudite, & distinctè annotauit nuper in Plin: lib. 19 cap. 5. doctiss. Iacob Dalech: quæ in gratiam & vsum studiosorum rei herbariæ hic quoq; ascribere placuit.

Pecten Veneris. Anguillara dubitat, an sit Scandix Veterum
Pentaphyllum rectum maius & minus item Repens, & deniq; Albo flore, quod maxime conuenit cum descriptione Hipp. in lib. de Vlceribus. Reperitur hoc postremum in Hetruria, vocantq; Pentaphyllum argentinum, itemq; in Illyria.

Decoctũ Pentaphylli vulgaris instar Ligni Indici paratum vtiliter exhibetur in Epilepsia, asserente hoc C. L. V. D. Ortolpho Marolto Medico doctissimo, & sudores inde cieri etiã D. Erastus annotauit. Radix huius & potissimũ extractũ rite paratam in dysenteria commendatur.

Pentaphyllon palustre, in palustrib. locis circa hanc urbem, flore rubro, In hortis riguis facile durat. Heptaphyllon potius nuncupandum à foliorum numero. Nec est quod quidã hoc ob fructus rudimentum pro fragifero Plinij habeant, qui videtur foliorum similitudine deceptus incogitanter cū pentaphyllo, quod edulem fructum nullum gignit, miscere herbam fraga ferentem lib. 25. ca. 11. vt etiam doctiss. Iacob. Dalech. annotat.

Pentaphyllon Bauaricum, in campis asperis circa Monacum frequens, Pannonico quarto Clusij non absimile.

Peplis, in Germania, quod sciam, nõ crescit, nec facile prouenit semen ex Italia missum, nisi ante hyemem seratur.

Peplus sponte nascitur in areolis, mature euellendus antequam floreat & semen, quod cito admodum perficitur, nimis late spargat. Cauendum, præsertim inter acetarias plantas ne crescat, alioquin facile fallit legentes, & non sine periculo mensa adhibetur, vnde olitoribus *Tuffelsmilch* appellatur.

Pepon, si semina macerentur in rosacea moscataq; aqua, multo fiunt odoratiores. Olim Pepones dicebantur homines effeminati. Vide supra *Melon*.

Perfoliata maior & minor, quarum posterior in agris Thuringia nascitur max. copia. Contra *Wberlein*, vulgo *Wberlein* contra instar Cataplasmatris imposita est efficax.

Perfoliata crispa siue muscosa, ex eodem semine cum vulgari nascitur interdum, nec differt nisi multiplici florum & foliolorum tenuissimorum sarctu, ac sterilis est, vt Cannabis foemina vulgo dicta.

Perfoliata montana Gesneri & Lugdunensium, radice perenni, feruidi & aromatici gustus, cuius iconem exhibemus in libri paginis extremis.

Perfoliata siliquosa siue maior Tragi, Brassica campestris D. Clusij

Periclymenum Matrisfylua vulgo siue Capri folium, cuius radix etiam si Diosc. descriptioni repugnet, nihilominus tamen ex Crateua & Oribasio affirmatur conuenire, qui dicunt radicem esse densam & longam. Huius generis habui elegantiss. stirpem ex horto Illustriss. Principis Landgrauij Hassiæ Vuilhelmi &c. quod vocat *Periclymenum Perfoliatum* siue Italicū flore odorato. Et est tertium rectū dictum, cuius species est *Xylosteon Dodonæi*. In Saxonia vbi Vulgare *Periclymenum* copiose crescit, aqua eius stillatitia ad faucium & oris vitia crebro & vtiliter admodum vtuntur. Rondoletius ad partus facilitandos aquam eius cum semine Lauendulæ exhibet ad ʒ. ij. vel ʒ. iij.

Persica arbores propter fructus differentes. Nam pulpa candida, lutea, & rubra, item magni & parui habentur. Inter quas est *Persica pumila* fructu præcoci dulci admodū & paruo, apud nos *Johannyspersich* admodū suaui sapore prædito, Plin. lib. i. 6. cap. 32. cōmemorans quod non omnia vbiq; nascantur, inter alia refert *Persica* in Tusculano ægre prouenire nec non nuces Græcas cum tædio inferi. *Perseam* cum *Persico* multi confundunt, cum tamen sint plantæ diuersissimæ, vt patet exactius consideranti descriptionem apud Diosc. & Theophrastum. Nicander in *Theriacis* κρανοκοπέσιω ἢ κεφαλοκρύσιω bestiolam venenatam crescere in *Perseæ* foliis inquit, vbi Socratum quendam ἐν τῷ περὶ βλήτων ἢ δακτύλων citat Scholiastes, tradentem τὴν περσεϊάν ἢν ῥοδακινέαι κελλίαι, ἀπὸ αἰθιοπίας εἰς ἀγυπτον μεταφυτευθῶσαι, & Rholum Democritæum in libro περὶ συμπαθῶν καὶ ἀντιπαθῶν scribentem: πέρσαις ἔχοντες θανάσιμον φυτὸν, εἰς ἀγυπτον πέμψαι, ὡς ἐὰν τύτῃ πολλῶν μελλόντων ἀναεὶς θήσασθαι, τὴν δὲ ἀγαθὴν ἔσσαν εἰς τὴν ἀσίον μεταβαλεῖν, ποιῆσαί τε τὸ φυτὸν καρπὸν γλυκύτατον οἷον ὀρεῖταιναι. Verum D. Rauuolfius cōmemorat in suo itinerario Syriaco, *Persas* etiam hodie no die *Perseam* à *Persico* arbore distinguere, quamuis etiam à *Persicorum* esu abstineant, Nimrodi beneficio infecta & noxia effecta nescio qua occasione opinantes.

Arbor in herbam inferitur, teste Costæo, vt Persicus in Brassicam, quam rationem inferendi ætas nostra inuenit. De corticata Persica aliqui in vino madefaciunt, existimantes ita illorum noxã emendari, sed hoc pacto succus iste in salubris citius in venas deducitur. Cocta vero sub cineribus cibus est delicatus. Præferuntur autem Genuensia.

Persicaria siliquosa Lobelij. vulgo Noli me tangere, quam nescio quam ob causam ad Tithymallos refert Tragus, de qua plura apud Gesnerum in Epist. ad D. Cratonem & D. Zuingerum. In nonnullis locis vtuntur cum successu aqua destillata tanquam topico in dolorib. podagricis. Dodonæus si legere quis auderet pro folio siliquas, putaret ad Aeschynomene posse referri.

Pes aserinus. Dodonæus ad atriplicem refert, & vulgo affirmant à tota substantia esse porcis venenum, quare Germanice in quibusdam locis vocatur Schweinstodt. Plinius lib. 9. cap. 8. Chenopodis meminit, excepta hac & rumice, apes ex omnium arborum satorumq; floribus mel confingere scribens.

Petasites flore purpureo & alter albo, qui posterior statim erumpit primo vere vel citius, diligenterq; depictus est in nostris herbarijs. Dalech. Persolutam Plinij lib. 2. cap. 33. Officinarum Petasiten esse annotat & vt quidam censent Iphyum Theoph. Coronariam plantam, quæ florem edit ante folia. Petasites certe, quem marem vocant, florem edit rubrum & odoratum: alter quem foeminam appellant, candidum & inodorum. Olet vero Leucanthemos noster Petasites (quinascitur in montanis locis Misniæ circa Annæbergam, vnde in hortum transtuli) subdulce nec iniucundum quippiam, quale plerique flores quos primo vere Fauoniorum flatus eliciunt. Radix Petasitidis vulgaris utilis tempore pestis & præterea eius puluis cū Zedoaria & Angelica præstans remedium in suffocatione matricis.

Petroselinum, quod Selinum siue Apium, vt quidam opinantur, veterum esse minime volebat Anguillara, nam illud potius, vt apparet ex Theoph. est Eleoselinon siue Paludapium. Petroselinum vero nostrum vna planta cum veterum Petroselino, quod adhuc hodie in Chio vocatur Condimentum, quo nomine Anguillara in suis Italicis opinionibus scribit à Crateua quoque fuisse nominatum, vt testabantur manuscripta quædam fragmenta Crateuæ ascripta, quæ sæpius mihi ostendit. Verum non immerito quispiam dubitare posset, an Crateua σύγχρονος Hippocratis Latinis nominibus vsus esset. In Peloponneso & Zazintho insula antiquum nomen adhuc retinet.

Petroselinum crispum.

Petroselinum Macedonicum, non fert facile nostrum cœlum, ideoq; in fictilibus asseruandum per hyemem, ac primum quarto vel quinto anno semen apud nos producit, sicuti dum hæc scriberemus, copiosissimum habuimus.

Peucedanum, Radix huius in ore retenta efficax est in suffocatione matricis. Nicander in Theriacis admodum probat in sugandis animalibus venenatis, ita canens:

Ναὶ μὲν πικρὰ δ' ἀνοῖο βαρυπνόν ὕτε καὶ ὄδμῃ
Θνεὶ ἀποστένει τε καὶ ἀντίωσ' ἅ διαίχει.

Phalangium maius & minus.

Phalaris. Probabile est (inquit Dalech. in Plin. annotat. lib. 22. capit. vltimo) hanc alterum melian à Panico diuersum esse, cuius nusquã alibi meminit idem autor. Alioquin μελίαν σίτηος, autore Theoph. capite vltimo, libro septimo, vt & Lotus, vna voce multa significat, diuersa viribus, locis natalibus & vsu cibario. Nunc enim priscis μελίαν, ἔλυμα est, autore etiam Galeno, libr. de Aliment. & cibis boni & mali succi. Nunc vero semen aliud est quam Panicum & Milium, vtrique tamen simile, à colore nigro ἀπὸ τοῦ μέλανος sic vocatum, non à

melleo sapore, ἀπὸ τῆς μελιτάδου γέσεως, quemadmodum Plinius indicat, qui Melfrugum vocat, nisi legamus: Panicum Diocles Medicus Melian frugem appellauit. Quidam Mili-um nigrum esse putant, haud præter rationem, sed Dalech. vt diximus, granum in Melita frequens, incolis Cuneno dictum, Canariis iusulis familiare, Massiliæ notum, nigricans, oblongum, milio simile, quo Canarios passeret canendi suauitate & assiduitate nobiles præcipue nutriunt. Satum facile prouenit & maturescit, ac si annus fuerit pluuiosus, in ipsis spicis, antequam colligatur, sponte germinat.

Phaseoli fere omnis generis colorum, præterea Aegyptij, qui pinguntur à C. Clusio in Pannonicis obseruationibus sine siliquis, quas nos addidimus. Itemq; Africani & Brasiliiani. Nec non pumiliones albi & nigri, quorum hi magis quam illi aliosii sunt, quamuis ambo frigiditate nostræ plagæ sæpius à maturitate prohibeantur. Intellego autem, quorum iconem dedimus in Matthioli editione, & quos Clusius in Pannonicis quartos in ordine proposuit.

Phaseolus Indicus, vulgo falso Pæoniam Indicam vocant, cuius iconem proponit Lobelius. Hæc grana coccinea nigra macula insignita dura admodum sunt, diuq; in terra latitant, quorum interdum nobis prouenerunt rudimēta instar pisorum, sed ad frugem planta nō peruenit. Semina vetusta nequeunt vlla maceratione vinci, sed recentiora intumescunt intra horas 12. vel citius, ac duplo fiunt maiora, colorem autem coccineum vertunt in sordide purpurascens, quæ si degustare volueris, deprehendes saporem pisi nigri detracto cortice, adeo fabaceum aliquid resipiunt. Mittuntur ad nos nominibus Ginge & Abrus. Quidam perhibent vtiliter adhiberi in dentitionibus, febribus & spasms puerorum.

Phillyrea Florentia missa.*

Phyllitis vulgaris, Lingua Ceruina latifolia & angustifolia, item-
que

que duobus, tribus & etiam pluribus mucronibus in summo folij prædita.

Phyteuma Matthioli, siue Campanula angustifolia. Anguillara legitimam sibi esse incognitam faterur.

Pimpinella saxifraga maior & minor. Doctiss. Maranta in suo libro de Theriaca conijcit Pimpinellam maiorem siue saxifragam hircinam non male pro Orcoselino Dioscor. posse accipi.

Radix Pimpinellæ puluerisata cum Saccharo in formam Electuarij redacta, & quotidie assumpta in aqua eius stillatiua ad aliquot vncias, admodum suppuratis prodest. Puluis Pimpinellæ opt. quoq; in casu & contusionibus in calida cereuisia exhibitus. De Vermiculis ad Pimpinellæ radices nascentib. Costæus in suo libro de stirpium natura disputat.

Pimpinella sanguisorba maior & minor.

Pimpinella spinosa, forsitan Chalcoma siue Aeraria Anguillaræ in Peloponneso & Zazynto nascens, quamuis nostra non lactescat. CL. V. D. Rauwolfius in suo Hodeporico, vbi etiã iconem eius addit, tradit plantam hanc copiose crescere in monte Libano, foliis Sanguisorbæ similibus, ramulis hinc inde spinosis, è quibus verno tempore flosculi emergunt è viridi pallentes, stellati, quibus succedunt baccæ albicantes, instar piperis, aliquo rubore conspersæ, racematimq; coherentes. Bellan incolas nominare ait. Astiuida est Cretæsiunt à *σολβη*, vt quidam putant, corrupto nomine.

Pinguicula sic vocata Gesnero, quia pinguis & parua est vel τὸ ἰόνυ-
ξος. Viola humida aut palustris. Clusius in Pannonicis pinxit, itemq; Herbarius Lugdunensis nomine Cucullatæ. Nascitur putridis ac humentib. locis in Bauaria, vnde in hortum transtuli, sed frustra, vt metuo. Non enim videtur translata viuere posse. Vulneraria est herba, præsertim ad ramices pectorum eximia, ac præterea etiam ad plurima utilis, vt non du-

bitauerit Gesnerus pro Dodecattheo Plinij habere, quod folia quodammodo Lactucæ habeat, quamuis non perpetuo septena. Radicis quoque fibræ luteæ sunt. Chirurghi prohibent adhiberi prope articulos, istiusmodi enim vulnera plerunque melicerias, id est, das *Gliedwasser* inde contrahere affecerant.

Pinus Italica ex semine enata prodit, sed hyemis frigore intense facile, nisi in fictili recondatur, perire solet. Dum recens è terra emergit, nuclei putamen non incommodè adimitur, sed nucleus protrusus si auferatur priusquam sua sponte decidat, plerunque germen enascens, cui tanquam munimentum à natura datum est & foliis coniunctis oblongioribus adhæret, perire solet. Dignum est obseruatione, quod D. Basilius memoriæ prodidit, *εξαμερῶν*, Pinus incensas ac exustas flammis in querceta mutari. Proprium est huic arbori, vt falso solo lætif. fructificet, quemadmodum apparet ex amoenissimo Pineto prope Rauennam. In Aesculapij templo, quod olim fuit in Insula Tyberina, reperta marmorea tabula Græcis literis exarata, Pini nucleos reiicientib. sanguinem ex pectore mederi testatur. Antiquitatis monumentum istud singulare ex libris de arte gymnastica Mercurialis medici doctissimi sumptum ascribere placuit. Scriptura hæc est.

Ἄϊμα ἀναφέροντι Ἰουλιάνῳ ἀρηλισμένῳ ὑπὸ πάντῳ ἀνθρώπῳ ἐχρημάτισεν ἰθεὺς ἐλθεῖν καὶ ἐν τῷ τριώμῳ ἀραι κόκκῳ στροβύλῳ καὶ φαγεῖν μετὰ μέλιτῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἐσώθη καὶ ἔλθῃ δημοσίᾳ ἠνυχαρίσσειν ἑμπεροδεντῷ δήμῳ. Id autem est.

Sanguinem Iuliano reiicienti ex pectore & desperato ab omnibus ex oraculo Deus respōdit, veniret & ex aris tribus, vel è templo, vbi tres aræ sunt, nucleos pini tolleret, & cum melle comederet per triduum. Hoc remedio ille seruat⁹ est ac profectus in templum, gratias egit publice, populo præfente. Idem memorat Dalecham. in annotat. Plinij capit. 8.

lib. 23. vbi quoque legitur, Nuces pineas quæ resinam habent, contusas leniter, additis in singulas singulis sextarijs aquæ ad dimidium decoctæ, sanguinis excreationi mederi, ita vt cyathi bini bibantur ex eo.

Pinaſter pumilio ex monte Arba Bauariæ, vbi *Lactholm* nominatur, non abſimilis Pannonico Cluſij. A descriptione certe nihil diſſidet, niſi forte conis, quos tamen nondum conſpexi.

Piper Indicum, Siliquaſtrum Plinij quorundam ſententia, fructu tum longo, tum cordato, item rotundo & deniq; piloſo caule pilis albis prædito, latioribus foliis, fructu longo, plerunq; in acuminatum lōgum appendicem deſinente, flore quoque quam in alio maiore. Siliquarum decoctum rite paratum aquas hydropicorum educit. Parienſes Indi vnguentum quoddam ad confirmandos dentes conficiunt ex vnionum feracibus conchis & huius plantæ foliis crematis vnâ & aqua maceratis, donec calcis candorem referant. Eo illitos dentes aterrimos reddunt, ſimulque abſque dolore ſemper conſeruant, vt tradit Benzo Mediolanenſis libr. 1. cap. 3. hiſtoriæ noui orbis.

Piper Indicum ſurrectis corniculis iſſq; parvulis, ſed raro apud nos ad maturitatem peruenit.

Piſa rubra, item Italica grandia, quæ duo pro Phafelo Tragus habet. Præterea Leptoloba, quæ ſimul cum folliculis comeduntur, cuiuſmodi Lobelius memorat è Vilda Lituaniæ oppido allata, Item viridia, acrocarpa, vulgaria & ſylueſtria.

Piſum ſylueſtre Pannonicum, in Franconia alicubi *Darmgichter frauſ* quod in vſu habeant vulgo grana aliquot deglutire in colicis doloribus, itemque herbam exterius imponere, nec non equis & bobus ad idem malum in pabulo exhibere.

Pisa nigra, Fabis aliquantum cognata.

Pithyusa Anglica, missa à Th. Pennæo, foliis Tithymalli arbore-scentis sed magis glaucis & per ambitum hirsutis prodiit, sed neque in fictili sub tecto neque sub dio per hyemem durare voluit. Semen erat non dissimile Arbore-scentis Tithymalli femini.

Pitina Theoph. quæ in Italia inter legumina sua sponte provenit, tenera herba, capreolis se sustinens. Depingitur à Dode-næo, Lobelio & Lugdunensib. Aphace Dodonæi, Oroban-che Lugdunensium.

Pistacia arbor, similis Terebintho, ideoq; à Theophrasto voca-tur Indica Terebinthus, fructu Amygdalæ, vnde Nicander in Theriacis:

ἴσα θ' ὑπὲρ Ἰνδῶν χεῦμα πολυφλοίσβοιο χροάσων,
Πισάκι ἀκρμόνεοσιν ἀμυγδαλένῃα πέφανται.

Aegypto & Syriæ familiaris, quamuis in Italia quoq; non-nunquam fructum producat, apud nos vero ne florere qui-dem compertum est. Hyeme in cella recondenda.

Pissolochia. Semē initio autumnī seritur, nam vernam sationem prorsus respuit.

Plantago maior, minor & media. Item marina in lacu salso pro-pe Islebiam crescens, à plerisque depicta nomine Coronopi syluestris. Præterea rosea. Plantaginis laudem peculiari scri-pto celebrauit Themison tanquam inuentor, inquit Plinius lib. 25. cap. 8. cum sane sit planta πολύχρηστος. Succus Planta-ginis minoris cōmendatur in febribus tertianis & in pustu-lis oris, item contra morsum canis rabidi. In angina Cassiæ Aegyptiacæ succus extractus cumq; aqua plantaginis mistus plurimum conducit. Ad ὑπερκαθάρσειν semen eius cum Caruo tosto vtilliter exhibetur. Est præterea Ophthalmicū nō con-temnendum ex foliis & radice plantaginis confusis addito

pauco

paucō Saccharo candidifis. & aqua rosata. Vsurpatur in oculorum lachrymis & inflammatione.

Polemonium Monspelliensium, aliis Trifolium arborescens, descriptum & depictum à Dodonæo, Lobelio & Lugdunensibus. Hyemis frigora vtcunq; apud nos perfert. Hoc aliqui Scorpionibus esse inimicum annotauerunt.

Polium verum, itemque alterum Lauendulæ folio in montibus Thuringiacis prope Ihenam frequens, itemque apud nos in collib. qua itur in Noricum. Nomen hoc inuenit, vt inquit Dios. *καρπὸν πλῆρες ἔχει κεφάλιον ἐπ' ἄκρῳ κορυμβοειδὲς μικρὸν ὡς πολιάνην τρίχα*, id est, quod capitulum semine refertum in cacumine quamdam corymborum speciem præ se ferens canis hominum simile habeat. Nulla magis herba conuenit medicamento, & Alexipharmacō vocant: in quod minore, vt Galenus inquit, vtimur. Non potest Polium cum Tripolio diuersi generis planta tam multis locis miscens defendi Plinius, nec eius scriptores auctoritate excusari, qui commentationibus suis dissimulato hominis errore eadem illa vt erant adiecerunt, inquit Marcellus Vergilius.

Polyacantha: raro in alterum annum durat.

Polycnemon Gesneri, vide supra Clinopodium maius Matthioli. Anguillara veræ plantæ nullam certam habere se cognitionem affirmabat.

Polygala Tragi, flore albo, cæruleo & incarnato. Anguillara aliam describit in suis opinionibus Italicis, quam ait crescere circa Bononiam & in Samnitib. cuius tamen vernaculum nomen nullum se potuisse cognoscere ait. Herba similis est lenti, foliis tamen pinguioribus, flore luteo, qui producit Siliquas.

Polygala Rhetica Gesneri, Onobrychis Dodonæi.

Polygonatum vulgare & eo multo maioribus tam baccis quam foliis Pannonicum. Polygonati semen largius sumptum

aliū mouere Plinius scribit. Aloysius dubitabat de Polygonato, quod folia pomum Cotoneum non resipere, sed Galenus dicit ingratum eius saporem esse, id quod res est.

In hoc genere reperitur & Tenuifolium in saltibus Hercyniæ frequens.

Polygonum vulgare, atq; etiam alterum marinum in littore Veneto sua sponte copiose crescens, flore subalbido & folio pinguiore. Vulgare in fluxu sanguinis, vt Brassauola quoque annotauit propria experientia efficaciss. cum ego quoque affirmare queam in Nobilissimo quodam viro alijs remedijs frustra adhibitis contra vomitum sanguineum cum paucō vino styptico hunc succum maxime profuisse.

Polypodium sic dictum ὀβρίζαν πεκλιάνας ὀσπερὶ παλύπυς ἔχουσαν. Si recens coquatur cum melle & parum pipere, sine omni molestia bilem & pituitam euacuat. Mefues eius exhibendi in purgationibus scribit non quatuor aureos esse transcendendos id est ʒ. v. ʒj. Manardus vero integram vnciam per se parum purgare adseuerat. Anus medicastræ etiam ad ʒ. iij. alicui liquori incoquant & sine efficacia nonnunquam propinant.

Polytrichon, quod secundum Anguillaram à Trichomane nihil differt

Pomum amoris siue de oro, apud Mediolanenses Pomum Indum & nomine externo Tumatle ex Peruuiana insula primum allatum. Ex paucis notis quas Galenus descripsit, conuenire cum Lycoperfico conijciunt. Gesnerus in epistolis vocat Solanum pomiferum. Pomum hoc in oleo coctum, siue infolatum ad Scabiem est efficax.

Porrum. Hoc delectabatur Imperator Nero, vnde Porrophagus fuit per iocum appellatus.

Porrum Indum, vulgari multo maius & nonnunquam trium cubitorum altitudinem attingens, capite florum purpurascens, elegantia plurima comante & ob id hortis, ob sapidum vero & grandem bulbum culinis expetitur. Vulgo Scorodoprasum vocant.

Porrum capitatum vulgare, κεφαλωτὸν πρᾶσον, Autor Moreti: Capiti nomen debentia porra.

Porrum tonsile siue sectile, τμητὸν. Cum hoc idem vel cognatum saltem ῥοινοπρᾶσον Dodonæi. Germanis *Schnittlauch* / *Brisslauch*.

Portulaca maior & minor. Aqua illius destillata in quibusdam abstulit dolorem dentium, qui alijs remedijs non potuit sedari. Succus condensatus cum gummi Tragacanthæ & Arabico puluerisatis & in pillulas redactus plurimum confert in vrina cruenta.

Portulaca exigua siue *Andrachnion aruense*. Herbula non ab alijs, quod sciam, demonstrata, pinguis, sublutea, coliculis incuruis, aliquantum procumbentibus: foliis minutis portulacæ syluestris, pallidioribus tamen, semper geminis: nigro semine in vasculis paruis portulacæ similibus, sed quæ longioribus pediculis & gracilibus nituntur & mature incipiunt hiare antequam semen plene perficiatur. Primo vere in agris frumentarijs frequens est circa Lipsiam ante Cremensem portam. Sapor illi nullus qui notari queat, præterquam herbaceus vt in alsine.

Poterium Lobelij, idem cum *Pimpinella spinosa*.

Prunella flore purpureo & albo. Describitur in libro de Dynamidijs Galeno attributo.

Prunella grandiflora, quam Clusius in Pannonicis primam depinxit, in Bauaria frequens, itemq; in Franconia nonnullis locis circa itinera, aspero & limoso solo.

Pruni varia genera, potiff. Vngarica, Morauica, & quæ vulgo Myrobalanos dicunt, itemq; Græca, quæ postrema Verdadia à viridi colore in Italia vocantur, & alijs præferuntur, & inter syluestria fructu duplo maiore quam communis est & admodum dulci. Si Pruni surculi in mosco intingantur & deinde inserantur, fructus inde fieri odoratos D. Costæus tradit. In syluestri pruno hoc peculiare, quod deflorescens simulatq; imbres contigerint conuertatur fructus in oblongū quoddam & inane corpus, quod in Italia Turcas vocant, vt annotauit Doctiff. Andreas Cæsalpinus & nos hoc anno 1587. circa hanc vi bē obseruauimus. Radices pruni syluestris ablato nigro cortice decoctæ in vino sunt remedium singulare contra dolores dentium.

Psyllium perenne à CL. V. D. Ioan. Aicholzio transmissum, quod Gesnerus in Historia Animalium existimat esse apud Theoph. Cynopa. Orpheus in Argonauticis *Ψύλλιον ἀειθρον* vocat tanquam herbam turpem & deformem aspectu.

Ptarmica Fuchsi. Veram Ptarmicam incognitam adhuc esse existimabat Anguillara.

Ptarmica Austriaca flore elegantiff. olim nomine Cyani Hierosolymitani ad me missa describitur à D. Clusio in Pannonicis. Non habet vires veræ Ptarmicæ in mouendis sternutamentis, nisi forte in ijs qui facile ad sternutationes concitantur, alioquin caloris euidentis particeps vt gustu depræhenditur. Saliuam ciet eamq; commansa colore croceo tingit.

Pulegium maius & minus. Brassauola in suo libro de examine simplicium, secundum Plinium pro scemina habet quod florem album profert. Pulegiū brumali tempore quoq; florere Cicero annotauit in lib. 1. de diuinat. vt & Plin. lib. 2. cap. 41. Cicero non Pulegium sed Pulcium littera g. elisa nominat, vt apud Martialē quoque legitur: *Quadrime nigri nec corona puleij*. Olim in coronæ circulum nexum ad aliquot annos conser-

conseruabatur. Cur autem Pulegium aridum in bruma floreat secundum Costaum non alia in promptu est causa, quã priuata eius formæ facultas, cuius itidem rei exemplū est in animalium genere in Pico Martio, cuius cadauer laqueari appensum verno tempore nouas plumas priorib. defluentibus proferre obseruatum est. D. Hieronymus scribit, Pulegium apud Indos esse pipere pretiosius, quod nostrorum temporū peregrinatores dubito an obseruarint, nihil enim in eiusmodi libris quos videre contigit, annotatum reperio. Pulegium quomodo purget, docet Brassauolus de Medicam. purgantibus. Datur autem eius puluis in Medone, vt vocant, apud nos quoq; ad expurgandam per secessum Melancholiã. Idem cum serpillo infunditur in aqua rosacea & parum aceti, quib. linteola madefacta fronti & temporibus applicantur in dolorib. capitis modo non assit febris. Elegans est quod Cicero Tironi scribit. Ad Leptã, inquit, rutam pulegio mihi tui sermonis vtendum est, hoc est ad eius vehementiam tua facilitas accommodanda.

Pulegium Anguillare, à Mentaastro non multum dissidens, foliis rotundis & gratiore odore. Nascitur plurimum Patauij tam intra quam extra vrbis mœnia.

Pulegium Ceruinum depictum à Lobelio & alijs, ita dictū à MonsPELLIENSIBUS, quorū in agris copiose prouenit locis palustribus, alioqui fere tantum hortense, quia culturæ facile assuescit & radice plurimum serpit.

Pulicaria vide Conyza.

Pulmonaria maculosa & sine maculis. Reperitur quandoq; flore albo.

Habui & Austriacam II. Clusii, sed non diu in horto durauit, eū alibi satis perennauerit. Delectantur hac planta Cerui, atq; ideo Germanicè *Hirschhöl* nominatur. Vulnerariam esse herbam experientia constat. Ad pulmonis autem vitia

non ab omnibus, qui periculum fecerunt, celebratur.

Pulsatilla communis, item flore albicante. Quod nisi vtraque in plane arido & aprico loco collocetur, non facile culturam fert. Samolum Plinij lib. 2 §. cap. 11. hanc esse putat Dalech. quod eam hodie Bononienses vocitent Samiolo, vt ait Anguillara lib. 11. Huius herbæ aquam stillatitiam exhibent in Borussia cum aliquo successu in febribus Tertianis intermittentibus ac similibus, cum sit admodum *εμφρακτικόν* medicamentum.

Pycnocomon Anguillara, vt Lobelius existimat, est Reseda de qua postea dicemus. Parum enim conuenit descriptio Pycnocomi. Non enim sunt *φύλλα τετραχία*, neque *κνυλός τετραγώνος*, neque etiam alia satis congruunt.

Pyrethrum Dioscor. I. Matthioli. Umbellifera planta, quam aliquando copiose reperi in Apennini montibus, vulgo Riodi Lunato & Fiumalba dictis.

Pyrethrum Matthioli alterum, folio Chamæmeli itemque flore, maiore tamen, cuius radix priore videtur esse efficacior. Hyemis frigore in horto sæpius perire mihi consuevit. Bononienses in suo Antidotario ante paucos annos edito in Diacastoreo non Antimonium sed Artimoniū legi debere, quæ vox Pyrethrum notet, recte admonent.

Pyrola Pannonica II. à D. Friderico Sebicio & mox à D. Aicholzio communicata, quæ tamen horti culturam altero anno respuit.

Pyrus. In villa Iacobi Regij, pagi quem Fontaines vocant, haud procul à Lugduno siti, Pyra nascuntur, è quorum medio corpore folium exeritur. Ea simili ratione nominis Pyrophylla vocari possint, qua Melophylla apud Plinium, vt doctissimus Dalech. annotat.

Habemus præter alias pyrorum differentias ab Illustrissimo Principe Vuilhelmo Landgrauio Hassiæ &c. quæ elegantissimi

ganti rubore carnis siue pulpæ interioris placent, itera quæ
comeſta ventrem ſubducunt.

Q.

QVAMOCILIT planta noua ex India ante paucos annos af-
lata & à Caſalpino ſub nomine Iaſmini folio Millefolij
deſcripta. cuius ſemen primum mihi communicatum fuit à
Magni Ducis Florentiæ Herbario Domino Iosepho de Caſa
bona, diligentiffimo, & humaniffimo viro. Eius picturam
repræſentare ſtuduimus, quamuis apud nos exilius creuerit,
quam in calidioribus regionibus. Planta eſt anadendras, fo-
lijs prodiens oblongis & latiuſculis initio binis ſibi inuicem
connatis, quæ diu durant etiam ſeſe perticæ inuolvente iam
ipſa planta: reliqua folia Myriophyllo alteri apud Matthio-
lum ſimilia ſunt ac tenuia admodū, vt Conuoluolus tenui-
folius non inepte vocari poſſet: cauliculi rubent, ſed magis
vergunt ad nigredinem: flores elegantiffimo rubore placent
in quinque angulos collectis oris, Peti florum ſimilitudine.
Semen in capſulis oblongis fert itidem oblongum & fu-
ſcum, quod aqua maceratum plerunque rumpitur vt Cam-
panæ Lazuræ grana. Sapor ipſius herbæ eſt ſubdulcis & mo-
dice nitroſus, capſulæ vero non nihil piper vel braſma piperis
guſtatu referunt, vt & ſemen, quod parum abeſt, quin haud
minore caliditate fauces nonnunquam afficiat.

Quercus Pannonica latifolia, rectius Cerrus. Huius fumum in lo-
cis clauſis facere Epilepſiam & ſubet Ferd. Ponzetus affirmat
lib. 2. tract. I. cap. 2.

Quing. folium, vide ſupra Pentaphyllon.

R.

R A N V N-

Ranunculus. Huius admodum multæ sunt differentiæ, quarum singulas horto nostro inquilinas recensebimus, initium facientes à notioribus, omiſſis tamen nimis vulgaribus.

Ranunculus polyanthos siue pleno flore luteo, repens, maior & minor. Quorum ille reperitur (teste Anguillara in suis opinionibus de Simplicibus) circa Sebenicum Dalmatiæ oppidum sponte proueniens, hic vero in agro Aureliano Gallia. Inuenimus tamen nos quoq; hoc anno in Bauariæ loco quodam aliquot milliariis. Lanteshuto distante, admodum humilem flore duplicato. Est & tertius erectus, quem Fuchsius pingit & vulgatiore est, Bauaris *Klein Ruckertzu*, Misnenf. *Gelb Lautsentschön*.

Ranunculus radice bulbosa vel tuberosa potius, flore quoq; pleno & simplici. *Batrachium Apuleij*. Prior in loco pingui & humido collocatus sæpe ex vnius floris cetro alios flores etiam triplici serie producit. Radix huius instar bulbi rotunda, si recens sit, caustica est ac admodum vrit. Exiccata vero post vnum atque alterum mensem dulcis efficitur. Vtimur hac radice tusa & emplastri modo imposita tempore pestis ad rumpendos abscessus. Nebulones vero mendici quidam, quo facilius nobis imponant ea sanguine Draconis macerata suras aut femora illinunt.

Ranunculus Globosus siue Montanus, VI. Matthioli. Crescit in multis locis Germaniæ potiss. in Heluetia. Gesnero Flos Trollius.

Magnus, Aconiti folio, forte Aconitum III. Matthioli.

Palustris folio Apij. Sed non ideo videtur esse Sardonius ille apud autores famosus, qui in Sardinia nascitur, insula etiam alioquin pestilenti & corrupto à palustribus vaporibus aëri obnoxia, de qua Sillius:

*Serpentum tellus pura ac viduat a veneno,
Sed tristis caelo & multa vitiat a palude.*

Vnde pulcerrimè Martialis:

Nullo fata loco possis excludere: Cum mors

Venerit in medio Tibure Sardinia est.

Leucanthemos folio Aconiti, flore albo simplici, qui copiose crescit in locis montanis Misniæ circa Annæbergam urbem: & alter flore pleno primum mihi transmissus à CL. V.D. Adolpho Occone Medico Augustano præcipuo.

Ranunculus Taliætri folio, Dalechampio Aquilegia minor, circa Gratianopolin in Gallia ab ipso inuenta, elegans planta, depicta à Carolo Clusio in obs. Pannonicis, quæ in Pannonia & Austria copiose crescit. Perennis est planta & statim primo vere florem profert.

Ranunculus Illyricus depictus à Lobelio, qui tamen teste Clusio in obseruationib. Hispanicis copiose etiã prouenit in Hamburgensî monte duobus supra Posonium milliaribus. In horto per hyemem satis bene durat.

Constantinopolitanus rubro flore quem aliquando habui munere eiusdem Caroli Clusii, verum sequenti anno perijt. Requirit enim acuratam apud nos culturam. Hoc anno rursus radices accepi à Doctiss. iuvene Dn. Christophoro Vvexio Ienensi qui eas vna cum alijs rarioribus bulbis Constantinopoli, vbi cum legato Cæsareo cômoratus est, attulit.

Raphanus Byzantinus, cuius semen habuimus Constantinopoli, qui postea tamen degenerauit in communem ac solos flores ac semina protulit, radice penitus lignescente. Habemus quoq; radice nigra, qualis frequens est Argentorati, & alium lutea. Hoc olus peculiari scripto Marcion quidã Græcus commendauit. Plin. lib. 19. cap. 5. de Raphano inter alia sic scribit: Medici tradunt & præcordijs necessariũ illius succum, quando phthisin cordi intus in hærentem non alio potuisse depelli compertum sit in Aegypto regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos infecantibus. Atq; vt est Græca vanitas,

tas, fertur in templo Apollinis Delphis adeo cæteris cibis prælatus Raphanus, ut ex auro dicaretur Raphanus, Bera ex argento, Rapum ex plumbo. Scires non ibi genitum M. Curium imperatorem, quem in hospitio legatis aurum repudiaturo afferentibus, rapum torrentem in foco annales nostri prodidere. Qui Raphanum, rapum napum religiosi Agricola serunt, antiqua consuetudine precantur, ut sibi nascantur & vicinis, ut contra Ocimum & cuminum cum maledictis & probris terræ committendum annotarunt autores. Raphano comesto lacticia esse vitanda, quod corrumpantur & vitium inde contrahant, monent tum alij tum Ferd. Ponzetus lib. 2. tracta. 1. cap. 2.

Raphanus Rusticus: vulgo Armoracia. Huius succus destillatus, suo tempore adhibitus commendatur in calculo.

Rapunculus flore purpureo, candidante: spicato purpureo & albo,

Reseda ut putatur, Plinij, recta & supina. Vtraque circa Ariminum in Italia frequens: Supina quoque ad Rhenum & alijs in locis Germaniæ.

Rhabarbarum monachorum, vide supra in Epathis. Verum enim Rhabarbarum nondum nobis visum est, nec qui viderit, se obtulit: apud Froglodytas igitur quærendum, ut monent autores, quos ἐξέμελος ab Homero 4. Odyf. dictos volunt ἀπὸ τῶν ἐξαν ἐμελίων, qua etymologia & τρωγλοδύτας appellant. Trincauella vero libro 1. de compositione medicam: cap: 12: scribit Quendam mercatorem, qui diu in Persia versatus fuerat, & aromatarius. esset ac omnium medicamentorum peritissimus & is vir ut eius verbis maxima esset adhibenda fides, retulisse sibi, Rhabarbarum in montosis Persiæ locis nasci, colligi, sicarique & in Aegyptum vel Syriam à Persis negotiatoribus ferri, vnde ad nos deinde apportari. Sed hic non est locus de hac re fusius disputandi.

Rhamnus III. Diofc. secundum Matth. supra Paliurus. Crescit in agro Monspelliensi & in Italia potiss. circa Veronam. Apud nos quoq; hyemem, nisi sit admodū acris, ferre potest, alioquin diligenter erit à frigore muniendus.

Rhamnus quorundam. Oleaster Germanicus Cordi, frequens in locis arenosis circa Rhenum versus Curiam & ad Lycum ac alia flumina Bauariæ, multisq; locis alijs.

Rhamnus solutius, cuius minorem speciem Clusius in obser. Pannonicis proponit. Ex eius sacco fit Syrupus, qui quamuis sit ventriculo non adeo commodus, cum aqua tamen Cinnamonomi dilutus in affectibus podagricis utiliter potest exhiberi. Augustæ Vindelicorum nominant Syrupum familiarum.

Rhamnum ἀλεξιάσπιν Nicander vocat, quia nocturnos incubos, lemmures, striges auertere putabatur efficaci amuleto: quo argumento in parentationibus ante fores suspendebatur. Meminit & Lycophon & Euphorion his verbis; ἀλεξίασπιν φέρον. Spinam Ianalem hunc esse volunt celebratam ab Ouidio in Fastis, non autem spinam nuptialem facibus auspicatam.

Rhaponticum vulgare. Vide Centaurium maius.

Rhodiæ radix, ob odorem rosarum sic dicta. Nascitur in montanis locis Apennini, Gargano & in Delphinatu, vt vocant, prope Gratianopolin, præterea in Styria & Vngaria copiosissimè itemque in Anglia in monte Engleborreno dicto, totius Angliæ altissimo Comitatus Eboracensis, vbi flores & semen producit, vt ad me scripsit Doctiss. & rerum naturalium peritiss. Medicus D. Thomas Pennæus Anglus. Produxit etiam semen in nostro horto in vasculis pulcro minij colore rubentibus ante plenam maturitatem, cum superiore anno ex montibus Pannonicis modo eruta nondum hortensi luxuria quasi eneruata à sua natura

tura desciuisset: postea vero non secus ac reliquæ eiusdem familiae aliquot annis iam cultum perpessæ solo flore placuit, forte etiam, vt & illæ, tandem proceriorib. stolonibus & lætius virentibus foliis deinceps exuta tanquam agrestia superbire incipiet, manifesto argumento, quantū locis natalibus mutatis à naturali forma plantæ soleant recedere.

Rhus obsoniorum siue Sumach. Ex semine prouenit & multis annis in fictilibus, quæ per hyemem in loco subterraneo asseruantur, aluimus: Sed tandem perijt, nec florem aut fructum vnquam protulit. Crescit copiose ad Marranum Castellum in Via Aemilia, Lanzanæ & in Vmbria, & ibidem adhuc Sumach nominatur.

Rhus myrtifolius, cuius putatur à Plinio fieri mentio libr. 24. capit. 11. vbi ait: Nec Rhus Latinum nomen habet, cum in vsum plurimis modis veniat. Nam & herba est syluestris, foliis Myrti, cauliculis breuibus quæ venena & tineas pellit, & Gesnerus potius Clymenum esse vult, cum Plinius diserte Rhum in herbam & fruticem distinguat: planta vero hæc, quam nunc dicimus, frutex sit, non herba. Myrti quidem folia etiam coriario tribuit Marcellus: verum de Rhu herba nihil apud alios inuenio, & Plin. in historia libr. 13. capit. 16. de Rhu frutice tantum agit, herbæ autem hoc nomine nullius meminit. Clymeno vero conueniunt. I. χαλῶς τετραγών. II. φύλλα πρὸς τὰ τῷ ἀργυρώσῳ potius quam Myrti. III. θυλάκια ἐπὶ τῷ χαλῶ ἐστὶν ἄλλα νεύοντα ἑοικῶτα πολύποδοι κλελάναις, acerabulis enim polyporum ferè similis est fructus. IIII. Vis astringendi & refrigerandi insignis. Nec dubito radicem quoque vtilem esse. Sed de hoc aliorum quoque sit iudicium. Ex semine prouenit & hyeme vult recondi in cellam. Florem apud nos nondum ostendit. Describitur opt. in historia stirpium Lugdunensi, & in Monspeliano agro copiose prouenit.

Rhus myrtifolius Plinij Gesnero, vide supra Anonymos Peruinæ folio.

Ribes sylvestre, præcoci & copioso flore mense Aprili abundat, foliis minoribus quam alterum præditum est. Loco aprico in horto raro vel nunquam gignit fructum, (qui insipidus vel subdulcis est, vnde conijcio esse Ribes dulce Clusij in obseruat. Pannonicis) quare à quibusdam sterile vocatur. Crescit non longe ab hac vrbe sua sponte versus montem Piniferum Nariscorum. Ribes Serapionis à nostris Ribes longe aliud est cuius iconem primus (quod sciam) peritissimus rerum Simplificium D. Leonhardus Rauuolfius publice exhibuit, qui etiam sicca planta me donauit. Vide apud Bellon. de arborib. coniferis descriptionem pleniorē.

Ribes vulgare baccis rubris, cuius magna copia sua sponte crescit in quadam sylua, media serme via inter Dresdam & Budissinam ad fines Lusatia. Si baccæ statim vbi maturuerint, vel saltem exempta semina in terram proiciantur ante hyemem, facile enascuntur, & cito crescunt in frutices.

Ribes baccis rubris maiorib. quam plantam primum nactus sum Oeniponte ex horto sereniss. principis Ferdinandi Archiducis Austria. Flores quoque sunt aliquantum rubicundi.

Ribes baccis nigris, itidem minoribus & maioribus, quod olim nobis in Italia pro piperis, si recte memini, arbuscula ostendebatur in horto CL. Viri Massai nobilis Veneti. Crescit abunde in montanis Misnia circa Annæbergam, atq; ibi nescio quid venenati istis baccis inesse asserunt, cum aliis in locis esui esse soleant.

Ricinus vulgaris, vbique notus. Aluimus aliquoties & alterum Syriacum grana duplo maiora & minus liuidi coloris profertentem, Excellentiss. Costæus in comment. suis in Mesuem doctiss. existimat mendum esse in Dioscoride, qui dicit triginta grana debere assumi, cum vsu compertum esse dicat,

tria grana Syriaci strenue & cum multa molestia purgare. Quare *ῥεῖς* non *ῥεῖανον* legendum conijcit. Ricinum Talpis quadam peculiari *ἀντιπαθεία* contrariū esse autores affirmant, sed nos id se habere non potuimus depræhendere, neque etiam foramina foliis Ricini suffarcta & obturata denuo erucere veriti sunt.

Ros Solis siue Salsifiora vel Solaria, Mas & foemina, Musci genus, quod multis in locis syluosis, humidis, at apricis inter alia musci albicantis & subrubentis genera apud nos quoque in sylua non longe à latomijs crescit. In hortum translata à me sæpius cum sua terra vix vnam æstatem pertulit. Doctiss. vir Caius Britannus in quadam epistola ad Gesnerum refert vulgo Rosam solis vocari, nec ita magnesieri à doctis Medicis quemadmodum ab Empiricis & mulierculis quibusdam. Nam in Anglia quoque obseruatum esse ab opilioni- bus oues quæ crebro hac herba vescantur, habuisse Epar & pulmones male affectos, ac marcore quodam vitiatos. Sunt tamen contra non pauci Medici celebres, qui eius aquam stillatitiam in phthisi commendant.

Rosa Græcis *ῥόδον*, ob odoris suauitatem, teste Plutarcho. Flos insignis, locis siccis quam humidis odorator, index veris, quamuis tepidioribus autumnis non raro quoque rursus flores emittat. Cuius plurimæ sunt differentiæ, quas diligentere enumerant Theoph. & Plin. ex colorum & locorum varietate desumptas. Nos hic enumerare tantum volumus, quæ horti nostri hactenus ornamenta & delitiæ fuerunt.

Alba, candida simplex & plena. Hanc Campanam apud Plinium qui ait præcocem esse, nominari conijciunt quidam viri docti.

Lacteola, elegans rosa, non magna, foliis multis, dense stipatis:

stipatis: quæ singula si euelluntur candida sunt, cum vero simul calyci inhærent, in flore integro videtur quidam dilutus rubor emicare. Vratislaviæ copiose in hortis coli dicitur, vnde etiam ad nos perueniunt. Hæc centifolia Plinij videtur, numerosis folijs & paruis. Nec tamen est talis odoratissima, quamuis reliquis odoris præstantia parum cedat. Extremis veluti margines in coronis apte ornat, quod exigua sit.

Rubicunda, quæ non omnino dehiscit, vt Plinij Græcula, folio quoq; quam in cæteris latiore, odorata tamē. Ex quibus Saccharum Rosaceum conficitur, vnde apud nos *Zuckerrosen* dicuntur.

Incarnata vel leniter purpurascens. Apud nos Vlmenses à loco nominantur. Veterum esse Prænestinas existimant. Incarnatas tamen Historia stirpium Lugdunensis Trachinias esse putat: Milesias vero quæ Gallis Rosas de Prouins appellantur. Hæ nimij frigoris satis sunt impatientes, quare nisi ab eo muniuntur, quandoq; pereunt: quamuis altero anno à radice rursus repullulent. Apud nos plurimæ crescunt, cum ad Syrupum Ros. solut: in magna copia assumantur. Mirum tamen eundem Syrupum destillatum contra potius strenue aluum sistere, quemadmodum Lobelius quoque obseruauit. At doctiss. Costæus in commentarijs ad Mesuen editis aquam simplicium Rosarum ad ʒ. x. haustam euacuare aluum ait, sicuti quoq; arida folia in sero caprino sumpta idem præstare tradit.

Intense rubens simplex vel plena quam vulgo Pharmacopœi vocant Finam & folijs exiccatis, quoniam colorem & odorem diutius seruant, vtuntur. Hanc Milesiam fuisse olim dictam ex Plinio conijcitur, qui ait eius colorem esse ardentissimum.

Rosa purpurea siue in rubro nigricans & ceu violacei aliquid diluti admixtum habens. A priore alioquin parum discrepat, nisi quod maior sit. Aliqui *Rosrosen* appellant. Videtur *Trachinia* Plinij.

Damascenæ quasi de *Sæni* apud Arabas, siue *Muscataæ*, simplici flore & præcoci; & pleno, quæ posterior species in autûnum vsque floret, est fragrantiss. odore. Prior vero ex albo florem ad puniceum nonnihil vergentem habet. Quæ pleno flore est ad coronéolas Plinij quidam accommodant, quod inde *Coronæ* odoratiss. nectatur & autumnô nascatur. Quâuis forsitan posteriorib. sæculis primum *Italiae* innotuerint. Quid enim mirû, quamuis multa *Theoph.* & *Plinio* *Rosarû* genera numerentur, alia etiam extitisse nostra ætate. Tantopere enim diuersis locis per se & humano opere coacta variat natura suas opes. Apud *Serapionem* & *Auicennam* *Rosa* *Muscata* flore simplici vocatur *Nesrin* vel *Nefrin*. Hæc in nostris hortis perfert hyemem nisi sit acerrima, qualis fuit anni superioris 1. 5. 8. 6. Repullulat tamen ex radicibus. Huius vicina folia aluum leniunt (quamuis idem præstet sed paulo copiosior sumpta quæ pleno est flore) quam facultatem *Græci* antiquiores non norunt, sed *Arabibus* & potiss. *Mesuræ* acceptum referendum. Vnde in *Hetruria* verno tempore in *Accetarijs* exhibetur pueris. Quod *Fumanellus* in *Regimine* senû & commentariolo de *Rosis* vberius annotauit.

Rosa Cinamomea simplex, fructu oblongo admodû præcox, quam pro *Lychnide* Plinij habet *Gesnerus* & in *Albio monte* maiorem & minorem nasci tradit. Quaternas in costis singulis foliorum *syzygias* habet plerunq; maior, præter summum singulare, quod domesticæ nullæ nisi rariss. syluestres quædam sed nō omnes solent. Minor, quæ pro mare habet, vt priorem pro *scemina*, minutiores gerit spinas; floris *pericarpion* spinosum est modice, superioris læue.

Altera,

Altera, quam vulgo Venetam vocant, alij Prouincialem, præcox & ipsa est, minoribus ac densis floribus dilute purpurascens. & in medio suaue rutilantibus eximij odoris. Cortex huius fruticis admodum rubet. Facile fert hyemis iniuriam & mire se propagat, ideoq; forte apud veteres vilissima fuit, pluribus sed minutiss. foliis, Spermonia Plinij. Mauult enim sic legi Barbarus quam Spineolam aut Spinofam. Ita enim siue quod minutiss. folio, siue quod vilissima omnium sit, rectiss. videri posse ait. Sunt qui Sycioniam legendam putent.

Rosa absq; spinis, purpurascens plenis maioribus floribus, de qua plura vide apud Clusium in obs. Pannonicis.

Campestris odorata Clusii in obs. Pann. siue Pomifera, vt existimo, Lobelij, quamuis hic sine spinis depingat, cum reuera sit spinosiss. Crescit non solum in Austria & alibi sed à me quoq; reperta est in montib. Franconia, qua itur in Hassiam, vulgo *auff der Lederhecken*.

Rosa lutea, Apennini in Italia inquilina. Scribunt aliqui Rosæ albæ surculum factò foramine per Genistæ scapum traductum & implantatum luteos flores producere: quemadmodum in Aquifolium siue Illicem insertū, virides. Quod tamen neutrum adhuc experiri licuit. Vnde vero herbacei coloris rosæ sine calice interdum frigidiori & humidiori anni cōstitutione proueniant, erudite explicat Doctiss. Costæus de vniuersali stirpium natura. Sicut I. Cæsar Scaliger in suis exercit. explicare studet quare Rosæ sint spinosæ. Tardius proueniunt femine atque ideo caule conciso propagantur. Vtione & recisione meliores fieri frutices omnes rei rusticæ scriptores testantur, ac translatione quoque celeriter prouenit. Nisi quinto anno repurgetur & recidatur, odorem gratum flores deperdunt, vt Costæus quoque notauit, eiusque rei rationē reddit doctam.

Rosa Canina, *κυνόρροδον*, viuis sepib. idonea. Inuenitur & hæc duplicato flore, quæ pro Alabandica Plinij haberi queat.

Multorum remediorum, tam interiorum quam exteriorum materiam præbere Rosas omnibus constat: quæ singula enumerare non est huius loci. Saccharum Ros. purgans vide apud Card. de tuenda valetudine, quod vt peculiare, sic non est contemnendum. Interior luteus flos rubræ Rosæ, (quem perperam vulgo Antheram vocant, cum hæc dictio compositionem quandam denotet, à colore viuido appellatam) puluerisatus cum aqua Cydoniorum destillata datur vtiliter in nimio mensium fluxu. Ad dentes à corruptione seruandos & gingiuas roborandas sumitur aceti Scyllitici & aquæ è calicibus Rosarum destillatæ æqua portio & eo sæpe os colluitur, annotante Monarde Hispalensi de rebus Indicis.

Spongiola in Cynorrhodo leuigata & vsta contra calculum & vrinæ difficultatem est efficax. In eius cavitare inferiore tineæ quædam candidæ interdum occluduntur, quibus puluerisatis ad expellendos vermes intestinorum multi feliciter vtuntur.

Ferculum, vt ipse dicit, suauis. docet parare Athenæus ex Rosis lib. IX.

Turcæ (vt Generosus Domin. Augerius Busbeckius, &c. in suo itinerario notauit) folia Rosarum humi iacere non patiuntur, quod, vt Vetustas Rosam ex sanguine Venenis, sic isti fatui ex sudore Mahumetis ortam esse sibi persuadent.

Multa Philologica de Rosa vbique sese offerunt, quorum pauca, ne nimium hoc opusculum crescat, & selectiora tantummodo afferemus. Imprimis vero mihi placet versus elegantis. Theocriti:

Καὶ τὸ ῥόδον καλὸν ἔστι καὶ ἡ χρὸν αὐτὸ μαραίνει.

In quam sententiam elegantiss. distichon extat Ioan. Majoris poetæ celebris.

Vt rosa mane viget, tamen & mox vespere languet,

Sic modo qui fuimus, cras leuis umbra sumus.

Et alterum eiusdem:

Vidi ego mane Rosam solis cum lumine nasci,

Et vidi rursus sole cadente mori.

Apud Claudianum legitur: *Armat spina Rosas*: id est, nihil absque labore iucundum.

Huc referendum Epigramma Virgilio ascriptum de Rosæ, & versus suauiss. Anacreontis, quæ passim extant.

Philostratus Rosæ fruticem Cupidini dicat, quem tota facie videt æmulari. Semper illa recens iuuenisq; , nec nõ mollis vt Cupido. Aureis comatur capillis. Spinæ pro iaculis gestans, pro facib. fulgorem, folia pro alis rosæ data sunt: neque Cupido neque Rosa tempus norunt. Idem lumina terræ, veris comas, amoris igniculos, terræ fulgur appellat.

Rosa Hierichuntica, vulgo dicta, quæ nobis superiore anno pulchre floruit, ex semine nata. Amomum esse nequit, cum descriptio ei non congruat. Sed aliquid ferme habet cõmune cum Thlaspi, parum tamẽ vel nihil acredinis, quæ gustu percipiatur, nisi in radice & surculis, quorũ sapor æmulatur Raphanum. Infestatur admodũ à Campis viridib. vt Nasturtiũ, Eruca, Brassica & cõgeneres herbæ. Eius syluestrem speciem quam in Syria testis & ruderib. in nascentem inuenit D. Rauvolfius mihi communicauit. Bellon. libr. 2. sing. capit. 86. repræhendit monachos, qui fuerunt autores nominis huius plantæ & superstitionũ quib. ad hunc vsq; diem est obnoxia: nec non eos qui pro Amomo habent. Addit se reperisse in Arabia deserta ad littora maris rubri, crescentem in sabulo. Circa Hiericho vero nusquam apparere. Atque idcirco dictum illud sacre scripturæ: Sicut plantatio rosæ in Hiericho,

falso huic accommodari, cum intelligendæ potius sint rosæ alioquin sic appellatæ rubræ vel puniceæ.

Rosmarinum Coronarium, quod vt apud nos studiose colitur, ita in Gallia Narbonensi sua sponte tam copiose crescit vt ligni vtantur loco, ad focos instruendos. Floret bis in anno, vere & autumno. Amat terram non nimis pinguem aut humidam, sed potius sicciorem. Plinius lib. 17. cap. 13. nescit illi semen esse: Sed nos obseruauimus copiosum proferre: quod si sponte deciderit, antequam colligatur, paruas plantas plurimas creat, quæ tamen raro sunt in alterum annum viuaces. Inseritur eius scapus in Iuniperi teneras arbusculas, & ita in locis temperatiorib. per hyemem sub dio nonnihil tamen munita relinquitur: idq; memini me vidisse Aschaffenburgij in horto Electoris. Inde olim penatibus coronæ suspendebatur. Horatius:

Paruos coronantem marino

Rore Deos, fragilis, Myrto.

Hæc admodum annosa est planta.

Oleum huius per organa Chymica paratum plurimum roborat cerebrum frigidius. At per insolationem in Cicularibus ex eius floribus factum vtiliter adhibetur contra cicatrices & obscuritatem oculorum.

Rubi tinctorum siue Erythrodanum. In hortum translata mira serpit viuacitate. Colitur copiose cum magno incolarum fructu in Silesia circa Vratislauiam, in Selandia & alijs locis. Disputant inter se Medici vtrum astringat vel aperiat. Langius tamen & alij medici vsu & experientia obseruarunt foedum colorem regij morbi emendare & menses promouere. Aqua eius destillata opt. ad vlcera oris addito pauco Alumine & aliquid mellis Rosacei. Huius radix & Sanicula in vino rubro cocta & herniosis imposita, plurimum conducit. De eius cultura aliquando peculiarem commentarioli à nobis

nobis habebit harum rerum studiosus lector.

Rubia syluestris inter gramina passim sponte proueniens.

Rubiola aruenfis, flore cæruleo, in agris Bauariæ itemq; Hassiæ frequenter occurrens.

Rubiola Saxatilis, tenuissimis foliolis, locis saxosis & strigosis aggeribus tam in Franconia quam Thuringia sæpius à me inuenta.

Rubus Idæus Leucocarpos, id est fructu albicante, odoratissimo.

Ex Rubi Idæi fructibus aqua & succus elicitur fragrantiss. odoris & cordi amicus admodum: quod etiam Gesnerus annotauit & in accuratiss. Antidotario Augustano CL. V. D. Adolphus Occo, Reipub. Medicus præcipuus.

Rubus paruus saxatilis alpinus Domini Clusii in obser. Pannonicis quem nobis communicauit superiore anno Nobiliss. & præstantiss. vir Dn. Georgius Riteselius ex Hassia rei herbariæ amantissimus.

Ruscus, Oxymyr sine, ex quo in Italia scopæ fiunt. Anguilla: opinabatur esse Serapionis Cubebas & secundum eundem Carpesium Galeni. Sed hæc Arabum confusio quædam est. Hycmem nisi clementiorem apud nos non fert. Locis subterraneis asseruata & ineunte vere loco vmbro collocata baccas rubras in hortis nostris producit.

Ruta hortensis. Πήγανον esse Græce dictum Plutarchus in Sympo: existimat, quod ob siccitatem calori mistam semē constringat & coagulet, atq; ideo prægnantibus sit inimica. Hanc assumptam ideo suspicionem veneficiorum corrigere censet Aristoteles, quod calefacere & discutere flatus possit, qui in eo excitari solent qui cum perturbatione metuq; fascini, cibi aut potionis aliquid assumpsit, vt annotauit Ruellius lib. 3. cap. 38. & Costæus lib. 2. de vniuersa stirpium natura. Ruta adeo acris est, vt in Scotia quidam hortulanus ob copiosam rutam per aliquot dies erutam & putatam inciderit in erysi-

pelas manuum & frontis. Ideoq; Plin. lib. 10. cap. 13. cicutæ succum inquit prodesse manibus colligentium rutam. Quare mirum non est si abigat serpentes. Item ea inuoluta cadauera diutius conseruantur integra. Antigonus scribit in mirabilium rerum congerie, Mustelam priusquam cum serpente pugnet, odore rutæ sese munire. Imprimis quoque prodesse inquit rutam in mero decoctam contra ictus serpentum. Plutarchus præterea in Sympof: tradit, rutam sub ficu vel prope nascentem suauiore fieri & sapore mitiorē. Addit Plinius lib. 19. nusquam lætiorē prouenire quam sub hac arbore. Surculo nasci aliquoties compertum habemus, etiam non in perforatam fabam indito, vt idem notauit, melius feri, quod succo nutriat compræhendendo surculum. Furtiuam prouenire fertilius putant quidam superstitioni, itemq; cum maledictis satam. Hæc cultura, (vt sæpius vidi) ita in altum crescit, vt etiam tres cubitos superasse meminerim, ac admodum est longæua; cuius radix tandem plantæ gnescit, quæ si accenditur suauem & tempore pestis vtilē emittit odorem. Ruta & Eruca subsalfo alimento redduntur meliores.

Ruta sylvestris tenuifolia, acerrimi odoris: cumque loca amet montana & inculta, difficulter assuescit horto. In Apulia quandam speciem crescere ait Anguillara, quæ plane sit venenata, præsertim si sua sponte in saxis proueniat, vt Plinius lib. 20. cap. 13. in Macedonia, maxime iuxta flumē Alyacmon similiter fieri tradidit.

Ruta sylvestris altera, adhuc in Samnitibus Harmel vulgo dicta. quæ hyeme in fictili est recondenda, quamuis difficulter apud nos semen producat. Florere eam semel vidi.

S.

SABDARIFFA depicta à Lobelio, sed Icon haud est vsque adeo accurata.

Sabina vulgaris vbiq; nota. Plinius lib. 17. cap. 13. propagine seri & auulsione scribit & fece vini aut è parietibus latere tufo mire ali. Negat enim semen illi esse. Id quod de vna specie solummodo verum est, non item de altera. Huius foliorum puluis cum pinguedine lacti innatante commixtus ad tineas puerorum commendatur. Hæc vna cum Hermodactylis trita & oxymelite Scyllitio excepta vel succo cæculæ clauos callosque abolet etiam in partibus pudendis à foedo concubitu contractos. Card. 4. de tuenda valetu. memoria prodidit serpentibus ita esse amicam hanc plantam, vt in agro Comensi magna viperarum multitudo circa ipsam conuenerit.

Sabina baccifera, magis cæruleis folijs prædita.

Sagapeni planta vulgo dicta: Costus Spurius Apuliæ Matthiolo. Sagapenum in Italia gigni Plinius autor est, sed in totum transmarino alienatum.

Salix latifolia *Salweyden*. Crescit in monte S. Mauritij vicino huic vrbi iustæ arboris proceritate & in folijs quædam tubercula gignit, nec non in surculis pillulas quasdam scabras, non absimiles ijs quas in Thymiamate reperientes Pharmacopolæ pro Styracis fructu venditant. Verno tempore odoratissimum florem emittit, ideoq; pro Chaleb Syrorum à Gesnero habetur. Semine etiam sese propagat & facilis auctu crescit in arbusculam, vt ipsimet obseruauimus in hortensi nostra.

Salvia latifolia, & altera eiusdem formæ cum auriculis: item tenuifolia auriculata, & eius generis Hispanica odoratissima. à frigore munienda, sicuti quæ flore est albo, cuius

cuius meminit quoq; Aloysius Anguillara. Hæc non fimo pingui sed luto veteri cum terra debet stercoreari. Lixiuu etiam cinere muniunt olitores & sic lætorem prouenire testantur. Saluiam virosam & quasi pestilentem esse censendam ait Mizaldus in memorabilibus, quæ foliorum pinnas quasi carbunculatas præse fert, estq; toto habitu retorrída & tanquam sideratione perculsa. De saluia sub qua Bufonatus fuerat, Paræus in sua Chirurgia memorabilem historiam recitat.

Saluiæ & vrticæ folia simul in mortario contusa ac instar cataplasmatum parotidibus imposita plurimum iuuant.

Arnoldus de villa noua lib. I. cap. de spasmo, versum vulgarem: *Cur moriatur homo cui Saluia crescit in horto?* allegat non sine risu ex Georgicis Virgilij.

Saluia syluestris, quam copiose reperi in Thuringia inter Salzam & Weissensee.

Sambucus, siue secundum Serenum Sabucus, campestris siue vulgaris. Acinorum emulsum commendatur in hydropticis.

Cimæ teneræ decoctæ in aqua ad dimidium cum pauco crocodymenses cient. Infusa prunus in Sambucum, quamuis, ut expectus sum, non facile comprehendat, fructus fert purgantes.

Reperitur in quibusdam locis, viridibus in alijs albis baccis.

Sambucus montana, racematim baccas rubras profert, in Latomijis ab vrbe ad mille passus sitis, copiose crescens, nec non alijs in locis.

Palustris mas & femina. Hæc baccis, ille flore conglomerato placet.

Sanguis Draconis supra in Lapatibus requiratur.

Sanicula, Diapensia vulgo, herba admodum vulneraria, quæ passim in altioribus montibus in Germania reperitur. Ruellius lib. 2. cap. 147. Gallis in adagium venisse vulgo iactatum scribit, eos non egere Chirurgo qui Saniculam habuerint. Sed eius

eius delineatio nostræ non omnino congruere videtur. Inter Ranunculos etiam hanc retulit.

Sanicula guttata, aliis Saxifraga Sabaudica. Italis nonnullis umbilicus Veneris Septentrionalium. De qua consulatur Gesnerus in libello de Lunariis & alibi. Amat loca umbrosa & paulo humidiora, quem si nacta fuerit in horto perennis euadit.

Saponaria vulgaris, ab effectu, nam loco Saponis manus abstergere à sordib. hanc plantam experientia testatur. Differt à Struthio, quod spinosa non sit, non caule lanuginoso, non folio oleæ, non sine semine copioso. Dodonæus ad Alisma Diosc. referre conatur.

Satureia. In Acetarijs & intinctibus magnus illius vsus apud Italos præsertim, apud quos etiam multi tantummodo cum pane comedunt, vnde aliqui, quia Saturos reddit nomen traxisse existimant. Columella cum Ceparum semina sparguntur, præcipit ijs Satureiæ semina immiscendum: nam & viridis esui est iucunda, nec arida inutilis ad pulmentaria condienda: quod hodie seruatur olitoribus idcirco *Zwibel Hysop* sopsid est, Hysopum Ceparium nuncupantibus. Thymbra à Satureia discrepare sentit idem autor dum canit. *Et Satureia thymireferens thymbrae, saporem.* Quintus Serenus Satureiam speciem Thymbrae notauit, quasi Thymbra, non absoluta voce sed Cephalote thymbra diceretur, quam Plinius cunilam capitatam nuncupat. Sed hæc copiose tractat Ruellius lib. 3. cap. 32.

Satureia perennis, ex horto peritiss. Pharmacopœi Francofurtensis, Adami Keckij.

Satyron Basilicum, vt vocant, flore albo & rubello, itemq; bifolium. Vide supra Orchides.

Saxifraga hircina maior & minor. Supra Pimpinella.

Saxifraga magna Matthioli, in Thuringia frequens, vel simillima
v prorsus

prorsus herbula, quæ non magnitudine sed viribus potius id nomen obtinuerit.

Saxifraga Bavarica, in petris nudis musci more innascens, foliis thymi sed virentioribus, flosculo stellato, candido, quinquefoliis constante, imprimis eleganti.

Saxifraga alba, cuius decoctum efficax in difficultate urinæ:

Aurea Dodonæi, circa fonticulum ab Eobano Hesso carmine celebratum copiosa, vulgus vocat, *zur Buchen-Ringel* vnde in hortum transtuli.

Scabiosa maior & minor dissectis foliis ex Hercynia sylva: item floribus luteis ex Thuringia, vbi passim locis petrosis & in macerijis crescit. Herba est admodum *πολύχυσος*, cuius succus calidus impositus vulneribus sagittas extrahit. Item ad carbunculos efficax, vnde etiam in Germania nomen illi impositum, *Apostemfraut*. Extractum Scabiosæ efficax admodum in pulmonum affectibus ac præsertim peripneumonici mihi commendauit CL. V. D. Caspar Hofmannus vir doctiss. & humaniss. Archiater illustriss. principis Electoris Brandenburgici.

Scabiosa maior Matthioli:

Maxima, leucanthemos.

Graminea, folio argenteo, flore purpureo, Florentia missa. Nascitur etiam in fodinis ferri Styriæ.

Bavarica pumila, folio tenuissimo, flore purpurascente vel incarnato non absimilis Pannonicæ II L.

Hispanica, elegans planta.

Gallica, folio oblongo, tenui, nigricante, nitido. Huius sapor idem fere est, qui baccarum Solani vesicarij, quod Alcaengi vocant, cum nondum maturæ sunt.

Fruticosa siue arborescens, quam Casalpinus describit.

Alpina, Centauroides, alijs Centaurium Nothum.

Quilla Dodonæi.

Repens

Repens montana.

Scammonea Antiochena, aliquot annos apud nos durat asserua-
ta in fictilibus per hyemem, & æstatis initio floret, sed semen
nunquam absoluit. Memini Dominum Cortusum Patritium
Parauinum, rerum naturalium summum indagatorem ex
crassis radicibus aliquot vncias succi extraxisse. Aiunt si pro-
pe Tithymallū seratur, adeo eius caliditatem accendi, vt ve-
neni naturam acquirat. Huius tamen liquor caloris acrimo-
niæque vi per ætatem amissa benignior non nihil euadit.
Quod vero non eas notas habet Scammonicum quales illi
Diosc. tribuit, causa esse putatur, quod hoc tempore non
obseruent veterem parandi modum, ac non ex incisa sed
dissecta prorsus vel expressa radice aut è stipitibus & foliis
contusis paretur: alioqui tanta copia Scammonij quo pacto
quotannis ad nos afferri posset? vel etiam lacte Tithymalli
sæpius adulterant. Pulcre mehercule alicubi Ruellius inquit:
Nulla medicinæ pars incertior, quam quæ ab alio orbe quam
nostro petitur. Depurandi vero rationem peculiarem alibi
Deo volente docebimus.

Scammonea Monspeliensis maritima: Crescit etiam copiose pro-
pe Tripolim in maritimis, vbi incolæ vocant Meudheudi,
Rhafis Coriziolam. Scammonium paruum Plinij nihil aliud
est quam Helxinocissampelos.

Scandix. Pecten Veneris.

Schoenanthum, Iuncus florid. siue aromaticus ex semine prodit,
vnde etiam frater meus Ludouicus. p. mc. facto periculo non
sine voluptate obseruauit.

Scilla. Hæc effossa aliquando per aliquod tempus in vere flo-
ruit. Sed tales bulbi postea raro iterum flores producant,
quod etiam in Croco & Narcisso autumnali obseruaui.
Quam nos vsurpamus existimat Doctiss. Costæus in comm.
ad Mesuen, esse Plinij nigram Scillam, id est foeminā, eandem

cum Pancratio quam Dioscor. subrufam esse scribit. Nec est quod illam venenatam esse vereamur, cum longa experientia salubris esse deprehendatur. Idem ait, acetum Scilliticum rectius ex recenti quam siccata parari. Si tunicae siue laminae reponantur loco tepido, plurimos paruos bulbulos, vt Conchae margaritas creant, qui postea terrae commissi crescunt in amplitudinem, & diu admodum candidi permanent. Sed perierunt mihi inusitato frigore superioris anni, vt non potuerim obseruare, an tandem etiam rubescant. Panis medullam, in qua Scilla corrigitur scio Pharmacopœorum pueros impune deuorasse.

Sclarea, Horminum quorundam, Gallitricum.

Scolymos Theoph. Eryngium Vegetij.

Scolymos Diosc. vulgo Cardoni.

Scordium. Hoc quamuis in locis humidioribus & palustrib. frequentius inueniatur, probatur tamen magis quod ex montanis locis irriguis defertur: quale est Pannonicum, quod odore caput ferit & cæteris est acrius. Commendatur quoque Creticum lanuginosum. Scordium in hortum translatum mire serpendo se propagat. Egregiam historiam, quo pacto in Thracia à peste ex Scordij decocto cum Terra Lemnia & Diascordio multi ex suis conseruati fuerint, recitat Generosus Dom. Angerius Gissenius Busbequius, &c. in suo pereleganti Hodœporico Constantinopolitano, quam integram hic recensere nimis longum foret.

Scordium II. Plinij, vt quidam vocarunt, Tragi syluestris Saluia, Scorodonia Cordi. Crescit plurib. in locis Germaniæ, & præsertim ad Rhenum. Odorem habet Scordij, nonnihil Teuerij referentem. Anguillara scribit secundum Scordium in Samnitibus ad ripas fluuij Piscaræ nasci foliis amplis instar Melissæ vel Calamenthi primi: atque idem reperiri in Cræta, in Græcia, & multis aliis locis non dissimile odore & qualitate à primo.

Scorpio

Scorpioides folio Bupleuri l. Dodonæi, quod plerisq; locis aridis & montosis nasci tradit, in oliuetis quoq; Narbonensis Gallia: & aliud Matthiolo depictum, in Gallia: vinetis nonnullis spontaneum, Thelephium Anguillaræ,

Scorzomera floribus simplicibus & plenis. Videtur omnino ad Tragopogon posse referri. Crescit in multis locis Germaniæ, præsertim in Thuringia & Bauaria. Hispanica non alia ratione quam soli & climatis videtur à nostra differere. Aliquot huius differentia: Pannoniæ & Austriæ peculiares recenset Dn. Carol. Clusius in suis obs. Pannon. Aliqui hanc opinantur ad Cantabricam posse referri, sed haud scio quã recte. Card. lib. VI. de variet. rerum tradit primum in Tarraconensi Hispania quæ nunc Catalonia dicitur, cuiusdam Mauri industria hanc plantam esse inuentam ac Escorzomera vocatã, quod contra Viperas & alia venena esset efficax, quemadmodum etiam inter cætera quæ suppeditat remedia oculorum morbis auxiliatur.

Scrophularia maior, & altera sine Scrophulis siue tuberculis, cuius flosculi & folia sunt nostrate elegantiora, in cæteris ferme conuenit: nec scio an ab alijs descripta, nisi sit Galeopsis Anguillaræ. Semine quotannis sua sponte propagatur. Eius iconem exhibemus in fine huius Catalogi.

Seban siue Sesban Indicum. Planta leguminosa, egregia, caule procero, tuberculis acutis exasperato, ramoso: foliis ferè Senæ vel potius Thamarindorum. Flos non potuit emergere ob ætates superiorum annorum inconstantes & nimis præcipites. Semen oblongum est vt Coluteæ scorpioidis, sapore pisi.

Securidaca maior & minor. ἰδὸραγον Græcis forte per antiphrasin, cum semen sit amariss. Itemq; Securidaca clypeata à Lobelio ac Dodonæo descripta. Floret hæc primo quidem anno, eximio purpuræ rubore spectantium oculos in admirationem rapiens:

rapiens: non tamen semen perficit, decidentibus simul cum flore inchoatis filiquarum rudimentis. Onobrychis altera Dodonæi. Nec desunt qui velint Helenium esse Aegyptium; sed non conuenit, cum radix rubra sit.

Sedum, supra Aizoon.

Sena Italica, quæ apud nos fuit annua planta. Contrahit nocte folia, sicut multa alia eius generis leguminosa. Alexandrina ne quidem in Italia ultra annum durat, ideoq; pro frutice haberi nequit. Quod hoc tempore foliis potius vtamur quam folliculis contra sententiã Mesues, causa est, quod non folliculi eiusmodi, quales Mesue describit, qui scilicet tempestiue ex planta auferuntur, sed potius nimis aridi & inefficaces afferri soleant. De Sena quædam Galeno Mesues ascribit, quæ ille ne somniauit quidem, vt etiam Manardus in annotationibus meminit; & epistola prima libri primi.

Senesio flore odorato, foliis magis quam vulgaris, mollibus, odore Ambrosiæ siue Conyzæ Hippocratis Anguillaræ, à Dn. Iosepho de casa bona Magni Ducis Florentini simpliciter ad me missa.

Senesio maior, floris Iacobæi species, magis tamen quam vulgaris; foliis laciniatis. Ad anginas, tonsillarumq; inflammationes vtiliter inde gargarismus paratur. Decoctum & succus vulneribus & vlcerebus fistulosis depascentibus, ne serpent, vtilis, quod experientia confirmat. Senation Serapionis alia planta est, nimirum Nasturtium aquaticum.

Serpillum maius flore purpureo & aliud candido. Minus folio thymi sed virentiore, angusto. Et tertium huic simile, quod ex vulgari Thymo duriore degenerauit. Quartum item foliis latioribus, à duriore Thymo alioqui parum discrepans, præterquam quod repat.

Serratula.

Sesamoides

Sesamoides magnum Satmanticum à D. Clusio in obs. Hispanicis descriptum.

Paruum Matthioli, potius ad Chondrillam referendum.

Sesamum verum. Prodiit ex semine, foliis binis oblongis, subrotundis, duplo maioribus ipso semine; & ex ipsorum medio emerferunt alia crenata; sed ea se non explicarunt, planta senfim marcescente. Sed ex eodem semine, quod à peritiss. Pharmacopœo Neapolitano Ferdinando Imperato missum satis foecundum experti sumus, quoniam maceratum ac terræ mandatum in fictili iam inchoante hyeme fuit enatum, speramus æstate proxima, Deo volente, si iustis caloribus ac nativa temperie indulserit, nos habituros plantas viuaciores. Eius genuinam picturam ex siccis plantis exoticis D. Rauwolfii mihi ab ipso humaniss. communicatis, primum, vt existimo, delineauimus.

Seseli Aethiopicum Fuchsi, & Peloponnesiacum eiusdem:

Est & alterum Aethiopicum ex illustriss. principis Landgr. Vvülhelmi horto Cassellano celeberrimo missum, cuius semen aliquantulum Cinamomum repræsentat odore & sapore. Folia fert Aquilegiæ ferme similia, sed multo ampliora.

Seseli Aethiopicum verum, diligentem culturam apud nos requirens. Non locis subterraneis nisi admodum siccis & perflatis per hyemem habendum & modice rigandum:

Seseli Massiliense. Lucas Chinus excellens rerum simplicium censor, circa viginti plantas descriptioni Seteleos Massiliensis conuenientes se nouisse affirmauit.

Creticum, maius & minus, vt vulgo dicitur, sed Bellonius *καυκαλίτραν* hodie appellari dicit in Græcia & inter olera comedendi, nomine, vt videri queat, ἀπὸ τῆς καυκαλίδος detorto.

Pratense Monspeliciensium.

Palustre. Vnicam plantam reperi in quadam palude syluæ. Vrbi vicinæ, prope piscinas amplissimas, iuxta putridos

tridos arborum truncos, folijs ferulaceis, radice longa subfusca & ingrato admodum gustu cum feruore non exiguo fauces tentante: in hortum vero illata minus vrens euasit & saporis fœditatem deposuit, & caulem protulit ramosum, tricubitalem: flores candidos in umbellis & semen latū, foliaceum. Planta est lactescens, vt quædam aliæ umbelliferæ, quales sunt Thysselium Dodonæi, Chærefolium, Caucalis Hispanica &c.

Sferra cauallo syluestre Germanicum, itemq; Italicum apud nos hortense tantum.

Sida vulgo vel potius Althæa palustris, flore albo & subrubro. Quam postremam plantam aliquando in Italia in Maio ad ripam Athesis circa Anguillaram vbi flumen traicitur, copiose admodum non sine voluptate florentē reperi. Repullulat à radice in horto per aliquot annos, nisi sit hyems nimis aspera. Dodonæus vocat Althæam hortensem.

Sideritis prima Heraclea à Dn. Clusio primum transmissa, item Fuchii Sideritis & alia Matthioli, quam Lanceam Christi alicubi vocari Gesnerus tradit, & vsurpari in balneis & fomētis ad membrorum impotentiam. Marrubium palustre Tragi. Sunt qui Aegyptiam dicant herbam, quod hi qui se Aegyptios mentiuntur, quales per Germaniæ ciuitates subinde discurrunt ac diuagantur, hac herba nigricantē colorē, qualemq; Aegyptij obtinent, sibi adsciscant. Succus enim huius herbæ nigricante huiusmodi colore quæuis inficit, qui adeo pertinaciter inhæret, vt elui aut abstergi nequeat: adeo vt telæ lineæ hoc infectæ perpetuo eum retineant, quemadmodū Dodonæus obseruauit.

Sideritis tertia Matthioli, quantū ex pictura potest conijci, forte non satis exacte, vt nonnulla alia, pictorum negligentia re- præsentata. Gesnerus tradit circa Glaronam in pede montis locis saxosis nasci. Monspel. Ruta canina.

Sideritis aruensis flore pallido, sponte nascitur in agris circa Francofurtum ad Mœnum.

Sideritis aruensis flore rubro. Ladanum segetum Dalechampij.

Siler Creticum, quo nomine ex Italia mittitur, foliis Cicutæ, sed latioribus & paucioribus, semine incuruo, grandi, hirsuto & fusco.

Siliqua siue Ceratia, quæ tamen vt facile ex semine crescit: sic quoque in alterum vel tertium annum, si vel parum negligatur, vix perdurat.

Siliqua syluestris, vide Arbor Iudæ.

Sinapi album, aliud ab Eruca, cum qua quidam confudere. Plantæ Sinapis prima hyeme translata, plus cimæ vere afferunt. Columella de re rustica lib. 11.

Sifer, Sifarum. Huius radices ex Germania Tiberius sibi afferri curauit.

Sison ex semine mihi interdum prouenit, quod in officinis pro Amomo habetur.

Sisymbrium, Note Bachmünz. Aqua huius stillatitia multum confert cōtra difficultatem spirandi & pulmonum infarctus & angustias. Antigonus in congerie mirabilium narrationum, Aristotelem ait scripsisse ex putrefactis Sisymbriis scorpios nasci: quod de Ocimo alij memoriæ prodiderunt.

Sisyrichium Clusii. Bulbi allati Constantinopoli perierunt putredine, sed rursus progenuerunt sobolem, quæ adhuc est superstes.

Smilax hortensis, Phaseoli vulgo.

Smilax aspera, in loco hypogæo per hyemem seruanda. Floruit quidem sed non tulit fructum, perennis planta est.

Smyrniium Matth. alias Petroselinum Macedonicum, siue Olustrum apud Scribonium Largum: Anguillara existimabat esse Hipposelinum Theophr. Hipposelinum autem cum Smyrnio confundere non esse nouū patet ex Hefychio, apud

quem legimus, *σμύρνιον τὸ ἰπποσελίριον ἢ ἡ βοτάνη.* & Galenus inquit Smyrnium Romanis Olusatrum dictum fuisse z. de alim. fac. Dioscorides vero expresse ait: Hipposelinum Latini Olusatrum appellant, aliqui Smyrnium, quamuis aliud sit, quod proprie Smyrnium dicitur, vt paulo post referemus. Agit vero de Smyrnio statim sequente capite.

Smyrnium Creticum. Mira huic plantæ inest proprietates, nam altero à satuanno prodit foliis geminis, oblongis, vt locustarum ferè alas repræsentent, quæ paulo post marcescunt. Interea sub terra latitat radix rotunda crui magnitudine aut paulo grandior. Sequenti postea anno folia protrudit instar Ammi vulgaris, vt in pictura Excell. Matthioli apparent, radix vero tenuis fit & oblonga, quæ rursus per hyemem ita perdurat. Primo deniq; vere tandem emergunt folia Petroselini, quæ CL. V. Dodonæus suo Smyrnio recte appinxit, caulisque enascitur circumdatus foliis perfoliatæ. Hæc planta semina matura profert, quæ excidunt, & vt diximus, anno sequenti proueniunt.

Solanum hortense; quod non solum nigris, sed & rubris luteisque baccis reperitur. Huius herbæ succus in cancris perutilis esse solet. Doctiss. Medicus D. Seuerinus Gobelius in suo accuratissimo commentario de succino tradit ex putredine huius herbæ vermes virides maculis luteis intermissis crescere, in quorum capite cornu apparet interdum ferme digiti longitudine.

Solanum somniferum, quod raro apud nos semina perficit, in quo tamen iactura exigua fit, cum plus noxæ quam emolumenti hominibus afferre possint.

Solanum somniferum alterum, cuius meminit CL. Vir D. Ioannes V. Vieras, in suo germanico libello, quam herbam Dirmarsii & Vestphali contra istum morbum incognitum die Barent magni existimant. De quo vide apud hunc autorem plura.

Buchananus lib. VII. suæ historiæ Scoticæ exponit, quo pacto huius Solani succo vina & cereuisiam Scoti infecerint, vnde Danos suos hostes ita dementarunt, & in profundum somnum induxerunt, vt eorum Ducem Senonem cum toto exercitu deleuerint. Perpende quanta vis sit in herbis. Similem historiam de Helleboro quoq; ex Pausania supra allegauimus.

Solanum arborecens, vel Strychnodendron, siue fruticosum, Amomum Plinij ab alijs appellatum. Facile è semine nascitur, & perennis est arbuscula, modo à frigore hyeme in loco tepidiore asseruetur.

Solanum maius, alijs furiosum ab effectu. Bella Donna Italarum, cum succo enim illius mulieres faciem decorât. Theophrasti Mandragora secundum Anguillaram. Reperitur in multis syluis opacis & frigidioribus Germaniæ. Hier. Tragus scribit huius non baccis sed furculis, sicuti quoq; Sambuci montanæ Ceruas mirifice delectari.

Sonchus cæruleo flore duum generum, item luteus varius.

Sorbus esculenta, torminalis, sic dicta, quod torminibus & dysenterici conueniat, siue Cratægus Theoph. vt peritissimi quoq; studij herbarij volunt. Aucupalis.

Sparganium, at non diu hortum amplectitur.

Spartium, Genista peregrina siue Africana, vulgo Italica.

Spatula fetida siue Xyris.

Spherocephalus flore albo.

Spherocephalus annuus flore cæruleo in satis magnum globum redacto.

Spherocephalus maximus, pro Spina alba missus, altero anno floridus, priore à gelu muniendus, quo si vel tantillum aduratur, extabescit.

Spica Nardi, vulgo sic dicta. Prodit nonnunquam ex semine, sed difficulter sic asseruatur: idèq; furculis serui vitatius est.

Spina Solstitialis, vide carduus Solstitialis.

Spinacia mas & foemina. Hæc Gesnerus ait ab Heluetijs *Gimmels spinet* vocari. Discrepat autem à mare, caule proceriore, latiusculo, sine semine; aspectuq; magis ad *Atriplicem sylvestrem* vel *Bonum Henricum* accedit.

Splith, fumaria *Corydalis*.

Stachys maior siue Germanica, itemq; minor in superiore *Matthioli* editione affabre à nobis delineata.

Palustris *Gesneri*, herba foetida, Galeopsin olens, flore spicato purpureo vel interdum luteo, foliis mentastri prioris Pannonici, radice reptante.

Staphylodendron.

Staphysagria, tarde è semine enascitur. Sponte crescit circa *Crepandum* in *Illyria*. Hodierno adhuc die in *Græcia* nominatur *Σταφισαγρια*, id est, granum pediculorum &c.

Statice Dalechampi, *Cariophyllus* marinus *Lobelij*, maior & minor. Videtur *Britannica* *Anguillaræ* vel non dissimilis planta.

Stæbe Hispanica *Clusii*.

Stæchas Arabica, sic passim cognominata, cum tamen bona pars ex insulis *Stæchadibus* ad nos comportetur. *Monachi* vero, qui in *Mesuem* scripserunt, hoc notarunt discrimen vnicum, quod inter cæteras quæ ex *Arabia* aduehitur, densioribus sit ramulis Hæc quidem nobis florem, nunquam tamen semen maturū protulit, quod tamen non sine admiratione in *Hæsia Nobiliss.* *Dominus Georgius Riteselius* in suo horto eo ipso anno quo seuerat nactus est. *Græci* (vt *D. Costæus* in *Mesuem* quoque annotauit) nullam vim purgandi illi tribuunt, vt faciunt *Arabes*, quæ forte facultas in plane recenti, qualis ad nos non affertur, sicut in *rosis*, inest, non autem iam aridæ.

Stramonium supra *Nux Methel.*

Styrax arbuscula è semine enata, foliis *Cotoneæ* similibus. Habenda

benda est loco tepido, non nimis humido. Frigoris impatientissima cum sit, itemq; aëris verni, cum primum terra aperitur, accuratam curam postulat.

Superba Tragi, Cariophyllus sylvestris, Gesnero *πολυχιδύς*, Mutswillen / Federnägele / Haarnägele. Diosanthos Anguillara.

Symphytum maius flore purpureo & albo. Item subluteo tuberosa radice.

Symphytum Petraeum Neapoli missum, foliis Thymi, sed maioribus ac longioribus, nonnihil hirsutis, aliquantum, sed minus, odoratis, capitulis Thymi, flosculis purpurascens. Non videtur satis facere delineationi Dioscoridis.

Syringa flore albo odorato, frutex exoticus, à quo tamen loco primum ad nos sit delatus, nondum constat. Quidam dicunt ex Hispania in nostras regiones peruenisse. Aliqui tam hanc quam sequentem ad Ostryam vel Ostryam referre conantur, sed frustra, ut mihi videtur, cum Ostryam satis representet, quæ pro Carpino à Matthiolo exhibetur.

Syringa flore caeruleo, à Matth. pro Lilac depicta, sed pictura melior est apud Lobelium ac Dodonæum.

T.

TA B A C V M latifolium, angustifolium & minimum. Petum etiam vocatur, Nicotiana & Herba Reginae. Vulgo Vulneraria planta Indica. Mirum est quod minutissimum hoc semen sponte excidens etiã sæuissima hyeme integre in terra illæsum latitet & sequenti æstate in multis locis horti, ad quæ forte vi ventorum fuit delatum, sua sponte copiose prodeat. Asseruari potest planta in tertium & quartum annum, at in fictilibus, neq; in loco subterraneo nimis humido. *πολύχνης* admodum est planta, de qua imprimis inspiciantur annotationes accuratiss. Domini Clusii ad librum Nicolai Monar-

dis. Augustæ ex eius succo parant Syrupum idoneum in Asthmate. Vnguentum quoque simplex & compositum admodum vulnerarium hic ex eo in vsu est: item que puluis foliorum siccorum in vlceribus immundis. Nonnulli eundem puluerem cum oleo ceræ redigunt in formam linimenti, ac eo vtuntur in dolore articulari si est à frigidioribus humoribus.

Tamarindus ex nucleo enata nunquam vltra annum durauit. Turcæ hunc fructum secum ferunt ad sitim sedandam. Delineationem emergentis arbusculæ proponit Lobelius.

Tanacetum leucanthemum id est floribus albis, inodorum, crescit in montibus altioribus Franconiæ & alibi.

Tanacetum Anglicum siue Crispum, odoratum admodum. Cuius vsus est in cibis præsertim contra vermes puerorum. In Scotia vt testatur in Therapeutice puerperatû, Ioan: de Bon Regius medicus in Gallia, heroinæ sectum Tanacetû ad prohibendum abortum admouere solent partibus inferioribus frequenter & cû felici successu, quod vt grauius oleat, prius manibus atterunt aut sub cineribus paululum coquant.

Tatula nuper nobis innotuit, Stramonix species maxima. De hac Monardem & Costam consulito. Constantinopoli aiunt capitale esse, si quis eam serat.

Taxus arbor apud nos innoxia, vt etiam Pena in aduersa asserit in Anglia baccas sine periculo gustari & porcos passim vt glandes comedere. Huius rubri acini auide expetuntur ab auibus, sed inde attonitæ facile postea capiuntur. Scobem quoque illius venenatam esse sunt qui affirmant, Hoc veneno etiam secundum I. Cæsar. lib. 6. bello Gall. Carinuleus Eburonum Rex desperatis rebus se exanimauit. Gaudet hæc arbor locis vmbrosis.

Telephium Hispanicum.

Minus semper virens, Cepæa Pantij sponse in Belgio nascitur.

Tele-

Telephium Ferdinandi Imperati Neapolitani pharmacopœi peritiss. Calor, quem in hac planta requirunt veteres, radicem potissimum gustantibus depræhenditur. Perijt superiore hyeme, cum ante hac plurimos annos durauerit, semine tamen sponte excidente plurimum se rursus propagauit. Cauliculi supini folijs amiciuntur portulacæ sed tenuiorib. flosculos fert stellatos albicantes, in summitate confertos, quib. succedunt nigra semina in capsulis.

Telephium Matthioli, flore albicante & rubro. Anacampseros Gesneri, cuius radix instar aloes in aëre suspensa crescit. Vulneraria planta est.

Terebinthus, ex semine prouenit. Serenda autē sunt grana quæ viridia sunt, rubicunda enim penitus effœta esse obseruauimus. Duum generum est, alta & humilis, atque hoc fit regionum diuersitate. Nam in Syria nascuntur proceræ, sed in monte Ida & Macedonia paruæ. Similiter & in Italia Romanæ grandes sunt & crassæ: Hetruscæ vero exiguæ ac distortæ. In Samnitibus adhuc Triuente uoce aliquantum corrupta nuncupatur.

Teucrium vulgare. II. Belgicum, III. Beticum. Hoc vltimum præ alijs amari & ingrati saporis est, odoris tenuissimi, diuersum ab eo quod Clusius pinxit. In Lobelio eius imago simpliciter Teucrij nomine inscribitur. In Italia Teucrium crescit circa Carrarâ in Lunigiano agro, copiose uero in Græcia & in Cypro, ubi exhibetur contra dolores renum & lienis.

Teucrium uerum. Quo nomine missa fuit planta ex Italia folijs pene Scorodonix vulgo dictæ sed minoribus. Florem eius expecto anno sequente. Cauliculi per hyemem durant cum summis folijs. Non uidetur congruere Diosc. descriptioni.

Thalictrum siue secundum alios Thalietrum. I. Italicum vulgo, Dodonæo tertium, ex Hispanijs allatum. II. Germanicum latifolium, Dodonæo primū. III. Angustifolium, IIII. paruum,

uum, Dodonæo quintum. V. flore purpureo, Dodonæo quartum. VI. flore albo. In Italia quibusdam locis vtuntur contra pestem. In Saxonia contra ictericiam. Dodonæus folia oleribus admixta aluum nonnihil mouere tradit: radices vero decoctum idem potentius præstare. Anguillara adhuc erat de hac planta dubius.

Thapsia latifolia & *angustifolia* Raro apud nos ad maturitatem peruenit. In Apulia & magis adhuc in Sicilia sua sponte crescens nominatur Turbit & Ferulacoli.

Thlaspi verum, cuius semine vtimur in Theriaca, II. apud Dodonæum. II. Supinum hirsutum. III. Platycarpon siue Scorodonthlaspi I. Dodonæi. IIII. Semperuirens biflorum, folio Leucoij. V. Incanum supinum. VI. Incanum fruticosum Franconiæ. VII. Rotundifolium Thuringiæ.

Thlaspi Pannonicum, descriptum à Clusio, odore propemodum allium referens.

Thlaspi Creticum flore purpureo & subalbo. Huius amarissima sunt folia. Teneræ plantæ priusquam flores perduxerint, in cella asseruati altero anno florent egregie. Dodonæo Draba seu Arabis est.

Thlaspi Bisulcatum vel Lunaria bisulcata, à Clusio & Lobelio depicta. Crescit copiose prope Capuam foliis aliquantum diuersis quæ fere Napi vel Rapistri sunt, altitudine sesquipedis non multo minor.

Thora Valdensis.

Thora Italica Dodonæo & Clusio depicta, Napello congener. *Thuia* siue *Thya* vulgo Arbor vitæ, vt Galli nominant. Clusius in obs. Hispan. potius inclinatur in sententiam docti. Guilandini in prob. asserentis ad *Thyæ* descriptionem à Theoph. proditam accedere non hanc sed aliam arborem sui generis. Cupresso simillimam in Syria Aegypto & Arabia nascentem, cuius fructus Abhel vbiq; in istis locis notus, pilularum cupressi

pressi similitudinem habeat. Contra vero Goropius ille *ωολυμαδίσαιος* in suo Vertumno Arborem vitæ siue Thuiam cum Cedro antiquorū cōiungit & allegat Virg. Versum: *Vrit odoratam nocturna ad lumina Cedrum*. Sed quicquid sit, arbor hæc primum mihi quoque à doctis. Rasio missa merito in precio habenda est, non solum propter eius odoris fragrantiam, cuius contusi ramuli naribus impositi quandoque sanguinem eliciunt, sed etiam propter alias eius facultates non contemnendas. Elicitur quoq; ex ea aqua & oleum per Chymica organa vtile ad dolores podagricos, rite impositum. Facile semine nascitur, & surculis propagatur, fertque apud nos hyemem parū stramine vel simili re munita. Seri autem debet in vasis terra optima & cribrata plenis, vt semen quarta parte digiti ea tegatur. Cum vero rigare opuse est, terra linteo imposito irriganda, alioqui semina sursum ascendunt & nudantur: quod etiam in aliis obseruandum est. Nouellæ plantulæ à sole meridiano per maiores ætus defendendæ, atque hac ratione plurimas arbusculas breui consequi possumus.

Thymelæa, foliis lini, notissima multis locis in Italia, in monte Sancti Iuliani Hetruriæ & per Apuliam.

Thymus verus capitatus siue Creticus, quamuis etiam in Italia circa Neapolin reperiatur & imprimis in Sicilia, qui tamen tantum annuus fuit. Alter durior flore albicante vbiq; apud nos frequens.

Tinus, Laurus syluestris.

Tithymallus Characias circa Veronam plurimus.

Tithymallus arborefcens, ex semine quidem facile enascitur, sed difficulter apud nos in alterum annum durat. Vocatur & Petræus. Inuenitur copiose in Italia, in Hetruria in quodam monte, qui dicitur saltus Ceruæ & in Liguria inter Nycæam & Sauonam, ac circa Massiliã. Ego aliquando reperi in mon-

tibus salebrosis inter saxa prope Terracinam qua itur Neapolim, altitudine trium cubitorum, floribus luteis, copiosissimo lacte abundantem.

Helioscopius.

Paralius, Celso Lactuca marina, frequens in littore Veneto. In fictili asseruandus est, vt ingruente frigore intra lectum portari possit.

Linifolius, Paralio cognatus, foliis tantum longioribus ad ripas Moenii in Franconia frequens.

Myrsinites, semel in hortum translatus sese diuersis in locis propagat, ac illi facile assuescit. Non caret admiratione, quod aliquando superfluas plantas à me euulsas, & in horto per acerrimam hyemem proiectas sequente vere repererim adhuc integras & illasas, quæ postea à quodam amico rursus aliò transplantatæ fuerunt. Crescit sua spõte in Samnitibus, Maris & montibus Nursiæ, vbi vulgus nominat Tortomaglio.

Tithymallus fruticosus Germanicus, in littore Rheni & alibi frequens, vnde palustris dicitur.

Tithymallus fruticosus alius, stipitibus rubicundis, perennibus, foliis modice hirsutis, latiusculis, in Franconiæ syluis obuius.

Cyparissas, siue Esula minor.

Leptophyllus Matthioli, Esula exigua Tragi.

Tithymallus tuberosus noster, alius ab Apio Matthioli. Radice Scrophulariæ rubente, tenellis cauliculis, foliis Laureolæ Germanicæ, sed minoribus, in cæteris aliis similis. Crescit plurimus circa Lipsiam, locis nemorosis. Repræsentaretur fere vna radice magis tuberosa prodeuntes picti essent.

Tithymallus aruensis, annuus, Esulæ Dulcis Tragi similis, sed comosior & annuus tantum, nec sine acredine. Cum pro-

dit

dit initio veris prima folia sanguineis guttis asperfa conspiciuntur.

Tithymallo oculos inungere prouerbio dicitur de ijs, qui sibi ipsis damnum inferunt.

Tormentilla alpina, ex montibus Tyrolensibus olim à me allata, radice multo maiore, odoratiore, & rubicundiore quam est vulgaris, vnde Heluetij apud quos etiam præstans crescit, nominant *Kotwurq*. Puluis radice & florum vrticæ rubræ bene in Clibano exiccatus vtiliter inspergitur vulneribus ad nimium sanguinis fluxum.

Tragium Creticum Bellonij. *Androsæmum* fruticosum ex Illua insula.

Tragopogon, vide Barba Hircina.

Tragoriganum Neapoli missum, adhuc tenellum. Origano Onitidi non absimile, modica lanugine pubescens, odore Heracleotici Origani: Sed folia Serpilli non habet, ideoque *Tragoriganum* esse non potest.

Tragum, vua marina circa Monspelium. Secundum Polygonum Hispanicum Clusij in suis obseruat. Hisp. lib. i. Eius iconem ex Gesnerianis typis depromptam adiccimus, quæ fructus & radice quoque delineationem habet.

Tragum Matthioli, sed longiore folio quam ille pinxit, nimirum cultu luxurians ad vsum acetariorum.

Tribulus terrestris, qui in agro Monspeliensi Gallia, sicut quoque Veronensi Italiae copiosiss. in locis arenosis & apricis nascitur.

Trichomanes.

Trifolium pratense rubrum, album & luteum.

Trifolium Halicacabum, seu Vesicariū vulgo dictū, aliis cicer syluestre, quibusdam et fatis inepte Dorycnium. Folia plerunq; quaterna vel quina gerit, vt Loto annumerandum videatur.

Trifolium bituminosum, in agro Lucensi, circa Lunam & Carraram di Massa & vniuersam Hetruriam notissimum. Hyemis

frigora apud nos fert. Semen ex Italia allatum, terræq; mandatum plantam profert foliorum odore bituminoso Italicæ nihil vel parum inferiorem. Semen itidem sapore Italicum refert. Sin autem semen in Germania educatæ plantæ rursus feritur, statim sapore & odore producta planta deficit. Gal. lib. de Ther. a Pisonem de hoc Trifolio Asphaltite siue hyacinthino differens, inquit, decoctum & morsibus aranei vel viperæ ex aquæ fotu adhibitū ipsi mederi & dolores statim sedare. Sin autem in alio non commorso sanum locum eodem fotu circumdederis, similem sensum, similesq; dolores ijs, quos morsus inuehit, omnes efficere, vt reuera miraculo dignum sit, videlicet herbam & morsum sanare & ferarum modo sanam partem prauæ afficere. Matthiolus in Epistolis eum negligentia arguit in legendo Diosc. lib. 3. cap. 106. qui scribit, simplex huiusce Trifolij decoctum haudquaquam id efficere posse, sed tantum illud cuius fotu quispiam à ferarū morsibus liber euaserit, si eodem alterius locus vlcere affectus, non sanus (vt Gal. inquit) perfundatur. Ex Sophocle tamen & Simo medico Plinius idem prodidit & Alboali cap. 697. cum errore floris, id quod Scaliger animaduertens exotericarum exercit. 153. distinct. 10. inquit hoc non casu sed sapientis cuiusdam cogitatu productum ad experimentum fuisse. quis enim ludens ablatum à morso decoctum imposuerit sibi? Sed Iulius Alexand. respondet, librum illum haudquaquam à Galeno fuisse editum & ob id non esse opus aliquo defensionis genere. At de his alibi.

Trifolium cochleatum minus, minus & aliæ species, de quibus supra in Medica.

Americum à Dodonæo descriptum & depictum, biennis apud nos planta.

Trifolium hepaticum siue aureū flore cæruleo, item rubro, quod frequens in Vuestphalia circa Cōrbachium inuenitur, quem admodum

admodum & albo Cadelburgi in syluis. Hæc herba vtiliter Herniosis adhibetur.

Trinciarella, quo nomine ex Italia accepi plantam Denti leonis similem, sed teneriorē, foliis quoq; magis crispis, laciniatis gustu dulcibus, floribus minoribus & elegantioribus, semine oblongo, lato, membranaceo, superiore parte duriusculis aliquot pilis munito. Eo ipso, quo seritur anno flores & semen producit & si per hyemem in fictili seruetur etiam in plures annos perdurat: alioquin radices, quæ dulces quoque sunt vt vniuersa planta, primo frigore læduntur & intereunt.

Tripolium à Lobelio depictum, frequens in littore Veneto. Secundo anno florem producit. Semina nisi in humidis admodum locis sata non facile proueniunt. In horto triennium apud nos durauit.

Tripolium minus ex Salinis Saxonis. Anthyllis Cordi in sylua obseruationum.

Tulipa, de qua peregrina & ante aliquot annos demum cognita apud nos planta, quæ ob eximiam florum varietatem & elegantiam diligenter à studiosis rei Herbariæ iam passim colitur, legi poterunt accuratissimæ obseruationes tam Pannonicæ quam Hispanicæ Caroli Clusii, qui etiam pro sua humanitate plurimas huius differentias tam mihi quam alijs amicis liberaliter communicauit. Nominant alij Lilionarcisum, sunt qui velint esse Satyrium Diosc. Triphyllum dictum. De facultatibus tamen adhuc ambigitur. Helichrysum quoque Crateuæ non adeo male ad luteam quadrat, quamuis herbam non integre descripserit sed tantum dicat florem esse similem croco, colore aureo. Miratur Gener. Dn. Busbecquius se in media hyeme huius flores varios Constanti-nopoli reperisse elegantissimos. Enumerabimus autem primum præcoces, deinde medias vel dubias, tertio serotinas. Maxime vero præ alijs florib. varietas est in præcoci, quarum tot habuimus differentias.

Præcox lutea vel plane aureo colore, vel pallido. Adhæc vel rubris maculis conspersa, & alia maiore ex parte rubens. Item vel aureo fundo vel nigro. Stamina etiam discrepant, quæ in nonnullis flava sunt, in alijs nigricant.

Præcox rubra, eaque vel purpurascens, vel coccinea. Item purpurascens albis oris decora. Nec nõ dilute rubens vel incarnata, vnguibus vel inferioribus foliorum particulis candidis.

Alba, fere prima omnium florere solet, sed & frigoris vehementiæ aliquando succumbit, si non satis profunde intra terram abdatur. Est vero quædam penitus candida, excepto fundo qui nonnihil flavescit: quædam diluta rubedine inficitur & tertia violaceis maculis pulcre distinguitur.

Media siue Dubia, Lutea, aurea, pallida: itemq; conglobato flore, non vt reliquarum patulo: & lutea medio fusca, purpureis staminibus, & præter has, quæ virentibus strijs variatur. Deniq; nana siue pumilio flore aureo.

Rubra, coccinea, fundo flauo, nigro, subuirente, in cæruleum vergente. Est inter has quæ nigrum fundum habet & foliorû in flore virentes apices. Præterea paruula admodum strictis foliis, colore saturato rubro.

Incarnata, languidi coloris, nigricantibus staminibus.

Serotina. Hæc plerumq; maxima est & pulcherrima, sed minore colorum diuersitate commendabilis. Lutea nimirum, aurea, pallida, itemq; tenella strictifolia inter hæc, latifolia quoque rursus eaque diclonos, nec non cristata papaueris modo, siue ἀρροχιδης, id quod etiam in rubra admodum grandi notauimus. Est & suauis rubore purpurascens, qualis in pæonia colos. Tandem quæ Solis oculus vocatur, fundo nigro, quem circulus aureus ambit, reliqua floris parte eximie rubicunda: cuius varietas etiam in odore habetur, qui in quadam plane Lilium conuallium dictum æmulatur.

His plerisq; interdum accidit, vt prolifera sint extra terram, id est vt inter alas foliorum protrudant bulbum, qui sensim tabescente matris superficie incrementum capessit, quemadmodum hoc à C. Clusio in Pannonicis affabre depingitur.

Vltimo loco restant Tulipa Narbonensis quæ minor est, & Bononiensis, quæ maior, & plerunq; polyclonos. Odoratæ sunt hæc & cum medijs fere florent.

Tusai vide Corona Imperialis.

Tusilago vulgaris: & altera Alpina à Clusio posita in obs. Pannonicis.

V.

VALERIANA maior siue Phu vulgare. Nam de Dioscoridis Phu merito dubitatur, cum florem illi tribuat maiorem Narcisso, nisi ἀντὶ τῆς νεφελίας κίονος legatur, vt Doctiff. Vir D. Iacob. Dalech. censet. Est tamen hæc planta efficacissima & nostro tempore ad Theriacæ confectionem assumitur. Cuius extractum singulare remedium est contra difficultatem vrinæ & alios similes internos affectus. Huius alpina species multo odoratior, flores enim Citrij pomi odorem referunt, & tenerior, ex Allobrogum montibus aliquando ad me missa à C. L. Medico Ioanne Antonio Saraceno.

Est & sylvestris Valeriana, siue palustris maior & minor, vbiq; obuia. Decoctum eius efficax est contra icterum.

Valeriana campestris vel aruensis duæ species, hoc solummodo discrepantes quod hæc maior & strigosior sit, ac flosculos suppurascentes, radiculamque magis odoratam habeat: illa pinguior & cibo aptior candidos gerat flosculos. Dodonæus vocat Olus album λευκολόχανον, & Lactucæ generibus accedere vult, refrigerantisque & humectantis facultatis esse. Mihi vero temperata potius videtur vel saltem in primo gradu calida.

Valeri-

Valeriana rubra Dodonai, quæ hyeme debet recondi, si metuatur intensior, alioquin satis perfert in horto mitiora frigora. Crescit sua sponte circa Pisas & in Liguria. Radix satis est aromatica. Apud veteres aliqui existimant esse Limonium, alij Condurdum, alij pro Been rubro habent.

Valeriana peregrina vel Græca dicta, quamuis parum cum alijs Valerianis habeat commune. Crescit autem in saltibus & syluis Thuringiæ.

Valeriana annua ex Ilua, cuius meminit Cæsalp. lib. 4. cap. 5.

Verbascum mas & foemina. Huius vtriusq; plures pro ratione folii reperiuntur differentiæ. Matth. lib. 5. Epist. ad Cortusum refert se vidisse in montib. flore in vniuersum purpureo à Blattaria diuersum. Hoc & Capparis pauca aqua irrigari debent. Sub eo quod florem album habet erosa radice sæpe vermes reperiuntur. Vrsus saucias verbasco sicca temperie prædito sua vulnera curare tradit D. Basilius, Hømil. 9. in comment. ad Genesin. Brasauolas ait in suo de Syrup. comment. in Hetrueria Verbasci floribus vulgus rusticorum vti ad lac coagulandum. Puluis verbasci non nihil purgat, quare eo Vngari in febribus vti solent.

Verbascum folio papaueris cornuti, depingitur optime à nobis in recenti editione Herbarii Matthioli.

Verbascum syluestre, foliis Saluiæ. Reperitur copiose in Græcia & Insula Corcyra, atque etiam secundum Anguillaram in Italia, qui illud apud Marfos ad arcem quandam Pifinam dictam inuenit, vbi incolæ nominant Suchamele.

Verbena mas & foemina. Sumitur interdum Verbena pro quauis herba, vt volunt Grammatici.

Vermicularis flore albo, vtilis obstructionibus lienis. Vide supra Aizoon.

Veronica maior, opt. quæ ad radices quercuum crescit, colligitur Julio. Veronicæ extracto contra pestem multum tribuebatur.

CL. V. D. Ioann. Crato, trium Imperatorum Archiater.

Veronica fœmina Dodonæi.

Veronica spicata cœrulea.

Viburnum Matthioli, *Lantana* vulgo, frequens circa hanc urbē.

Ex eius surculis paratur opt. aqua ad oculos. Alij ad tonsillarum & gutturis omnīsq; oris cū inflammatione tumores decoctum initio in gargarismatis cōmendant: Item ad laxiores gingiuas contrahēdas & dentes firmandos. In lixiuio decocta folia capillos denigrant. Acinorum puluis alui fluores, sanguinīsq; profluuia, tum & muliebria cohibet.

Vincetoxicum, vide *Asclepias*.

Viola Martia pleno flore, biflora, flore purpureo, candido, rubello. De violis vide carmina elegantia Stigelij & Maioris. Humanæ vitæ conditionem & formæ imprimis fluxam instabilem atque caducam elegantiss. versu proponit nobis Theocritus: Idyll. 28.

Καὶ τὸ ἰὸν καλὸν ἔστιν ἐν ἑσπερίῳ, τὰ χαρῆς ἄ.

Coronas quas olim Laribus imponebāt fuisse violaceas prodit Iuuenalis Sat. 12.

Laribusq; paternis

Thura dabo, atq; omnes violæ iactabo colores.

Ad maturandum abscessum in gutture commendatur hic Suffitus. R. Violariæ, cum radice & floribus & Chamæmeli item, coquatur in aqua tecto vase, & suffiatur per os. ¶ Costæus in Mesuen annotauit Byzantij Violæ speciem coli, cætera Martiæ similem, sed flore infinitis foliolis constructo & æquante Rosam Damascenam, magnitudine & odore etiam nostrates superante. Sed hanc non vidisse Italiam, nimirum tunc temporis cum illa scriberet. Huius recentem florem vnum atque alterum prima mensa sumptum, aluum subducere instar recentis Rosæ, Hieronymum Capellum Venetum rerum naturalium peritissimum obseruasse tradit.

Viola Martia lutea, inodora, alpina, aliquando à me allata ex mōtib. Tyrolensibus.

Viola arborefcens Matthioli, vel potius recta, vulgo Mater violarum.

Viola multicolor, Flammea Dodonæi, alijs flos Trinitatis, nonnullis lacea. Violæ laceæ purpureus vna & luteus & cædidus color spectatur, vnde illi tricoloris nomen. Costæus de natura vniuer. stirp. Destillatur aqua ex floribus herba & caulibus & in morbo Gallico, datur per 9. vel plures dies mane & vesperi ʒ. iij & sudet, commendatur à multis.

Montana grandiflora peculiaris ex mōtib. Helueticis, duplo maior vulgari, lutea magna ex parte, purpureis lineis intermistis. Flos elegantis. non expers odoris. Planta facillime ex surculis propagatur.

Viola Matronalis, alijs Hyemalis, quibusdam Hesperis.

Virga aurea maior, angustioribus folijs & magis serotino flore & minor latioribus, flore præcociore.

Virga pastoris, Dipfacus fatuus.

Viscago maior & minor. Hanc pro Muscipula non satis accurate pinxit Pena, illam pro Sesamoide Salmantico maiore exquisite admodum Carolus Clusius in Hispanicis delineauit.

Vitex, initio rectus ætate contorquetur, vt Costæus obseruauit in lib. de natura vniu. stirp. In nostris regionib. si in horto relinquitur, vix seruari potest, sed semper repullulat ab radice sicut quoque Pseudoguaianica seu Lotus. Pausanias in Arcadicis siue lib. 8. Quod si ex Græcorum monumentis vetustis. arbores adhuc superstites & vegetas percēfere velimus, antiquif. omnium Vitex est, quæ apud Samios ad Iunonis extat. Ei vetustate proximā Quercus Dodonæa. Olea deinde in Atheniensium arce, & quæ Deli adhuc extat Palma. Nam tertium viuacitatis locum Lauro suæ iure fortasse Syrii attribunt. Præter has est Platanus Menelais Caphyensium. Guil.

Xylan-

Xylander in Plutarch. Symp. 3. Quæst. 2. nescio qua occasione pro niue Viticem vertit, vbi est *χιδὸν πολλὰκις ἡμέρας συχρὰς ἐπιμένουσα τοῖς ἄλλοις φυτοῖς φέρει τάχις α τὸν κίτρον. μᾶλλον δὲ ὅλας ἐνθὺς ἀπέβλυται καὶ περὶ αὐτὸν ὑπὸ θερμότητι*. Absurdum certe fuerat hederæ viticem & non potius huicillam incumbere. Nec alioquin multis refutare opus est hęc interpretationem, cum Græca exemplaria manifeste reclamant.

Vitis vinifera. Vuis potissimū diuersitates notari solent, quamuis etiam in reliquis partibus varietas insignis deprehendi queat. In horto nostro hæ potissimum coluntur hæctenus.

Vulgatissimæ sunt Francæ dictæ & alteræ quæ Germ. *Heumisch Trauben* vocantur. Minima & optima è trib. Heluanaticis facillime folio dignoscitur, inquit Columella lib. 3. de re rustica ca. 2. nam rotundissimū omniū id gerit, atq; est laudabilis, quod siccitates maxime perfert, & frigora sustinet, dum tamē sine imbribus sit, quod nonnullis locis etiam vinū eius in vetustatē diffunditur, & præcipue sola acerrimū quoq; solū fertilitate sua cōmendet. Hęc ēt Francæ accommodari fortasse poterunt. Spionia dapfalis musto & amplitudine magis vuarū quā numero fertilis, vt idem cōmemorat. Plinius Spinæam à quibusdā vocari tradidit, omnium abūdantissimam & vino & vuarum magnitudine, magis tamen vuarū magnitudine. Imbribus pinguescere & nebulis ali. Hanc, si recte conijcit Car. Stephanus, ab agrestis pruni, qui Spinus dicitur, gustu, quē refert, nomē inuenisse, nō multū diuersam existimamus ei quæ Ger. *Heumisch* dicitur. Est. n. saporis præceteris acerbi & austeri, nisi caloribus æstiuis bene excocta mitescat, ob id solū commēdabilis, quod vini plurimum fundat.

Purpurea siue nigra. *Schwarze oder Klebrote Trauben*/Allobrogica Plinio, frigidis locis gaudens, ac gelu maturefcens. Ex horum familia est quædam quam inerticulam appellari idem tradit, iustius sobriam dicendā, inueterato præcipue

cipue commendabilē vino, sed viribus innoxiam, siquidem temulentiam non facit. Inde Columella Græcis *αμύθυσον* vocari scribit.

Purpurea siue nigra grandibus acinis magnitudine & forma pruna æmulantibus. Germ. *Schlehenbeer*. Italis vva de pergola, pergulis hortorum potius quam vinearum ordinib. dicata, vnde Pergulana non immerito nuncupabitur.

Tramina nuncupata, non vt quispiam putet nomine corrupto ab Aminæa vite. Nā hæc alba apud antiquos ab Aminæa regione, inquit Macrobius, appellata fuit. Et quidem Aminæas vvas dictas putant, quasi sint sine minio, hoc est, rubore, nempe quod album vinum reddant. Quæ vero nunc apud nos *Traminer* vocitantur à pago celebri ad Athesin *Tramin* in triplici differentia sunt, sed omnes subrubicundas vvas gignunt, magnitudine & sapore, nec non rubedine vel saturata vel diluta inter se discrepantes. Eiusmodi sunt Heluolæ veteribus dictæ, inter rufum & album medijs coloris. Dulcissima est & facilius maturatur, quæ magnitudine media est.

Præcox, ante alias maturescens, boni saporis atq; imprimis dulcis, colore subalbido ex viridi. Præcoquas vocat Columella lib. 12. cap. 37. & nisi fallitur Carolus Steph. eadem sunt Prætiæ Virg. 2. Georg. Columella tamen lib. 3. cap. 2. distinguere videtur.

Agigartos, sine interioribus seminibus vel granis aut vineaceis. Eiusmodi vvas arte fieri ostendit Columella. Sed quæ apud nos coluntur, interdum vnicum vel alterum granulum habere depræhenduntur, rarissime tamen: acini succi pleni & saporis mitissimi sunt, colore in albedinem declinantes. Vulgare nomen est *Elbertrauben*.

MuscateLLina vulgo dicta, Vitis Apiana Plinio, cui apes cognomen dedere, præcipue earum vvarum avidæ.

Quæ

Quæ Zibebas vulgo dictas fert, id est Arab. Vuam Zibib, vel Passam Latinorum, non enim nisi passæ ad nos deferri solent, Græcis *Biquas* est, racemulis tumidis, vt Virgilius canit. Non solum enim vuas sed etiam acinos ipsos præter modum amplos habet & crassos atq; oblongos. Prodiit ex semine, & octauo anno apud nos primû frugifera fuit, sed non plene maturefcere voluit. Folia sunt elegantissimi ac nitidissimi viroris, profundas admodum insectiones habentia. Durauit hyemes vndecim, sed radicitus interiit superioris anni inusitato frigore. Huius generis ex Vngaria aliam in horto alo, quæ frigoris patientior est, aliòquin tota facie non dissimilis. Fructum vtcunq; perficit, facilius nimirum quam ea de qua proxime diximus.

Celsus ait & ante eum M. Cato; Nullum genus vitiû conferendum esse nisi fama, nullum diutius conseruandum nisi experimento probatum.

Si frigore vites summa hyemis clementia pereunt, omnino rescindi totâ superficiem præstiterit: Sic enim tertio aut quarto anno vel citius cum fœnore iacturam omnem resarciunt.

Margianâ vites optimas ferre, quapropter sæpe vitis truncum inueniri, quantû duo viri complecti queant: racemum duorum cubitorum, annotauit Strabo.

Generosus Dn. Auger. à Busbeck in suo itineraio Byzantino refert vuas delicatissimas in æstatem vsque à Turcis asseruari hac ratione. Grandioribus acinis præditas, beneque maturas collocant in vase fictili, substrato prius in fundo multo semine sinapi molito, cui vuas imponunt, stipantque conspersas eadem farina. Postremo vase repleto mustum recentiss. superfundunt, implent & bene claudunt. In magnis postea caloribus sic vuas cum iure vendunt, Qui Sinapi non delectantur, vuas aqua frigida prius sæpe eluunt.

Vitis sylvestris Matthioli, Amarum Dulce, Solanum arborefcens quorundam, Salicaftrum Plinij lib. 23. cap. 1. Vulgatioꝛ eſt quæ purpureos flores profert, ſed quæ candidos rarioꝛ.

Vitis Idea Gefneri maior. Creſcit in ſylua prope *Megeſdorff* / pago mille paſſus ab hac vrbe ſito: quam Cluſius in Pannonicis *Jegerbeer* & in montibus Metallicis ad radices Sudetum fra- ter Ludouicus p. m. *Trinckelbeer* nominari aiebat, quia eo- rum copioſior uſus aliquem quaſi inebriat. In horto nulla cura induſtriaq; cogi potuit vt comphræhenderet.

Vitis Idea rubra Banarica, baccis inſipidis, ſine ſucco. Fruticulus eſt ſupinus, craſſiore caudice quam vulgaris, quæ apud nos paſſim cum nigra in ſyluis creſcit & *Steinbeerlein* vocatur: foliis item oblongioribus, acuminatoribus & anguſtiori- bus, per autumnum rubentibus. Creſcit circa Monacum in campis aſperis inter Ericas. In horto adhuc viuut & viget, nec- dum vt ſylueſtres huiusmodi plantæ videtur interitura.

Vaccinia nigra Dodonæi dum cruda eduntur, ventricu- lum debilem & frigidum offendunt & aliu perturbation: Sed excoctus illorū ſuccus donec craſceſcat addito melle & ſac- caro vt conſeruetur, ab aliquibus parari ſolet ad hæc mala ſi- ue ex ipſorum eſu, ſiue aliunde contracta.

Vlmaria à foliorum *Vlmi* ſimilitudine, nondum vetus nomen adepta, Germanice *Burmfraut* / nam radix quaſi à vermibus videtur exefa. Hanc Anguillara vocabat *Potentillam* maio- rem. Gaudet paſſim locis paluſtribus, odore refert *Pimpi- nellam*. Vtuntur veterinarij eius decocto feliciter in dolori- bus colicis & vermibus equorum, itemq; ad ſiſtendum ſan- guinem & ſanandas fiſtulas nonnulli commendant.

Vlmus. In huius foliis veſiculæ erumpunt menſe Maio plenæ hu- more admodum vulnerario (vt teſtatur Fallopius) & coſme- tico. Faciem enim reddit teneram. Conſert quoque pueris Enteroccele laborantibus. Colligendi modus talis eſt, Veſi- culæ

culæ hæ suo tempore collectæ, antequam generent vermiculos quosdam instar culicum, imponuntur vitro alicui angustioris, quod inuersum aptatur alteri vitro paulo minori & sic liquor ille commode extillat: ex hoc, quoniam non diu durat, oleum paratur, teste Syluio, præstantiss. in vulneribus. Radices huius arboris mundatæ & coctæ in vino ad aliquam consistentiam ambustis impositæ ea consolidant ac cicatrices quoq; delent. Non possum facere quin elegantissimam similitudinem ex Vlmo desumptâ & à D. Chrysothomo Homil. 9. in cap. 5. S. Matth. expositam hic proponam. Sicuti vlmus, ait, infructuosa humorem viti suppeditat, quo vitis pro se & vlmo proferat fructum, ita tuæ res proficiant ad pauperis sustentationē in hoc sæculo, vt eius Sanctitas tibi vsui sit in altero.

Uisifolium, Monophyllum, Matthiolo Gramen Parnassi, vbique apud nos in nemoribus opacis frequens. Puluerem huius cum vino generoso vel aceto multi laudant in pestis initio & alijs venenis.

Vrtica Romana. Sumuntur autem ex vulgari quoque multa euporista remedia. Sic quidam Medicus præcipuus Parisiensis puluerē seminum vrticæ cum Syr: Violato vel alio pectorali in pleuriticis & suppuratis exhibet. Radices vero rubræ vrticæ tritæ & naribus impositæ sistunt sanguinem. Viuere vrtica & herbis apud veteres accipiebatur pro apparatus tenui. Sic Horatius:

Abstemijs herbis

Viuis & vrtica.

X.

XYLOSTEON, Orcheocarpus Cordi.

Xyphium supra Gladiolus.

Xyris sine spatula foetida. Hanc quoque alicubi aiunt in Italia reperiri flore rubro. Aliam minorem tradit Cordus nasci in campis

campis & secus fossas inter Oppenheimium & Moguntiam
ad Rhenum.

Z.

ZAZYNTHA siue Verrucaria Matthioli. Cichorium Ver-
rucarium Gesneri. Huius semen puluerisatum ad vnum
Cochleare sumptum decrecente luna per tres dies dissoluit
verruca in quacunq[ue] parte corporis, quo remedio quidam
Chirurgus Patauij aliquando multum pecuniæ collegit.

Zizyphus rubra. Iuiubæ officinarum. Anguillaræ videtur Palii-
rus siue Connarus Athenæi lib. 14. cap. 20. Syluestris nasci-
tur in campis Veronensibus.

Zizyphus alba, Columellæ, vel Cappadocica Plinij, Olea Bohe-
mica siue Elæagnus Matthioli. Apud nos fert hyemem ac in-
iustæ arboris magnitudinem adolescit. Sed & taleis instar o-
learum facile propagatur. De ea plura apud Carolum
Clusium in obseruat. Hispanicis lib. I.
cap. XII. legantur.

FINIS.

IMPRESSVM FRANCO-
FVRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

M. D. LXXXVIII.

SYLVA HERCYNIA,
SIVE CATALOGVS PLANTARVM
SPONTE NASCENTIVM IN
MONTIBVS, ET LOCIS VICINIS HER-
cyniæ, quæ respicit Saxoniam, conscriptus
singulari studio,

A
IOANNE THALIO MEDICO
Northusano.

Nunc primum in lucem edita.

FRANCOVRTI AD MOENVM.

M. D. LXXXVIII.

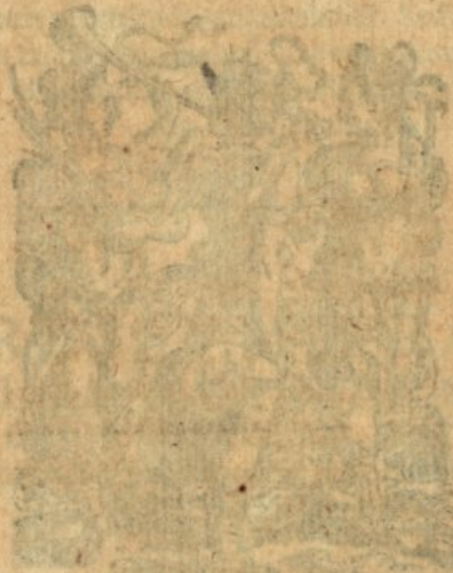
SYVA HERCYNIA
SIVE CATALO
GVS PLANTARVM
PONTIS NASCENTIVM IN

HERCYNIA ET LOCIS VICINIS HER-
CYNIAE PARS

IOHANNES PHILIPPO WERDNERO

Medico

Pharmacopoeiae

FRANCISCVS MD. MOENNIVS

CM. D. LXXXVII

3

IOHANNES THALIVS IOACHIMO CAMERARIO

M. Salutem.

HARCYNIAM sylvam, si quis, excellentissime Camerari, integre describere velit, illum necesse foret non perfunctoriam aliquam moliri descriptionem, sed ut exacta singula quaeque, quae ad eam rem necessario pertinere viderentur, prosequi. Eiusmodi autem argumenti tractatio paucioribus pagellis absolui non admodum prompte, meo quidem iudicio, posset: Sed in mediocri volumine totum opus facillime excrescere necessum foret, quod in aliquot libros ordine esset distribuendum. Primum namque indicandum esset, quae olim veteris illius Harcyniae sylvae fuerit amplitudo, quaeque fines eius, Deinde opus esset diligenti labore multas antiquitatum historias aliquem evolvuisse, quo indicari queat, quibus temporibus varia populorum Germanicorum migrationes contigerint, eorum nimirum, qui prope sylvam illam proximè hinc inde olim consederint: quae adhaec mutationes illorum acciderint: quomodo quidam omnino desierint, quidam vero alij in priorum locum ipsis vel deletis vel pulsatis aut subactis, successerint: quomodo item succedentibus temporibus quaedam Harcyniae partes varijs partim in locis eradicari coeperint, & in agros ac habitabilia loca conuersti. Hisce autem omnibus ita ordine absolutis, tum demum foret nostra Harcynia, quam aliqui Piceariam sylvam, Germanicam denominationem, Harthwald exprimentes, vocant, inter Saxoniam ac Thuringiam videlicet sita singularis historia aggredienda & indicandum quanta ipsa hodie veteris illius ac propria dictae Harcyniae esset pars: quae deinde longitudo ac latitudo ipsius: quae gentes ipsam versus meridiem, quae versus septentrionem ceterasque partes accolant inhabitentque. Hinc rursus recensendum, qui sub ipsa nostris temporibus contineantur principatus, qui comitatus,

mitatus, qua singularū familiarū origines, quæq; insigniora & maxime memorabilia gesta, quæq; vrbes celebriores ac monasteria, aliæq; loca, qua item rudera destructarū arcium ac antiquitatis monumeta. Inde porro enumerandum, qua celebriora flumina huius sint syluula, quæq; singulorum scaturigines, qua qualitates & contenta in fundo vnius cuiuslibet: & quot eximiores lacus, qua piscium ac aquatiliū animantium in iisdem genera habeantur, eorumq; qua sint natura ac proprietates, & partium quarundam illorū in medicina vsus. Item qualia animantium etiam quadrupedum ac volucrum in eadem sylua reperiantur genera, qualia deniq; insectorum tam reptiliū quam volatiliū. Deinde vltterius cōsiderandum esset, quot met allorum, fossiliū ac similiū rerum in ea inueniantur genera, qua ipsorum sit ratio, qua natura. Hæc omnia posteaquam quis dextre pertractasset, tandem arborum ac stirpiū historia sese enarranda offerret. Quæ itidem absoluta, vltimo loco vicinorum montium Hærcyniæ huic nostræ adiacentium ac in propinquo sitorum esset instituenda descriptio & ostendendum, quicquid in ijs stirpiū contineatur. Ista autem omnia multum proculdubio temporis sibi essent postulatura, præterquā quod variarum rerum nō vulgarem cognitionem etiam requirant, & adhæc eiusmodi hominem qui rerum istarum gnarus tali etiam prædit ut sit ingenio taliq; eruditione, vt pro dignitate istiusmodi Hærcynicæ historiæ posteritati recte condere possit.

Hic autem ego, doctissime Camerari, sicut aliquoties à me petisti, nudum solummodo arborum ac stirpiū, qua in hac Hærcynia nostræ Saxonthuringica (vt eam nominare libet) nasci solent, Catalogum secundum Alphabeti seriem recensēbo. Qua in re optarem sane, me expectationi tuæ satisfacere posse. Præter ea autem qua in hoc Catalogo, sicuti à me obseruata sunt aliquot annis, enumerantur, non negarim, multo plura ac etiam rariora in sylua ista posse reperiri, qua tamen omnia indagare non est neg; vnius hominis neg; etiam vnius temporis labor.

Hærcynia

5
HARCYNIA SAXO-
NOTHVRINGICA,

SIVE

CATALOGVS BREVEM ARBORVM, FRV-
ticum ac stirpium plerarumq; *Harcynia*,
enumerationem continens.

A.

ADIANTVM PVLERRIMVM Lugdunēsi si-
mile, cui folia à tergo lanugine eiusmodi densa,
puluerulenta ac pene rubente ex fuscedine qua-
dam, exornantur, quasi folia *Cetarach* seu *Sco-*
lopendrij veri prædita sunt. Folia autem illa sunt in bra-
chiatis coliculis ex nigro rubentibus ac flexilibus, incisa,
crenata non ita latis aliquantulum particulis constantia, vt
in Lugdunensi, sed tenuioribus, oblongioribusque & mu-
cronatis. Ipse id nōdum reperi, sed habeo in libro quodam
cartæ agglutinatum, nactus ante aliquot annos in *Pharma-*
copolio Northufano, quo afferebatur ex *Harcynia* à vetula
quadam herbaria.

Adiantum candidum, in antiquis muris, id est, *Ruta muralis*,
Maurrauten.

Adiantum ἀφύλλον, id est, *Widerthon* / seu *Jungfrauen Haar* /
maius, medium & minus, tātum magnitudine ac teneritu-
dine differentia.

Adiantum ἀφύλλον, seu furcatum, passim in scopulis aridiori-
bus.

Argentilla maior, seu *Vlmaria*, *Aegopogon Tragi*, *Wald Geiß-*
hardt / *Vbiuis locis vdis* (intelligo autem quæ apud *Tragum*

A. 3

secun-

secunda species & Cordo Medesufium est, Germanis *Mede*
süß.) Huic aliquādo veris initio prope Vuernigerodam lo-
 co irriguo reperi consimilem plantam, folijs minoribus ac
 elegantioribus, quæ nōdum in caulem creuerat. Sed hacte-
 nus nusquam, etiā sedulo inquirenti ea sese denuo obtulit.

Androsamon.

Ascyron.

Atractylis sylvestris seu Cnici sylvestris species, procerior videlicet,
 quæ & aliàs vbiq; pene vulgaris est: & altera pumila, quæ lo-
 cis montanis, aridioribusq; reperitur, priori rarior.

Absinthium nostrum rusticum iuxta loca habitata.

Artemisia vulgaris, candida & rubra, passim circa vrbes, arces,
 pagos, ac in quibusdam conuallibus ac montibus etiam.

Artemisia tenuifolia, sed nō Diosc. folia videlicet habens mul-
 ta, stricta, oblōga, tenuia, cauliculos cubitales, multos, flexi-
 les, teretes tenuesq;e, flores & fructum artemisiæ, radices
 sesquipedales, diuisas, quandoq; digiti crassitudine. Duplex,
 sicut vera artemisia & hæc est: namq; alteri coliculi sunt al-
 bentes magis, alteri vero rubentes.

Artemisia πολύκλωνος Dodonæi, seu Flos Iacobæus, passim.

Acer maior.

Acer tenuifolia.

Althæa vulgaris, circa Vuernigerodam.

Alcea tenuifolia Cordi, Stolbergæ ad radices Aurbergi, & in ip-
 so etiam Aurbergo, alijsq; præterea circa Stolbergam locis.

Aruno vallatoria, in piscinis.

Angelica sylvestris, passim in locis vlginosis & iuxta flumina,
 item in montibus opacis & humectis.

Angelica erratica, id est, Giersa seu *Strenkel*/vbique.

Aizoon seu Semperuiuum maius, in antiquis quibusdam muris
 ac maceriebus ex argilla constructis.

Aizoon

Aizoon medium, folijs multis, vnciali longitudine acuminatis teretibus, strictis. Hæc est maior in hoc genere species.

Aizoi minoris species, quam *Hänerbeer* vocant, prædicto quidem similis (cuius altera ipsum species est) sed folijs ac cauliculis breuioribus.

Aizoon minus seu Vermicularis insipida, & alterum quod feruidi est gustus, sed infrequentius. Sæpe tamen vtrunque vno eodemque loco natum vidi.

Aizoon serratum Cordi seu Crassula serrata, Rarior est.

Anblatum Cordi, seu Dentaria maior. Copiosissime habetur veris initio Stolbergæ, Est de genere Orobanches.

Eius alia species minor ac tenerior, candida tota. Sed hæc rarius reperitur ac potissimum æstate.

Aconitum caruleum, seu Napellus, cū cælijs muscis, quæ ex eius floribus viuunt, vt studiose etiam Angli obseruarunt.

Aconitum Lycoctonon luteum, in montibus cædis, præsertim vbigraminum maxima est luxuries, Stolbergæ, Ilfeldæ, &c.

Aconitum tertium Matthioli. flore Ranunculi luteo, magno. Sed infrequentius hoc est.

Alectorolophus Dodonæi prima seu fistularia, Braun Rodell ultra Vualckenridam.

Astragalus sylvaticus. Vbique ferè. * Ira vero nominat plantam in frutetis Thuringiæ & Franconiæ quoque non infrequentem, vulgo *Christianwurth*/alijs Cicer montanum nuncupatum, radicibus nodosis fuscis, duris, multipliciter serpentibus, floribus purpureis, & siliquis initio purpurascens, angustis, per maturitatem pallentibus, in quibus semina vitæ, paulo tamen minora, colore cæsia. Describitur à Cordo, sed à nullo quod sciam depingitur. *

Astragalus Aruensis seu Chamabalanus, in agris montanis circa Vuernigerodam.

Atriplex

Atriplex fimetaria maior, passim ad loca culta. Item minor. Item alia grandior, caulibus bicubitalibus, folijs mucronatis, quadrantem longis, sextantem latis, squallidis.

Apium petraeum seu Saxatile. Plantula palmaris, radice candida, Petrosilini vulgaris, tenui. Folijs eiusdem, sed tenuioribus, paucioribusq;. Vnicam ante triennium hinc Stolbergæ reperi inhaerentem rimis saxorum.

Apium sylvaticum, caule cubitali ac maiori quandoq;, striato, læui, folijs ad radicis caput in terra dispersis, quæ adhærent, (veluti costis quibusdam) pediculis oblongis, imbricatisq;, Foliolorum semper bina ex aduerso sibi respondent; dentata, subnigrantia, læuia, splendentia, oblonga: quibus subinde minora redduntur ea, quæ ex caulibus ac brachiorum ipsius geniculis prodeunt. Umbellas paruas minutissimis flosculis candidis explicat, quos subsequitur semen apio maius duplo, acre. Radice nititur crassa, candidiore, acris ac feruentis gustus. Aliqui maiorẽ pimpinellam vocant, sed mea pimpinella maior alia ab hac est, vt infra dicitur. Laurëtius Hiel, excellentissimus medicus & anatomicus insignis, præceptor olim meus, hæc mihi exhibebat pro Dauco σελινοειδῆ Cordi, sed pro Selinoide illo Dauco apud Cordum ex Trago Pimpinella vulgaris seu minor depingitur (sicut & Angli sentiunt in Indice sui operis eandem Pimpinellam esse Daucum illum) quæ etiam describere Cordum ipsum præcipuæ notæ ostendunt, quod scilicet eius folia non sint ita splendida & glabra vt in apio, quodq; in campestribus stirps illa proueniat. Hoc vero nostrum apij genus nusquam in campestribus reperitur, sed potius in syluis opacis, locisque paulo humentioribus, suntq; ei folia splendentia & glabra. Vbi tamen Cordus postea Daucoides maius describit, eiusque folia cum latifolio seu Selino ειδῆ Dauco confert, videtur

tur ad hanc nostrā stirpem respicere: eius etenim folijs Dau-
coidis illius folia similia esse, quoad formam, quam istius
pimpinellæ facile deprehendere est diligentius ista perquiren-
ti, quia eodē modo in acutum mucronem dicti Cordi Dau-
ci folia finiuntur, atq; in hoc apio syluatico, quod perinde
in Pimpinella non accidit. Et fortasse Cordus duplicem ha-
buit Daucum *σελιρροειδῆ*: alterum quippe latifolium, qui vide-
tur hoc Apium syluaticum esse, & alterum tenuifolium, quæ
erit vulgaris illa Pimpinella.

Apium cicutarium. Vulgo à folijs splendentibus Petroselino no-
strati æmulis *Glais* vocant, circa loca culta & in hortis.

Anchusa sylvestris, quam quidam Buglosson syluestre vocant,
Math. Echion. In agris & circa loca culta, iuxta vias, locis
item cædis montium & apricis.

Anchusa aruensis alba. Flore nempe albo, in agris passim obuia.
Gesnero Echion minus, in appendice stirpium pag. 291. Tra-
go Lithospermon syluestre. Ego Anchusis annuero, quod
radix ei Anchusæ modo rubeat. Non tamen multum refert,
sive pro Echij sive pro Anchusæ specie habeatur.

Antirrhinon Tragi, circa Vuernigerodam.

Antirrhinon rubrum aruense. In agris.

Antirrhinon minimū. Reperitur locis cultis aut ligone subactis.
Dodonæo Phyteuma Dioscoridis existimatur esse. Plantula
est palmaris, plerunque brachiata, folijs multis, tenuibus
oblongiusculis, floribus paruis, albirubris, capitulo antirrho-
ni paruo. * Dodonæus rubrum aruense potius pro Phyteu-
mate habere videtur. *

Allium sylvestre vulgare seu Caninum.

Allium sylvestre minimum. Vere primo profilit copiose.

Allium ursinum, aliquibus Ophioscorodon, Dodonæo Ampe-
loprasum, Gesnero Allium sylvestre. In hort. Germaniæ
Kamfern/circa Ilfeldam.

Aparine aspera, passim.

Aparine lauis, sæpe obuia.

Aparine lauis palustris, in fossis stagnantibus & piscinis.

Arthetica Saxonum. Locis nascitur pratensibus & collibus apricis, meridiem spectantibus. Habetur quibusdam Stæbes loco. Radice constat oblonga, tenui, interdum simplici, interdum bifida trifidaue, transuersa vt plurimum, forinsecus nigra, fibrosa: ex qua coliculi profiliunt reclinati, plures, palmares, teretes rubentes: folia circa radices plurima oblonga, carnosa exeunt, superne læuia, inferne molli lanugine hispida: quorū singulum pediculo peculiari adhæret: Suntque hæc ferme trifolio, folio oblongo & acuto prædito similia, quamuis in eiusmodi mucronem non desinant: horum inferiora sub se in pediculorum inferiore parte lacinias tanquam à reliqua sui parte auulsas continent: in summo coliculorum capita constituuntur compacta ex multis vesiculis candidis, è quibus exeruntur flosculi trifolij marini, nisi quòd breuiores sint, aut meliloti pentaphylli: in quolibet vtriculo parue siliculæ restant, semen vnicum cõtinentes, aliquantulum rubens. [Anthyllis leguminosa Dodonæi & Lobelij.]

Aster Atticus caruleus, paucis tamen in locis.

Alsine maxima, cubitalis sæpe, ampliorue, folijs magnis, longis quadrantibus ferè, fescuntiali interdum latitudine, flore candido, fructu nigro, baccæ instar intus semina sua copiose concludente ex saturato nigro purpurascencia. [Alsine repens Clusij.]

Alsine media, cui ferme maximæ folia esse cõspiciuntur, lata oblonga, mucronata, paulo breuiora, fructus quoque nõ idem, sed minor. Prioris altitudinem non assequitur, nec ita amplexi caulis est. Poterit aquatica dici, quia scilicet ritulorum marginibus ac locis vlginosis, opacis & humectis gaudet.

Alsine

Alfne minor, folijs tenuibus, oblongis subincanis.

Alfne minor, foliolis oblongis, mucronatis, tenuibus, cauliculos frequentibus geniculis interstinctos habens, palmares, quam inde πολύκνημον *Alfinen* voco.

Alfnes minoris aliæ tres species communiore: quarum prima vbiuis frequentissima folia obtinet cæteris huius generis latiora, rotundiora, maiora, vncialia, in paruum obtusum mucronem terminata. Altera mediæ magnitudinis folia continet, oblongiora & mucronata euidenter. Tertia minimis prædita foliolis, subrotundiufculis ac in mucronē excrefcen-
tibus.

Alfnes minoris alia species, foliola edens rotunda, sed diuersæ inuicem magnitudinis, ita vt maiora foliola per totos coliculos, minimis subinde intercurfentur.

Alfnes minimæ aliquot aliæ species. Prima suffruticis instar est, & producit foliola parua, mucronata, in cauliculis ex vna radice emergentibus, plurimis, brachiatis, & sibi inuicem varie, instar auium nidi, implexis, in quorum cacumine se exerunt capitula rotunda, lini capitulis ferme affimilia, sed minora. Altera iam dictæ affimilis prorsus, sed coliculis non ita varie implexis. Tertia eadem est cum priori, solummodo teneritudine coliculorum, foliorum, flosculorum ac capitulorum, horumque omnium paucitate differens. Singulæ enim fermè in hac specie exiguæ, tenues admodum & superuacuæ radiculæ, singulos, tenuissimos, teneros rectosq; proferunt coliculos, folijs minoribus paulo, paucioribusq; ornatos.

Alfne minor, passim vulgaris, alia, foliolis oblongiufculis (non rotundis) mucronatis ex coliculo tenui singularique rarius prodeuntibus. Huius & altera species est, in qua folia multo longiora cernuntur.

Alfnes minoris adhuc alia species, angustifolia, foliolis oblongiufculis, plurimis, tenuibus: coliculis ex vno cespite pluribus
B 2 emergentibus.

emergentibus, geniculatis: flosculis paruis candidulis. Reperitur locis asperis secus vias, in montibus item apricis asperisq; & potissimum circa officinas metallicas, ad acervos recrementorum metallicorum.

Alfinc hispida, passim, locis præsertim paulo humidioribus. Eius tres species diligentius rem cõtemplanti inibi depræhendere licuit. Prima folia continet minore hirsutie donata. Est vero hæc ea, quam Dodonæus auriculæ muris loco nobis exhibuit. Altera species folia sortitur pilosiora, quamuis hæc differentia inter vtrancq; sit exigua admodum. Tertia iam dictis assimilis est, sed omnia minora multo habet, ita vt *Alfinc hispida* minuta mihi dicatur.

Cæterum harum omnium *Alfinarum* genera ac species plurimæ aliàs etiam facile quouis loco extra *Harcyniam* haberi possunt.

Alliaria, passim. Reperitur aliquando folio amplissimo latissimoq; dodrantem videlicet longo & lato.

Arum.

Arum aliud folio admodum lato, trientem fere.

Arum rursus aliud, folio maculato, lato & ipso, sed non adeo vt in priori, verum vix quadrantem æquante.

Arisarum, aliquando reperi in Hertzbergo mōte iuxta Ilfeldam ante annos aliquot, sed hæctenus id ipsum amplius se mihi nunquam obtulit, nisi nuper Stolbergæ. Diuersum hoc est ab illis *Arisari* speciebus, quas Matthiolus exhibet. Folia enim ex singulis paruulis & oblongiusculis fibratisq; radiculis prodibant singula, non admodum acuminata, sed rotundioris ferme figuræ, licet non nihil longius paulo protraherentur, firmata pediculis palmaribus.

Amellus Vergilij putatus nonnullis, seu *Butomon* Constantini, aut *Caltha palustris* Gesneri. Passim in vliginibus. [Matthiolo *Tussilaginis* species.]

Arctium.

Arctium, Personata, Lappa maior, frequens potissimum circa loca habitata.

Alisma Κορυώδης seu racemosum, sesquidodrantalis est planta, caule geniculis discreto, ex quibus continuo ordine folia sua exerit, Plantaginem maiorem fere imitantia, sextantem longa, fescuntiam lata: flores vero racematim quasi in longo recuruoq; scapo dependent plurimi, rubicundi. Frequens est multis in locis, opacis tamen & montium ingis. Idem flore candido sed infrequentius, nonnunquam conspicitur.

Alismatis aliud genus, folijs cum iam dicto iisdem, flore in summitate caulis sesquidodrantalis candido, cauo, cymbalari, in extremis suis labris parum dissecto simili quodammodo floribus Leucioij bulbosi Theophrasti, ut plurimum vnico: aliquando tamen & plures profert. Huius speciei plantulam aliquot ab hinc annis, loco vliginoso ad radices Broccenbergi reperi, folijs prorsus candidis, quod fortassis ratione solis acciderat, utpote cum ipsius radijs ibi feriri & maturari perfecte ipsi non daretur. Poterit autem à floris figura *Alisma* κυμαλιάνθεμον appellari.

Alismatis huius generis alia rursus species, folijs nonnihil strictioribus, longioribus & in oblongum mucronem desinentibus, quæ nonnihil ad figuram acutæ Plantaginis accedunt, floribus iam proximæ dictæ speciei iisdem, candidis, sed in lacinias maiores dissectis euidēter. Hæc duplex est: maior, cui ampliora, longioraq; sunt omnia, folia scilicet & caulis: ac minor, cui omnia sunt minora contractioraq;: quæ propterea in hoc genere *alimatis* tenuifoliæ nomine censeri poterit. Hæc porro tenuifolia species non solum candido sed & rubro flore, licet infrequentius, interdum reperitur.

Alisma porro & illud, quod florem cauum ovali figura propendentem ex caule recuruo sesquidodrantali profert (vnde poterit *Alisma* αϊάνθεμον dici aut κοιλάνθεμον) quodq; ab Amato pro-

Lonchitide prima exhibetur, puto in Harcynicis iugis quoq; reperiri, quamuis nondum, quod sciam, in illis mihi sese obtulerit, licet in vicinis saltibus Franckenhusanis (qui & nostræ Harcyniæ pars seu *ἀναβίβωξ* quædam sunt) non sit infrequens.

Alisma Alpinum, Caltha Alpina Gesnerij. Ciet hæc sternutamenta. Conyzæ forte annumeranda est. Nascitur in Broccenberg, item circa Vuernigerodam locis vliginosis, & in quibusdam pratis vdis non procul à Stolberga.

Anagallis aquatica. *Bachpungen* / passim in locis vliginosis ac scaturiginibus.

Anagallis aquatica folio maximo, trientem nonnunquam longo ac sextantem lato.

Anagallis terrestris mas & femina, quarum altera puniceo, altera caruleo flore constat. in locis fossione excultis & in agris.

Anagallis lutea, folijs numulariæ, adeo vt facile pro eadem à non perito rei herbariæ haberi posset. Frequens in vliginibus circa Broccenbergam.

Alchimilla, passim.

Asaron, passim.

Arachi primum genus Dodonæo, flore viciarum puniceo filiquis maioribus nigris. Est de genere viciarum sylvestrium, passim.

Arachi species altera Dodonæo.

Avena sylvestris seu nigra, cuius grana paulo longiora crassioraq; sunt auenæ sativæ, ac ex rubro nigricantia. Est autem *Aegylops* seu festuca Pliniana apud Dodonæum.

Avena sterilis. Hæc Avenæ similis est & iamdictæ sylvestris breviores profert folliculos, semina item minora. Est & ipsa festucæ species.

Abies.

Alnus.

Alnus nigra. Spöcker seu Faulbaum/ passim.

Alnus nigra pumila in Broccenbergi vertice.

Achillea copiose, Stolbergæ ad arcem.

Aquifolium. *Stechpalmen.* Narrarunt quidam spontaneam esse Harycniæ nostræ in montibus vltra Ilfenburgum monasterium. Sed eam ibi nondum vidi. Nec tamen omnia illa loca ibidem hæctenus perreptare mihi licuit.

Ἀσπερίδαμον. Ita licebit appellare plantulam, cuius semina anno superiore mihi nomine *ἀσπερίδαμον.* Cum enim flos, quem plantula illa profert, exactius respondeat, vt nuperrime consideravi, *Alfines* floribus, potius inde denominabo (donec de eius aptiore nomenclatura melius aliquando edoctus fuero) quam à stellæ figura, quæ alijs quamplurimis florib. melius forte, quam huic, cõuenire poterit. Familiaris est Broccenbergo ac montibus vicinis vlgine perpetua irriguis, cauliculo singulari, dodrantali quandoque, vt plurimum palmari, recto, tereti, tenui, inferna parte folijs ferè nudo, superna vero per ambitum ijs cincto, quinis, senis, septenis, octonifue, pyri ferme foliorum similitudine, sed non ita rotundis, oblongiusculis, sefcuncialibus, teneribus, læuibus, viridibus, fibratis. Ex quorum medio pediculi tennes valde, quadrantali ferè longitudine exurgunt, in cacumine suo florem singulum singuli sustinentes lacteum, *Alfinæ* similem: quem capitulum subsequitur rotūdum *Coriandri* semine minus, intus semina nigra, tenui candidaq; membrana inuoluta cõcludens. [Peculiaris quædam *Pyrolæ* species, quam in syluis *Franconia* quoque & potissimum circa *Greenthalium* obseruaui. Folia tamen *Arbuti* potius sunt quam *Pyri*.]

Anemone flore candido, amplo, folioso, caule palmari, folijs hispida late expansis, varieg; dissectis. Broccenbergi cacumini familiaris.

Anemones species illa, quam *Pulsatillam* vocant. In promontorijs

torijs quibusdam apricis & meridiei expositis.

Aquilegia sylvestris, flore cæruleo simplici. Reperi hoc anno 1577. in prato quodam aprico non procul à Stolberga, aquilegiæ stirpem vnicam flore candido, nonnullis veluti literis cæruleis intercurfato: à qua tamen nō procul aberant Aquilegiæ flore cæruleo plures.

Anthylloides. Sic nomino herbam inter segetes, solo præcipue arido ac sabuloso (vt & quandoq; alijs itidem locis istiusmodi ariditate præditis) exilientem, radice suffultam tenui, candidula, lignosa fibrataq;: ex qua coliculi profiliunt tenues, plurimi, procumbentes, frequentibus geniculis intercepti, quæ ambiunt foliola tenuia, oblonga, herbæ Kali satiuæ folijs similia sed minora, angustioraq;. Flosculi ei in singulis pediculis singuli, parui, candidi, prominent, quos capitulū lini ferè, subsequitur, seminibus plurimis nigricantibus papaueris ferè, scabrisq; refertum. Duplex hæc est, maior & minor. Minor autem paucioribus est coliculis & breuioribus, non ita procduis. * occurrit etiam circa salinas saxonicas.*

B.

BRASSICA *sylvestris maior, latifolia*. Radicibus constat inutilibus, lignosis, candidis: caule sesquipalmari, non admodum recto, rotundo, simplici, nonnunquam etiam brachiato, folijs mollibus, læuibus, subflauis, integris, sine incisuris aut sinuosis crispaturis, mucronatis, duas vncias lōgis, vnciā latis. In summitate in exiguis pediculis racemus florum candidorum existit, ex oblongis vasculis Brassicarum satiuarum modo prominentium, quibus deperditis siliquæ oblongæ pronascuntur, semina brassicæ satiuæ minora continentes.

Brassica sylvestris longifolia. Radice cōstat parū lignosa, fibris multis paruis circūdata, caule brachiato, sesquipedali, maioræue.

Folia

Folia primo prodeuntia, bina videlicet, trinaue, radici proxima, in ambitu circumrofa sunt, veluti chodrillacei generis folia, reliqua, quæ summum vsq; caulis numerosè conscendunt, strictiora existunt, magisq; mucronata, quam in priore specie, quincunciali longitudine, vncialiq; ferme latitudine: licet ea quæ apicem caulis propius accedunt, continua serie breuiora reddantur. Sunt vero folia hæc omnia nigriora & squalidiora quam cæteris speciebus. Flores, siliquæ & semina cum cæteris speciebus conueniunt. [Huic similis est si non eadē quæ in Thuringiæ saltibus locis æditis passim nascitur, ab incolis *Schoßfraut* vocata, quæ tamē voce alibi aliæ plantæ appellatur.]

Brassica syluestris procera. Hæc radice fulcitur multifida, candida, lignosa, iuxta cuius caput in terra reclinantur folia quincunciali sæpe longitudine, vnciali latitudine, hispida, integra. Caulem erigit vnicūplerunq; sæpe etiam in duos tresue aut plures alios, iuxta radicem diuisum, bicubitalem, rectum, teretem, flexibilem, iuxta radicem parum hispidum, deinde tota reliqua parte læuem, cui folia appenduntur sextantali longitudine, vnciali latitudine, subcinerea læuia, non hispida, vt priora, mucronata: quibus cessantibus, postea longo ordine, caule videlicet subinde procerius excresecēte, in singularibus exiguis pediculis flosculi paruuli, candiduli protenduntur, ipsq; euanescentibus subnascuntur siliquæ ad latera cōpressæ, tenues, digiti longitudine, quibus numerosa semina paruaq; continentur. Ex foliorum autem singularis alis nō infrequenter noua adnata progrediuntur & ipsa copiosos flores ac siliquas proferentia. Nascitur mōtibus apricis ac locis cædis, estq; sapore amaro.

Brassica syluestris folio beta. Hanc licet in tota Hærcynia nunquam conspexerim: cum tamen brassicarum syluestrium aliquot specierum me hic enumerationem instituere oportebat, &

huius obiter meminisse operæ precium duxi. Nascitur vero copiose in Hainleitta sylua non procul à Sondershusio sub fagineto. Radice constat lignosa, multifida, fibrosa que, folia betæ, rotundiori ambitu in terræ superficie multa disperguntur, plumbei fusciue coloris, læuia, durioris membranæ instar, sextantalia, caules eriguntur teretes, sesquipedales, splendentes, fusci, pauca oblongiuscula ac mucronata folia continentes, floresque candidos proferentes, exiguos, sed siliquas longiores cæteris speciebus. [In aruis Thuringiæ non admodum diuersa nascitur, quæ cum Brassica campestri descripta à C. Clusio in Hispanicis obseruationibus planè congruit.]

Brassica syluestris folijs membranaceis. Nec hanc in Harcynia me vidisse meminij. Olim autem in Ienensibus montibus aliquoties eam obseruaui. Cæterum iam dictis minor est, radice parua, candida, superuacanea, caule breui, geniculato, quidense ambitur suis folijs, quæ membranaceæ sunt substantiæ, subflaua, splendentia, læuia, vncias duas longa, vnam lata.

Brassica syluestris media. Breuiora continet folia, numerosa circa radicem, vncialia, oblongiuscula, in obtusum mucronem finientia, mollia, femunciali latitudine: quæ cauli appenduntur dodrantali, ea parte qua adherent vtrinque, velut alares pinnulas prominentes habent.

Brassica syluestris minor, foliolis multo minoribus, canis, coliculis quadrantalibus, siliculis angustis paruisque.

Branca Vrsina nostras seu Sphondylium. Vbiuis ferè.

Beta aquatica. Prouenit in alueolis fontium profluentium, solo pingui. Radicibus firmatur tenuibus, nigris, fibratis, densis in modum palustrium herbarum: ad quorum summum folia aliquot mediocriter ampla per terræ superficiem explicantur, trientali longitudine, sextantali latitudine, crassa, non-

nihil

nihil rubentia. Caulēs profert quadratos geniculatos, striatos, ex quorum singulis geniculis bina sibi inuicem alternis lateribus correspondentia folia emergunt, rotunda, carnosā, lata, betæ fatiux folijs assimilia, rubicundis neruulis ac venulis ipsa perreptantibus.

Betonica, passim in pratis & pratensibus locis.

Bistorta maior. In Broccenbergo & vicinis montibus.

Bistorta minor. In pratis vdis.

Buglossa sylvestris nigra, florem nigrum obtinens, vulgaris *Buglossa minore*: iuxta semitas & in agrorum marginibus ac segetibus etiam. [In Thuringia eam obseruavi caule admodum crasso, cubitum vix alto.]

Buglossa sylvestris species, caulibus procumbentibus multis, variè reflexis, distortisque striatis, scabris ac aparines modo vestibus adhærescentibus, folijs communis Buglossi ferè, longis, hirsutis, asperis, ac in ambitu exiguis spinulis horrentibus: Flosculis itidem Buglossi cōmunis, paruulis, cæruleis ex geniculis caulium intra foliorum alas prodeuntibus, quorum singulum subsequuntur semina quatuor simul cohærentia, similia ferè seminibus oleris spinachij, lænia, inclusa munito bifoliato, scabro. Videtur fortassis illa esse Aparine Collinutij, cuius meminit Euricius Cordus in Botanologico, quæ videlicet sit folijs Mercurialis ferè (sicuti & huius plantæ nostræ folia Mercuriali foeminae folijs aliquo modo conferri possent) & planta Lapparia, quæ à Plinio libro 22. cap. 17. recensetur Parthenij nomine. Ac licet semen non sit asperum retinaxq; (quæ nota ibi additur præcipue vt euidentissima) opinor illam asperitatem intelligendam esse nō absolute de semine solū & per se cōsiderato, verū quatenus in uolucro suo aspero munitur. Locis reperitur apricis, asperis, iuxta ædificia, templa, arces, pagos, hortos. Est & alias extra

Harcyniam vbiuis ferè ad sepès spontanea: item inter vepres facile reperitur & iuxta macerias. [Alyssum Echiodes Lobelij.]

Bryonia alba ad sepès hortorum.

Betula arbor, passim.

Betula pumila, in Bröccenbergo.

Blitum sylvestre maius, maioribus folijs constans, sextantali longitudine & minus, minoribus folijs, vtpote vncialibus ac coliculis plurimis procumbentibus passim reperitur.

Bursa pastoris, folijs maioribus, latioribus, quorum quæ terra viciniora sunt, in ambitu profunde inciduntur.

Bursa pastoris minor, folijs incisifis & minor altera, folijs integris.

Bromus herba. Graminei generis est, inter segetes & locis aridis iuxta semitas.

Boleti Ceruini orbiculati. Reperiuntur locis illis, vbi cerui libidinem suam exercuerunt, item in carbonariorum areis.

C.

CONYZA AQUATICA, in piscinis & vlginibus maxime circa loca habitabilia frequens, folijs lōgis, quadrantalibus, carnosifis, pinguibus, fescuntiali latitudine, caulibus crassifis, cubitalibus angulofis: flore chrysanthemi, in pappo tandem abeunte. Duplici autem est in differentia: Alterius enim speciei folia sunt integra & latiora, alterius paulo strictiora & profundius in ambitu crenata.

Conyza maior montana, in montibus apricis, soli meridionali & orientali obiectis, potiff. circa Gerenrodam & circa Stolbergam: caulibus dodrantalibus, folijs mucronatis, sextantem longis, fescuntiam latis, nigricantibus, flore luteo.

Conyza maior altera, paulo procerior priore, folijs longioribus, quadrantalibus nempe, flore tamen minore aliquantum.

Conyza minima, ad loca irrigua circa vrbes, prædia & pagos, caulibus dodrantalibus, folijs mucronatis, paruis, strictioribus, floribus luteis Chamemæli ferè.

Conyza helenitis Cordi, passim.

Conyzae genus quoddam tenuifolium, caulibus ex vna radice profolientibus plurimis, bicubitalibus, teretibus, striatis, hispidis, qui folijs ambiuntur ab vna radice vsque in apicem oblongis, sed angustioribus, hispidis. Flosculi in summis caulibus constituuntur parui, pappacei, floribus senecionis Dodonæi tertij fere similes. Vidi olim in Ilfeldensibus montibus.

Conyza aquatica maxima serratifolia. Radix ei est crassa, multifida, caules bicubitales sæpe, digiti ferè crassitudine, caui, striati, brachiati, folia trientalia in oblongum mucronem fastigiata, serrata, inferne albertia, lanuginosa; in summo caulium umbella est sparsa, flores Iacobææ similes continens luteos. Prouenit ad fluuiorum ripas in piscinis.

Chondrillaceorum generis plantas plurimas in Harcyria passim, easque diuersas admodum specie reperire licet, quæ vix quicquam faciliè & dextrè certis nominibus ac notis à se inuicem distinxerit: præsertim cum rei herbariæ scriptores intybaceorum ac chondrillaceorum (quorum tamen vbiuis fermè locorum ac terrarū ingens copia sese offert) historiam nondum accurate examinauerint, sed tantummodo eam extremis quasi digitis attigisse nonnunquam videantur: ea solummodo recensentes quæ non multum difficultatis habent, illis interim neglectis, quæ absolutiore descriptione vel maxime indigebant. De intybaceis autem quicquid in

Harcynia mihi visum fuerit, infra recensebo. Hic vero subnectam ea, quæ existimo ex chondrillaceorum genere vel magna ex parte esse vel eidem tamen affinia

Chondrilla τριφυλοποιονίδειος (liceat mihi hanc sic à flore suo denominare) duplex Stolbergæ ac àlibi etiam circa semitas visitur. Maior, cui folia sunt nigricantia palmari longitudine pauloque ampliori, latiuscula, angulosa, quæ circa radicem constituuntur sena, septena, octona pluraq; quandoq; aut pauciora. Caules emittit ex vna radice plures, bicubitales, teretes, striatos, folijs ferme nudos, recuruos, in brachia plura diuisos, proferentes flores in oblongiore alabastro tragopogonis florum æmulos, luteos, postea in pappos dehiscentes, semine oblongo, scabro, subspadiceo, crista pilosa in summo prædito. Minor maiori prorsus similis est, nisi quod omnia minora breuioraq; obtineat. Estq; eius rursus alia species, cui folia magis in lacinias diuisa existunt.

Chondrilla alia species folijs sesquiunciam latis, longioribusq; in terræ superficie ad radicis summum dispersis, hirsutis, in ambitu laciniatis, caule cubitali, amplioreq; tereti, striato, recto, florem vnicum proferente, magnam luteum in alabastrino velut calyce detentum.

Chondrilla altera Matthioli in tennes lacinias profunde dissectis folijs, quæ circa radicem disperguntur, caules exerit teretes, longos, flexibiles, cubitales, læues, proferentes flores luteos papposos. Est duarum specierū quarū altera maior est, quam iā descripsi: altera minor, omnia breuiora à natura sibi attributa habens, & coliculos recuruos palmares: hæc in pratis quibusdam reperitur.

Chondrilla species radice candidula, exigua, parum fibrata: folia priora circa radicem dispergens, tria, quatuorue, oblonga ex tenui pediculo protensa, integra, non dissecta, paucis ac exiguis quasi spinulis in ambitu prædita: quibus superadduntur
mox

maxima tria, quatuor, quinaue, longiora, in lacinias (quæ tamē maiore interuallo à se inuicē dirimuntur, atque in altera Matthioli specie) diuisa, hæcque rursus consimilia alia, sed breuiora, pauciora & aliquantulum tenuiora per caulem (qui oblique distorquetur ac teres quidem est sed euidenter striatus, cubitalis ferme) consequuntur: flores huic sunt lutei, parui. Reperitur in locis pratensibus montium.

Chondrilla altera Dodonæi, vulgo Deus Leonis dicta, Aphaca Theophrasti iuxta Matthiolum. Eius species aliquot reperiuntur passim. Maiori radix longior est & crassior: folia etiam humi procumbunt, longiora, dodrantalia, sextantali ferè latitudine: caulis itē altius assurgit, ac flos præterea aliquantulum cæteris speciebus maior est. Media vbiuis vulgo circa semitas: in hortis item & circa loca habitabilia alias reperitur, folijs quadrantalibus, coliculis sesquipalmaribus. Minori folia plura disperguntur confertim humi procumbentia, sibi inuicem implexa, minora, tenuioraque cæteris, eodem tamen modo circumrosa: coliculos hæc etiam depromit breuiores tenuioresque, palmares, flores item paulo minores.

Chondrillarum generis species quædam maior, caule procero, striato, bicubitali, qui in summo in aliquot brachia diuiditur, quorum quodlibet florem singularem profert, luteum Tragopogonis floris instar. Folia caulis exerit pauca longo interuallo se consequentia, longa, lata: quorum inferiora in ambitu parum subinde excinduntur, superiora vero profundius circumroduntur, infrequentius tamē, quam id in *Chondrilla* secunda Dodonæi accidit.

Huius reperitur & alia species, flore consimili, caule item, sed folijs destituito: ea vero pauciora numero humi recumbunt, quorum prima lata quidem aliquantulum sunt, sed subrotundiora, reliqua longiora conspiciuntur, ac in ambitu circumrosa, sed non profunde, nec admodum crebro.

Huius

Huius generis & minor reperire datur species, radice parua, lignosa, fibris paucis constante: caule vnico, recto, cubitali ac aliquantulū proceriori, tereti, tenui, læui, folijs carente, quæ folū modo humi reclinantur, numero sex, septem, octo, nouem, decem, pauloq; plura quandoq; quadrantalia, in ambitu circumrosa modice. Florē itidem hæc Tragopogonis æmulum profert & vnicunt.

Chondrilla alia species, paulo ab hinc iam dictæ minoris (huius scilicet generis) speciei ferme æmula: radice parua, fibrata, nigricante: caule crasso, striato, parum hispido, nodis multis prædito, ex quibus emergunt folia oblongiora, viridiora, circumrosa aliquantulum, scabra, hirsuto dorso prædita.

Chondrilla species caule cubitali, aspero, striato: folijs quadrantali longitudine, humi sparsis, quaternis, quinis, senis septenisue, in ambitu circumrosis modice: ijs vero, quæ caulē conscendūt, excisis ita vt in ambitu euidenter lacinia: inde relinquuntur: floribus paruis pappaceis, agminatim in summo caulis constitutis, quorum singulus peculiari petiolo innitur.

Chondrilla cuiusdam minoris species, radice singulari, quandoq; & bifida, mediocriter crassa, digiti parui longitudine, fibrata, nigra: folia exerit parua, leuia, carnosā, oblongiuscula, integra, recurua, angusta, in dorso rubētia, numero quaterna, quina, sena, septena, octona etiam quandoq;. Coliculum producit incuruum, rubicundum, digiti minoris longitudine, vnico donatum. flore luteo, tragopogonis ferme alicuius modo. In pratis pinguioribus nascitur.

Chondrilla paruæ species, radice parua, fibrata, ex nigro subrubēte, folijs quadrantali longitudine, humi procumbentibus, asperis, mediocriter latis, viridibus, con fractu facilibus, senis vel septenis, nonnunquam octonis: caule palmari, paulo longiore, tenui, tereti, aspero, modice cacumen recuruante, folijs

folijs prorsus destituto: flore singulari, simili Chōdrillæ Dodonæi alterius.

Chondrilla species radice vel singulari, vel bifida, multifidæ quandoque, candida, lignosa: caulibus cubitalibus bicubitalibusque, brachiatis, striatis: folijs longis, læuibus, quorum, quæ humi procumbunt, leniter circumroduntur, reliqua in caule profundius laciniantur: floribus paruis luteis, agminatim dispositis, singulis tamen singularibus petiolis inhærentibus, ac ad solem orientem se expandentibus, eoque recedente labia contrahentibus. Hæc etiam extra Hærcyniæ syluam agris constitis ad semitas & margines familiaris est.

Chondrilla vltterius alia species, radice candida, lignosa, inutili: caule cubitali, minoreque vt plurimum, tenui, striato, folijs donato paucis, viridibus, oblongiusculis, mollibus, integris, in ambitu quasi spinosulis, flore luteo. In Stolbergenfibus apricis montibus.

Sed hæc Chondrillarum species ex solis nudisq; descriptionib. non adhibitis iconibus discernere admodum erit operosum.

Colchicum, passim in pratis. Reperitur locis septentrionalibus, prope Ilfenburgum, flore etiam candido.

Christophoriana, quam tonsores vocant *Heydnisch Wundkraut*: locis opacis & humectis copiosa.

Caryophyllæa sylvestris, seu *flos armerius Dodonæi sylvestris*. *Donner* negligin. Species sunt eius hæc sequentes.

Prima, quæ est communissima, flores in coliculis teretibus, rectis, geniculatis proferens, fimbriatos, coccinei ruboris.

Secunda, coliculo cōstat proceriore, cubitali, varie incuruo, geniculato, brachiato; tenui, teretique, flore rubicundo, prædicto similimo.

Tertia, radice lignosa, folijs paulo latioribus, scabris, cau-

le rotūdo, cubitali, crassiore quam in prioribus, geniculato: floribus rubentibus, paruis, quorum bini vel tres sine petiolis sibi quasi contigui cohærent:

Quarta, radice firmatur tenui, lignosa, candidula, colliculos proferente tenues, teretes, geniculatos, palmares, pauloque proceriores, emittentes ex singulis geniculis, folia bina, tenuia, stricta & parua. Capitulum gerit in summitate colliculi vniuscuiusque singulum, membraneum, flauescens, alabastriferme in modum, compactile, leue, splendens, ex quo non vt in cæteris generibus vnicus flos emergit, sed plures, semper post priorem emarcescentem, nouo profiliente, ita vt ex vno capitulo sæpe septem, octo item & quandoque nouem prorumpere conspiciantur, singulo flore relinquente singulam oblongiusculam siliculam, continentem semina parua, latiuscula, nigricantia. Flos admodū est exiguus, extra capitulū parū apertus prominens, coloris ex rubicūdo dilatioris. Gaudet apricis & asperis. [Armerius plifer, Lobelij.]

Est & alia species iam dictæ simillima, nisi quod non plures ex capitulo flosculos exerat, sed vnicum ex rubro pallidiorē.

Centaurium minus, passim flore ferrugineo: candido aliquando reperitur, sed rarius, circa Vuernigerodam.

Centauroides, aut *Centaurium maius syluestre Germanicum*. Ita appello plantam, tota facie Centaurij maioris speciem referentem, quā Tragus Schartam nominat. Kyberus vertit florem tinctorium. Huius quo ad folia, differētijs aliquot obseruaui. Prima folijs quotquot tota planta profert, constat omnibus longis, latis, ferratis, integris, omni incisura carentibus. Hanc in mōte Aethereo prope Vinariam flore candido reperi, quali tamē in Harcynia me nondū videre memini. Secunda species folia continet diuersa: eorum. n. quæ radice capiti appenduntur suis pediculis, vnum, duo, tria, aliquando plura
 integra

integra sunt tota circumferētia: reliqua & potissimū ea, quæ cauli adhærēt, profunde incidūtur aliquot dissectionibus. In Tertia, natura varie ludit. Huic. n. primum foliū radici inhærens, integrū totū est, reliqua omnia dissecta sunt. Hæc vero dissectionio folijs cōtingit vtroq; latere binis vt plurimū incisuris, pfundis, raro trib. idq; vel nō in omni folij parte, sed ea tā tū, qua pediculus in foliū expanditur, sub initiū videlicet folij, cætera omni parte folij integra existente, lata, & vsq; in extremū, in quæ desinit; mucronem cōtinua: vel in priorib. aliquot tantū modo folijs ista ratio inesse dephenditur, reliquis interim omnib. quæ sequūtur, & quib. caulis crebro obuestitur, multo plurib. dissectionib. per vniuersam suam substantiam diremptis. Quarta species obtinet folia lata longaq; vt priorum specierū, sed vtroq; latere ab ima parte vsq; ad extremam omnia multis pfundis semperq; similib. diuisionib. diuisa; modo pene eo, quo Chōdrillæ alteri⁹ folia dirimūtur.

Consolida Sarracenicæ, vbiuis spontanea & copiosa. Cordus Serapifoliam appellauit. Reperitur multoties bicubitalem altitudinem superare; foliaq; obtinere latitudine trientali: Verum licet satis sint longa ac dodrantem sæpe excedant, tamen ab aliis speciebus huius plantæ insigniter discrepant, quod præsertim in orbicularem figuram, quæ aliquantum in mucronem protenditur, explicata conspiciantur.

Huius reperitur alia species, folio non tam lato, nec ita orbiculari, sed longitudini eandē ferè latitudinem, quæ sextantalibus est, obtinens.

Huius adhæc generis in monte quodā circa Ilfeldam monasteriū reperi speciem aliam, caule crasso, striato, piloso, bicubitali ferme, foliis plurimis, nigris, mollib. parum pilosis, quadrantali longitudine, eademq; latitudine. Flos autem, an ei idem sit, qui prioribus speciebus, nondum certo scio, nam tum, quando reperiēbam, florum nihil exhibebat.

Chamaedrys altera Matthioli seu foemina, Sideritis Crataeug apud Tragum. In promontorijs quibusdam Harcyniae soli meridiano oppositis, potissimum circa Gerenrodam.

Consolida maior, id est, *Steinwell*/ passim in pratis. [Symphyton maius Dioscoridis.]

Consolida maior amplexicaulis, flore purpureo, olim mihi reperta est in prato quodam prope Ilfeldam.

Consolida media, passim se offert. Eius tamen aliquot obseruantur differētiæ. Maior flores profert cæruleos. Hæc duplex est, altera folijs donatur magis orbicularib. & paulo latioribus: altera longioribus, in ambitu frequenter incisus. Minor flores gignit rubicundiores, modice dilutos, cui omnia sunt teneriora & minora.

Consolida regalis, Flos regius Dodonæo & eidem Delphinium verum esse existimatur. Intra segetes, circa vias, iuxta oppida, villas & pagos.

Cardiaca, passim circa oppidula & pagos.

Camelina Dodonæi seu Myagron, in agris & circa loca habitabilia.

Carui, copiosissime in pratis Stolbergensibus.

Caryophyllata, seu Benedicte herba, flore aureo, passim in hortis, & circa loca habitabilia, ac etiam in montibus.

Caryophyllata maior seu purpurea: passim puenit locis opacis & virginosis, folijs grandiorib. ac nigriorib. radice crassiore, inodora, rubente, flore maiore ex puniceo nigricare, cymbalati fere figura.

Cassutha, reperitur passim herbis adnata, potissimum Vrticæ maiori & trifolio-corniculato minore, iuxta vias, ac in montib. cæduis, apricis.

Cruciata herniaria passim, Gallio cognata fermè herba, quã Tomo secundo Rembertus depinxit post Asperulam. Habetur admodum præstans in herniosis rupturis solidandis.

Cruciata gentianella, Sycerstich/ prope Vuernigerodam.

Cyanus aruensis caruleus in agris.

Cyani sylvestris seu Iacea nigra variae species hinc inde in Harcynia reperiuntur, quarum hic breuiter recensebo, quotquot sese mihi in ea offerre memini, intermissis quae alibi occurrere solent.

Cyanus sylvestris montanus integrifolius, maximus in hoc genere, caule striato, anguloso, rubicundo parte inferiore, scabro & tenui lanugine obfito, bicubitali, quandoque altiori: folijs iuxta radicem in pediculis oblongis, dodrantalibus ferè, latitudine saepe sextanti, incisuris aut crenis prorsus destitutis, mollibus & tamen scabris, albicantibus inferius, virentibus magis superius, figura ferè Cynoglossi, vnde poterit *Cyanus sylvestris* $\kappa\upsilon\nu\sigma\gamma\lambda\omega\sigma\acute{\alpha}\sigma\theta\upsilon\lambda\lambda\omicron$ dici: Caetera folia, quibus per caulem plurimis donatur, subinde versus cacumen minora redduntur, neque longo pediculo appenduntur, sed alis suis ad exitum suum adhærescunt. Caulis autem, qui inferiore parte qua crassissimus est, minimo digito tenuior existit, procerè ac recta assurgit, & in summo in aliquot brachiola tenuia, striata ac foliosa dirimitur, quorum quodlibet calicem profert satis grandem, suffuluum, rotundi capituli instar, multis squammis asperis compactum, quorum squammatorum corpusculorum singula apices habent oblongiusculas, lanuginosas, multifidas, fuluas, crispas plumularum quarundam elegantem imaginem referentes, quae pulcro naturae spectaculo sibi inuicem implicantur. Flos ex istiusmodi calice exeritur rubicundus, floribus cyani aruensis maior. Semina etiam cyani edit, licet maiora. Prouenit potissimum montibus apricis sole meridiano illustratis circa Stolbergam & alias etiam. Saporis est amari euidenter, ac diu in lingua perdurantis cum leui acredine, subtilitate quadam partium linguam vellicante, vnde eam calidam & siccam in secundo gradu statuo. [Iacea Pannonica capitulo crispo Clusij.]

Cyanus sylvestris maior aruensis, qui videlicet in aruis potissimum

& secus vias, in marginibus ac circa loca habitabilia reperitur, folijs latis, longis, nigris, hirsutis multis, variegatis, dissectis ac diuulsis, ita vt quasi in plures costas ex aduerso inuicem sibi respondentes diuidatur: calice squamis asperis compacto, rotundo, florem rubicundum proferente. Matthiolus hanc scabiosam maiorem facit. Reperitur etiã, sed infrequentius, folijs paucioribus, minoribus aliquantulum, & dissectionibus paucioribus flore candido.

Cyanus sylvestris angustifolius, minoribus ac angustioribus folijs, ijsq; quandoq; integris, quandoq; diuisis. Eius aliquot species a notauimus. Maior caulibus assurgit proceris, rectis, bicubitalibus, in ramosa brachia mox supra radicem vsq; in summum cacumẽ digestis, folijs plurimis, asperis, lanuginosis, nigris ac squallidis obuestitis: quorum quæ radici propinquiora sunt, longitudine ac latitudine quadrantem excedunt, & vna atq; altera incisura in ambitu leniter eroduntur: reliqua vero integriora sunt & vix longitudine quadrantem assequuntur. Capitula profert cyani, rotunda, compactili squamarum compage efformata, ex quibus flores eius non admodum manifeste explicantur. Minor folijs constat adhuc angustioribus, lanuginosioribus, nec tam asperis vt in priori, oblongis tamen versus superiora reflexis, caliculo squammato, breuiore, qui & ipse non euidenter, vt superiores species, florem expandit.

Huius & alia species visitur, cum iam dicta prorsus eadem, nisi quod prope radicem tria, pauloue plura in oblongis pediculis exerat folia longa ac mediocriter lata.

Est porro Cyani sylvestris etiamnum alia species, quam Cyanum sylvestrem tenuifolium minimum nomino, ratione tenuitatis foliorum. Huic radix nigra est, mediocriter crassa, paucis fibris prædita, ex qua exurgunt foliola numerosa, scabra, nigra, oblonga, tenuia, multis incisuris in angustas lacini-

as, quarum semper binæ ex utroq; latere *παραλλήλως* sibi correspondunt.

respondent, Chondrillæ alicuius tenuifollæ modo diuulsa.
 Caules profert cubitales¹, prope radicē mediocriter crassos,
 q̄ subinde extenuātur, insigniter scabris striatos, folijs mul-
 tis multifariam in tenuēs lacinias dissectis præditos, quæ re-
 ctō ordine, certōq; interuallo inuicem relicto caules cōscen-
 dendia ipsos ambiunt, sicq; continuo ordine vsq; in summū
 cacumen attenuātur. Caliculos exhibet exiguos, squāmatos.
 Non inelegans est planta. Inuenitur locis asperis, sed infre-
 quentius. Est vero omnino minor species eius, quem supra
 cyani syluestris maioris aruensis nomine descripsi.

Clinopodium vtrunq; maius & minus. Sed hoc rarius reperitur,
 illud crebrius. Est Gesneri Pulegium petræum in hortis Ger-
 manix ac Dodonæi Ocimum syluestre seu Acinos.

Clematis daphnoides seu Vinca Peruinca, in montibus Stolber-
 gensibus & circa Vuernigerodam.

Clematis tertia Matthioli, Copiose circa Ilfeldam.

Cynoglossum vulgare non floridum, & alterum caulescens ac flori-
 dum. Hoc olim flore candido sed non in Hareynia vidi.

Cynoglossum sylvaticum Hareynicum, differens à prædictio. Con-
 stat hoc caule recto, cubito altiore, rotundo, striato, rubēte,
 molli, candida lanugine obsito, qui in summo in tenues di-
 uiditur brachiorum *inopertis*, flores proferentes puniceos &
 semen echinatum asperum vt in priore specie. Folia circa ra-
 dicem non ita copiosa ac ampla longaq; spargit, vt prius, sed
 parum ibi foliorum obtinet: ea vero maxime profert caulem
 ambiētia, subrubētia ferme ex nigro, priori cynoglossō mul-
 to minora, quadrantali lōgitudine, fescūtiali ferè latitudine,
 inferiora parte parūlanuginosa, mollia valde, sed tamen ali-
 quid scabritiei cōtinentia. Nusquā alibi obseruavi, præterquā
 ad radices montis cuiusdam opaci supra Ilfeldam ac Beram
 fluium.

Cerucaria maxima folijs vrticæ maioris caule sæpe bicubitali, floribus in vno scapo plurimis calathi figura, magnis, cæruleis, quandoq; etiam albis.

Cerucaria media. Hæc locis mōtanis & soli meridiano expositis nonnūquam prodit, caule tereti, aspero, folijs plurimis amictō, minoribus multo, viridioribus superius, inferius candidis, lanugine vestitis, quali folia Althææ, sicut & folia mediam figuram inter Vrticæ maioris breuiora folia & althææ referūt. Caulis vt plurimum vnicus est, sine ramosis adnatis, sæpenu-mero tamen in plures diuiditur brachiatas virgulas. Circa medium ferè caulis vbi maiora folia exoriri desinunt, frequētes ~~mesophitis~~ adnascuntur, ordine per certa interualla vsque in apicem caulis consequenter ac exalis peculiaribus ad latera erūpentes, tenuibus quibusdā foliolis ijsq; in crispatis parum ac agminatim denseq; sibi cohærentibus constitutæ, ex quibus longa serie in scapo flores crebri prodeunt eleganter cærulei similes prioribus sed multo minores.

Cerucaria maior tenuifolia. Radice constat crassâ, multifida, subrubente, ex qua prorumpit caulis subfuluus digitalis sæpissime crassitie, cauus, striatus, hispidus, folijs circa radicē circūdatus plurimis, anchusæ aut echij folijs instar, nigris, asperis, hirsutis, palmari ferè longitudine, crassitie vnciali, quibus alia cōsimilia subsequūtur longo ordine vltra caulis mediū, sed subinde minora. Flores non profert continua seu oblongiori serie per scapi summum veluti racematim propendentes, vt superioris species, sed agminatim in summo apice capitulo quodam in vnum collectos exerit, minores paulo, coloris ex cæruleo pallido subalbicantis. Non admodum frequens vbiuis hæc species est, sed mōtium quorundam iugis opacis aut humentibus aut aliàs tamen pinguiore solo reperitur, potissimum mōtibus quibusdam supra Ilfeldam [Trachelium ^{supra} Clusij.] Cerucaria minor Dodonæi, passim

locis

locis apricis, maxime auff der Langen / & circa Vuernigerodam.

Chelidonium maius, passim.

Chelidonium minus, passim.

Chelidonia capnitis quorundam, seu Fumaria altera Matthioli, Radix nostra caua, duplex: altera est radice integra, altera foramine inferius pertusa & excauata: flore item aut puniceo, aut candido. Estq; eadem porro vel maior vel minor, quarum huic angustiora sunt folia, vnde & angustifolia dici possit: Illi vero paulo latiora. passim prouenit.

Chamaecypilus Cordi: in montibus Gerenrodæ vicinis.

Crassula maior, passim.

Chamaerion Gesneri, flore purpureo: passim. Item flore cãdido, sed non adeo crebro, circa Stolbergam. Assurgit autem sæpe in altitudinem quatuor cubitorum.

Chamaelon, in agris & circa loca culta.

Chamaelum album, seu fetidum, quibusdam Cotula foetida dicta, in agris, aruis, & circa loca habitata.

Cornus femina, Virga sanguinea, Hartigel.

Corylus syluestris, passim.

Cicuta vera, passim. Hæc aliquãdo est folijs latioribus, aliquando paulo tenuioribus, cæteris nihil differens.

Cicuta aquatica, folijs prædictæ tenuioribus, flore candido, semine maiore, cãdido, pessimi foetoris, ætate passim in piscinis.

Cicutaria seu Cicutaria myrrhis, Cordus olim Myrrhidem syluestrem vocauit, vt referebat Aemylius. Ego Pseudomyrrhidem dici posse censeo, vulgo *Reiberkern* / passim in hortis & pratis quibusdam. Alijs pro Sefeli Peloponesiaco habetur.

Crista Galli seu Alektorolophos lutea, Geel Rodel / passim in pratis ac quandoq; montibus apricis ac arboribus destitutis.

Calaminthe secunda, quæ alias etiam vbiuis fere est vulgaris, in agris montanis.

Calamintha tertia, seu Nepeta, ad rudera præsertim arcis Eberfburgi copiosa, item circa arcem Stolbergicam.

Cicer sylvestre maius. Conuenit ferme cum eo, cuius Matthiolus Iconem exhibet, nisi quod folia non sint rotunda, ita vt Icon Matthioli habet, sed oblonga, nigra, hispida, non dentata (quam ipse quoq; notam in suo requirit) lenticulæ folijs similia. Sunt & costæ, quibus folia inhærent, Matthioli plâta costis lōgiore multo, pluribus itidem folijs præinctæ. Caulibus vitigineis humi reflectitur, brachiatis aq; late expansis. Flores profert in densa spica confertim conglomeratos, plurimos, lenticulæ similes, luteos, quos subsequuntur membranæ vesicæ, agminatim cohærentes, subflauæ, pilosæ, in acutum mucronem prominentes, minores siliquis ciceris arietini, quibus conduntur paruæ siliculæ plenæ seminibus rotundis, paruis, flauescens, similibus ferme loti satiui seminibus. Prouenit locis pratensibus. Voco autem hanc speciem maioris nomine, quod eiusdem aliæ species reperiatur, quarum altera mediam magnitudinem obtinet, altera lōge minor est. Vtraq; in montibus Harcyniæ adiacentibus, ac meridiano soli expositis nascitur, quorum in Montium historia seorsim aliquando fiet mentio.

Carduus auenarius, seu sylvestris Tragi, capitulis breuioribus, agminatim in cacumine stirpis inuicem suis pediculis cohærentes, caulibus sæpe tricubitalibus.

Carduus alius admodum procerus, caulibus interdum tricubitalibus, folijs valde spinosis, similibus admodum Onopordo Dodonæi: omnes enim eius notas obtinet: passim.

Eiusdem Cardui species aliæ, capitulo spinoso, squamato, tenuiori quidem quam in priori, sed longiori, candida lanugine squammas eius intercurrente.

Carduus sylvestris Dodonæi, capite grandi, echinato, spinoso, squallidoq; purpureis floribus comante, odoremq; dulcem remittit.

remittente. Procerè affurgit; ita vt tricubitalis sæpe fiat. Passim obuius est, locis apricis & cædis: Acutissimis autè horret ac longissimis spinis.

Cynorrhodon, seu Rosa sylvestris, floribus subrubris suauiter fragrantibus. Videtur esse Cinnamomina Dodonæi. Eadem flore candido non ita frequens est.

Cynorrhodos alia flore paulo minore, ex candido tenuiter rubescente.

Cynorrhodos seu Rosa Canina, virgis, fructu ac folijs aculeatis, spogliolas proferens. Weiszdorn/vel riechende Dorn.

Cynorrhodi species in Broccenbergo nascens, rarior inuètu, fructu nigro, non oblongo, sed rotundo, cerasi magnitudine, continente semina pauciora quam reliquæ species, duplo tamen grandiora ac formæ quodãmodo granorum vitis. [Rosa pomifera Lobelij, vel campestris odorata in Pannonicis Clusij, Nostris à foliorum figura *Pimpernellensin.*]

Chamelæa Germanica, seu nostras, id est, *Kellershasß* / passim locis opacis circa Stolbergam, Gerenrodam, Ilfeldam, & alibi.

Coralloides Cordi, seu Rhizocorallum, vt vocari non inconcinne possit. *Dentaria nimirum minor* Matthiolo dicta. Copiosissime in montibus opacis circa Stolbergam & Ilfeldam veris initio prodit.

D.

DAUCOIDES Cordi maius, *Daucus asper* Gesneri, vt existimo. Locis asperis ac montanis, ac inter dumeta.

Daucoides Cordi minus, ad macerias passim & iuxta vias, item circa pagos.

Daucus tertia Dodonæo, alijs *Pastinaca sylvestris*, *Vogelnest* / passim iuxta vias, locis aridioribus, & in quibusdam pratis.

Daucus tertia tenuifolia, Eadem cum priore, nisi multo tenuiora folia contineret, quæ in priore sunt aliquantulum latiora.

Daucus λασίφυλλος. Radice nititur candida, palmari, quandoque pedali, vnica, deorsum descendente, nonnunquam in duas tresue partes æqualiter crassas oblique diuisa, minus crassa paruo digito, odore apij fatiui, ac sapore etiam, sed feruidiore, diutius linguæ inhærente. Caulem depromit cubitalem & maiorem, quandoque bicubitalem, infima parte ferè minimi digiti crassitie, geniculatum, non nihil teretem, sed plurimis strijs euentioribus angulosum, pilosum valde. Folia ad singula genicula lata ala caulem ambiunt, quæ deinde in pediculum carinatum, oblongum, pedalem in inferioribus folijs diducitur, asperum & pilosum: cui in anteriore sui parte ad latera bini semper ex æquo sibi correspondentes, alij breuiiores pediculi, in brachiorum modum & ipsi canaliculati appenduntur, folia continentes, sicut & reliqua principalis pediculi pars, flauescencia vt plurimum ex viridi, in ambitu profunde incisa, simili modo quo folia carotæ nostræ fatiux diuiduntur, sed in latiores tamen aliquanto particulas: sunt que hæc attactu quidem mollia, hispida tamen leniter, præsertim in dorso ac ambitu. Porro intra singulas foliorum alas adnata noua emergunt, striata, hispida & ipsa geniculis intercepta, iuxta quæ genicula latiori ala brachiolum amplexante pediculi canaliculati, prioribus similes, sed breuiiores prodeunt, folijs consimilibus præditi, sed quæ subinde etiam breuiora fiunt, quo magis in plantæ cacumen deuerunt. Præterea etiam ex qualibet ala ferme foliorum, tam caulis, quam brachiorum, folliculus protuberans emergit in uolucro obtectus oblongo, ex quo demum sicuti & in caulis summo eodem modo prorumpit caliculus sex oblongis ac imbricatis foliolis constans, quibus diductis

fasciculus exeritur plurimorum petiolorum, leniter striatorum ac pilosorum, agminatim caliculo inhærentiū, quorum singuli expandunt paruum, & conuexam umbellam candidam aut flauentem quandoq; leuiter odoratam: sequuntur quemlibet flosculum bina femina, sibi inuicem cohærentia, subrotundiora in ambitu, alias vero altera parte lata, echinata, fulua, similia Carotarum feminibus. Dauci angulosi Cordi notæ plures huic cōgruunt, sed non omnes. Folia profundius vsq; ad suum pediculum dissecantur, in ambitu tamen ferraturam nullam habent, nisi dentatas paucas impressiones. Deinde Cordus proculdubio non præterisset eius euidētissimam pilositatem caulis, cum alias singula diligenti industria prosequatur. Præterea caulis licet sit striatus, tamen non circa radicem triquetram figuram ostendit. Demum nihil villorum circa radicis caput ex amissis folijs obtinet. Sed hæc omnia potius (vt & alię Dauco anguloso attributę notæ) in Libanotide amara reperiuntur, quam tamen seorsim Cordus alicubi descripsit in libello cui titulus fuit, Liber VI. quę ipsius Cordi *ἀντιόχεια* olim apud Aemyliū vidi, qui nondum editus est, licet quædam capita inde desumpta quatuor Stirpium libris sint inserta. Tamen non dubito nostrā Daucum Cordo fuisse cognitissimā. Nascitur maxima ex parte in ericetis, locis apricis, præsertim in montibus circa Gerenrodam: imo etiam Stolbergæ in monte vrbi proximo ad dextram ante portam Septentrionalem *fürm Kältenthal*, item in loco pratensi Harcyniæ dicto *vff der Langen*.

Daucus *ἰχθυόκαρπος* aut *ἑαυθιόκαρπος* maior. Vulgo *Klettenmöhren* / quo nomine & Cordus libro sexto ipsum descripsit. Herba est bipedalis vt plurimum, radice candida, breui, parū fibrata, lignosa, inutili: ex qua prodit caulis teres, striatus, asper, nonnihil spinosus, ad genicula pediculis oblongis præcinctus, quibus appenduntur folia multa, per certa interualla

semper bina ex opposito sibi, correspondentia, profunde in ambitu incisa, carnosâ aspera. Ex singulis foliorum alis noui ramuli erumpunt, eodem modo pediculis foliatis sed breuioribus donati. Flosculos exhibet per summum caulis & cuiusq; brachioli in foliato capitulo dense cōglomeratos paruos, breui umbella explicatos, quibus pereuntibus, sequuntur semina oblonga, bina sibi cohærentia florem quemlibet, seminibus Xanthij similia. Prouenit locis asperis & incultis.

Daucus ἀγρόβοτρυχος, seu ἔχινβοτρυχος, siue ἔαρβοτρυχος minor. Caulis seu *Daucus syluestris Dodonæi* To. II. Folijs inter carotam fatiuam & cicutam medijs, frequenter incisis in tenuissimas partes: caule inæquali, aspero, nonnunquam & spinoso, præsertim iuxta summitatem, & in multa brachia diuiso. Cuiuslibet brachij & ipsius caulis fastigium in fasciculum plurimorum pediculorum dirimuntur, in quorum apice ex caliculo foliato exeruntur foliacei flosculi, albentes: quibus decidentibus subsequitur vnumquemlibet florem semen duplex, Xanthij seminibus itidem simile, paulo minus prioris huius generis speciei. Locis reperitur quandoque, sed rarius, aridioribus & apricis.

De Dauco selinoide, supra in Apio.

Dryopteris Tragi, *Pteridion femina Cordi*: passim ad radices quercuum & in muscosis crepidinibus saxorum humidorum.

Digitalis lutea, passim.

Dipsacus syluestris, circa oppidula, pagos & villas.

Dipsacus minor (licet tam fatiua quam syluestri sit procerior & ramosior) siue *Virga Pastoris*. Ad monasterium ordinis Augustinienis, *Sinickspforten* / prope Vuernigerodam, copiose nascitur.

Dactylobotanon, Trago *Sündlinfraut*. Alterū caruleo, alterū niuco

neo flore, Quæ cæruleo habetur, cõgener est Elatina II. Dodonæi, quo ad folia, Pseudochamædryos vero generib. quo ad flores & semina. Differt vero ab Elatine, quod illius folia integra sint & in ambitu tantum serrata, huius vero folia in oblongiusculas lacinias diuisa, quasi manus in tres pluresue digitos distributæ figura. Cæterum cæruleum hoc duplex est. Maius in agris inter segetes nascitur, cauliculis brachiatis, palmarib. folijs ferè vncialib. crassioribus, pinguioribusq;. Minus simpliciore habet colicolas & breuiore, folia etiam minora, & locis montanis ac aridioribus prouenit. Dactylobotanon autem alterum Tragi niueo flore, in scopulis præcipue vdis alijsq; humidioribus locis reperitur. Est autem hoc congener Saxifragæ albæ. [Quam Tragus hoc nomine describit, Lobelius Paronychiam folio Rutaceo appellat, apud quem Imago visenda fuerit, cum nec Tragus nec quisquam alius eam depinxerit. Autor aliquando misit huius plantulæ semen Tridactyli nomine.]

E

ERICOIDES luteum, Plantula dodrantalis, fruticosa, cauliculo anguloso, foliolis paruulis, strictis: flores profert copiosos mense Septembri, racematos longo ordine adhaerentes summis cacuminibus brachiolorum, exertos ex paruis caliculis viridibus, eosq; luteos, similes floribus ericæ cuiusdam. Ostendebatur mihi olim à viro in re herbaria peritissimo ac præceptore meo obseruandissimo, Laurëtio Hiel pro Cori, sed nec odorata est, nec flores Hyperici continet. Prouenit in collibus sterilioribus, apricis ac arboribus destitutis. [Euphrasia lutea Dodonæi.]

Ericoides

Ericoides rubrum. Priori speciei assimilis hæc est, sed paulo maior, folijs latioribus, floribus rubicundis. Sed tum flore tum folijs minus ad Ericæ figuram accedit. Prouenit locis aridioribus circa segetes, & in ipsis quandoq; segetibus. Vulgo Triticum leporinū nominant. Semina in exiguis capitulis profert parua, multa candida, sicuti & *Ericoides luteum* [*Euphrasia* purpurea Dodonæi: Vtræq; sideritides aruenses appellantur in Lugdunensi Herbario.]

Eupatorium Dioscoridis, Vulgo Agrimonia, passim.

Erysimon nostrate, locis asperis, passim, ac circa oppidula, pagos, villasq; & alia loca habitabilia.

Echium palustre Cordi, Scorpioides mas Dodonæi: passim ad flumina. [*Vergiß mein nicht*.]

Eiusdē alia species. Dodonæo Scorpioides foemina, Hęc locis asperis & apricis montiū prouenit, & in syluis potissimū cæduis, non ad loca irrigua & humecta vt prior. [*Wild vergiß mein nicht*. Gesnerus vtranq; ad Heliotropiū maius retulit.]

Erigeron seu Senetio Vulgaris, *Reckwurk*: passim in syluis cæduis.

Erigeron fetidum seu maius, odore graui ac bituminoso aliquantulum, folijs resinosis quodammodo attactu. Cubitali sæpe proceritate & ampliore assurgit. Eam Vir Clarissimus D. Laurentius Hiel, olim præceptor meus Conyzam Hippocratis esse autumabat. vbiq; locis cæduis ac apricis.

Erigeron tertium Dodonæi: locis asperis & apricis.

Euphrasia. passim locis pratensibus. Altera maior, cauliculo assurgens sesquidrantali, ac quandoq; paulo proceriore, brachijs multis prædita, folijs alterius speciei duplo, imo ferè triplo maioribus & flosculis maioribus. Hęc in pratis pinguioribus reperitur, maxime circa Stolbergā. Prodit simul cum altera specie, sed nō ita frequens est vt illa notissima, quæ omnia minora continet.

Erica vulgaris, passim.

Eadem

Eadem tenerior ac foliis multo tenerioribus, in Bröccenberg & vicinis montibus.

Erica baccifera Matthioli. Nam hanc, de qua nunc agimus, eandem esse censemus. Angli vero in sua Aduersaria Vacciniorum palustrium nomine eam proponunt, quamuis hæc nostra in palustribus nō nascatur. Fruticulus est humi procumbens, in oblonga, multifidaq; brachia rubentia, lignosa, obsequiosa ac foliosa late super terram se prorependo explicās: foliis dense obuestitur breuibus, oblongiusculis, strictis, suffuluis, sæpe etiam nonnihil cæruleis, splendentib. ex quorum alis in ramulorum extremitatibus æstate sub Syriæ æstu emicant tenuissima staminula, breuiaq; filamentorum sericorum ferè instar, quorum summitatibus apicula insident coloris ex rubro nigricantis aut spadicescentis fere: hæc q; filamenta & apicula florum vicem explent, ipsq; decidentiibus emergunt baccae splendentes, iuniperinis minores, similes baccis Vitis Idææ seu Vacciniorum nigrorum Dodonæi, rotundæ, ex purpura nigricantes, dulci pulpa constantes, cui infarcta continentur semina purpurascencia. Prouenit copiose in summo Bröccenbergi iugo, & saxorum aridorum fissuris. Saxones, qui montem illum accolunt, vocant hosce fructus *Apener* / hoc est, Simiarum baccas. Vnde, si quis neq; ericæ neque Vacciniorum speciem stirpem istam esse voluerit, is nomine conficto *πικρόκοκκον* appellare posset. Inde autem ei hoc nōmēclaturæ inditum est, quod esus ipsorum vberior capiti noxia inferat quædam symptomata, ad quæ deliræ subsequantur gesticulationes, ratione nonnihil interturbata, vt is qui ipsis vsus fuerit copiosius simiarum instar sese habere gestu risibundo videatur. Hinc plantulam hanc deleteria facultate minime carere cōtendunt, & ab eius baccarum esu omnino abstinent, alijq; ipsorū vsū sancte interdiciunt. Ac amicus quidam noster Andreas Roselerus

Pharmacopæus Halberstadiensis, vir optimus ac rei herbariæ non triuialiter gnarus, hâc stirpem Chamætaxum vocare solet, tum ratione qualitatis istius malæ, tum foliorum oblongiusculorum taxi, sed breuiorū. Acmius eam olim, piæ memoriæ, cum necdum illo tempore à quoquâ esset hæc stirps descripta, Corios speciem faciebat, Corin Broccenbergensem nominans. Reperiuntur & Veturæ herbariæ in Saxonia, quæ hanc plantam *Gichtfraut* vocitant, commendantque eam mulierculis vt præsentaneum præsidium contra istiusmodi morbum.

Euonymus Theophrasti, siue Anonymus Cordi, Spilbaum | Hans hœdlin/passim.

Elatine vulgaris herbariorum, quam & Dodonæus Tom. I. depingit, passim in agris. Matthioli vero Elatinen, folio acuminato, an in Harcyniæ agris etiam reperiatur, nondum animaduerti, sicuti nec alteram eius speciem, alias in Marchiæ ac Saxoniæ agris sæpissime mihi visam; folio non vt hæc in basi, quasi in duas aurículas prominentes diducto, ac deinde in acutum mucronem finiente, sed omnino rotundo vt numulariæ: (Hæc Trago, Fuchsius & Matthiolo Veronicæ foeminae nomine describitur.)

Epimedium Dodonæi. In Harcynia nostra olim iuxta fluuiū quendam, sed nescio vbi, reperi. Plantam ipsam habeo aridā in papyro agglutinatā, folijs quatuor, orbicularib. in ambitu modice dentatis, quorum quodlibet singulari innititur petiolo, tenui, palmari longitudine prædito: radice parua, tuberosa, nigra, in tenuia, oblonga ac nigra adnata diuisa.

F.

FILIPENDULA, locis montanis, apricis ac pratensibus, circa Gerenrodam, alijsq; locis.

Filix mas, passim. Hæc aliquot differētijs exhibet, vt accuratius loca

maiore, minus granoso, dulciore, candido toto, quandoque vero parte altera, quæ inferior est, candidiore, superiore autè & solis radijs exposita, rubicundiore; dum decerpitur, strepitum euentem edente, vnde vocant *Knackelbeer / Prestling /* Prouenit locis asperioribus & apricis collibus.

G.

GERANIUM *μαρτινιόφυλλον*, folijs scandicis, hispida, parum dissectis ita vt anemones folia quidè exprimant, sed radix ei rotunda nō est, verum oblongiuscula, palmaris, teres, candida, ideoq; primum Dioscoridis genus esse nequit. Locis asperis prodit & circa pagos, villas, oppidula, vicos.

Geranium καταρχιοειδης Dodonæi, flore purpureo, magno. Reperitiam in Harcynia flore candido. Nec est quod quis causam in soli vel solis rationem referat, cum sub vno eodemq; sole, loco aprico & solo etiam eodem hanc flore candido, & alteram flore cæruleo simul progeneram viderim.

Geranium secundum, pes columbinus, folijs maluæ, dissectis. Duplex est: Maiori caules sunt maiores & folia, quæ sunt paulo molliora. Reperitur nonnunquam circa pagos, villas, & alia loca habitabilia, in fimetis plerunq; alijsq; locis impuriorib. Minori omnia sunt minora & folia asperiora.

Geranium tertium seu Robertianum, passim in hortis & cæduis sylvarum locis.

Geranium αιμαλώδες, *Blutwurzel*, locis apricis.

Geranium saxatile, *ὄρησκήπελον*. In saxis humidiorib. reperitur, potissimū circa arcem Hönsteinam, & in monte Ilfeldæ vicino, quem *Hartberg* vocant, & in montibus vltra Gerenrodā, qua fluuius ex angustis faucibus per saxorum crepidines decurrit, ac Suderodam pagum versus prolabitur. Folijs similib. Geranio secūdo, sed læuiorib, rubentibusq; cōstat, elegātoribus & sub-

& subnixis palmaribus petiolis rubentibus, flosculis purpureis, paruis, radica fibrosa, parua. [Semen fert luteum Chamælinæ admodum simile, gustu tamen insipido ab illo discrepans.]

Graminum passim varia reperiuntur genera, eaq; rursus in varias species diuisa. Recensebo tamen hic breuiter quædam euidentiore quæ aliquo modo sub descriptiones certas cadere possunt. De bromio, quæ & ipsa graminei est generis, supra dictum est: de phœnice vero, quæ ipsa quoq; istius generis est, suo loco mentio fiet.

Auenæ sterilis, quæ itidē ad genus graminosum pertinet, etiam supra mentionem fecimus. Ea vero prima species *Graminum Loliaceorum* est apud *Tragum*, qui tamen cum hac auena *Phœnicem Dioscoridis* cōfundit, & prima *Graminum* iconē non auenam sterilem depingit, sed *Phœnicis* illam speciem, quæ in summo culmo pluriū spicarum (folij veris species simularum, ijs tamen minorum) fasciculum aliquot singularibus pediculis latius dispersum & explicatum continet, cuius infra etiam fiet mentio. Cum autem *Dodonæus* Auenam syluestrem veram *Aegylophen* seu *Festucam* eiusq; speciem primam faciat: non absolum erit, & sterilem hanc auenam isti syluestri simillimam, sed minorem, alteram speciem eiusdem festucæ, minorem nempe, constituere: Sicuti noui doctissimos viros, qui hanc sterilem auenam audacter pro festuca demonstrant. Quare hac occasione etiam hic subiungam *Catalogum* aliarum festucaceorum graminum generis specierum, quas non raro in *Harcynia*, sicut & alibi etiam, passim locis graminosis obseruauit.

Alterā festucæ species *Dodonæi* in frumētaceorum historia, non solum inter sata, sed & secus vias ac in pratis non infrequenter reperitur. Estq; vt conijcio, secunda species graminis *Loliacei* apud *Tragum*. Potius enim huic festucæ, se-

cundi generis Lolij apud Tragum descriptio competit, quæ Lolio vero. Festucæ autem huic graminæ (quam sic ad differentiam prioris, quæ frumentacea est, nomino) aliam speciem subiungam: *Festucam tertiam seu graminæ nemoralem*, quia pratis nemorum præcipue sit familiaris. Ea vel *maior* est vel *minor*. Maior in Harcynia nostra locis graminosioribus sæpe obuiam est, culmo hordei procero, bicubitali quandoque geniculato, foliis item hordeaceis donatos, in cacumine in dodrantalem, tenuem teretem & frequenter geniculatum coliculum desinens, in quo continuata serie, longa ac densissima iuba eleganter in viridi argenteo splendore refulgens continetur ex innumeris capillaceis breuibisque pediculis connexa, quibus appenduntur plurimi vtriculi, paleacei, exigui valde, auenaceis similes ac quasi volantis auiculæ effigiem, dum expanduntur, exprimentes. Hæc species in montibus reperitur graminosis. Huius vero minor species consimili constat iuba, sed in multo minori ac tenuiori: hæcque non tantum nemoribus assuevit, sed alijs etiam locis & pratis felicioribus. Præceptor meus, præclaræ memoriæ, cuius iam sæpius memini, Laurentius Hiel, hanc sterilem etiam auenam faciebat. Reperitur adhæc in Harcynia nostra huius generis species media, radicibus geniculatis, minoribus, densa capillaceorum cirrorum congerie præinctis, folijs pluribus, angustis, palmo longioribus, parum pilosis, culmis cubitalibus & longioribus, interdum bicubitalibus, crassioribus, minoribus vero iam memoratæ speciei, paulo tamen tenuioribus quam festucæ nemoralis maioris, prope radicem bina ternaue genicula habentibus, reliqua autem serie (qua vsque in summum fastigium prorsus destituitur geniculis) iubatam spicam continentibus, oblongam sed primæ speciei tenuiorem, rariorem, vtriculis tamen eiusdem paulo maioribus constantem, nec ita splendentem, vt in illa. Spica
vbi

vbi defloruerit, frumenti alicuius genus imitatur, vt pote Secalen, vel aliud simile. Frequens est in mōtibus aridioribus passim, ac secus vias. Videtur verò hoc genus vitium esse secalis. Ac, sicuti sæpissime in Secale nostra accidit, vt aristæ quædam, postquam flores deciderunt, ac semina iam augmenta suscipere incipiunt, vitium aliquod in granis cōtrahant: forte maior succi copia, quã ad grani iustū alimentum opus est, attrahitur, vt ita necesse sit, corticem adhuc tenerum rumpi, & ita internam substantiam in maiorem molem augeti, ac à feruore solis & ambiente in circumferentia sua affici. Tunc enim videmus quædam semina longius ex suis vtriculis seu glumis protendi, ac in mediocrem etiam crassitiem excrecere, nigrumq; colorem foris contrahere, intus candida farina densioris materiæ constantia. In Thuringia vulgo vocatur vitij hoc genus mater Secalis, **Rockenmutter**. [Vtuntur etiã eo ad sistendū sanguinem.] Eodem inquã modo vitij id, anno L X X V. in hac festuca Secalina obseruau. Reperi enim in montibus quibusdã Stolbergæ huius plures spicas, non vnū eiusmodi vitiosum granum oblongum, nigrum, continentes, sed plura, eaq; maxima ex parte in corniculi modū recurua. Verum tempore florentiæ ipsius anno illo copiosæ erant pluuix & postea succedebat calor solis feruidior. Porro si quis singula velit ad amussim examinare, facillime differentia maioris & minoris esset reperiri, solummodo discrimine in spica vel longiore vel breuiori constituto.

Deinde alia *Festucaginis* species obseruari in montibus graminosis datur, quã quartã constituemus *Festucam nemoralis latifoliam* appellantes. Constat ex calamis cubitalibus vt plurimum, sæpe bicubitalibus, hordeaceis, sed tenerioribus, geniculatis & omnino similibus calamis festucæ nemoralis maioris. Folia ei inter omnes species sunt latiora, secundum

longitudinem interstriata & molli lanugine obueftita, cuius ratione attactui molliciem eiusmodi offerunt, qualis in Althææ folijs tangentium digitis obijcitur. Iubam in oblonga profert spica, non ita elegantem, vt iam cōmemoratorū Festuaceorum, coloris antequam flores exerat subrubentis, deinde ex flauo pallidioris, vtriculos etiam breuioribus pediculis appensos habentem, quantitate ea, qua medij generis iam indicati esse diximus. Semina continet paruula, oblonga, splendentia, & quasi milij cuiusdam seminum rudimentum exprimentia.

Aliam in nostris syluis Harcynicis non semel reperi, quam pro Festuca quinta habeo, ita vt dicatur Festuca tenuifolia. Omnia enim præter iubā cæteris tenuiora habet. Radice cōstat plurimis exiguis ac tenuibus cirris prædita, ex qua straminei, tennes, teretesq; ac flauentes, geniculati & cubitales calami prodeūt, folijs strictioribus donati. Iubam etiam hæc profert rariorem, in tenuissimis capillaceis & multo longioribus pediculis vtriculos exerentem quantitate vtriculorum festucæ gramineæ nemoralis mediæ, coloris fului, ac argenteo nitore micantem.

Subnectam Sextam, passim in agris Harcynicis prouenientem, folijs breuioribus, cauliculis tenuibus, striatis, in cuius summo racematim dependent palmi longitudine in tenuissimis & vix visu perceptibilibus pediculis, parui quidam membranacei & palacei vtriculi, quorum exteriores membranulæ rubent, quibus dehiscentibus candidulus flos emicat.

Et hæctenus de Festucis, nunc de alijs graminum generibus.

Gramen commune, quod hoc nomine apud Tragum depingitur.

Gramen apud Dodonæum To. II. pag. 370. depictum.

Gramen caule geniculato, cubitali, proceriori, folio bipedali ferè,

ferè, vnciali latitudine, viridi, scapo spicato, dodrantali, sæpe & sesquidodrantali, subinde longo ordine spica oblongiore, tenui, alia aliam subsequente.

Gramen vulgo notum, radice crassa, geniculata, fibrata, culmis cubitalibus, quandoq; maioribus, teretibus, quorū maior pars folijs, qua illa ex nodis erumpunt, veluti in oblonga vagina obsepitur, parte illa obsepiente folij acutum angulum asperumq; ad vtrumq; latus veluti pinnulas pminulas deorsum constituente. Spicam profert densam ex breuiorib. vtriculis dense confarctis constantem, ita tamen vt anteriori summi coliculi parte spica constituatur, posteriore interim eius parte (quæ est veluti dorsum) nuda apparente. Obseruavi & hæc speciem in semine admittere tale, quale dixi contingere in Festuca graminea media, sed id non in recurui corniculi, vt ibi, figuram inflecti vidi.

Gramen λουκάνθημον Dodonæi, tertium scilicet Graminis genus apud Lusitanum. Eupragia alba Tragi.

Gramen floridum Matthioli. Duplex hoc est. Maius iam dicti auctores omnes depingunt. Minus tenuiores coliculos profert, folia strictiora & flosculos breuiores: hoc locis humentibus prouenit & in fossis stagnantibus. [Inuenitur etiam alibi graminosis locis, foliaq; non ita dura habet, vt Maius & in frutetis nasci gaudens, primo etiam exortu pene nullum in acumen, vel admodum obtusum vergentia, priusquam flosculos producat, qui stellulam quandam eleganter repræsentant, & in primis pulcelli atque aspectu grati sunt ob staminula rubra è medio ipsorum exeuntia.]

Gramen τυφοειδές, Rectū erigit culmum, in summo longa densaq; spica constantem, quæ aliquo modo Typhæ aquaticæ ἀγρίλης imaginem repræsentat. Duplicis est generis, asperū & molle: vtrumq; rursus in species subdiuiditur, maiore & minorem. Asperum maius folia profert vt pleraq; communiora grami-

num genera: calamum rectum, teretem, geniculatum, in cacumine rectam teretemq; ostēans spicam, attractu asperam, palmari sæpe longitudine, quandoq; etiam maiori, circumcirca frequentibus, continuis, exiguis ac paleaceis vtriculis, qui spinulis paruis horrent, ac intus exiguum, subrotundum semen concludunt, dense ac quasi squammatim coagmentatam. Minus culmos profert tenuiores, oblongos geniculatos, priori similes, angustioribus folijs & breuiorib. præinctos, ac spicam in summo breuissimam, tenuem, asperam, ac exiguis spinulis horridam continentes. In altero genere, quod molle est, species maior iam dictæ speciei similis, sed spica breuiore donata cernitur, crassiore tamen aliquantulū molliore item, ex vtriculis oblongioribus & mollioribus compacta, non ita spinosa, sed spinularum loco oblongiusculas quasdam ac tenues aristulas ex ipsis eminentes copiose exhibente. Huius generis minus breuiori ac tenuiori spica, sicut & reliquis partibus esse conspicitur. Cæterum hæc generavbiuis passim in pratis frequentia sunt.

Graminis primi Dioscoridis species maior, vulgo in agris.

Graminis primi Dioscoridis species minima, se nunquam attollens, sed geniculatis ramulis iuxta Dioscoridem serpens, ac ex internodijs suis, & ex ipso etiã cacumine creberrime nouas radículas iuxta Plinium spargens, ac ex ijs nouarū plantularum exortus exhibens. Hæc passim in Harcynia, & etiã Stolbergæ in pratis vliginosiorib. ex musco terrestri, qui cãdidus vt plurimum est, nonnunquam et rubeus, non infrequēter prodit, radicib. tenuiorib. cirrosis, coliculos emittens recuruos, humi prostratos, tēues valde, teretes, geniculis frequentib. interceptos, ad quæ primum folia prodeunt palmaris longitudinis, stricta, deinde et inter hæc folia & ipsorū geniculos singulos denso prorumpit plurimorum, paruorū, oblongiusculorum ac strictissimorum foliorum cespes, ad quorum infe-
rius

rius tubor, quo ex geniculis prumpunt ipsa, noui cirrhi emergunt, qui denuo in musco comprehendentes, nouarū plantularum origines existunt.

Gramen aculeatum Plinij primum, seu Gramen Manna Matthioli, sed rarius.

Graminis Loliacei tertium genus apud Tragū, quod Hordei ipse viciū esse asserit, cui & omnino simile est, passim, locis asperis. Estq; duplex: Maius bicubitali culmo in montib. sæpe exurgit, ac longiore spica præditum est: Minus, culmo & spica breuioribus, in collibus aridioribus alijsq; asperis locis ac secus vias pronascitur.

Graminis Loliacei quartū genus apud eundē, & *Brixa monococco* simile ipse facit, in Harcynia me vidisse non memini.

Graminis Loliacei quintum genus Tragi, *Bromus* herba est, de qua supra.

Graminis Loliacei apud Tragum octauum genus, quod proculdubio est Gramen arundinaceum, consimili coma qualem arundo cōtinet. Huius alia species est, quam mediam in hoc genere facio, caulibus sesquidrantalibus ferè, geniculatis, foliis cōmuniorem graminum generum ijsdem, oblōgis videlicet. Spicam, vt prior species, paniculatam, non vnicam in summo culmo profert, sed ex singulis, quibus constat, geniculis singulas, palmares ferme, molles spadiceas. Nascitur solo pinguiori ac plerunque humidiorē. Inuenitur & tertia species, minor, breuioribus ac tenerioribus coliculis, foliis breuiorib. ac strictioribus, spicis itē paniculatis, quæ & ipsæ spadiceæ sunt, breuioribus ac tenuioribus: Cumque secunda species per totum caulem à radice vsque in cacumen ex geniculis emittat suas paniculas: hæc cauliculo constat inferioribus partibus enodi, in summitate tantum paucula genicula habente, ex quibus paniculæ binæ, tres, vel quatuor ad summum prodeunt. Nascitur ijsdem, quibus prior, locis. In

hisce autem duabus posterioribus, paniculæ postquam defloruerunt, decidunt, ac eas subsequuntur squamata capitula includentia semen nigrum, paruum, acuminato cuspe præmunitum. Huic porro minori speciei & alia cõsimilis reperitur radicibus paruis, nigris, fibratis, folijs circa radice paruis, palmaribus ferè, acutis ac recuruis: coliculis tenuib. enodibus, in quorum cacumine tres, nonnunquam plures spicæ, breues, spadiceæ ferè, in fasciculo quasi simul comprehensæ (sicut in gramine Mannæ) constituuntur. Inuenitur locis aridioribus. Adhæc huius octauæ generis alia perpusilla graminis species reperitur, cuius tota plantula palmarem longitudinem non excedit, radicibus paruis, fibratis, nigricantibus, foliolis oblongiusculis, strictis, recuruis ac imbricatis: coliculo tenui, in sua summitate breuem squamatamq; spicam continens. Hæc omnium minima huius generis nascitur locis aridioribus & apricis.

Graminis arundinei alia species. Maximum scilicet graminis genus, ad tricubitalem & sæpe maiorem altitudinem assurgens: folijs lōgis, latis, asperis, culmis digito minori paulo tenuioribus, inanibus, frequentibus & grandioribus geniculis obseptis. Circa Ilfeldam prouenit, præcipue iuxta fossas. Si coma ei arundinis esset (quam nondum vidi) albo flore, esset nonum Lolij, seu graminis Loliacei genus apud Tragum.

Graminis Loliacei apud Tragum decimum genus, *Flittern* vulgo, à propendulis & tremulis capitulis, quæ in summitate coliculi, quasi racematim in singulis pediculis eleganter propendentia ac squamatim compacta habet, similia fermè micantibus illis laminulis in frontalibus & vittis virginum ac mulierum dependentibus. Trago est Plinij ac Dioscoridis Aegylops, apud Lusitanum vero pro primo graminis genere depingitur.

Graminis species parua, radícula breui, cirrhata: folijs paruis, angustis,

gustis, pilosis: coliculis dodrantalibus, in quorum summo singularib. pediculis breues spicæ cōstituuntur, spadicei coloris, ex quibus emicant flosculi tenues ex flauo pallentes, nostri vocant *Hafenbrot*. Passim in pratis & ericetis.

Gramen ἐπιγονατόχαυλον. Herbula est graminosa, denso sæpe cespite locis pratēsibus humectioribus nascens. Radice parua, fibrata, ex qua frequentissimi ac admodum tenues exeruntur coliculi, palmares, frequentissimis geniculis cincti, ex quibus profiliunt stricta folia, palmaria ferè: vnicuilibet præterea geniculo adnascitur intra folijalam paleaceus caliculus continens paruum mēbraneum, fuluumq; capitulum, in quo semina minutissima plurima occluduntur. similia ferè seminibus centaurij minoris. Adhæc etiam præter folium & caliculum, ex singulo caliculo subinde noui, eodem modo geniculati coliculi alij prodeunt. [Videtur ea plantula, quam Lobelius titulo *Holoostij* Matthioli insigniuit, passim apud nos locis muscosis ac putridis humentibusq; frequens.]

Sunt & alia plurima graminum genera, quæ in fossis humidis, in aquis, alijsq; locis humidioribus nascuntur, mixti ferè generis cum iunco & gramine, ad graminum tamen genera propter folia, pertinentia, quæ poterimus graminum iunceorum nomine appellare, quod enodes cauliculos iunceorum instar proferant. Huius generis erit prior illa species apud *Tragum*, sub nomine *flein Niedgras* depicta, quam *Vergilij* caricem acutam facit: foliis strictis, acutis, oblongis: caule leui, in cuius summo longo ordine ei appenduntur oblongiuscula quædam capitula sursum porrecta.

Gramen iunceum lanigerum, seu *Iuncus laniger*, aut *Bombycinus* quibusdam dictus, *Wiesenflachs* / passim in vliginosioribus pratis & in ipsa etiam *Broccenbergi* vligine.

Gramen iunceum πολύκισσον. Hoc cauliculos profert plurimos, tetetes, iunceos, nonnihil tamen nodosos, folijs gramineis, le-

uibus obuestitos, in summo in plures dehiscentes pediculos, continentes capitula festucacea, pauca, ex nigro splendentia, quibus nigra quædam ac oblongiuscula compræhenduntur semina. Passim in vliginosis locis. Hæc est species maior. Minor folijs palmaribus ferè, sed strictissimis, coliculis itidem tenuissimis ac capitulis valde exiguis. Habetur hoc genus à multis pro iunco, cuius tamen ego ipsum generibus ascribere non audeo cum sit foliatum, ac caules primæ speciei frequentibus geniculis intercipientur.

Gramen iunceum πολυσάχυον: Folia continet oblonga, angustaa-cuminata:cauliculos teretes, sesquidodrātales, flauescentes, in summo paruis spicis per certa interualla se consequentibus facundos.

Gramen iunceum triquetrum: Hoc folia profert arundinis, minora, minusquelata, vtrinque acuta, & stringentium digitos lædendia. Caules profert triquetros, in quorum summo spica aculeata consistit, semina continens nigra, plurima, oblonga, in aculeatum cuspidem prominentia. Reperitur locis aquosis.

Glycyrrhiza sylvestris. Hæc etiam alias extra Harcyniã syluis plurimis Saxonix ac Thuringiæ familiaris est, veris initio potissimum inter veprium ac dumorum implexas radices profiliens; caulibus cubitalibus, fruticosis, rectis, brachiatis: folijs arachi primi, sed maioribus paulo ac nigricantibus: floribus puniceis, quos subsequuntur siliquæ ex spadiceo colore nigrescentes, quadrātali longitudine, teretes, semina rotunda, piso minora continentes. Radix ei est altè terram penetrans, crassa, nodosa, multifida, dulci sapore. Tota autem facie glycyrrhizam æmulatur, paucis particulis exceptis.

Grossularia seu vna crispa, ad rudera Ebersburgi & iuxta Bischofrodum, non procul ab Iluelda.

Gallion album & luteum, passim.

Genistella seu genista spinosa, locis quibusdam montanis, apricis, graminosis atque in Ericetis.

Genista minoris species. Fruticulus est dodrantem altus interdum & procerior, ramosus, folijs plurimis, nigris, mollibus, hispidis, lenticulæ minoribus, floribus luteis: Nascitur in summo Broccenbergi iugo, itē circa Gerenrodā. Aliās ericetis Marchiæ veteris communissima est, & montibus circa Quedlinburgum.

Genista humilis Dodonai, Corneola Leoniceni. passim.

Gnaphalium vulgare maius, simplicibus procerioribusque caulibus, in oblongo corymbo flores proferens. Passim locis apricis, montanis & asperis.

Gnaphalium vulgare minus, Impia Plinij. Priori est breuius, breuioribus etiam folijs præditum, sed magis incanis: ex capitulis veluti orbicularibus, è quibus flores exerit, subinde novos & breues coliculos proferens, ex quorum capitulis deinceps porro & alij consimiliter coliculi breuiusculi enascuntur. Passim locis apricis, montanis, & asperis.

Galega sylvestris Dodonai, passim.

Galeopsis Matthioli seu Vertica vulgaris mortua, flore verticillato, candido, passim. Hæc grandiore nonnunquam folio locis pinguioribus offertur. Et sæpe flore rubra inuenitur. Huic vero speciei folium paulo amplius est priori, præsertim quando locis hortensibus aut culturæ proximis gignitur. Reperitur Galeopseos & alia species, nihil ferme ab hisce differens, nisi quod folia obtineat minora aliquātulum, acutiora tamen. Est & quarta species, Galeopsis reptilis, quæ magis humi procumbens in superficie terræ direptat, quam in caulem se sustollit. Hæc syluis cæduis frequentissima est. [Vulgo hæc dicitur Milzatella, celebris ad Lienis affectus, flore luteo, folio maculoso.]

HYPERICON vbiuis. Eiusdem species minor, breuioribus coliculis prædita, folijs minoribus, pluribusq;.

Hepatica aurea, Trinitatis herba, quibusdam etiam Anthera, flore cæruleo, passim: Rubeo etiam, sed infrequentius.

Hepatica palustris, seu Ranunculus *πολύαρθρον* palustris Dodonæi in piscinis.

Hippuris maior, locis quibusdam montanis humidis.

Hippuris minor seu equisetum: locis pratensibus quibusdam humidis.

Hyoscyamus vulgaris, circa loca habitabilia & culta. Duæ sunt eius species, vna folio integro, non dissecto: altera folio in ambitu in lacinias acutas diuiso.

Herniaria, Herba Cancris, Millegrana, passim iuxta semitas, locis aridioribus ac salebrosis, collibus item macrioribus. Huius inuenitur species viticulos plurimos dispergens, folijs longioribus, non ita confertim dispositis. Reperi quoque tertiam, fruticosam, viticulis lignosis, densissimis foliolis oblongiusculis, breuibus tamen, strictisq; eleganter in extremitatibus obuestitam.

Helxine sylvestris seu flumialis, aut riuialis, satiuæ Helxines, nobis Parietariæ appellatæ folia obtinens, riuis & vlginibus gaudens, locis opaciorib. frequens circa Stolbergā ac Ilfeldam. Prouenit etiā ad putridos arborum truncos. Duplex vero est: Maior nempe & minor, ac vtraq; radicibus nititur geniculatis, villosis, terram perreptantibus, & ex geniculis suis nouas frequenter plantulas protrudentibus: caulibus etiam vtraq; donatur geniculatis, leuibus, non semper rectis, sed vt plurimum distortis. Maior caules exerit bipalmes, tenui pubes obuestitos. calami frumentacci crassitie, virides, ex quorum singulis geniculis bina prodeunt folia, sibi inuicem ad latera pediculis

pediculis ferme palmariis, ad caulem teretibus, deinde verò imbricatis opposita, maiora, orbiculata aliquantum, sed deinde in acuminatum mucronem oblongius excreſcētia, parte superiore viridia, inferiore plumbea, mollia. Floſculos in ſummitate cauliculorū exhibet in ſingularib; breuib; q; pediculis racematim diſpoſitos, paruos, ex cādido leniter ſubrubētes, ad ſimiles cuiuſdam Alſines minoris ſpeciei floſculis. Iſs decidentibus, protuberat capitulum rotundum, hiſpidum, ſeminibus paruis, nigris, ſplendētibus q; turgidum, quæ prorfus Helxines ſariuæ ſemina imitantur, iſſque paulo ſunt minora. Minor ſpecies huic magnitudine cedit per omnia. Sapor vtriq; eſt ſubdulcis, multum humectans.

Herba Paris, Vva lupina, Solanum τετραφύλλον, paſſim locis opacis, folijs quatuor. Reperi tamen plantam hanc potiſſimum circa Stolbergam, folijs ſenis præditam, non ſemel.

Hedera terreſtris herbarijs communiter appellata, paſſim multis in locis. Duplex autem eſt, maior cōmunis ſeplafarijs, & minor priore elegātior, coliculis erectioribus, breuioribus tamen, folijs breuioribus, florib; magis cæruleis: Hæc q; iuxta arbores potiſſimum antiquas, cauas ac putridas, locis paulo humectioribus reperitur.

Hedera ſpecies ſecunda, ſeu Nigra, ſiue Dionyſia, aut Corymbiſera.

Hedera ſpecies tertia, Helix vocata, tam arbores conſcendens, quam in antiquis muris ac ſaxis direptans. Vbiuis ferè.

Helianthemum Cordi, paſſim.

Hippolapathum ſylueſtre, Hydrolapathum, maximum rumicis genus, folio grandi, ſeſquidodrantalis ferme longitudinis. In foliis humidiorib;.

Hieracium maius ſiue Sonchites.

Hieracij minoris ſpecies, Broccenbergo peculiaris (niſi Cichorijs eam aliquis malit annumerare) quæ dodrātalis vt plurimum plantula eſt, radice nigra, fibroſa: folia diſpergens circa radicem

cem plurā, oblonga, acuminata, palmari longitudine, seſcun-
tiali ferè latitudine, ſufflaueſcentia, hiſpida: quorum maiora
in exiguas lacinias dirimuntur, nō tamen in ipſum folij me-
dium uſq; diſſecantur, reliqua prorfus parte integra, & exi-
guas interdum ſpinularum in modum in extremitatib. ſuis
appendiculas oſtendentia. Cauliculos ex vna radice depromit
plures, dodrantales maxima ex parte, raro altiorem, tere-
tes, hiſpidos, ſimplices, quandoq; etiam brachiatos, in quo-
rum ſummo floſ luteus cōſtituitur eiſmodi, qualis eſſe ſo-
let plātæ Dentis Leonis nomine vocatæ, qui deinde in pap-
pum reſoluitur. Succo lacteo tota plantula oppleta eſt.

Horminum ſylueſtre mains, Sclarea ſylueſtris, flore cæruleo, circa lo-
ca habitata & agros. Flore etiam nonnunquam candido, ſed
rarius, ſicuti & rubicundo.

Horminum tenuifolium, ſtorum ſpica Hormino conſimile. Ha-
tenuſ integrā videre non licuit. Afferebatur verò ante bien-
nium ex prato quodam non procul à Styga præfectura Comi-
tum Reinſteinenſium. Eius caules ſeſquidodrātales, qua-
drati, recti, non nihil rubentes, & geniculis per longiora in-
terualla interſtincti: ex quibus ipſis appendebantur foliola
oblonga, acuminata, anguſta, erythrodani ſylueſtris longio-
ra: ex quorum aliſ brachiola parua, quadrata & ipſa, genicu-
lata proſiliebant, folijs minoribus ac ſtrictioribus: in ſum-
mo conſiſtebat ſpica trientalis, geniculata, ex oblongis cali-
culis Hormini ſimilibus flores exerens cæruleos, ſimiles
floribus vrticæ foetidæ, odore aliquo Hormini: ſemina eius
quatuor ſimul cohærebant vno conceptaculo com-
præhenſa, Hormini ſeminibus (quantum ex ru-
dimento ipſorum conijciebam)

non abſimilia.

I.

Ἰξοκουλων, Hesperis quorundam. Vbiuis in Hircynia frequens, locis aridis. Huius tres sunt species. Prior, quam Ἰξοκουλων rubrum appello, propter florū colorem, radicem offert multifidam, lignosam, fibrosam & agminatim sæpe sibi coherentem, in cuius summo supra terram dispergit folia oblonga, palmaria ferè, strictiora tamen aliquantulum, acuminata, inter scabrum & læue medio modo se habentia, ex viridi nigricantia: caules protendit plures, quandoque singulares, teretes, striatos, cauos, geniculis, post longiora tamen interualla interuentos (ex quibus semper bina prodeunt folia) cubitales, procerioresq; ac subrubentes, præsertim superiore parte, quæ et coelo præcipue sudo, ac sole calente, viscosum adeoq; lentum succum sibi adhærentem habent. (Inde nescio qui Viscaginis nomen huic confixerunt; sicuti Hircynici propterea *Weschblumen* hanc stirpem dicunt) vt sæpissime muscæ parvæ, culices ac formicæ ei non aliter atq; aues visco implicentur. Circa caulium summitatem, sicut & in summo fastigio eorum, flores prosiliunt fasciculatim sibi coherentes, rubri, ex singulis pediculis singuli, similes illius fatiux Lychnidis speciei, quam Oculum Christi nuncupant, sed minores.

Alterâ huic consimilis frequentissima est passim in pratis, caulibus sesquicubitalibus, striatis, leuioribus, viscoso succo prorsus destitutis, geniculatis: folijs binis ex singulis geniculis prodeuntibus, oblongioribus, candidioribus: floribus ex verticulis breuib. exertis, rubicundis, laciniatis. Sunt qui Odontin Plinij hanc esse velint, sed non omnes notæ respondent.

Tertia, quam Ἰξοκουλων album voco, coliculos profert paulo minores, maiori sæpe, quâ prima, visciditate oblitos: folia ite

minora, sed asperiora: florem candidum, laciniatum. Semina, ut & prior, in vasculis vesicarum instar continet oblongis, flauentibus, rotundis in medio ambitu, sed in acuminatum mucronem in summo deurgentibus, quæ seminibus maturis dehiscunt. Sunt qui hanc speciem Ocymoides album faciunt. Harcynici vocant *weisse Wechblumen*. Angli procul dubio hanc, vel non multum ab similem plantulam Muscipulæ seu Viscariæ prioris nomine describunt. Non autem hic delinea illam consimilem, cuius infra sub nomine Polemonij mentionem faciam.

Iberis seu Cardamantice Nasturtij folio duplex: altera folijs candidulis aut subrubentibus, vulgo flos Cuculi, in vliginosis pratis: altera folijs oblongioribus, floribus luteis, locis proueniens humectis ac squalentioribus circa vrbes, pagos ac villas.

Iuncus leuis aquaticus maximus, prima species apud Dodonæum: ἰλόχοινος.

Iuncus leuis vulgaris, secunda species apud Dodonæum: χοῖν.

Iuncus λυχνάθημος, Stylos continet erectos, in summo apice spicatum florem proferentes, cuius ratione quasi Candela ardentis figuram exprimit. Species huius potissimum tres obseruavi. Maior thyrsulos seu stylos profert maiores, crassioresque, calami triticei fere figura, leues, spicato apice, suffuluo, (qui florum vicem explet) duarum vnciarum, quiq; ex paleaceis festucis squammatim compactus apparet. Media species stylos continet multo tenuiores, teretesque, sed non ita perpendiculari rectitudine se sustollentes, palmo longiores, breuem & vix vncialem spadicei ferme coloris spicam exhibentes. Hæc poterit dici Iuncus *λυχνάθημος* tenuis maior. Estque Broccenbergo familiaris: Tertia, quam *Lychnanthemum* tenuem nomino, plures ex radice fibrosa emittit iunceos stylos, breues, digitales, spica perpusilla, spadice scentemque in

apice

apicex ornatos. Et hæc nusquam mihi quam in Broccen-
bergo est visa.

Iris tenuifolia, locis montanis & humectioribus, vff der Langen.
Intybaceorum seu Cichoreacorum genera plura diuersissimaq;
offeruntur, quorum quædam Hærcyniæ fortassis peculiaria
erunt, quædam passim & alijs hinc inde per Germaniam no-
stram satis vulgaria: vt mirer inter tot præclaros, & de Stirpiti
historia optimè meritos viros neminem hæcenus extitisse,
qui eorum saltem aliquot præcipuas differentias, luculenti-
tioribus descriptionibus donatas, rei herbariæ studiosis, piæ-
quæ posteritati notas fecisset. Quãuis autem difficile admo-
dum & laboriosum sit, tam diuersas vnus generis, eidemq;
aliquibus notis consimilium aliorum generum stirpes, qua-
rum pleræque à nemine hæcenus pertractatæ fuerunt, qui-
busque nulla certa nomina in hoc vsq; tempus extiterunt,
dextre describere, ac recensere: tamen, cum, doctissime Ca-
merari, tuæ expectationi libentissime aliquo modo satisfacere
velim, annitar quantum potero, ne aliquam harum stir-
pium speciem, quam in Hærcyniâ istiusmodi generis esse cog-
nouï, præteream. Quod si interim nomina quædam antea
inaudita fingenda mihi fuerint, quo singulorum sufficientem
mentionem faciam, dabis mihi pro candore tuo super isto
^{τῆ τολμήματι} dignam veniam. Omnia autem illa iudicio tuo,
tanquam viro industrio, & in re herbaria versatissimo, subij-
cio. Verum iam tandem ad herbarum intybacearum variam
& laboriosam enumerationem descendo, cui aliquas forte
species non frustra Chondrillacearum plantarum, quarum
supra memini, annumerari posse, minime ambigo.

Intybus syluestris, seu *Cichorium syluestre*. Reperitur hoc flore vel
cæruleo vel luteo. Illud passim secus vias circa loca culta fa-
miliare est, & duplicis differentiæ: Altera constat folio pror-
sus integro, vnciarum duarum quandoq; latitudine: altera in
H 3. laciniis.

lacinias disrupto. Istius generis species, rarius tamē, aliquādo flore cādido sese offert, vt ad Harcyniā circa Vuernigerodā. Species vero, cui flores sunt lutei, passim in tota fermē Harcynia vulgaris est, potissimū locis pratensib. radicib. cōstans fibrosis, minorib. lignosiorib. & inutilioribus: caulib. brachiatis, bicubitalib. & quandoq; pceriorib. striatis, asperis: folijs paulo asperiorib. & longiorib. quā cui flos est cæruleus. Licet & in hoc genere duplicē differentiā animaduertere; alia folijs constat integris, alia diuisis. Illa cui integra sunt folia, rursus foliorū ratione subdiuiditur. Prima constat caulib. tereb. striatis, spinosis, asperisq; , frequentib. alis interceptis, candida medulla intus in farctis, folijs oblōgis palmarib. triū ferē vnciarum latitudine, admodum hirsutis & asperis adeo, vt non pilis, sed spinulis frequentib. durioribusq; horreant, pungantq; . Nascitur potissimum locis asperis & apricis secus vias. Secūda folia obtinet palmaria ferē, aspera parte inferiori, glabra superiori, nisi quod ibi in ambitu exasperētur. Tertia minores cōtinet cauliculos, & folia minora, digitalē longitudinem non multum excedentia, aspera tamen. Occurrit & quarta, caulib. proceris, brachiatis, striatis, cauis, crassis, folijs palmaribus, duarum quandoq; vnciarum fermē latitudine, in ambitu profundiorib. circumrosionibus frequēter diuisa, ad similitudinē foliorū plantæ illius, quam Dentem leonis vocant. Porro flores hisce cichorij integrifolij speciebus sunt, vt & plerisq; subsequētib. lutei in summis caulium & brachiorū cacuminib. constituti, plures, quorum singuli suffulciuntur singularib. suis pediculis, cōsimiles chondrillacea rum stirpium floribus, & in pappos deniq; degenerantes.

Intybus πλατύφυλλο Harcynica. Quibusdā locis Harcyniæ reperitur & veluti eidem syluæ tantūmodo peculiaris videtur. An alibi quoq; oriatur, nescio. Procere admodum assurgit caule prope radicē multifidam & dense fibratam, nigrioremq; digi-

gitali

gitali crassitie, cauo, frequēter striato, & per certa interualla cōtinuo ordine folia adnata habente, quæ oblōgo & carinato neruo alicuius pediculi instar ad latera veluti membranulas expansas continēt, quæ deinde post palmare ferè spacium semel solūmodo vtrinq; itidem ad latera in oblōgas lacinias dirimūtur, reliquo deinceps corpore existente prorsus cōtinuo, se scūrtiali latitudine, explicato & demū in acutū mucronē ptenso, ac in ambitu veluti exiguorū aculeorū rudimētis decorato. Referuntq; folia hæc imaginem aliquā Sonchi læuis, & sunt tota mollia, læuia, subnigricantia. Flores profert in summitate caulis in oblōgo scapo frequēti ordine se subsequentes, plurimos, singularib; pediculis nixos, cæruleos, qui mox in pappos postea resoluūtur. Reperitur & hoc genus interdū flore prorsus cādido, sed hoc infrequētius, eiusq; folia in plures lacinias, quam prior, discinduntur. Copiosa est ad Broccenbergum, & in montibus vicinis, vt & in principatu Grubenhagico, montibus nimirum humidioribus.

Sequuntur nunc alia intybi lutei, Harcyniæ (sicut & alijs plerisq; syluis) familiaria genera ac differentia.

I. *Intybi quadam species;* in hoc genere maior, caule procero, bicubitali ferme, striato, cauo, splendenteq; quæ mox atq; à radice profilit, in cacumē vsq; per certa interualla cōscendunt folia oblonga, frequentia, medio tenus duas quodammodo vncias lata, acuminata, leuia, splendentia, ac in ambitu adnatis quibusdam veluti spinulis donata, carnosā, nigricantiaq; vbi vero in summo caulis in brachia dirimitur, in singulo pediculo singuli flores emicant lutei, Chondrillæ similiores, quam Cichorio luteo syluestri paulo ab hinc posito. Gaudet locis apricis & cædis.

II. Eiusdē minor species, cauliculo rotūdo, tenuiori, folijs breviorib; itidē nō dissectis, vncias duas lōgis, vnā latis, in ambitu et adnatis tenuib; spinularum instar exornatis. In Ericetis hanc animaduertere licet.

III. Eius-

- III. Eiusdem quasi generis crebro alia se offert, cauliculis teretioribus, breuioribus, rectis vt plurimum, sæpe etiã brachiatis: folijs minoribus, oblongioribus, striatioribus, nigricantioribus, carnosis, læuibus, quæ frequentius caules amplexantur quam in prædictis duabus. Ericetis & hæc communis est.
- IIII. Porro in aliam huic generi aliquo modo confinem incidere sæpenumero contingit, quæ simpliciore cubitaliq; colicullo, tenui, tereti striato, subasperoq; profilit, cui iuxta radicẽ tria quatuorue folia oblonga, nãrij ferme figura, sed breuiora appenduntur, quæ inferius sunt asperiora, superius vero læuiora, pluribus exiguis in ambitu spinulis ijsq; euidenter pungentib. post quæ per reliquum caulis alia subsequuntur, hisce minora, vnciamq; non admodum excedentia, sed magis in acutum mucronem prominentia. Flores profert in summitate coliculi, vbi is in aliquot petiolos dirimitur, singulares, luteos, cichorij lutei paulo minores.

V. Intubi in super alia species maior creberrimè passim conspicitur, & ipsa huic generi fortasse non temere annumeranda: quamuis aliquis Pilosellæ speciem eam esse contendere posset, omnes plantas folijs pilosa lanugine præditas Pilosellarũ nomine recensens. Radix huic est multifida, fibris candidis frequentibus plena, caulis rotundus, striatus, pilosus. Veris initio prodiēs folia in terræ superficie exerit quatuor, quinque vel sex, mollia, orbiculata, vnius duarumue vnciarũ, pilosa, potissimum in ambitu & parte inferiore. Postea planta caulescente superadduntur in oblongiorib. pediculis folia maiora multo, digitali longitudine, triumq; in medio latitudine, viridia, carnosã, asperiora prioribus, maxime in dorso, minusq; paulo hispida, & quandoq; omni lanugine prorsus destituta, in ambitu angulos plures obtinentia, ad quorum extrema aculeorum paruorum in modum acuti apiculi destituntur. Caulis vero per reliquam seriem folijs itidem istiusmodi

modi sed paucioribus exornatur: estq; cubitalis proceriorq;, rectus, striatus, hispidus, qui circa summum cacumen in aliquot brachiola diuiditur, quorum singulis singuli producuntur flores lutei, pappacei, Cichorio luteo minores.

VI. Cognata huic rursus alia occurrit passim frequens, radice breui, fibrosa, caule cubitali ac proceriore, sæpe bicubitali, recto, tereti, striato, piloso, aspero, mediocriter crasso, prope radicem rubente, cauo, singulari vt plurimum, quandoq; circa summum fastigium in brachia digesto: Folia caulem ambiunt frequentia, continuo ordine se inuicem subsequunt, carnosâ, vnciarum duarum latitudine, trium quatuorue longitudine (quo tamen radice propinquiora sunt, eo hanc longitudinem magis excedunt) acuminata, nigricantia, læuia, superiore potissimum parte, inferiore cinerea parumq; pilosa, appendiculis quibusdam oblongiusculis, spinulas æmulantibus, in ambitu exornata. Flos est Cichorij syluestris, luteus. Sapore donatur parum amaro, euentius vero astringente. Gaudet Ericetis ac locis apricis.

VII. Iam dictæ media species non raro reperitur locis apricis, caule cubitali, nō ita recto, sed magis distorto, brachiato, folijs paucioribus, strictioribus, longioribusq;, vnciali latitudine, quatuor vero quinumue vnciarum longitudine, adnatos habentibus in ambitu, veluti exiguos aculeos, paucosq;, flore Cichorij lutei syluestris papposo.

VIII. Minor dupliciter differt. Prima caule assurgit sesquipedali, tenui, tereti, non semper recto, aspero, hirsuto: folijs ab ima radice ad summum vsque cacumen circundato frequentibus, strictioribus, adhuc quam iam dictæ, oleæ folia, nisi quod ijs multo sint minora, imitantibus, trium prope radicem vnciarum longitudine, fescuntiali latitudine, quæ quo magis in caulis verticem contendunt, eo breuiora redduntur, carnosâ, nigricantibus ac læuibus parte superna, inferna pilosis &

caudicantibus, in ambitu nihil neq; spinularū neq; sinuum continentib. Fastigiū caulis in aliquot brachiola diducitur, quib. flores lutei, Chondrillacei continentur. Sapor huic est astringens. Altera species paulo breuior, cauliculo exurgit lignosiore, rubente, distorto, in brachia discreto, foliis prope radicem vnciali latitudine, triū vero longitudine, mucronatis, quæ postea per reliquum caulis alia frequentiora cōsequuntur ipsum densa acie ambientia, femunciali vix latitudine, duarū autem longitudine, licet & hæc eò minora, subinde reddātur, quo magis caulis fastigio appropinquauerint. Hoc discriminis aut folia hæc potissimum habent, q̄ nō adeo exactā oleæ foliorū figurā exhibeant, vt præcedentis plantæ, sed quosdam veluti sinus incuruos in ambitu sibi impressos habeant. Ericetis potissimum delectatur.

IX. *Intybus ἀφυλλόβησιλ* ♂. Radice constat parua, nigra, quam circum ambiunt radiculae tenuiores, plures, oblongiores, incuruæ ac luteæ. Folia circa radicē emergūt plura, nouē videlicet, decē aut duodecim, quicūciali ferme lōgitudine, fescūcialiq; latitudine, viridia, aspera, explicata, obtusius acuminata, ex quorū medio caulis progreditur cubitalis, singularis, calami frumentacei crassitudine, rectus, striatus, intrinsecus cauus, foris asper folijs prorsus destitutus, in cuius cacumine veluti in densiori spica agminatim plurimi parui flores lutei susstolluntur, singuli pediculis breuibus singularibus innitentes, Chondrillarum specie, qui postea in pappos dehiscunt. Loca expetit aprica ac cædua circa Gerenrodam maxime.

X. *Intybus ἀφυλλόβησιλ* ♂ minor. Radix est illi oblongiuscula, mediocris, folia in superficie terræ octona, nouena, denaue, fescūcialia lōgitudine, latitudine vncialia, orbiculata ferè, aspera, ex quorū medio exurgit caulis rectus, striatus, teres, in summo singularib. pediculis paucos cōtinens orbiculatos flores luteos, papposos. Locis apricis & cæduis potissimū reperitur, maxime circa Gerenrodam.

XI. *Inty*

XI. *Intybus nigrifolius, lanuginosus.* Hanc stirpem libenter cum
 precedenti ἀνυλλοχαύλω minore, verbasci generib. ascriberem,
 nominarem q̄; Verbascū παπαάνθεμον, nisi succus lacteus, quo
 utraq; cōtra Verbascorum naturā turget, suaderet, vt potius
 intybaseorum generib. adiungerem. Radix ei est nigra, mul-
 tifida: nō profunda: folia in eius superficie emittuntur in ob-
 longioribus & canaliculatis pediculis fescuntiali longitudi-
 ne, vnciali latitudine, paralyseos foliis similia, sed minora, ni-
 gra superius, inferius tana lanugine obducta, quali tergū fo-
 liorum populi albæ. Folia autem caulis, quamuis numero sa-
 non sint, longiora sunt, trium vnciarū & quandoq; amplius,
 strictiora vero, semūcialis latitudinis, quorum ambitus ver-
 sus dorsum retorquetur. Caulis ei est cubitalis, mediocriter
 crassus, striatus, niger incana lanugine obuestitus, in cuius
 summo peculiarib. pediculis parui orbiculati flores, pappo-
 siq; continentur, quorum interius capitulum oblongiora fo-
 liola instar chrysanthemi florum ambiunt. Locis apricis in-
 uentur, cædis, ac collibus soli meridiano expositis.

XII. *Intybi species alia, foliis circa radicem nigram & distortam*
 sparsis quinque sex vel septem magnis, in oblongioribus pe-
 diculis, quincunciali longitudine, latitudine vero vnciarum
 duarum, & quandoq; trium, ampliorēue, pilosis, aculeos pau-
 culos in ambitu habentibus: caule tereti, striato, sesquipeda-
 li, vix vno atque altero paruo folio prædito, qui tandē in par-
 uos petiolos in summitate diuisus flores producit tres, qua-
 tuor vel quinque, aut quandoque plures, luteos, pappaceos,
 cichorij syluestris communioris floribus similes.

XIII. *Intybus uliginibus familiaris.* Radice nititur parua, candi-
 dis fibris circumdata, plurimis. Caule assurgit satis crasso, ca-
 uo, anguloso, bicubitali sæpe, brachiato, florib. luteis papp-
 ceis, plurimis, qui peculiarib. singuli pediculis insident. Folia
 à radice prodeunt magna, dodrantalia; triū vnciarum latitu-
 dine

dine, lævia, flauentia, mollia, in ambitu leniter excisa, ac aculeis veluti quibusdam paruulis armata. Caulis consimilibus præcingitur foliis, sed pauciorib. In vliginosis Broccenbergi frequens est, & opacis: reperitur & in consimilibus locis circa Stolbergam.

K.

K *Καυρόφιλον*. In aridioribus colliculis & marginibus æstate frequens: radícula furcata, breui, candida, ex qua vt plurimum exurgit cauliculus pedalis aut sesquipedalis interdum, singularis, quandoque etiam alios à latere sibi adiunctos habens, tenuis, teres, scaber, rectus, geniculis quibusdam per interualla multum inter se distantibus interceptus. Folia circa radicem numerosa erumpunt & aspera, nigraque, humi procumbentia, quæ ex oblongis pediculis incipientia in orbicularem rotunditatem desinunt, vnicuique longitudinaline & latitudine: ex geniculis cauliculorum strictiora educuntur & oblonga, plura simul iuncta, ex quorum alis subinde prosiliunt noua brachiola, in quorum apicibus exeruntur itidem ex tenuibus geniculis florũ corymbi elegantes, qui stilos paruos, muscosos, virentes plurimos edunt, singulis suis propriis incumbentes, ijque admodum exiguis petiolis, quibus tandem emarcescentibus ex caliculo ipsorum prosiliunt rotundiuscula capitula, seminib. nigris exiguis turgentia. Hæc dum scribo, opportune mihi incidit, Anglos hanc plantam aut profus congenerem describere, licet imperfectius, nomine *Muscipulae* seu *Viscaria* alterius. [Sesamoidi maioris *Salmantico Clusij* sola magnitudine cedit, non tamen est minus eiusdem *Sesamoides*.]

L.

L E V C O I lutei sylvestris species, folijs circa radicem candidam & lignosam multis longis, dodrantalib. tenuioribus hortensi, asperis, nigris: cauliculis quandoque simplicibus, quandoque pluribus, tenuibus, striatis, bicubitalibus sæpe, aliquantulum incuruis, qui quandoque foliosi prorsus reperiuntur, quandoque paucis, exiguis & strictis foliolis præditi: flosculis Leucoij lutei hortensis, paulo tamen minoribus & pallidioribus, siliquis longis, tenuibus. Nascitur collibus apricis, saxosis, aridis ac asperis, plurimum in montibus Gerærodæ vicinis, aliisque meridiei expositis.

Leucoium bulbosum Theophrasti seu *Narcissus albus*. Weisshornungs Blumen, seu Schlangen Blumen / passim.

Leucoium montanum: In Consteino monte ad Saxuervam pagum supra Northusam versus Ilfeldam. Est vero hoc Thlaspi parvum Hieracyfolium seu Lunaria lutea Mønspeliensium apud Petrum de Pena & Matthiam Lobel.

Liliago Cordi, aliquib. pro Phalangio habita, cum potius quantum ad extremam faciem, aliquam sylvestris Asphodeli speciem referat, licet radice bulbosa non constet. Eius radices hodie plurimis locis copiose eruuntur, ac hinc inde pro veri Rusci radicibus *Ἰσὸν τῶν ῥιζῶν* diuenduntur: unde multa pharmacopolia non sine insigni errore easdem pro Rusco itidem reuendunt, cum tamen vtriusque radicem sapor vniufmodi non sit. Hoc medicos quosdam animaduertere oportebat, nec adeo temere imperitis herbarijs ac pharmacopæis plerisque fidere, & ignotas res cum euidenti damno pro rebus notis & exploratis miseris ægris propinare: modo plures essent, quos rei herbariæ (in qua certe multum, quo ad delectum simplicium præsertim rerum, positum esse ego prorsus *ἀναμφισβήτητος*) studio maiorem operam diligentioremque ponere,

quam, contra medici dignitatem, poculis cum alijs Epicuri porcis decertare, & scurrarum quandoque in aulis ac apud nobiles sese instar habere minime puderet, pigeretque.

Nascitur vero planta hæc copiose circa Gerenrodã, item inter Vuernigerodam & Elbingerodã. Eius duæ species sunt: altera maior, folio longiore, pauloque latiore, capitulo magis triquetro, in quo semina continentur etiam paulo maiora: altera minor, cui omnes partes sunt minores, strictioraq; folia.

Lysimachium purpureum primum Dodonæi, species videlicet maior prima in hoc genere: alijs ἐπιλόβιος dicitur, seu Filius ante patrem: flore maiori violaceo purpureo: ad ripas et amnes

Lysimachij maioris purpurei secunda species, caule bicubitali, folijs maioribus, quincunciali ferme longitudine, duarumque latitudine, in ambitu serratis: flosculo paruo, pallidius rubentec.

Lysimachij huius medium genus: omnia continet minora, quod & ipsum in aliquot species discernitur: alteri folia sunt uncias duas longa, vnam lata: alteri folia strictiora, unciam vero trium longitudine: rursus alij flosculi sunt rubicundiores in hisce speciebus, alij ex rubicundo pallidiores, alij rursus profusus candidi.

Lysimachij autem huius generis in Harcynia speciem quandam hæcenus nondum vidi: sed tamen alibi in locis vliginosis syluestribus ac in arundinetis etiam quibusdam non infrequenter: cauliculis scilicet pedalibus, foliolis angustis, oblongis: flosculo suppalido ex rubro, paruo. Cæterum harum stirpiũ aliquot iam sub *Lysimachiorum* nomine compræhensarum olim Cordus etiam obseruauit, ac differentiis peculiaribus distinxit, appellauitque eas omnes *Neriadia*, ob similitudinẽ quam habent cum nerij folijs.

Ac præterea huius stirpis generis omnium maxima erit illa

illa planta quam Cordus postea Chamænerium vocauit, cuius superius fecimus mentionem.

Lysimachij purpurei nomine vulgo quibusdam herbarijs existimata planta, quæ est Pseudolysimachium Dodonæi: passim in ripis fluuiorum, locis item montanis, vdis ac pratensibus.

Lysimachium lateam, frequens locis vliginosis.

Libanotis Theophrasti altera apud Dodonæum, Matthiolo pro Sefeli Aethiopico habita. vulgo Ceruina maior seu alba. Circa Gerenrodam, Vuernigerodam, item vff der Langen.

Libanotis alba minor, seu amara, radice crassa, multifida sæpe, candida, amara: caulibus bicubitalibus interdum, brachiatis, firmis, angulosis: foliis, quæ oblongæ costæ constituunt, amplis, latis, profunde crenatis seu dentatis: floribus in densa umbella candidis, odoratis. Poterit hæc quoque in suas species distribui: nam altera latioribus est foliis, profundius dentatis: altera contractioribus & frequentius succinctiusque incisus. Radix resinoso succo turgens, thus spirat, flauescit ac amara est. Cum hac plerisque notis congruit descriptio Dauci angulosi, apud Cordum, cuius tamen radice sapor acris est, non amarus. Libanotidem vero hanc amaram eodem nomine Cordus descripsit in illo τῆ ἀντοξείου cuius paulo ab hinc superius mentionem feci.

Libanotis nigra, communiter Ceruaria nigra, quod ei radix sit nigrior, quæ saporis est non amari vt prior, sed acris. Copiose circa Gerenrodam, Ilfeldam, Vuernigerodam, vff der Langen. Est vero secundum Daucigenus apud Tragum.

Libanotis vαβηνοειδης, Libanotis Ferulacea tenuifolia maior, Elegas est plāta, radice cōstans digitali, eiusdēq; ferè crassitiei, nigra forinsecus, succo resinoso prædita, odorata & acri, circa summū nigris capillamētis obsita, vbi aliquot dodrantes emergunt costæ, foliis tenuib. strictis, plurimis exornatæ, ferulaceis seu sceniculaceis, ijs tamē breuiorib. Caulis ē medio exurgit sesquiped-

quipedalis, in cuius summo conuexa umbella circa autumnum erumpit, odorata, flosculis candidis plena. Hæc vero species rarius reperitur. Minor frequentius: radice consimili minori, costis multo breuioribus, sicuti & folijs & caulibus. Aestate media prorumpit flores suos circa autumnum exhibens. Vtraque collibus apricis, arboribus destitutis, & solo firmiore gaudet.

Λιβόρα ☉. Plantula elegans, radice tenui, admodum exigua, inutili, lignosa, candida: ex qua emergunt innumeri sæpe colliculi, tenues, splendentes, teretes, læues, dodrantales, raro altiores, quibus semper per certa interualla adduntur bina foliola, quæ prope radicem rotunda sunt & parua, magnitudine lentis vulgaris: reliqua deinde ad summum vsque colliculi longiora sunt, lenticulæ ferè folijs similia, viridia, læuia ac splendentia. Colliculus in summo in tenuissimos, paucos pediculos diuiditur, in quorū singulis flosculus exiguus lacteus emicat, quem decidentem sequitur capitulum paruum lini simile, sed triplo aut quadruplo minus. Vnde cum alio nomine plantula hæc mihi innotescere non potuerit, linocarpum eam dicendam iudicauī. Reperitur frequens in colliculis aridioribus locis opacis, & arborib. carentibus inter gramina. [Linum syluestre exiguum, in hortorum arcolis sæpe prorumpens.]

Lamiana Dodonæi duplex: aut folijs prorsus integris: aut in laciniis aliquot dissectis.

Lonchitis aspera, copiosissime circa Andersbergum urbem metaltalicam, & in comitatu Honsteynensi: item circa Broccenbergum: vbi etiam loco prorsus Septentrionali in vmbrosa valle ac vlginosa gignitur.

Linaria communis, vbiuis.

Linaria montana seu syluatica. Planta hæc locis montanis, apricis, ac meridici expositis maxime conspicitur, lino folijs assimilis,

lis, paulo angustioribus, ex viridi flavescentibus. Cauliculos erigit rectos, tenues, striatos, qui inter foliorum alas non solum in cacumine, verum etiam multo quandoque inferius brachia exerunt multis tenuib. pediculis abundantia, in quorum singulo flosculus apparet exiguus, candidus, quem percuntem sequitur flavescens capitulum rotundum, lini capitulo pene assimile, sed longe minus.

Ligustrum, Phillyrea Dodonæi, Cyprus Matthioli, circa Gerenrodam & Vuernigerodam.

Lilium conuallium, passim.

Lenticula aquatica, in fossis stagnantib. & palustrib.

Lichen, Hepatica officinarum: ad saxa fonticulorum & alias locis humectis.

Lichenis aliud genus, ἑρβὸν seu ἀσλαγγρον Dodonæi Tom. I. cuius varietatibus differentiis passim cernuntur, eaq; aut humi natæ, aut saxis adhærescentes, aut truncis arborum putridis adnatæ, nonnunquam & in Ericetis prodeuntes: quas omnes sigillatim describere operosum admodum esset atq; difficilimum. Potissimum vero in illis hæc discrimina obseruare licet, vt alijs sint folia latiora, alijs tenuiora, potius veluti capillamenta, miro ac eleganti naturæ lusu inuicem sibi implexa, intortaque. Color item alijs est nigricantior, alijs flauentior, alijs cinereus magis, alijs candidulus, alijs nonnihil ex nigro subrubens. Circa Andersbergum in arboribus, quæ ventorum sæuitia deiectæ tandem diuturnitate temporis semiputruerunt, reperitur huius generis species, non admodum sibi implexa, nec late explicata: sed singularibus tanquam oblongioribus, duarum nempe vnciarum, tubulis candidis constans, erectis, in quorum summitate protuberat capitulum, minus vt plurimum coloris, nonnunquam etiam atrii.

Lagopus vulgaris, passim circa loca culta, in aruis.

Lathyrus sylvestris floribus lateis: passim locis cædvis ac pratensibus.

Lathyrus sylvestris maior seu purpureus, caulibus quadratis, pæcumbentibus in membranosa latitudine, (vt Dodonæus de suo *Lathyro sylvestri* inquit) diductis, vicinisq; arbuftis ac vepribus sese implicantibus. foliis Dodonæi maioribus ac longioribus: trium vnciarum nimirum, ac fescuntiam latis: flore maiori, punicante, siliqua longiore. Nascitur viuiradice profundè demissa, longaq; inter arbufta & vepres.

Lunaria minor botryitis, circa Stolbergam.

Lunaria botryitis πολύφυλλος. Hanc ante aliquot annos copiosam in montium quorūdam iugis summis circa Andersbergum reperi in initio veris, iam sub niuibus, Fauoniorum flatibus. collicis quæscens prorumpentem, radiculis paucis, multifidis, tenuibus ac lateis: colliculo primum rotundiore, luteo, palmatifere, in brachia diducto, quæ gemino latere iterum brachiatum, vtrinq; folia lunata, flaua, securicula instar continent, sed breuiora quam in priori: deinde alium prope radicem colliculum exurgere obseruavi, (& forte plures prodeunt inde) eodem modo foliatum & brachiatum. Medio loco inter hos colliculos thyrsulus exoritur racemosus.

Lunaria Græca, Viola latifolia, siliquis non orbiculari ambitu circumscriptis, sed oblongioribus. Circa Stolbergam & Vualkenridam monasterium. [Perenni est radice & floribus albicantibus, odoratis.]

Lithospermum virgatum, viticulis suis humi repens & in caulem procerum non assurgens, floribus in cæruleo eleganter purpurescentibus. maioribusq; foliis longioribus. & strictioribus. Circa Ilfeldam.

Lithospermum alterū fruticosum in Harcyniæ vicinis quidē montibus non infrequens est versus meridiem sitis: In ipsis vero Harcynicis nondum vidi.

Lactuca sylvestris Cordi ac Tragi.

Lactuca sylvestris ἐπιτομή γάρβου. Planta hæc est procera, bicubitalis & quandoq; amplior, caulibus teretibus, læuibus: folijs con-
similibus ferè Italico Behen rubro, sed multo longiorib. (vt-
pote dodrantalibus sæpe) ac latioribus etiam, nõ scabris, sed
leuibus ac angulos veluti quosdam habentibus, parte supe-
riori ex flauo nigricantiorib. inferiore vero plumbeis ac ali-
quomodo cum Perfoliatæ sylvestris foliis conferendis. Flo-
res sunt iidem qui Behen dicto, punicantes videlicet ex cali-
culo oblongo angustioris calathi figuram referente, ex folio
lis constantes tribus, recuruis, ac in extremis oris laciniatis,
ex quorum medio eriguntur tria oblonga staminula ruben-
tia, parte superioris flauo puluisculo oblita. Floribus hisce in
pappos abeuntib. apparent semina oblonga, chondrillacea,
subalbida. Radice sustentatur crassa, nodosa, circūdata mul-
tis propendentib. oblongis ac mediocriter crassis (teneriorū
radicularū instar) adnatis. Plāta tota lactea est, sapore mode-
rate dulci, tādē ad aliquam amaritudinē leniter declinan-
te, quā subsequuntur postremo astrictio atq; exiccatio. Mon-
te quodam prope Stolbergam (iugum Hareynicū vocāt, die
Harschöhe) copiosa est. Vidi eandem crebram mōtes Sema-
næ syluæ in principatu Hennebergensi producere.

Lilium purpureum sylvestre, falso pro Asphodelo habitum. Gold-
wurz passim.

M.

MOLLIGO montana Dodonæo dicta libro de purganti-
bus, quæ plāta est de genere rubiarum sylvestrium. Alyc-
son Plinij à quibusdam existimata: caulibus multis, cubitali-
bus, & sæpe maiorib. ramosis, teretib. procumbentib. vitigi-
neis, geniculatis, ex singulo geniculo folijs erūpentib. obō-

gis, angustis, glabris, subnigricantibus, cauliculos & ramulos radiorum stellatorum in modum ambientibus: floribus in singulis pediculis candidis, paruis, inodoris. Radix ei (vt Dodonæus in sua planta requirit) parum nigricat, quin potius ex flauo rubet.

Malua sylvestris pumila, foliis rotundiorib.

Eadem, foliis latiorib. prope Vuernigerodam, solo videlicet pingui.

Malua sylvestris maior, folio in ambitu diuiso & sinuato.

Muscus reptilis seu scansilis, Beerlappen. In Broccenbergo & locis vicinis: item in montib. quibusdam circa Aurbergum non procul à Stolberga.

Marrubium montanum alterum, Stachys Dodonæi, caule quadrato, cubitali, lanuginoso: foliis inferioribus quincuncialibus, trium vnciarum longitudine, incanis, quib. quæ in summum vsq; caulis ascendunt minora sunt: fforib. verticillatis, rubris, circa Gerenrodam. Hanc Marrubij montani secundam speciem statuo. Ea autem quæ prima eius generis est, montib. asperis ac meridionalib. gaudens, caule tricubitali sæpe, foliis longiorib. sed nõ ita latis, hætenus in Harcyniæ montib. mihi visâ non est.

Marrubium nigrum, *Ballotis* assimile: alterum foliis paulo maiorib. alterum minorib.

Marrubium aquaticum, Matthiolo *Sideritis* prima, passim in aquosis.

Marrubium χαμαίρις, Planta ex Marrubiorum genere in aruis præcipue quiescentib. aut alias demessis frequens: caulibus ex vna radice pluribus exurgens, palmariib. ferè, quadratis, in terram reclinatis: foliis semper geminis caulem amplexantibus, fescuntialibus circa terram, alias vncialibus, rotundis, in ambitu profundius incisis, similibus ferè

ferè folijs Geranij secundi seu pedis columbini: floribus purpureis Ballotes, quæ primū in verticillorū osculis instar parvulorum capitulorum conuoluta emicant, deinde explicata oblongiuscule exeruntur, veluti Ballotes flores: odore aliquo marrubij. [Ballote crispa Lugdunensium.

Myrrhis Broccenbergensis, radice crassa, profunda, nigra: caule sesquicubitali, cauo, hirsuto, quem folia nigriora palmari ferè pediculo, eoque imbricato amplexantur membraea veluti vagina, similia Myrrhidis Italicæ seu Apij alicuius multū incisi: è membranarum autem vaginalium medio, exoritur subinde alius eodem modo foliosus pediculus, qui tandem ubi folia ei esse incipiunt, aliam peculiarem vaginulam protrudit, ex qua deinceps prorumpit densa, orbiculataq; umbella, duas vncias non multum excedens, conferta exiguis flosculis candidis, muscosisq;. Semina mihi visa nondū sunt. Loco vliginoso fruitur.

Myriophylli species coliculis fluitantibus, imbecillis, longis: folijs plurimis ab radice vsque in cacumen donatis, strictis, oblongiusculis, teneribus, capillamentorum instar, squallidioribus, flore candido, ranunculi. In piscinis.

Millefolium: passim.

Μαριφύλλον, vnifolium. Passim. Illud autē quod baccas profert, ultra vnus anni ætatem est, & duobus constat folijs. Alterum vnico, prioris anni plantula. Simul tamen vtrunq; reperitur eadem radice natum.

Mercurialis mas sylvestris, Cynocrambe, in syluis opacis.

Mercurialis sylvestris femina: Raro, locis opacis.

Matri syluia vulgaris, Waldmeister/ *Asperula Dodonæi* ac *Rubia syluatica aspera Gesneri*: passim.

Malus sylvestris.

Muscus arboreus ac Saxorum, multiplici differentia, quæ magis assidua ac præsentis inspectione animaduerti, quàm descriptio-

nibus tradi possunt. Omnium ferme color viridis est, quibusdam fuscior, nonnullis flavescens, alijs subrubeus. Vnicum autem musci arborei genus præ cæteris elegans alibi hætenus quam in Harcynia non conspexi. Hybernis temporibus reperitur maxime vegetū, vt & veris initio, late obductū Fagorum plerunque corticib. et denso cespite cōstans. Folia eius vulgari arboreo musco lōge sunt tenuiora, elegantiora, Corallinæ non nihil æmula, tota spadicea, eleganter crispata, & mire sibi inuicem implexa, odorata etiam. Hunc autem muscum in tota Harcynia alibi non obseruavi, quam circa Stolbergam & Ilfeldam. In Bröccēbergi præterea iugo musci candida in vliginibus species nascitur, capillaceam quandam veluti substantiam foliorum loco habens, eamque suis pediculis densè circumuolutam, capitulum continens pusillum, cymbali versus superiora patentis figura, coloris spadiceci.

Moschatella Cordi. Andersbergi ad fonticulorum scaturigines quasdam. Item Stolbergæ in prato quodam Hainfeldico.

Myrtus tenuifolia. Copiose reperitur in vligine illa, ultra Andersbergum urbem Broccenbergum montem versus, quam nominant den roten Bruch/ hoc est Vliginem rubeam, quod totus ille vliginosus tractus sub radicibus Broccenbergi, & vicinorum montium rubro musco plenus sit, qua videlicet ex Andersbergo via patet Goslariam versus. Fruticulus est lignosus, palmaris, viticulis multis, incuruis: folijs oblongiusculis, vncialibus, myrti folijs angustioribus, quorū extrema plerunq; in tergū cōtorquentur. In exiguis recuruis pediculis profert circa autumnū flosculos paruos, rubicūdiusculos ex albo. Fructū nunquā adipisci potui: cumq; sero admodum floreat, eo aut loco, vbi nascitur, hyems citius, quàm alibi, incipiat, citius etiā grandiores ibi niues cadant, opinor raro eius maturos fructus haberi posse. Cognatū forte quid cum hoc

habet

habet fruticulus ille exiguus Cordi, folijs myrtinis, quem in sua sylua obseruationum describit, pag. 221. a. §. 3.

Myosuron, quorundam *Holosium*: in agris, ad promontoria Harcyniæ, non procul à Northusa.

Melampyron Dodonæi, cuius passim variæ species obseruantur.

Prima caule constat quadrato, late brachiato, foliis in feriori

parte maioribus, quatuor vnciarum latitudine, fescuntiali la-

titudine, acuminatis, lacinijs prorsus carentib. floribus parte

inferiori candidis, rictu autem hiantes, (quem veluti ipsi a-

perti exprimunt, vnde ex vulgari idiomate passim oris vacci-

ni nomine stirps hæc habetur) seu parte superiore, melinis.

Secunda itidem constat brachiato caule, foliis acuminatis,

integris, vnciali latitudine, trium longitudine: floribus ex al-

bo viridique mistis. Tertia consimilis caulibus & folijs est se-

cundæ, floribus melinis, in summo albetibus. Quarta paulo

præcedente minora habet folia: flores vero ima parte puni-

cantes, superiori melinos. Quinta folijs constat duarum

vnciarum longitudine, & aliquid amplius, vnius vnciæ lati-

tudine, in ambitu vt plurimum laciniatis: floribus infima su-

premaque parte punicantibus, media autem candicantibus.

Sexta species est angustifolia, caule constans singulari, folijs

longiusculis, integris, strictioribus spica florum cæteris mi-

noribus, floribus parte superiore rubentibus, inferius melinis.

N.

NASTURTIVM montanum. Duplex est: Maius radice te-

nui, lignosa, multifida, fibrosa: pediculos in superficie terræ

emittens oblongos, numerosos, palmares, plurimis foliis v-

troq; latere sibi correspondentib. exornatos, similib. Nastur-

tij fatiui primum à satione prodeuntis, antequam videlicet

caule-

caulescat: caulem proferens sesquipedalem, frequenter brachiatum, folijs item in oblongioribus pediculis eodem modo dispositis, sed oblongioribus, acuminatioribus, vncialibus ac incisis, flavescentibus: flores ei sunt plurimi, pauci, quos subsequuntur siliculæ tenues, longiusculæ, semine citrino nasturtij paruoque plenæ. Minor simpliciore nascitur coliculo, folijs autem maioribus prædito, longioribusque, acuminatis, flore melino: consimilis pene prorsus Iberidi secundæ supra indicatæ, nisi quod folia huic sint leuiora & splendentia. Rarius autem species hæc occurrit.

Nasturtium hybernium, Flos S. Barbaræ, Pseudobunias Anglorum, Barbaræ Dodonæi.

Nasturtium sylvestre, Thlaspi angustifolium Dodonæi, crebris constans cauliculis, palmaribus & brachiatis: prorsus simile fatiuo, nisi minus in omnibus. Locis aridioribus ac squallidioribus circa vrbes, pagos, moenia ac sæpes.

Nymphaea lutea, in piscinis.

Nymphaea alba: copiose in piscinis Vualkenridensibus.

Nummularia: passim locis humectis.

O.

O LSENICHIVM, quibusdam loco Mei habitum; locis humectioribus, sed rarius, vt plurimum tamen vff der Lantgen.

Orobanche: in Aurbergo & prope Gerenrodam.

Orobis Sylvaticus vernus. Planta hæc $\sigma\lambda\alpha\gamma\iota\kappa\epsilon\upsilon\lambda\omicron\sigma$ est, dodrantalis, pauloque altior, radicibus multifidis, filamentosis; caulibus quadratis, striatis: folijs in costa oppositis, araco latioribus, longioribusque, hederæ ferè corymbiferæ similibus (vnde quandoque Orobum cyssophyllum voco) sed minoribus, tenerioribusque, longitudine, vncias duas excedentibus, latitudine

ritudine fescuntialibus quandoq; floribus initio veris ex cæruleo purpurascentibus: siliquis oblongiusculis, vncias duas superantib. quib⁹ semina continentur solida, rotunda, subrubentia. Hæc plâta, licet cum Oroborum descriptionib. non admodum cõueniat, tamẽ aliis stirpiũ generib. non cõmode cõiungi potuit. Georgius Aemilius, Theologiæ doctor, contendebat Astragali speciem esse, vocabatq; Astragalum syluaticũ Vernum, quia quasdam appendiculas paruas in radicib. animaduertisset: quæ tamẽ nota multis leguminib. tam hortensibus quam syluestrib. item trifoliis ac Neriadijs, seu Lyfimachijs purpureis, alijsq; stirpium generib. eiusmodi paruula ac crebra tubercula in radicum fibris appensa cernantur. Doctissimus porro vir Laurentius Hiel, rei herbariæ in Academia in clyta lenensi olim professor celeberrimus, hanc Aphaces speciem ex aliorum sententia faciebat, Aphacen syluestrem nominans. [Plerisq; siliquiferis plantis hæ radicum appendices granulosa communes sunt, adeo vt grandis illa Genista Italica etiam illis neutiquam careat.]

Ocymoides rubrum.

Ophioglosson. In pratis quibusdam humidioribus, præcipue prope Stolbergam, auff der Pfaffen Wiesen.

Oxyacantha Matthioli.

Ononis, in pratis quibusdam & circa loca culta.

Origanum vulgare, passim.

Origanum verticillatum, passim. Planta verticillata, Origano similis, foliis lanuginosis, quam falso quidam pro Clinopodio exhibuerunt.

Orchidis Dodonei primum genus.

Eiusdem alia species, folijs quatuor vel quinq; multo longioribus, dodrantalibus.

Orchidis Dodonei secundum genus.

Orchidis species, testiculatas radices minores obtinēs: folia etiam

L

aliquan-

aliquantulum minora, quam cæterarū speciërum, quatuor ferè, læuia, splendentia: cauliculum rectum, pedali non multum maiorem, in cuius summo fasciculus florum parvus cõspicitur, nõ quidem spicatus, sed in vmbellæ parvæ fere modum explicatus, figura Schænoprasi. [Eiusmodi depingitur in herbario Lugdunensi.]

Orchis bifolia, flore purpureo & candido etiam, in montibus passim ac pratis. Triplici autem differentia reperitur. Altera latifolia est, foliis orbicularibus ferè, vnciarum sex longitudine, quatuor latitudine: altera foliis palmaribus, vnciarum duarum latitudine: tertia breuiora omnia continet.

Orchidis minor species, foliis tenuioribus, in terram reflexis, quinis, senis septenisve: cauliculo breui, digitali, quandoq; dodrantali, tenui, spica breuiore florum punantium pauciorum. Nascitur locis apricis circa Gerenrodam.

Oxalis maior, passim.

Oxalis maior Broccenbergensis, quæ nihil quidem à communiori distat, nisi q̃ loco vliginosiore nata, paulo amplior existit. Eius radicibus mulierculæ ignaris imponunt, quod crocæ admodum sint, pro Rhabarbaro vulgari eas obrudentes.

Ophrys quibusdam existimat a seu Pseudorchis Dodonæi, aut Bifolium.
Locis opacis & humidis passim.

Oxycoscon Cordi, copiose in Broccenbergo & vicinis montibus humidioribus, foliis non ita subrotundiufculis, vt est eius Icon apud Cordum, sed oblongioribus ac strictioribus, lenticulæ ferè, breuioribus tamen: quorum ambitus versus dorsum vtrinq; leniter reflectitur. Longis lignosisq; ac obliquis prorepat in vliginosis musco viticulis, radicibus constans tenuibus, multifidis, lignosis, quibus capillaceæ fibræ multæ adhærent. Flosculi exigui sunt, purpurei, veluti exigui citini. Vaccinia palustris Dodonæi videntur forte eiusdem stirpis fructus esse, vel congeneris. Tantus autem radicum truncus

nostro

nostro Oxycocco non est, quantum icon Dodonæi suorum vacciniolorum exhibet.

Ostrya Cordi, Ornus Tragi, Hainbuchten.

Onobrychis, Caules producit viticulares, humi procumbentes, obliquos, spica florum oblonga, punicea ornatos, foliis vero in longa costa plurimis, longiusculis, genistæ fere. In Thuringia vocatur radix Christiana, quod nomen etiam Astrago cōmune est. Memini quosdam & hanc olim pro Astragalo habere: sed Astragali adnata nulla vnquam in eius radice potui obseruare.

P.

PILOSELLA *maior Gallorum*, sicut plantam hanc nominabat D. Iohannes Pontanus, piæ memoriæ, celeberrimus medicus, reiq; herbariæ peritissimus. Laurentius Hiel Colubrinam nominabat, quemadmodum & vulgari idiomate vocatur. Conuenit cū hac descriptio Ixopi Cordi, sed nō in omnibus. Sunt enim folia ei quidem longitudine sæpe dodrantali, sed latitudine non vnciali, quin potius duarum vnciarum & nonnunquam latiora, carnosæ, pinguia, nihil admodum acuminata, sed in obtusorem ex rotūdo ambitu mucronem desinentia, maculosa & sinuata plerunq; repandaq; quatuor, quinq; aut sex quandoq; cauliculos cubitales exerit & quandoque altiores, pilosos, folijs destitutos, florem proferentes luteum, papposum. Radix ei palmaris est, digiti ferme crassitudine, foris nigro cortice, qui facile auellitur, obducta, succo pingui turgida. In montibus circa Gerenrodam. [Hanc vt arbitror depinxit in Pannonicarum stirpium historia C. Clusius, cum inscriptione Hieracij latifolij.]

Pilosella media, Auricula muris vulgo.

Pilosella minor Dodonæi, floribus candidis, & purpureis, passim in iugis montium.

Pilosella filiquata. Duplex est: Maior radice constat tenui, multis exilibus fibris capillata. Folia in superficie terræ innumera penè circinatim reclinata exhibet, paruis canaliculatisq; pediculis adhærentia trium ferè vnciarum lōgitudine, & vnus pene latitudine, in ambitu parum fibrata, aspera, pilosa, nigricantia: ex horum medio vnus atq; alter coliculus prodit teres, læuis, paucis admodum foliis donatus, totusq; ferè nudus, raro admodum rectus & vt plurimum inter reclinādum hinc inde oblique distortus, circa summum flores proferens paruos, candidos, qui vbi emarcuerunt, oblongiores siliculæ sequuntur, semina parua subrubentia continentes. Nascitur in montibus apricis, & aridiorib. Minor radiculam nanciscitur paruam, fibrosam, lignosam, inutilem: foliola in ambitu terræ exerit numerosa, prioris speciei foliis breuiora, similia foliis Pilosellæ minoris Dodonæi iam dictæ, sed non ita incana, magis vero flauescencia, parum pilosa: coliculos sustollit plures, tenues, striatos, rectos, teretes, palmares, nonnunquam dodrante altiores, nonnihil brachiatos, in quorū summo parui flosculi candidi emicant, quos decedentes subsequuntur siliculæ oblongiusculæ, strictæ, similes Thaliætri Dodonæi siliculis. [Sophiam Chirurgorum vel Seriphiiū Tragi intellige, quam Dodonæus olim pro Thaliætro habuit, in recentiori vero editione aliud pinxit.] Seminibus exiguis, subrubentibus turgidæ. Conspicitur passim in collibus sub initium veris. [Acrem habet saporem hæc plantula, instar Nasturtij, & Gesnerus inter Myagri species ipsam retulit. Minima omnium huc non temere annumerari potest, quam Lobelius Paronychiam Alsinifoliam, Otho Brunfelsius Genskraut appellantes depinxere.]

Pastinaca syluestris Cordi, hortensi seu satiuæ in omnibus similis.
Locis apricis & iuxta vias.

Pisum syluestre referens prorsus satium vulgare: aliquibus in locis

locis copiosum, montibus apricis præcipue.

Polygonatum maius seu vulgare aut latifolium.

Polygonatum tenuifolium maius, strictiora habens folia quam prius.

Polygonatum tenuifolium minus, adhuc angustioribus & brevioribus folijs præditum. Reperitur quandoq; simul eodem solo cum tenuifolio maiori, licet rarius, circa Stolbergam ac Ilfeldam, quibusdam in montibus.

Pseudohepatorium mas, *Herba Cunegundis*, seu *Hepatorium Auicennæ quorundã*, quod folio sit cãabino, quale in suo Auic. requirit: attamen cū flos nenupharinus, quem etiam Auicennæ Eupatorio esse oportet, in hoc non habeatur, viderint isti, quomodo sententiam illam satis defendant.

Pseudohepatorium alterum Dodonai seu fœmina : Vbiuis fermè ad flumina & locis humectis & squalidis circa oppida & pagos.

Persicaria maior, caule sesquicubitali, striato, tereti, geniculato: folijs plurimis, dodrantalibus, asperis, acuminatis: floribus in paulo oblongiore spica rubris. In pratis vliginosioribus.

Persicaria maculata, passim secus vias & ad flumina.

Persicaria mordax seu hydropiper, passim ad flumina.

Perichlymenon, copiose circa Osterodam oppidum ducum Grubenhagorum, vbi dicitur *Wildrancken*.

Pyrola maior seu Beta sylvestris, *Wald Mangolt* / *Limonium quorundam* : quamuis frequentius in montanis, quam pratensibus nascatur.

Pyrola minor, folijs brevioribus, pyri folijs respõdentibus, vnde & vulgus ad differentiam prioris *Birnbeumtchen* vocat, ac maiorem ei efficaciam in glutinandis vulneribus & rupturis attribuit, quam priori.

Papauer erraticum seu Rhæas. In agris & iuxta loca culta, non nunquam & in locis cæduis sylvarum & carbonariorum arcis.

Potamogeton λειόφυλλον, quod à laeuore resplendēte foliorũ sic no-

mino. Est nimirum quod Tomo I. Iconum Dodonæi depingitur pag. 128. folijs rotundioribus aliquantulum, in mucronem obtusiorē diductis. In piscinis quibusdam, Vualckenriti præsertim.

Potamogeton μαλακόφυλλον, folijs confimilibus sed molliorib. non ita splendidibus, flaccidioribus vero adeo, vt extra aquam extracta ob flaccidam istam molliciem facillime concidant, conuoluanturque.

Potamogeton ἰσόφυλλον, folijs salignis, sed multo maioribus. Videtur Cordi Phyllitis lacustris lib. 2. Stirpium. Ilfeldæ ac Vualckenriti in piscinis.

Potamogeton οὐλόφυλλον, seu Crispum, aut fimbriatū, tenerioribus viticulis, folijs oblongis, strictioribus aliquantulum quam in cæteris speciebus ac crispis, quæ mox atque aquæ eximuntur in se conuoluta concidunt, contorquenturque. Huic appenduntur potissimū semina piscium & ranarum verno tempore. In piscinis circa Stolbergam & Vuernigerodam.

Plantago aquatica, passim in paludibus & fossis stagnantibus.

Plantago πολίνευρος maior, seu rubea.

Plantago media Dodonæi: passima.

Plantago ex hoc genere minima, minoribus multo folijs & spica constans.

Plantago πηλίανευρος, minor, Lanceola. Duplex est: Maior folia profert bipalmaria sæpe, duarum vnciarum latitudine ferè, quæ quandoque in ambitu vel pinnulis quibusdam paruis exornantur, vel omnino sine illis existunt: Altera minor folia breuiora habet & strictiora.

Pseudomelanthium, ἀνθεμον φυλλᾶδες. Theophr. Nigellastrum nimirum dictum. In agris.

Ptarmica sylvestris Germanica, ad fluminum ripas, non procul à Stolberga

Persoliata sylvestris.

Perfoliata vera, in agris, ad pagum Hermannisacrum.

Pimpinella Italica maior, Sanguisorba. In pratis quibusdam humidioribus. Minor passim.

Pimpinella nostras communis maior, circa Ilfeldam & Vuernigero-dam, sed rarius: vulgari in omnibus similis eademque est, nisi quod maiora latioraque aliquantulum folia contineat. Minor, passim.

Polygonon mas, passim.

Polygonon masculum fruticosum, radice tenui, multifida, lignosa fibrosa que, superuacanea, cauliculis tenuibus, brachiatis, lignosis, foliolis multis hyperici minoris, sed multo tenerioribus, aut serpilli tenuifolij. Flores eius nōdum obseruavi. Reperi aliquando non longe à Stolberga, secus vias. Non est Polygonon alterum serpillifolium Anglorum.

Polygonon femineum locis vliginosis & stagnantibus.

Polygonon femineum ἀφύλλοκαυλον. Singularibus exurgit caulibus, striatis, cubitalibus, qui geniculis multis articulantur, tubarumque modo sibi immittuntur ac caui sunt, semunciali latitudine, in acuminatum fastigium terminati: Quandoque ex articellis reperitur etiam folia emittere admodum parua, tantum circa summum caulis. Inuenitur in pratis vliginosioribus, non procul à Stolberga. Vbi vero ad piscinarum ripas ex ipsis aquarum fundis progignitur, culmos erigit tricubitales, folijs prorsus nudos.

Pseudochamaedrys maior, passim, Caulibus brachiatis, folijs dentatis, florib. cæruleis. Gamandræa vulgo dicta. Verbenaca supina Dodonæi.

Alia eiusdem species caulib. altiorib. paulo, tenerioribus: folijs amplioribus & rotundioribus, vncias duas ferè longis, latisque: floribus paucioribus, cæruleis.

Eiusdem alia species rotundiore itidem folio, sed longe

longe minori, vtpote vix vnciali longitudine ac latitudine, hispidiori, dentato, pluribus autem caulibus prædito.

Polygala Tragi, florib. cæruleis, passim. Reperitur hæc non infrequenter flore rubicundiusculo, nonnunquam quoque toto candido.

Eiusdem species foliolis circa radicem rotundioribus, crebrioribusque, circinatim terræ incumbentibus: ea vero quæ coliculos ambiunt, priorum specierum foliolis similia sunt prorsus: flores & hæc cæruleos obtinet, saporem verò admodum amarum, qui ita in cæteris non animaduertitur gustu insignis esse.

Polygalon Cordi, Fœnugræci syluestris nomine habitum à Trago: Aemylius Glycyrrhizam syluestrem, ob dulcem saporem nominabat, vt in Scholio, quod descriptioni apud Cordum subiectum est, patet: illud enim Aemylij est. Verum alia est Glycyrrhiza syluestris nostra, de qua supra.

Pentaphyllum maius: passim, præsertim circa loca habitata.

Pentaphyllum medium, medio modo se habens, quo ad folia, inter maius & minus.

Pentaphyllum minus, minoribus folijs, locis aridioribus, vinctis siccis hinc inde direptans.

Pentaphyllum minus suffruticescens: Radice constat lignosa, multifida, fibrosa, densa foliorum congerie: breuioribus caulibus, digitali longitudine, minoribus folijs, locis aridioribus.

Pentaphyllum *δερμόφυλλον*, Lupinifolium: in ericetis quandoque & sub virgultis.

Pentaphyllum canum, *πολύχλον*, cauliculis fruticosis, sesquidodrantalibus sæpe, brachiatis: foliis in ambitu profundius dentatis, superna parte nigricantioribus, inferna canis. Passim circa vias, locis asperis.

Pentaphyllum palustre, Plinij fragiferum existimatum, quod consimilia quidem capitula, flore deperdito, fragariæ proferat, quæ

quæ tamen esui apta bacca destituuntur. In eadem planta huius generis, folia tam septena quam quina vno pediculo seu viticulo inhærentia simul sæpe conspiciuntur, vnde non solum pro Pentaphyllo sed & pro heptaphyllo quoque haberi posset. Nusquam autem hoc, quantum mihi constat, in vniuersa Harcynia nascitur, præsertim in Broccenbergo.

Phyllitis, Lingua ceruina, montibus vmbrosis ad Beram flumen super Ilfeldam præcipue.

Porum iunceum sylvestre, locis quibusdam maxime in montibus Gerenrodensibus.

Prunella vulgaris, flore cæruleo punicante.

Eadem flore ex diluto cæruleo albicante: sed rarius offertur, locis montanis versus Aurbergū, non procul à Stolberga.

Eadem cauliculis palmaribus, folijs minoribus, floribus candidis, copiose in montibus circa Andersbergum.

Pyraister arbor, pyrus syluestris, passim.

Populus Libyca, Tremula, Alpina Matthioli, Aspen falso Trago

Populus nigra existimata.

Pulmonaria vulgaris, arboribus adnascens, præsertim quercub. sorbo aucupariæ, alijsq; passim, item Saxi.

Pulmonaria herba flore cæruleo punicante. *Pulmonaria* Plinij Gesnero. Locis passim humidioribus, opacis, & cæduis. Folia sæpe, præsertim circa Stolbergam in syluis opacis, candidulis elegantè variegantur, veluti que emblematico opere intercurtantur picturatis inscriptionibus, per vniuersam suam amplitudinem longitudinemque, non autem candidis maculis alijs in partibus notantur: quæ tamen in hac planta alijs in locis quandoque extra Harcyniam deprehenduntur, præsertim in satiua, quæ ex Belgio affertur. Vt plurimū tamen aliàs inscriptionibus hisce prorsus carent.

Pityusa maior Dodonæi.

Reperi alias in Thuringia in fluuiorum marginibus huius

Tithymalorum generis Pityusam grandem, quæ eadem videtur esse cum Esula Germanica Anglorum, radicibus crassis, longis, multifidis, nodosis, cortice rubro obuestitis: caulibus bicubitalibus, brachiatis, numerosis, qui folijs creberrime præcinguntur oblongis, oleæ minoribus. Nondum vero hæc mihi in Harcynia visam scio. An vero alicubi in ea inueniatur, ambigo.

Pityusa minor Dodonæi, duarum specierum. Altera habet folia paulo maiora, latioraq; ac flores in maiori speciosioreq; umbella maiores: altera minor, folia breuiora, strictioraq; ac tenuiora, umbellam minorem ac minores flores.

Peplus, Esula rotunda, etiam à Cordo tradita. In hortis.

Primula veris, quævis, Paralysis sylvestris, passim præcipue in pratis.

Eadem hortensis: in hortis.

Polypodium, passim in ruderib. murorum antiquorum, in faxis, ad radices item quercuum, corylorum, fagorum, aliarumq; arborum.

Phœnix, Lolium sylvestre aut rubrum: passim. Tragus in primo genere graminum confundit cum sterili auena: In duplici est differentia. Prima vulgatissima est, vbiuis ferè secus vias & semitas obuia, in oblongo scapo continua serie breuiores spicas emittit, modo eo, quo spicæ in lolij culmo disponuntur, adeo vt ipsi Lolio quam maxime sit assimilis. Altera spicas continet non in oblongo scapo, sed in eius summitate in fasciculo quasi disperso compræhensas. Hæc apud Tragum depingitur pro Auena sterili, primo videlicet ipsius graminum genere. Sicque Tragus auenam illam cum hac Phœnice dupliciter confundit, primum in descriptione, deinde in pictura.

Pinafer, folijs tenuibus, longissimis. Circa Ilfeldam & Vuernigerodam.

Picea: locis iisdem.

Petasites, passim ad flumina, inq; ipsis fluminib. flore punicante, capilloso, papposoque. Folio grandissimo, reperitur ultra Ilfeldam in Bera fluuio, & qua ex Elbingeroda Vuernigerodam itur.

Petasites flore candido, copiosissime Anderbergi.

Potentilla, passim.

Persicaria filicosa Anglorum seu Noli me tangere, aut Pseudapocynon quorundam.

Portulaca aquatica, folijs satiua minoribus, seminibus iisdem in fluuio nō procul à Schartzfelda arce comitatus Honsteinēsis. Item in fluuio præterlabente Saxuuerfium pagum inter Northufam & Ilfeldam.

Prunus sylvestris.

Phalaris sylvestris minor. Maior, quæ à satiua in hoc præcipue differt, quod spicas obtineat asperas, lappaceas, vestibibus adherentes, Harcyniæ quantum mihi quidem constat, ignota est. Minorem autem vidi familiarem montibus quibusdam vliginosioribus circa Anderbergum, radice crassa, fibrosa, nigricante, folijs frequentibus, digitali longitudine, strictis & imbricatis: coliculi ex horum medio profiliunt, spithama nonnunquã paulo lōgiore, quandoq; & breuiore, plures, leniter striati, enodes, spicã squammatã Phalaridis satiuae simile, sed multo breuiore in summo cōtinentes, plumbei coloris, mollem, nō asperã, nec lappularū modo adherescentem.

Platanaria Dodonei, Carex, Matthioli sparganion. In piscinis & fossis stagnantibus.

Pseudocyperus seu Cyperus sylvestris: passim locis vliginosi, iuxta aquas. Huius autem aliquot sunt differentiæ. Communior, qui frequentius obuiam est, *Pseudocyperum* *πολύκεραρον* voco, quod videlicet copiose semē suū in densis ac latius dispersis comis seu veluti racemis nigricantib. pferat: radicibus

constantem crassis, fibrosis, nigricantibus: caulibus sesquipedalibus, geniculatis, triangularibus, culmi hordearij crassitudine: foliis circa radicem & ex geniculis prodeuntibus, dodrantalibus, longioribusq; acuminatis. Alterū genus nomine Pseudocyperum ὀλιγόκροτον, quod quidem, quo ad folia & radicem, (quæ huic quoq; nigricās est & crassa, & frequenter capillaceis fibris obsepta) priori simile est, sed capitulis feminum differens, quæ licet vt prius, in summo caulis ex nodoso tuberculo emittit in singularibus pediculis oblongis contenta, ea tamen pauciora, rariora ac flavescentia sunt, & squamata. Estq; hoc rursus duplicis discriminis. Pseudocyperus enim ὀλιγόκροτον maior, multis in locis reperitur, foliorum magnitudine ac latitudine, caulis item proceritate τῆ πολυκροτον fimillimus. Minor vero radice constat parua, spadicea, fibrata, folia continens milio breuiora, digitalem longitudinem raro excedentia: cauliculum emittens dodrantalem, interdum paulo longiorem, tenuem, paucis, minoribus ac tenuioribus folijs ornatum, in cuius summo ex tuberculo nodoso, pauci, tenues, breues, pediculi emergūt, capitula parua, pauca raraq; & squamata, spadicei coloris exhibentem.

Polemonium primum Dodonai, caulibus sesquipedalibus, teretibus, læuibus, geniculatis: ex quorum quolibet geniculo bina folia ex opposito sibi correspondentia prodeunt, oblongiuscula, læuia: in summo ex vtriculis quibusdam protuberantibus que sunt veluti vesiculæ quædam inflatæ, læues, & candidæ ac hirsutes, flores proferuntur in extremitatibus reflexi, paruulij, laciniati ac candidi, sub quibus in interiori parte vesicularū, capitulum rotundum, oblongiusculum, acuminatum reperitur, plenum seminibus rotundiusculis, asperis, grisei coloris, papauere maioribus.

Parthenium, seu Matricaria.

Pteridion seu Pteridarian Cordi: Pusilla Filicis species, bestem

vix attingens, raroque. Inuenitur præcipue in Musco vdo pratorum quorundam, nonnunquam etiam ad radices annosarum arborum, locis opacis, ac humectioribus: in petris item madidioribus.

Q.

QVERCVS. Gerenrodæ in Quercubus humiliorib. frequētia adnata quædam reperiuntur, inter crebriores petiolos foliorum simul cohærentes ad tuber aliquod ramulorum exorta, quæ oblongiuscula sunt, ad basin quidem rotundiori conglobataque figura, in tenuem deinde mucronem fastigiata, constantia materia squammatim sibi cohærente: quæque conuſum veluti quempiam exiguum exprimunt. In annosarum quoq; quercuum truncis vna illæ quercinæ, quarum mentio adeo præclara est apud Encelium, reperiuntur, non solum veris initio, quo tamen maxime tempore oriri solent: verum etiam in ipsis canicularibus. Sub illis enim meminimus illas vvas vel granula istiusmodi pro vuis alijs habitata, aliquando Stolbergæ adhuc cortici arboris inhærentes, ac vegetas, iamque primū enatas, videre. Est autem vicij genus, simile penè ipsis recentib. Gallis quernis, nisi quod sit ijs minus, huic arborum generi ex superfluo succo circa radicem accidens, qui vbi vetustatis ratione arbore morbum aliquem contrahente seu imbecillitatē, per vniuersas vsque eius partes distribui, ibique confici nequit, prope radicem circa corticem relictus consistit, ac ibi coaceruatus diutiusque detentus & vi solis ac ambientis alteratus, tandem viam quærendo prorumpens tale tuberculum baccæ alicuius instar, vel vnum vel plura protrudit, stolonum tandem exortui inferuentia, eadem ratione, qua idem vitij in Tiliarum antiquarum arborib. prope radices cōtingens videmus sæpenumero.

RAPUNCVLVS fyluestris cummunior, folijs ceruicariæ maioris, mucronatis: caule cubitali, læui, tereti: flore spicato ex viridi leniter albente: passim in pratis & locis quibusdam montanis. Mihi vocatur Rapunculus fyluestris spicatus albens: licet eius speciem in Thuringica sylua, floribus profus candidis viderim.

Eiusdem species floribus cæruleis, quæ est rapū fyluestre Dodonæi alterum, rapunculus fyluestris Tragi ac Anglorum Rapuntium maius Alopecuri racemoso flore. Plurimus est hic rapunculus vff der Langen/ loco inter Stolbergam, & Elbingerodam.

Rapunculum voco *fyluestrem spicatum cæruleum*. Priori omnibus est ferme similis, nisi quod florum colore præcipue discrepet.

Rapunculus fyluestris cæruleus umbellatus. Lacteo est succo, sicut reliquæ Rapunculorum species. Duplex vero reperitur: Maior, quæ rarius obuiam fit, ex vna radice numerosissimos profert coliculos, tenues, teretes, scabros, hispidos sesquipedales, folijs plurimis, oblongiusculis, angustis, fimbriatis ac hispidis præditos, in umbella parua flores cæruleos continentes: semine fuluente exiguo. Minor species locis aridioribus ac soli expositis, maxime vero arenosis frequentior est, folijs & caulibus breuioribus vt & umbella sua cærulea.

Rapunculis annuero stirpes illas lacteo succo præditas ac rapunculorum modo oblongioribus & lactescentibus radicibus, superne protuberantibus constantes, & campanulatos flores edentes, vnde campanularum nomine communiter herbarijs vocatæ veniunt: quibus omnibus folia sunt Nerio similia, longiora ac latiora in quibusdam speciebus, in quibusdam etiam breuiora ac angustiora. Hincq; eos rapunculos

los *νηροφύλλος* appello. Harum autem aliquot species facile admodum industrio rei herbariæ perscrutatori patebunt, quarum itaque recensebo hic tot, quot illo in genere hæcenus per Harcyniam nostram mihi observare licuit.

Ranunculus ergo campanulatus Nerijfolius primus caulem habet sesquipedalem, teretem, parum striatum, inter folia in adnata quædam seu brachiola explicatum: folia autem Nerij quincunciali longitudine, vncialique ferme latitudine: florem campanulatum, cæruleum, in ambitu orificij parum dissectum.

Secundus folia obtinet priori crebriora, pauloque angustiora, longioraque multo, utpote dodrantalia: caulem item crassiores: florem priori maiorem.

Tertius & ipse quoque folia exhibet angustiora, secundo tamen breviora: flores vero ampliores maioresque, cymbali alicuius patentioris in modum, in extremis oris diuisos.

Quartus est caulibus brevioribus, foliis item minoribus, quorum ea quæ radici propinquiora sunt, vnciarum ferme trium sunt longitudinis, dimidiæ autem latitudinis: quæ vero per reliquum caulis conspiciuntur, ijs breviora sunt: floribus est autem admodum patentibus repandisque sed tertij minoribus.

Quinto caulis est pedalis, pauloue procerior, asper, non admodum foliosus: folia vero sunt nigriora, vncias quatuor aut quinque longa, vnam vero penè lata: flores cymbalares, minores, aperti, ventre tamen eius non in rotundam cavitatem expanso, ut in illarum specierum floribus, quas iam recensui, videre est, sed plicato.

Sextus, Rapunculus campanulatus aut Neriifolius minor, caules erigit pedales, angulosos, scabros: folia eius, ea videlicet, quæ radici proxima sunt, vnciarum quatuor longitudinem

dinem assequuntur, vnius vero latitudinem: reliqua quæ cauli appenduntur, triuncialia sunt & breuiora etiam: caules huic speciei in summo in brachiola diuiduntur crebriora, tenuiora, flores exhibētia campanulatos, cæruleos, plicatos in ambitu ad orificium diuisos, similes omnino speciei sequēti.

Septimus seu Rapunculus campanulatus linifolius coliculos profert non admodum rectos sed procumbentes, foliosos, brachiatos, adnatis refertos. Folia ei primo prodeuntia sunt vncialia ferè, subrotundiora, in mucronem tamen producta, in ambitu leniter dentata, similia foliis quibusdam violæ tricoloris, quam vulgo Florem trinitatis vocant: cætera, quæ caulem frequenter ambiunt, longiora euadunt, sed tamen strictiora existunt, lini foliis quodammodo affinia. Flores plures, cærulei, plicati, in ambitu diuisi in hoc cernuntur. Vbiuis autem hæc species frequens est.

Ribes syluestris, frutex plerisque in locis circa Stolbergam, Ilfeldam, Gerenrodam, aliaque loca frequens fructu viscoso & nauseoso.

Ranunculus bulbosus Apuleio à Dodonæo ascriptus, ac nona ranunculi species apud Cordum, quinta vero apud Matthiolum, sed Ranūculus primus Tragi, atq; sceleratissimus eidem dictus, alij flammula.

Ranunculi tertium genus Cordo & Trago, quartum vero Dodonæo, quod quidam *Ranunculi Martij* nomine appellant, quia genus illud initio veris mox mense Martio frequentissimum conspiciatur, tam in syluis, quam hortis ac campis passim: quamuis alius Ranunculus Martius existat, is qui à Trago hoc nomine dictus habetur. Huius autem generis alii quot differentiæ vbiuis ferme sese contemplandæ offerunt. Primum autē eius genus vidi frequens ad sepes, radice transversa, ex rubro nigricante ac cirris quibusdam amplexata, ex qua coliculi oriuntur singulares, dodrantes, in summo in

tres contrarios pediculos breuiiores diuulsi, quibus folia continentur diuisa, crenata in ambitu ac subnigriora, cæterisque iam narrandis speciebus aliquantulum latiora. Hoc vero genus flores edere nunquam potui deprehendere. Secundum genus flore citrino præditum est, cuius etiam discretæ reperiuntur non infrequenter species. Prima namque quæ in hoc genere maior est, pediculo constat palmari, folijs profundius incis, quam prioris generis, quarum tamen particula à se inuicem diremptæ longiores sunt, strictiores vero & vbi in mucronem deduci incipiunt, dentatæ, nigriores item: ex media foliorum ala bini, oblongiusculi vt plurimum petioli egrediuntur, quorum quilibet florem exhibet singularem, luteum, foliolis septem, nonnunquam & octo compositum, intus staminula plurima ostendentem luteis apiculis conspicua.

Altera species, quæ minor est, breuiiores aliquantulum nacta est coliculos, foliorum item à se diuulsas particulas breuiiores & angustiiores. Florem deinde singularem profert in pediculo vnico, eumque breuiorem.

Tertium genus flores obtinet candidos, cuius etiam specierum nonnullarum euidens discrimen occurrit. Huius itaque species maior coliculum emittit palmarem, folia cum primo genere eadem, hoc est, in latiores particulas, non vero in longas discreta, nigriora, florem in singulari pediculo vnicum. Altera eius seu media species minoribus coliculis nititur, folijs item minoribus gaudens, vt & flore. Minor species rursus omnia minora obtinet, vt pote cui folia raro admodum sunt vncialia.

Quartum flore ex candido rubente donatur, folijs iisdem cum primo & tertio genere, ipsum etiam ratione differentis proportionis foliorum, præcipue in maiorem & minorem speciem discretum esse animaduertitur. Hæcque genera omnia (præterquam primū quod circa vrbes & pagos, ad sepes et

dumeta nascitur) vno eodemque in loco passim in syluis veris principio facillime inueniri poterunt.

Cæterum huius classis & quintum genus frequenter obseruauit, quod tam in montibus, quam hortis oritur ac sterile prorsus est, radice subnixum transversali, parua, iuncti crassitie, forinsecus ex rubro nigricante, paucis cirris ipsi annexis, ex qua singularis prodit coliculus palmaris, in summo non ita euidenter in tres pediculos diremptus, sed potius in foliorum breues veluti unguiculos quosdam diductus, foliis ipsius longius incisus, in ambitu dentatis. Hoc autem præ reliquis huius ordinis generibus folia hæc peculiare obtinet, quod in dorso frequentibus veluti stigmatibus seu punctulis protuberantibus sint picturata exasperataque.

Ranunculus polyanthemus primus Dodonæi, qui est *Ranunculus pratensis primus Anglorum*, octaua vero *Ranunculi species Cordo*.

Ranunculus polyanthemus maculatus. Hic folia continet in palmariis canaliculatisque pediculis quinque profundioribus incisuris, veluti in pentaphylli modum diuisa, correspondentia folijs maioribus, quæ in caule ranunculi auricomi dicti existunt, nisi quod istis multo sint latiora, maioraque; quælibet vero harum quinque foliosarum diuisionum rursus in tres alias profundius inciditur, partibus ex neruis cuiuslibet diuisionis altius crenatis. Caulem emittit cubitalem culmi frumentacei crassitudine, teretem, latum, læuem, brachiatum, flores proferentem citrinos, plures. In medio autem foliorum, qua ipsa cum suis diuisionibus, veluti in vnum principium collecta, unguiculis quibusdam suis pediculis adheret, macula sanguinea altius impressa conspicitur: ideoque videtur hoc genus comprehendere à Trago sub altero suo *Ranunculo*, cui maculas *Persicariæ* ipse attribuit, quæuis icon apud ipsum, nostræ stirpi non respondeat.

Ranunculus Cordisextus, seu flammula ipsius radicibus multifidis, caulibus hirsutis, folijs consimilibus quodammodo Ranunculo bulbofo, multo tamen maioribus & latioribus, utpote quæ expansam manus volam adæquent, incisus, crenatis, nigris, pilosis, flore citrino.

Ranunculus tertius Matthioli, aut eidem tamen congener. Admodum autem manca huius descriptio apud illum Commentatorem. Meum ego reperi aliquando (sicuti etiamnum illum papyro agglutinatum seruo) cum nondum in caulem creuerat, radice oblonga, multifida, fibris frequentibus intercurfata, ex qua prodibant multi palmares, imbricatiq; pediculi, in ambitu terræ procumbentes: quibus iuxta extremitatem addebantur folia ex cōtrario correspondentia, incisa, crenata, apij officinarum ferè similitudine, quæ post breue interstitium subsequerebantur consimilia alia extremum pediculi locum occupantia, omnia ex viridi nigricantia, splendenda & leuia. Puto me etiam alias hanc Ranunculi speciem cum suis caulibus, rotundis videlicet & floribus citrinis extra Harcyniam vidisse.

Ranunculus auricomus Dodonæi, seu tertia apud Dodonæum Ranunculi species. Ranunculus dulcis siue pratensis Trago dictus.

Ranunculus palustris, seu Apium Aquaticū Tragi, Wasserhanensfuß / Prima Ranuncolorum Dodonæi ac Cordi species: passim in fossis stagnantibus fluuiorum alucis alijs locis vdis.

Ranunculus aquaticus ἀρνολωστέφυλλον, seu folio Plantaginis acutæ, qui est duodecima species Ranunculi apud Cordū, quam ipse πλατίφυλλον vocat. Reperiuntur huius in Harcynia duæ species: Maior, quam Cordus superficialiter describit, radice constat crassa, nigra, capillataque, caulibus teretibus, cauis, geniculatis, sesquicubitalibus ac brachiatis: ex cuius singulis geniculis folia prodeunt Plantaginis acutæ ferme

figura, sed non ita neruis conspicuis intercurfata, splendentia, læuia seu glabra, dodrantem sæpe longa, vnciali latitudine: ex quorum alis brachiola & ipsa geniculata prodeunt, è suis geniculis cõsimilia sed breuiora folia producentia. Sunt vero folia hæc in hac nostra stirpe, integra prorsus absq; omni serratura, quamuis & alijs in locis ipsa serrata viderim. Flores profert Ranunculi auricomi, ex luteo pallidiores, maiores reliquis ranunculi speciebus. Nascitur autem copiose circa Vualckenridam monasterium ad piscinas, inter arundines. Rembertus speciem huius folijs serratis flammulæ nomine depingit Tomo I. Iconum pag. 415. Minor radice exoritur multifida, coliculis geniculatis, tenuibus, dodrantalib. procumbentibus: folijs oblongiusculis & multo strictiorib. flosculo citrino paruo. Passim in vlginibus & ad aquas. In hac etiam minori specie, quo ad folia discrimen quandoque aliquod reperitur: nam folia illa vt plurimum huic plantæ integra sunt, absque dentatis impressio nibus: non nunquã & parum dentata circa extremum mucronem reperiuntur. Porro cum generi huic Ranunculorum τὸ ψλαλυφύλλων nomen indiderit, nõ præter rem facturum me putauero, si hic obiter saltem meminero alterius huius generis Ranunculi speciei, quã ego τὸ ψλαλυφύλλων nomine habeo. Hic autem toti Harcyniæ nostræ ignotus, vt credo, prorsus est, ac maxima existit species Ranunculi istius duodecimi Cordi iam descripti. Ipsum vero copiosissimũ reperi olim in Marchiæ veteris syluis, locis vlginosisioribus ac opacis, putridis, limosis & foetidis, maxime circa Stendaliam & Tangermundam ciuitates. Radix ei est nigra, crassa, vix in extrema limorum superficie comprehensens ac hærens, capillaceis cirrosisque fibris numerosè circumsepta: caulem emittit singularem, sesquicubitalem, digiti ferme crassitie, geniculatum, folijs ex singulis geniculis prodeuntibus longis, acuminatis, latis, quorum ea quæ infe-

rius cauli adhærent, dodrantalia sunt, quandoque & sesquidodrantalia, vnciarum duarum, quandoque etiam trium latitudine, non ita carnosâ vt in platyphyllo Cordi, sed molliori substâtiâ, & propterea facile flacciditati obnoxia, glabra, splendens, sine ferraturis: flores exhibet in singularibus pediculis, singulares, eosque paucos, grâdiore, folijs sex, septēue in ambitu constantes, subpallidioribus ex luteo, capitulo intus frequentibus staminulis exornato: flores decedentes subsequuntur semina Ranunculis cæteris similia sed maiora aliquantulum, nigrioraque.

Ranunculus maximus λευκάνθημο^ς seu Aconiti formis. Radice nititur nodosâ, quali nimirum aquaticæ plantæ plurimæ firmari videtur, fibris multis cãdidis ex ea propendentib. eaque iuxta terræ superficiem capillamentis quibusdam durioribus circumuestita, quæ scilicet ex nervosis pediculorum partibus superiorum annorum transeunt in eiusmodi formam, post deperditam substantiam reliquam. Emittit primum pediculos imbricatos dodrante longiores, in quorum summo foliū late expansum ac quinquies vel sexies vt plurimum profunde incisum & in ambitu ferratum, simile folijs alicuius Aconiti speciei, continetur. Caulem profert sæpe bicubitalem, calami scriptorij crassitie, intus cauum, splendens, teretem, in summo quibusdam adnatis brachiatum, cui priorib. consimilia adhærent folia paulo minora, breuib. item pediculis donata. Flores ei sunt forma cæterorum Ranunculorum, maiores paulo, lactei, quibus decedentibus protuberanti capitulo inhærent semina reliquis Ranunculis (excepto latifolio nostro) grandiora. Eadem proculdubio cum hoc est stirps illa, quæ in Valerij Cordi obseruationū sylua describitur pag. 222. esse herba Lycoctoni maiorib. geranij folijs &c. Copiosâ est in vlginibus montosis circa Broccenbergum & in finitimis montibus, locis præcipue opacis. Superiori anno

dum fyluam Thuringiacam transfirem, eandem ibidem con-
spexi.

Rumex maior, passim. Folijs videlicet grandioribus. Idem cum
Rhabarbaro monachorum, nisi quod sit syluestrior.

Rumex minor, radice fibrosa, cirris plurimis obsita capillaribus:
foliis longis, strictis, vnciali latitudine, sinuatis, flauescenti-
bus: caulibus brachiatis, striatis, lignosis, seminum racemis
frequentibus abundantibus. Nasctur circa loca culta.

De Rumice aquatico seu Hydrolapatho, supra.

Rubia syluestris, passim.

Rubus vulgaris. *Kraßbeer* | *Brambeer*. Locis pluribus & maxime
iuxta loca habitata, in altis etiam montium iugis & locis cæ-
duis & carbonariorum areis.

Rubus Idæus, passim, fructu videlicet communiter rubicundo,
nonnunquam & candido sed rarius.

Rubus minimus, seu *Rubus Alpinus* Gesneri: hic *Steinbeer* vo-
cant. Circa Vualckenridam, Stolbergam & Ilfeldam.

Rapistrum aruorum, *Niederich*: non tam in agris, quam quandoq;
locis quibusdam apricis ac cæduis.

Rhamnus Solutinus, locis quibusdam.

Reseda, planta ex Erucarum syluestrium genere, hoc nimirum à
Stirpium inquisitoribus nomine Plinio attributa. Eam au-
tem duplicem vidimus. Maior circa loca inculta, locis apricis,
in quibusdam Promontorijs & secus vias nonnunquam
cōspicitur, radice multifida, longa, fibrosa, candida: circa cu-
ius caput in terræ superficie densus foliorum flauescentium
plerunq; cespes circumfunditur, in modum Erucæ dissecto-
rū, tenerius tamen, ac ita vt inter Erucæ alicuius & syluestris
Rutæ caninæ Gallorum folia, mediam veluti figuram obti-
nere videantur. Ex horum medio caules prodeunt cubitales,
lignosi, striati, procidui, adnatis frequentibus brachiati. Folia
quæ caulibus & brachijs appenduntur, oblongiora sunt, ac
minus

minus diuifa, femunciali latitudine. In summo caulium & brachiorum veluti in oblongioris spicæ figura thyrsuli cōspiciuntur dense flosculis in singularibus exiguis pediculis singulis cōstitutis obuestiti, luteolis, muscōsis, capillaceis; quibus emarcescentibus prodeunt oblongiusculæ, turgidæ ac flauentes theculæ superne repandulæ seu hiantes. Estq; hæc omnino illa Reseda, quam & Angli in sua Aduersaria describunt & depingunt, eamq; præterea Erucam peregrinam, Italicā siue Cantabricā appellitāt: quāuis ibi in icone illa adeoq; densa circa radicē eius foliorū luxuries nō exprimatur. Minor radicib. existit breuioribus: coliculis simplicioribus, rectioribus, teretioribus, minus foliosis, dodrantalibus, nonnunquam & sesquidodrantalibus, folijs minoribus priori, eodē tamē modo incisus: in summo coma breui flosculorum cōstituta, flauente. Hæc in iugis montium altissimorum nascitur, præcipueq; in Herzbergo, cui Ilfelda adiacet.

S.

SIDERITIS *prima* Dodonæi & Fuchsi *Zeisgenkraut*. Collibus apricis & meridiano soli obiectis, in promōtorijs præcipue circa Ilfeldam, Vuernigerodam, Gerenrodam, versus Northusam.

Huic cōgeneres aliquot præterea in Harcynia plantas obseruauit quæ & aliis etiam locis reperiri solent. Prima illarum est odoris admodum grauis, caulibus cubitalibus, quadratis, asperis, hirsutis: quibus per continua interualla semper folia bina ex aduerso adhærent oblonga, mucronata, vncias tres, quandoq; etiā quatuor longa, vnam lata, in ambitu serrata, superne nigriora, inferne magis cinerea, hirsuta: floribus rubicundis, verticillatis. Reperitur hæc ad ripas fluuiorum & circa loca habitata quandoq; & in agris.

Secunda consimilis admodum iam dictæ speciei.
nisi

nisi quod in omnibus longe sit minor, prorsusque inodora. Radix ei est transuersalis, lignosa, cirros quosdam obtinens, inutilis, candida: coliculi palmares, quadrati, asperi, recurui, rubentes, brachiati: quib. folia per interualla sunt bina semper ex aduerso locata, fescuntiali longitudine, semuncialilatitude, mucronata, serrata: flores itidem verticillati, rubetes, longius extra suos alueolos exerti, quam in præcedente. Figuram stirps hæc nonnihil minoris ocymi referre videtur. Passim locis asperis, montanis, sterilib. saxosis ac apricis. Cõspicitur hæc species etiam quandoque flore candido, sed rariuscule.

Tertia, quo ad foliorum magnitudinem inter iam politas duas stirpes medio se loco habet, eamque propter flores sideritidem cæruleam voco. Caules producit quadratos, infirmiores, brachiatos, folijs numerosis præditos, quorum semper bina ex vtroque latere sibi opponuntur, molliora, nigricantia: horum maximã vncias tres longa sunt, vnam lata, & subinde vsque in summũ apicem caulis attenuantur, suntque similia folijs Pseudolysimachiaæ purpureæ, nisi quod breuiora: inter vtrasque alas exiguus consistit petiolus, cui vasculum quoddam cauum incumbit, ex quo flosculus oblongus, eleganter cæruleus exeritur, forma ea, qua solent quarundam vrticarum mortuarum flores esse. quo decedente superne vasculum veluti superiniecta valuula ocluditur, semina continens papaueris, maiora, lutea. Prouenit hæc passim in ripis fluuiorum, piscinarum ac fossarum stagnantium, in pratis item vliginosioribus. [Hanc videntur Lobelius & Pena inter Lysimachias retulisse & nomine Galericultaæ & vasculorum forma depinxisse. Folia crenata sunt, quod hinc silentio præteritum fuisse demiror; Plantæ sapor amarus est, Graticulæ ferè in morem. Ideoque eam (prius quam illi suas obseruationes in lucem ediderant) Herbarij quidam Gratiolam

tiolam cæruleam appellare non verebantur, à qua tamen figura tota non parum discrepat.]

Sideritis Cordi: Hæc olim proueniebat in agris montanis mōtis Haynfeldi prope Stolbergam, dū uidelicet illi adhuc excolerentur, auenaq; confererentur. Nunc autē postquam cessante cultura agri illi in pratensem naturam abire cœperunt, etiam planta hæc euauit. Nusquam autem inter ea, quæ in publico Cordi nomine extant, hæc descripta habetur. Ostendit vero Cordus olim hoc nomine plantam istam tum Aemylino, tum alijs. Nascitur autem alias frequens in arenosis agris Marchiæ veteris, aliisque locis. Radix ei est tenuis, lignosa, candida, fibrosa: Coliculus tenuis, cum paucis adnatis, quadratus, dodrantalis ferè, hirsutus: folia ei sunt sufflauētia, vncialia, rotūdiora, hirsuta, in ambitu dentata: verticillos præfert consimiles vt & semina ac flores, Sideritidi primæ. Cæterum illius Sideritidis primæ species aruensis, passim alias, quædam in agris mōtanis reperitur folio mucronato, primæ Sideritidis, minori, flauescentiori, caule cōsimili sed breuiori. Verum illa diuersa omnino est à Sideritide nostra Cordi, vt pote cum huic folia rotunda sint, quæ isti contra mucronata habentur: quod ideo *παρέρχως* indico, ne videar forte alteram pro altera intellexisse.

Superba Tragi: locis quibusdam apricis.

Solanum sylvestre seu lechale, quod *Morion* seu *Mandragoram* Theophrasti quidam esse autumant. Propter fructum nigrū, splendentem, quia exacte cerasa æmulatur, ipsum quandoque solo *σέρυλλον μελανοκέρασον* appellare. In monte altissimo prope Ilfeldam Hertzbergi nomine, copiose reperitur, vt ea in radicibus eius quandoque, item in ingressu specus subterranei aquosi, qui circa Bischofrodam villam est, non procul ab Ilfelda, quam vocant ibi *die neue Kelsben*. Fuit hic non multis adeo ab hinc annis tonsor quidam, qui (vt solet hoc genus

hominum admodum temerarium esse, & per mortes hominum, ut ille ait, impune experimēta sua facere) cuidam Stolbergēsi ciui, sparsis per vniuersum corpus, nescio in quo morbi genere, doloribus ijsq̄ misere excruciantibus laboranti, huius plantæ foliorum maiorem copiam in decoctione quadam propinavit, præsertim cum circumstantes varia, ipsiq̄ nota auxilia conciliandæ quietis gratia, frustra autem tentassent, tandemq̄; effecit ut æger ille non solum quietem caperet, verum etiam omnium istorum dolorum oblitus lethali prorsus somno diem suum clauderet.

Solanum hortense, seu Solanum nigrum Cordi, Nachtschatt / Circa loca culta.

Solanum γλυκύπικρον.

Saxifraga alba, quæ granulosa habet radicem, In pratis quibusdam circa Stolbergam.

Saxifraga aurea Dodonæi, passim ad riuulos, scaturigines, locaq̄; vliginosa.

Scrophularia maior communis, passim.

Scrophularia maior aquatica, frequens ad fluuios.

Sion verum, seu ἑλεοσέλιον. In scaturiginibus gelidis passim.

Sisymbrium primum, Mentha sisymbria Anglorum.

Sisymbrium alterum, seu Nasturtium aquaticū, Nasturtium fontanum vulgo dictum, cuius aliquot species existunt. Prima species seu Nasturtium aquaticum acere est illa vulgarissima species in fonticulis, riuulis & eorum elicibus nascens, quæ culinæ inseruit, folijs rotundioribus, passimq̄; *Drumfresch* dicitur. Secunda seu Nasturtium aquaticum amarum: hæc species priori omnino similis est, nisi quod gradius paulo assurgat, ac folia magis acuminata, longioraq̄; habeat & nigriora, saporis vehementer amari, ita ut prioris modo in mensas recipi non possit, nisi decocta, iuribus tamen prioribus abiectis tandiu donec amaritudinem ferè omnem deponat. Hæc autem

tem antequam caulescat folia exhibet rotūda, ampla admodum, duarū ferè vnciarum. Ac vtraque species non raro iisdem in locis simul & semel reperitur. Tertiam speciem offendi extra aquas, loco opaco, vltra Vualckenridam, radice candida, lignosa, cirris plurimis obsepta: circa quam in terræ superficie densa foliorum rotundiusculorum, nigrorumque prioris speciei paulo minorum, congeries late dispergitur: ex quorum medio caules oriuntur plures, cubitales ferme, folia oblongiuscula continentes ac flores frequentes candidos. Semina huic sunt in oblongiusculis strictisque siliculis, parua, fulua.

Sorbus aucuparia, seu Fraxinus bubula Dodonæi, passim.

Sorbus torminalis, circa Stolbergam ac Ilfeldam.

Sonchus laevis maximus, sesquicubitalis, folijs dodrantalibus, crenatis parum, sed non profunde dissectis, in ambitu spinosis, sinuatis.

Sonchus laevis alius, procerus & ipse, folijs vtrinque aliquot incisuris in lacinias dissectis, non tamen vsque ad dorsi neruum: qua nota differt paulum à Soncho læui primo Cordi, cū quo tamen alias idem est. Reperitur etiam nonnunquam huius minor species, caule crasso, anguloso, cubitali, folijs multis, incisuris, spinosis in ambitu, sinuatis, prioris aliquātulum minoribus.

Sonchus laevis Cordi folijs vsque ad dorsi neruum laciniatis, non ita procerus, vt Sonchus secundus, cuius modo mentionem feci.

Sonchus asper, caule videlicet spinoso, folijs dissectis.

Succisa, seu Morsus Diaboli.

Scabiosas variarum differentiarum plures Harcynia nostra gignere solet, quarū aliquot iuxta genera sua & species ordine recensendæ hic erunt.

I. *Scabiosa ergo integrifolia*, cui nimirum folia neutiquam sunt dissecta,

dissecta prima sit. Hæc caulem protrudit cubitalē, hispidum, asperum, geniculatum : folia oblonga, plantaginis acutæ ferè, mucronata, asperiora & pilis horridiora, quincuntiali ferè longitudine (qua radici videlicet ea propiora sunt) vnciali autem latitudine, & quandoq; fescuntiali, ac ex quolibet caulibus geniculo bina semper ex aduerso sibi opposita, nihilq; dentata: ut plurimum impressionis omnino habentia. Quandoq; tamen in huius generis stirpibus quibusdam, rariore ac superficiali in ambitu quorūdam foliorum eiusmodi impressiones apparent: sicuti & in minoribus foliis summum ferè caulibus contingentibus vna atque altera iuxta pediculum laciniata dissectio cernere quandoque est. Flos huic speciei est ex cyaneo rubicundus, villosus, In pratis quandoque reperitur.

- II. *Scabiosa integrifolia minor seu maculata*, quæ rarius obuia esse solet. Coliculum hæc producit tenuem, teretem, scabrum, dodrantalem, folia pauciora circa radicem octona ferè, vncias duas longa, semissem lata, non hirsuta ut priora, stigmatibus quibusdam nigricantibus exasperata, alias leuoris quid obtinentia, carnosa, quorum ex superiori ordine vnum atq; alterum quādoque in ambitu paucas dentatas impressiones recipit: flore ut in cæteris scabiosæ speciebus ex cyaneo sub-rubicundo.
- III. *Scabiosa dissectifolia maior*, foliis scilicet in lacinias diuisis Valerianæ fyluestris ferè modo, pilosis, caule sesquicubitali, flore ex cyaneo rubicundo, villosus, pratis familiaris.
- III. *Scabiosa dissectifolia media*. Hæc caule exurgit cubitali, hispido: folia circa radicem obtinens integra, paucas nunquam serratas incisiones in ambitu suscipientia, oblonga, nigricantia, pilosa, mucronata, quincuntiali longitudine, fescuntiali ferè latitudine: reliqua deinde profundas ac frequen-

frequentiores incisiones ac in lacinias diuisiones admittūt prioris istius generis speciei ritu, sed tamē illius folijs multo sunt minora.

V. Scabiosa folijs bellidis syluestris maioris maior. Hæc caule assurgit cubitali, tereti, geniculato, cuius priora folia iuxta pediculos suos canaliculatos in aliquot lacinias profundius inciduntur parte anteriori ipsius subrotundiori ac in ambitu dentata: reliqua deinde (quorum semper bina ex vno geniculo è contrario sibi cohærent) integra sunt, breui ac imbricato pediculo innixa, non incisa, in ambitu tantummodo serrata, vncias duas longa, vnam lata, colore ac forma folia bellidis syluestris maioris exprimentia: post hæc superioris caulis parte qua ipse brachiata adnata producere incipit, folia alterius figuræ consistunt, tenuiora, in plures tenuiores ac angustiores lacinias diuisa. Flos huic speciei cõglobatus est, cæruleus, Succisæ similis.

VI. Huius minor species ex vna radice, quæ nigra est, plures profert tenuiores, teretes ac dodrantes coliculos, non ita foliosos, vt prior, sed ferè prorsus nudos, nisi inferiore parte. Folia priora huic sunt in breuioribus & caniculatis pediculis, bellidis syluestris maioris folijs itidem similia, prope pediculum laciniata vt plurimum, reliqua parte serrata: post quæ reliqua quæ deinceps sequuntur folia, diuersæ ab aliis existunt formæ frequenter in tenues & strictiores lacinias diuisa: flores cærulei cõglobati.

VII. Scabiosa tenuifolia candida seu maior. Caule ea prodit cubitali, tereti, calami frumentacei crassitudine, lignoso, geniculis nodosis prædito: folia ei prope radicem sunt in oblongo & canaliculato pediculo, veluti in costa quadam constituta, in plures at tenuiores lacinias & per euentia admodum à se utroque latere interualla seiunctas, ac in ambitu dentatas,

diuisa, quorum pars extrema mucronem constituens latior est & crenata: quæ deinde superiori in parte caulis exoritur, ea quantò subinde serie sua breuiora fiunt, tanto & in strictiores lacinias dirimuntur: inter alas autem versus caulis summum brachiola vtrinque profiliunt, consimilibus sed longe breuioribus foliolis exornata: flores deinde emergunt. Scabiosæ non nihil similes ex pallidiori flauedine albescentes. Elegantior hæc est cæteris Scabiosæ speciebus omnibus.

VIII. Scabiosa tenuifolia media. Radicem hæc obtinet nigram, multifidam: coliculos teneriores, teretes, minus foliosos: folia priora multo minora quam prædictæ speciei, diuisa in lacinias tenues, latiores tamen paulo quam sunt foliorum reliquorū subsequentiū laciniæ, quæ nimirum existunt admodum tenues & angustæ ac fæniculacæ quodammodo: flores sunt, vt prioris speciei.

IX. Scabiosa tenuifolia minima prior. Huic coliculus est dodrantalis, teres, tenuis, prorsus nudus, prope radicem solum modo planta hac folia protrudente in canaliculatis pediculis laciniata, breuiora cæteris duabus iam positis speciebus ac tenuiora. In summo caulis florem continet cæruleum in orbiculato capitulo succisæ simili, ex cuius ambitu exterius breuiora quædã ac tenuiora progrediuntur sursum porrecta adnata in brachiolorum exiguorum modum, semel geniculata ac bina ad geniculum exaduerso locata foliola, continentia, in quorum cuiuslibet summo aliud ac breuius florum emergit capitulum conglobatum ac cæruleum. Locis autem prodiis aridioribus in collibus apricis ac meridionalem solem exipientibus.

X. Est & altera Scabiosæ tenuifoliæ species, quam foliosam nominare poterimus, propterea quod coliculus qui ipsi dodrantalis est, ac geniculatus à radice vsq; in summum cacumen foliis in frequen-

frequentes, tenues ac fœniculaceas lacinias diutifis, eleganter exornatur, quorū ad quodlibet geniculum bina ex opposito sibi correspondent. Flos huic est in globum collectus, cœruleus. Huius autē libuit hic meminisse obiter, licet, quod sciam, in Harcynia ipsam nondū repperim. attamen in vicinis montibus non raro sese conspiciendā ea offert: nec dubito admodum in ipsa Harcynia alicubi eam quoq; existere.

Sanicula, passim.

Serpillum, passim.

Serpillum floribus candidis, sed rarius.

Serpillum citrum olens, aliquando reperi in Haynsfeldo.

Stæchas citrina: locis quibusdam & collibus ac marginibus asperis, arboribus destitutis & apricis.

Sambucus vulgaris, circa loca habitata.

Sambucus aquatica, seu *Lycostaphylos* fœmina Cordi. Copiosa passim potissimum Ilfeldæ: Stolbergæ, Gerenrodæ & c. ad ripas fluminum & locis plerisque montanis humidioribus.

Sambucus montana seu *ἔριθρος ἀφυλῶς*, aut *φοινικὸς ἀφυλῶς*, *Sambucus* ramosa Anglorū, ac *Sambucus ceruina* Tragi. Copiosa hæc est circa Stolbergam & Honstenium, præsertim locis montanis, apricis ac humectis non nihil vel felici solo præditis. Itē circa Ilfeldam. Eius folia hic vetulæ collecta ignaris pro Ebuli folijs obtrudunt, diuenduntque, sicuti & vulgo istam *Sambucum Attich* / nomine Ebuli appellitare solent.

Scorodonia seu *Scordium montanū* Cordi, *Sphacelus Dodonæi*.

Prouenit Vuernigerodæ prope arcem: Apud Cordū libro 1. pro hac stirpe falso ponitur icon Vrticæ Heracleæ Tragi, sicuti & in adiecto ibi Scholio error admissus est in nomine Odi, quod & alias aliquoties istis in Cordi de stirpium historia libris factum est. Nam pro Odo semper Cordus est legendus. Scholia autem illa subiuncta, vt hoc obiter annotē, quæ præfixa stellula notantur, *Aemylij* sunt ab ipso subscripta in
auto-

autographo. Atqui quoties Cordi nomen Acmylius scribat, veluti priores tres litteras abbreviaturus, cordis humani effigiem pingebat. Hoc cum ignoraret ille qui autographum in exemplum prælo typographico committendum descripsit, accidit ut perperam Odum legerit transcripseritque.

Salix nigra seu rubens, rot *Weiden* passim in conuallibus vli-gnolis.

Salix Sabina seu Amerina, virgis gracilibus & rutilis.

Salix Platyphyllos. Hæc plurimis in montibus reperitur, etiam quandoque non adeo humidis, ac proceræ admodum arboris frequenter magnitudinem consequitur. Folia ei sunt vnciarum trium longitudine, fescuntiali autem latitudine, non nihil rotundiora, mucronata, sed non ita oblonga, ut reliquarum specierum folia, superne nigricantia, inferne cinerea: iulos profert duarum vnciarum longitudine, densa lanugine non vndiquaque obuolutos, ut in cæteris speciebus contingit, sed veluti racemulos quosdam capitulis paruis dense confitos, repræsentantes: quibus initio veris dehiscens, erumpunt floeculi lanæ tenuissimæ, mollissimæ ac candidissimæ instar, modo ferè consimili, quo lana effunditur ex dehiscens capitulis Populi nigræ. Huius speciei alia est, minor quippe, foliola continens breuiora, vncialia, nigriora superne, canescentia itidem inferne: cæteris omnibus priori similis.

Salix platyphyllos *nursus alia*, etiam rotundiore folio, iulo breuiori cæterarum communiumque specierum iulis simili: salicis nimirum quartum genus Tragi, quod ipse *Seilweiden* vocat.

Satyrium recentiorum Græcorum iuxta Dodonæum mas, alias Palma Christi, Serapias mas Anglis, Orchis autem foemina Tragi. Atqui Satyrii huius maris cuius videlicet folia maculis destituuntur, diuersæ aliquot differentiæ in Harcynia occurrunt, quæ sub duobus præcipue generibus comprehendi poterunt,

terunt, quorum alterū sit latifolium, alterum angustifoliū. Primi itaq; generis, hoc est latifolij species prior radicib. cernitur crassis, binis, densis, diuisis inferius in aliquot portiu- culas oblongiores, veluti manus aliqua in digitos: caule cu- bitali, digiti ferè crassitudine: in oblongiori spica seu thyrso flores punicantes exhibēs: folia in hoc paulo latiora caulem obuestiunt, quincuntiali quandoque longitudine, trientali vero latitudine. Huius altera species seu media omnia mino- ra est fortita, suntque ei folia vnciarum quatuor longitudi- ne, sescuntiali autem latitudine. Tertia seu minor, radicibus est minoribus multo: coliculo tenero, dodrantali: spica bre- uis, foliis vncias tres longis, vnam latis.

Alterū porro genus est *Satyrium basilicum mas tenuifolium*, quod itidem triplex est. Maior enim eius species radicibus constat priori genere paulo minoribus, ac in oblongiores portiones diuisis: caule cubitali, tereti, leui, triticei calami crassitudine, qui spica florum purpurascēte breuiori illu- stris est, ac folia depromit longiora multo prioribus specie- bus, sed strictiora, septem sæpe vnciarum longitudine, vnius latitudine. Media radicibus maiori est consimilis, crassiori autem caule, ac longiori spica prædito, foliis quoq; eiusdem longitudinis, sed paulo strictioribus, ac non ita explicatis, sed potius carinatis. Tertia etiam nonnunquam in hoc genere, sed rarius reperitur species, minor videlicet, radicibus nem- pe multo minoribus & diuisuris earum tenerioribus, cauliculis item breuioribus, foliis vero eiusdem lōgitudinis cum specie iam tradita, eodemque modo imbricatis, sed multo strictioribus, spica paulo rariori.

Satyrium fœmina folijs maculatis, passim.

Symphytum petraeum meum, sed non verum Dioscoridis. Duplex hoc est: Maius radice nititur profunda, pedali, longiori q; di- gitali crassitudine vt plurimum, sæpe etiam in planta anno-

fiore, pollicari ampliori que, forinsecus cortice instar tenuis alicuius *è πιδεσμίδο*, sufflaescente obuestita, sub quo candida substantia detinetur cor lignosum in medio continens, saporis ubi recens euellitur dulciusculi primum, deinde astringentis cum amaricie quadam feruidiuscula diutiusque perdurante. Hæcque radix diuturniori masticatione multum pituitæ in ore prolicet. In superficie terræ ex nodoso capite densior foliorum oblongiusculorum & strictorum pinguiusculorumque cespes emergit, ex quorum medio prorumpunt colliculi dodrante altiores, recti, teretes, læues, tenues, geniculati, folijs ad geniculâ cõsimilibus ijs quæ prope radicem sunt, exculti, in summo parum brachiati, ac umbellatis corymbis conspicui, qui exiguis ex capitulis flosculos tenellos candidulos exerunt, muscosos, eleganti spectaculo oculos aspicientium inuitantes, dum flosculi illi veluti punctulis quibusdam variegati visuntur. Odorati stirps hæc nihil continet. Folia eius dulcedinis illius, quæ radici subest, expertia sunt. Nasctur montibus apricis ac calcaribus. Vnde cum inter eiusmodi saxa progrediatur, symphyti petræi nomine eã habui, non tamen istius quam Dioscorides describit, veruntamẽ aliquo modo non admodum ab similem à Petræi Matthioli iconẽ. Nam licet quãsdam Dioscoridis Symphyti notas obtineat, non tamen omnes exprimit. Sin autem displicuerit huic stirpi Symphyti nomen me ascripsisse, vocetur interim ficto vocabulo *πυλίσφυλον*, ratione natiui soli sui, donec repertus fuerit Mercurius aliquis, qui eius meliorem denominationem edoceat. Atqui planta hæc in ipsis Harcynicis montibus (quantum mihi hætenus constat) non reperitur, sed tamen in finitimis eiq; ex propinquo adiacentibus ad meridiem præcipue, utpote in veteri Stolbergo & montibus Franckenhusanis. Feci vero eius hic mentionem propter sequentem alteram ipsius speciem, quæ Harcyniam incolit.

Illa itaque secunda ac minor nostri Symphyti petræi, seu
^{3. u. l. p. u. r. o. r.} minus (si potius hoc nomine ipsam nuncupare ve-
 limus) radice firmatur saxa calcaria profundius sed non re-
 cta penetrante, adeoque arcte illa circumplexa, vt terræ nihil
 circa se vt plurimum obtineat, pedali, calami hordeacei cras-
 sitie, cortice forinsecus ex obscuro rubro flauente circumda-
 ta, saporis astringentis: ex cuius capite fruticescentis veluti
 cuiusdam sarmenta tenuia ac lignosa supereminet, à qui-
 bus folia prædictæ speciei minora progrediuntur, plurima
 itidem numero, strictiora, viridiora ac teneriora. Ex istis vero
 sarmentis crebriores profiliunt coliculi, admodum tenelli
 exilesq; teretes, palmares, rubicundiusculi, frequētius quam
 superioris geniculati, binis ad quodlibet geniculum foliolis
 oblongiusculis ijs quæ prope terram sunt similibus, consti-
 tutis. In cacumine porro coliculi in breuiusculos petiolos
 distenduntur, ex quibus florum in cædido leniter subruben-
 tium corymbi rarius dispersi, emicant, priori speciei similes,
 sed ferè elegantiores. In capitulis rotundis Coriandro simi-
 libus semina continet quædam parua, flauescentia. Reperi
 hanc speciem ante annos aliquot in montibus calcarijs (qui
 subterraneis specub. cauernis ac antris prorsus cõcaui sunt,
 quasiq; concamerati, inq; quibus dæmoniorum illud genus,
 quod nanos vocant, antiqua superstitio habitasse refert: vn-
 de vulgo adhuc hodie ista montana loca Cauernæ nanorum
 nuncupantur) prope Vualckenridam monasterium, vbi eius
 integram radicem licet adhibito chalybeo rhizotomo dili-
 genter id conarer, ex saxis istis eruere nõ poteram. Ob quam
 causam forte dum nempe ita arcte saxis istis sine terræ vlla
 portiūcula innascitur, stirps ista nõ immerito pro aliquo pe-
 træo Symphyto posset haberi, meo quidem iudicio, vel ipsi-
 us solummodo nominis occasione.

Sanina Tragi sylvestris, seu Selago Pliniana, quam primam eius
 P 2 speciem

speciem facio, vtpote herbam Sauinæ similem. Licet enim Selaginem ob sibi nō admodum absimiles plantas in species discernere; Copiose in Broccenbergō.

Selaginis species altera (sicuti eodem etiam nomine Georgius Aemilius olim herbam istam tandem censebat) Muscus nempe terrestris Tragi ac Matthioli, Lycopodion vero Dodonæi. Eius icon perperam pro Chamæpeuce aliqua ab Aemilio apud Cordū posita est, propterea quod vera Cordi Chamæpeuce tum temporis ipsi visa nondum fuisset, quam aliquot annis post, cum primum mihi notitia cum eo viro intercedere cœpisset, ei vt & alijs amicis copiosam ex Nariscorū syluis misi, cuius aliquot surculos ipse mox Gesnero paulo ante eius obitum itidem trans mittebat. Copiosa & hæc reperitur non solum in Broccenbergō, verum et in montib. circa Vuernigerodam, Andersbergum, Stolbergam, alijsq;.

Selago tertia, quæ elegans est planta, ex vnica radice dodrantes aliquot thyrsulos mediocris digiti crassitudine, emittens rectos, prope radicem angustius sibi cohærentes, superius vero latius à se inuicem discedentes, vt ita cuiusdam scopæ parvæ sursum versæ quandam quasi figuram præbeant, in summo plerunque diuariatōs, foliolis vnde quaq; densis, secundæ speciei prorsus similibus obuestitos, viridibus. Hanc autem speciem non vidi eiusmodi erectis ac tenuibus petiolis iulos proferre, quales priores duæ species exhibent: licet nō dubitem posse ipsos fortè alicubi reperiri in hac stirpe loco aliquo vbi felicius prouenerit. Reperi autē ipsam solummodo enatam intra cauernas saxorum ipsorumue crepidines in Broccenbergō, à sole parum illustratas.

Salsivora, seu sponsa solis, aut Ros solis, vel Rorella, copiose in musco vdo Broccenbergō ac vicinorum montium. Dignum admiratione in hac pusilla & eleganti plantula, veluti quæ stellæ alicuius iubare fulgenti sub sole, est, quod roseidum illud

Illud ac congenitum ipsi humidum in acetabulis foliorum ipsius contentum, extremis leniter digitis ubi attingatur, dū adhuc natali suo solo ipsa inhærens aut tamen confestim inde euulsa feruentes solis radios experitur (quod quam primū obseruassem, postea sæpius eius rei experientiam feci) mox veluti in exigua aliqua ac sericea & candidiuscula filamenta ipsum diducatur, quæ confestim concreta ita postea semper perdurant: quod in aridis plantulis, eo modo dū vegetæ adhuc essent, tractatis ac libris meis herbarijs agglutinatis, hætenus multis ostendi ac etiamnum ostendere possum.

Struthium herba lanaria aut fullonum: nō procul à Northusa ad promontoria Hareynica.

Scorzoneræ tenuifolia lutea: itidem ad promontoriū quoddam non procul à Northusa.

Quia autem huius Scorzoneræ nobis hîc mentio incidit, non incommodum fortè erit de Scorzoneris paucula veluti in transcurso subijcere. Atqui varia varij hætenus de hoc stirpis genere statuerunt. Initio, cū vsus eius in Hispania contra viperarum morsus innotuisset, Planta Hispanica nonnullis dici cœpit, quasi in Hispania solummodo spontis suæ esset: deinde ex Hispanico idiomate Scorzoneræ nomenclatura ei accessit à facultate quæpiam peculiari qua specificè existimatur viperinis ictibus. succus huius stirpis præsentaneo auxilio esse. Plurimis autè in Germania locis reperitur quoque, montosis præcipue. Differentias vero foliorū ratione & florum etiam euidenter obtinet, ita vt altera sit latifolia altera angustifolia. Latifoliam (quæ fortassis & in ipsa Hareynia nostra alicubi inueniri poterit) vidimus tantum flore luteo. Ea que quo ad radicis saporem, iterum duplex est. Nam altera quæ cōmuniore est, saporem exhibet subdulcem, ac ita à Tragopogone nihil ferme distat, cuius etiā profecto aliqua species ipsa est. Altera radice constat valde amara (vt pote genti-

anæ alicuius instar) copiosoque lacteo succo turgente. Hæc reperitur tum alibi tum maxime in Foresta syluula Ienæ vrbi imminente, solo lapidosiori firmiorique, ac in prato præterea quodam humectiori & herbofo agri Thuringici, iuxta pagū Ritnørthufam, distantem sesquimilliaris spacio ab Erforda, inter nimirum irides tenuifolias copiose profiliens, natali pinguiori: vbi propter saporem ab aliquibus ex vulgo pro Gentiana ostenditur: effodique ipsam non semel ibi præsentibus amicis nostris quibusdā cubiti longitudine. Cumq; γερωντοπώγων veterum, cui eandem, de stirpium historia præclare meritis Ruellius facit & Nicandri γλαυκῶ ἀγύωνα solūmodo differat à Tragopogone radicis amaricie: omnino in eam sententiam inducar, vt hanc Scorzonæræ speciem, cui videlicet radix amara est, censeam esse γερωντοπώγων antiquorum verum. Nec puto multum reclamare posse vnicam illam notam quod τὸ γερωντοπώγων folia describantur esse tenuiora Tragopogonis, cum è contra illa in hac Scorzonæ nostra multo non in frequenter sint latiora, (ca næpe quaradici sunt viciniora) & nonnihil sæpe breuiora. Facile enim contingere poterit, vt regionum & locorum ratione aut alterius in natura abdita, causæ interdum quædam plantæ alibi latioribus folijs consent longioribusque, alibi strictioribus ac breuioribus. Videmus namque hoc in multis ita obueneret & quandoq; etiam colorem floris mutari, qui tamen ipsam speciem non mutat. Ita etenim Petasites & Prunella minoribus folijs & cãdidis florib. affatim reperiuntur circa Andersbergum, ac aliquibus in locis Harcyniæ nostræ alcea tenuifolia ferè tantum nascitur, vt è contra alijs latifolia, sicut suis locis id annotatum est. Eodem modo in Marchia veteri symphytum maius tenuifoliūm reperitur in fossis quibusdam stagnantibus caule longiori rectiori, vt sæpe vidimus. Præterea non vbiq; ac perpetuo latifolia vt dictum est nobis occurrit

currit nostra Scorzonera, sed & foliis longioribus ac strictioribus. Estq; & hæc tenuifolia Scorzonera itidem duplex. Altera namq; flore est luteo, eaq; radicem aut dulciusculam aut amarā nacta, pro natalium diuersitate: altera vero flore ex rubro subcæsis ac folijs priori multo tenuioribus angustioribusq;, coliculo fessui dodrantali, radice amariuscula, quæ in collibus arenosis non infrequens est circa Quedlinburgum Saxonix urbem ac cliuosis quibusdam areis & apricis inter vineas nonnullas, nō procul ab Erfordo patria nostra, in Eriçetis adhæc Marchix arenoso solo. Maiori porro antidotaria vicam, quæ amariori est radice, existimauerim esse præditam illam quæ dulci radice pronascitur. Verum hæc obiter hoc loco commonefacere, studiosisque rei herbarix dijudicanda relinquere libuit.

Struthiopteris Cordi. Radice hæc cōstat crassissima tuberosaque, nō nihil fibrata, nigricante, cui circumcirca adnascuntur pediculi lōgi, cubitales, procerioresq;, ipsi radicis corpori squamatum quasi inhærentes vngue latiori, nigricante, longo vncias duas, semunciam lato, canaliculato parum, inferius tamen angustiori & adunco, qui eleganter exprimit figuram inferioris partis instrumenti istius ferrei pharmacopœorū, spatulæ nomine ipsis appellati, quo nimirum materiæ ab ipsis dum medicamenta componuntur miscenturque agitari cōnirique solent. Reliqua deinde pars quæ vnguem mox subsequitur, canaliculata imbricatur cauitate profundius. Pediculi exteriores frequentibus costis foliosis exornantur, quarū semp̄ bina ad verūq; latus æqualiter sibi contraponuntur: suntq; foliola in hisce costis similia prorsus foliolis filicis foeminx supra indicatæ. Ac istis exterioribus pediculis color est in flauo rufescens, ipsiq; aliquantulum molliori materia constant. Interiores vero ex spadiceo subnigricant & crassiores

fiores sunt, multoque ex solidiori materia compositi. Horū ij qui cæteris sunt proceriores, inferiori loco absque costarū adminiculo, foliolis istiusmodi ad latera obuestiuntur, qualia esse folia exteriorum pediculorum costis iam dixi: deinde vero post medium pediculi vsque in summum eius cacumen vtrinque costæ foliosæ frequentes sursum porrectæ in ipsis disponuntur breuiore, neruo per medium dorfi ipsarum extrinsecus protuberante, coloris spadicei, costis singulis interiori parte imbricatis: foliosa vero pars ad latera ipsarū continua serie vtrinque crenantur, quemadmodū folia Scolopendrij veri: illæque crenis angustioribus ita incisæ particulæ eleganti (vt sic dicam) crispatura versus interiora recurvantur aut retorquentur, puluisculum istiusmodi etiam, qualis eidem est stirpi, dense ac arctè ipsis adhærentem, interius sibi includentes compræhendentisque: vnde figuram aliquam ista crispatura conuoluta hæc folia quasi pennarū Struthio-camelorū cum plumata ipsarū incuruatione effigiare videntur. Cætera apud Cordum satis diligenter describuntur, qui ipse fatetur se integram plantam, vt quæ sibi nondū tota visa esset, non adumbrare. Nascitur autem non solum Gorslariz sed frequentissima est circa pagum Lutterdorfium in comitatu Honsteniensi distantem mille passus ab Andersbergo. Hyeme non viret, vt tamen Gesnerus apud Cordū existimat, deceptus falsa opinione, qua putauit lonchitidem secundam seu asperam, quæ est A splenion syluestre Tragi, eandem esse cum hac Cordi Struthiopteride, sicut & eius Icon ex Trago perperam isti capiti apud Cordum præfigitur. Obseruauit autem diligenter stirpem hanc montes fastidire, & tantummodo in cõuallibus, ripis fluminum gaudere. Cumq; eius plantam Stolbergam translata in horto montano iuxta stillicidiū loco vmbrosiore & humentiore committerem, feliciter quidem post hyemem renascebatur, sed exteriora tantum folia profe-

proferebat, interiorum ne rudimentum quidē edens, moxq; media ætate emarcescebat, vnde prorsus eam perijsse putabam. Atqui cum post proximam hyemem denuo repullularet eleganter, ipsam ex horto montano in alium locum trās-tuli iuxta puteum, ita tamen vt ei proxime adiacuerit saxum excauatum amplum (quod aquas præsertim pluuias ad irrigationem mearū stirpium colligere solebat) semper aquis plenum. Hūc transposita ista mea filix quasi locum sibi conuenientiore post priorem transplantationem iterum nacta hac ætate non solum exteriora produxit folia, sed & interiora quoq;, quæ Struthionum pennis Cordus contulit. Vnde operæ precium fecerit is, qui Struthiopteridem veram Cordi horto suo ex natali solo traductam fouere voluerit, si com- modum ei locum selegerit cui aqua sit in propinquo. Cæ- terum male in subiecto capiti de Struthiopteride scholio Cordus castigatur, quasi confinxerit dictionem ex Latino & Græco vocabulo contra eruditorum consuetudinem. Cum enim nō solum *στροβάμιλλο* sed & *στροβάμιλλο* rectè Græce pro Struthione aue dicatur, dictione composita, vt apud autho- res reperire licet: quare non etiam recte Cordus, vtpote vir Græcæ linguæ non triualiter peritus nomen *στροβιολιειδο* ex meris Græcis vocibus construxisse putaretur?

T.

THALICTRUM nigrum Cordi, alias Saxifraga lutea. In pratis quibusdam circa Stolbergam & Ilfeldam.

Thalictrum Dodonæi, seu Sophia, Welsamen / aut Seriphium Tra- gi. Recte hoc Gesnerus propter saporem Nasturtijs annume- rat in hortis Germaniæ, vnde forte nasturtiū *μειβυλλον* à mul- titudine tenellorū foliorū dici poterit. Circa loca habitata.

Tragopogon luteus communis, quandoq; ad semitas & in pratis.

Q

TAXIS

Taxus in montibus calcarijs prope Vualckenridam:

Thlaspeos generibus cognata planta præsertim quoad folia, filiquifera. Radix ei est parua, diuisa, lignosa, candida: in cuius summo folia prodeunt carnosæ, aspera, vncias duas longa, semissem lata, in ambitu veluti leniter excisa seu prærosa, in mucronem obtusum desinentia: ex medio horum exurgunt coliculi teretes, dodrantes, asperi, folijs minoribus quam fuerunt priora & Cardamoidi Cordi Thlaspei similibus, non tamen ita mucronatis, per continua interualla circumcirca obuestiti, in cacumine coma racemosa flosculis paruulis, candidulis, leucøj similibus plena nutante, qua pereunte oblongæ filiquæ subsequuntur semine paruo Nasturtij alicuius instar, prægnantes. Hæc aliquomodo congruit (non tamen in omnibus) cum illa Anglorū Prouinciali planta, quam inter Sinapi & Thlaspi mediam faciunt.

Thlaspi Matthioli tertium, radice scilicet candida, crassa: folijs leucøj satiui, cinereis; caulibus rotundis, scabris: florum corymbis albis: seminibus in mucronatis, cinereis, & veluti inflatis vesiculis similibus capitulis Camelinæ. In locis aridioribus. [Passim quoque nascitur apud nos hoc Thlaspi, sed videtur parum congruere cum Matthioli pictura. II. Thlaspeos, quod in saxosis nasci ipsemet asserit: hoc vero nunquã eiusmodi locis inueni, sed potius circa sepes & alibi strigoso gramine obductis areis. Ideo in nostra editione, ommissa Matthioli saxatilis Thlaspeos iconè, aliam substituimus ex ipsa plantula depictam, quã antehac nemo, vt arbitror, exhibuit; donec Matthiolæ illud Thlaspi nobis quoq; innotesceret.]

Thlaspios minima species, quæ radice constat tenui, superuacanea, foliola in superficie terræ reclinata habens, parua, acuminata, in ambitu leuiuscularum incisionum impressiones admittentia, aspera, ac non nihil hispida: coliculos vero digitali longitudine aut nonnūquam palmares singulares vt plurimum, tencros,

teneros, paucis foliolis donatos: ac breui candidorum flosculorum corymbo, capitulis item priori speciei similibus, quibus includuntur semina exigua, rubētia, plurima. Oritur mox veris initio in collibus aridioribus & saxis item. Sæpeq; adeo plantula hæc pusilla est, vt tota eius proceritas vix vnciæ longitudinem excedat. Conuenit hæc folijs præsertim, vt & floribus, prorsus cū pilosella siliquata nostra minori, cuius superius meminimus, hoc solummodo ab ea diuersa, quod illa in siliculis semina pferat, hæc vero in turgidulis mucronatisq; capitulis. Ideoq; vtranq; cognoscere cupienti diligentius ad vtranq; attendendum erit, ne alteram pro altera accipiat.

Tilia sylvestris seu montana: circa Ilfeldam ac Stolbergam.

Tussilago, passim.

Trichomanes nigrum, vulgare videlicet illud, quod communiter Saxifragiam rubram vocant: id nigrum appello propter sequentis differentiam.

Trichomanes candidum, exigua teneliaque admodum plantula, trichomani nigro similis coliculo, qui ipsi breuior candidiorq; est, & folijs etiam, quæ candidiora itidem obtinet, teneriora, molliora, & quasi rudimentum quoddam semiperfectum trichomani teneritudine sua referentia, quod videlicet à natura nondum sit in perfectæ stirpis *καλάσαορι* plene tractum. Nascitur hoc in vliginoso musco passim, facileque diligentius singula perscrutanti obuium est.

Trifolium acetosum, *ὄξυτείφυλλον*. passim locis humidioribus & ad radices arborum antiquarum.

Trifolium pratense vulgare, *Fleischblumen* / *Klee* / alterum flore rubro, alterum flore candido.

Trifolium aliud montanum, etiam satis vulgare, folijs oblongiorib. acute mucronatis. Hoc duplex est. Maius, quod cauliculos erigit dodrātales, folia cōtinentes in oblongiorib. pediculis tria simul cohærētia, vnciarum trium sæpe longitudine mu-

cronata, in ambitu neruulorum suorum extremitatibus eleganter veluti striata, florem purpureū in oblongiori quasiq; spicato capitulo. Diuersum ab hac specie non admodum est trifolium spicatum, quod à Trago pro Cythiso habetur, cui folia multo longiora sunt, & spicata florum series quoque prolixior, qua saltem nota distingui potest à priori. Prouenit vero auffs der Langen.

Minus breuioribus cōstat coliculis & folijs & capitulis etiam, estq; flore quandoq; purpureo, quandoq; candido. Proueniunt omnia vt plurimum in montibus apicis, nonnumquam etiam in pratis.

Trifolium luteum primum, capitulo scilicet breuiori. Duplex hoc est: Maius enim coliculos profert dodrante maiores, folia paulo maiora, rotundioraq; florum luteorum capitulū breue, post quod semina racematim exhibet in rotundioribus paruisq; vtriculis.

Est vero hoc Melilotus minor Tragi, ac Lotus syluestris minor Dodonæi. Minus suffruticans ferme est, viticulis multis, exiguis, gracilibus & striatis in terra direptans, quosdam etiam dodrantali altitudine erigens, folijs breuioribus, humani Cordis ferè (qua nempe figura vulgo pingi solet) aliquam similitudinem exprimentibus, ac pulchre suis neruulis striatis. Capitulis florum & racemis seminum iisdem est cum priori. Reperitur in pratis aridioribus, marginibus, ac secus vias. Videtur autem trifolium luteum minimum Anglorum, aut idem cum hoc esse, aut tamen eiusdem generis.

Trifolium luteum alterum lupulinum, quod sic denominari poterit à capitulo florum, fructum lupuli imitante, vnde & vulgo lupulus syluaticus nominatur. Assurgit coliculis vitigineis, lentis, dodrantalibus, folijs pratensis Trifolij minoribus: flores in capitulo squamatim compactili, luteo exhibet.

exhibet, lupuli salictarij fructu, vt dixi, simili, sed minori.

Trifolium odoratum primum Dodonæi, seu Melilotus vulgaris, flore tam citrino, quam candido.

Trifolium corniculatum primum Dodonæi, D. Laurentio Hiel olim meliloti pentaphylli nomine dictū, quod iuxta singulos trifoliati folij pediculos bina adhuc ad coliculum aut brachia stirpis eius foliola constituentur. Lotus vero syluestris maior Dodonæi in iconibus To. II. ac Melilotus nobilis Tragi.

Trifolium corniculatum Dodonæi alterum, tertia Meliloti maioris species apud Tragum, coliculos foliosos emittens, cubitales: tenues: folia trifolij sed angustiora: flores luteos paruos in conferta veluti breuioriq; spica: siliquas cornu modo incuruas, vnciales ferè.

Trifolium palustre, seu Trifolium Castoris, Isopyron Dodonæo, alias à Cordo olim amicis in suis herbationibus pro Limonio vero exhibitum, quod nempe irriguis pratis & confimilibus locis gaudeat, à quibus Limonio suum apud Græcos nomen antiquitus obtigit. Hoc florigerum paucis ab hinc annis reperiatur in Haynsfeldo loco montano, pratensi, vliginoso, Stolbergæ vicino, sed floribus ipsis absque seminibus euanescentibus vna cum suo coliculo, cui infederāt. Ipsum præterea sterile prorsus absque videlicet semine & flore in quodam prato non procul à Vuernigeroda reperitur. Seminiferum rursus copiose conspicitur absque floribus circa pagum Dectingeroda, non admodum multum distantem à Vuernigeroda. Tragus idem Limonij pratensis nomine describit, sed apparet ipsum incidisse in locum vbi stirps hæc florifera quidem fuerit, sed floribus eius absque fructu intercidentibus, vnde ipse existimauit nullum herbæ huius fructum prorsus esse.

Tanacetum citrinum, locis pluribus apricis, cliuosis, in conuallibus, itè quibusdā et secus fluuios, non procul à locis inhabitatis.

Tanacetum album seu ἀσσυρον, quo ad caules & folia citrino prorsus simile, in floribus autem dissimile, quos videlicet exhibet satis magnos, bellidis sylvestris floribus in omnibus respondentes, eodem nimirum modo forinsecus orbiculatim, capitulum luteum intus constitutum rotundiusculumq; protuberans, foliis oblongis, candidis circumambientibus. Passim locis cæduis ac alijs locis apricis montanis.

Tormentilla, passim.

Tithymali quoddam genus, caulibus foliosis, simplicibus, non brachiatis seu *Tithymalus* τικθιφυλλος, quod sic nominare soleo, cum alio peculiari conuenientiori; nomine ipsum habetenus vel denominatum vel descriptum ab aliquo, nesciam, quia ut iam dicetur, foliola mire punctellis notata continet. Duplex hoc est. Maius caules emittit ex vna radice forinsecus rubente multifida, plures, sesquipalmares, teretes, cauos, glabros, cacuminibus suis desuper nutantes aut recuruos, foliolis oblongiusculis per interualla continua circum circa eosdem ambientibus, lenticulæ ferè figura, crassis, coloris sufflauri, asperis parte inferiori ob crocata punctella, quæ plura instar macularum vel potius stigmatum exiguorum protuberantia leuiter, ibi continentur, superiori vero læuiore, viridi. Nascitur in apricis asperisque locis, itè circa prata quædã aridiora ac semitas etiam nonnunquam. Minor coliculos obtinet teneriores, breuiore, palmares nimirum, foliola itidem multo minora ac tenuiora, sextulam dimidiam non multum latitudine excedentia.

Tithymalus cyparissius passim.

Tithymalus leptophyllus *Matthioli*, plantula videlicet fruticosa, radice parua, distorta, lignosa, inutili ferè: caulibus palmariibus, plurimis, brachiatis, & late nonnunquam diffusis: foliis numerosis, oblongis, quorum inferiora lenticulæ similiora sunt, superiora autem ex paulo latiori veluti basi, (quæ
nempe

nempe coliculis & ramulis ipsa appenduntur) incipiunt, & in tenuem acutumq; mucronem paulo longiuscule diducuntur: semine in capitulis triquetris, paruis, oblongiusculo, griseo, papaueris candidi seminibus maiori. Ob exiguum quandam cum lenticulæ folijs similitudinem quibusdam rei herbariæ indagatoribus hoc genus pro Chamæsyce habetur. Artamen cum eius foliola à terra attollantur, & suis mucronibus sæpe sursum erigantur, ramulos etiam non in terrâ deiectos, hæc stirps habeat, & prætera flores producat, chamæsyce esse nequit. Nec etiam Peplis esse poterit, quod cum Peplis folijs nihil similitudinis obtineat. Prouenit circa loca habitata. Est vero Esula exigua apud Tragum ac eidem putatur esse peplus.

Tithymalus helioscopius Dodonæi. Sed rarior, caulibus dodrante altioribus, mucronatis, non crenatis, fescuntiali longitudine, vnciali que fere latitudine.

Tithymalus dendroides Dodonæi, Trago Esulæ tertia species, Esula vulgaris ipsi dicta ac Helioscopius existimata, sicuti & Matthiolo quoq; ac Anglis: foliis rotundioribus, in ambitu crenatis, quorum quinque circa summum cauliculorum ac brachiolorum cohærent sibi quasi connexa vnguibus, ac in orbem explicantur, ex quorum medio deinceps aliquot pediculi prodeunt itidem consimilia folia quinque, vel quatuor vel tria in fastigio suo collocata habentes, exque horum centro denuo exigui pediculi & tenues profiliunt, tres vt plurimum flores luteos, foliaceos continentes. (Dodonæus in vetusta Iconum editione Dendroidis loco hunc Tithymalum depinxit, quam postea mutata sententia rectius vna cum plerisque cruditionibus Helioscopium nominauit.)

Tithymali Characia species radice rubicundo cortice obuestita: caulibus virgineis, flexibilibus ac procumbentibus, foliis Amygdalinis, rubetibus. sextatē lōgis, fescutiā vero latis: ex alis folio-

rum

rum longiusculos, tenellosq; ac flexiles pediculos emittens, in quibus peltata ac concaua folia cōstituuntur, inter quæ in exiguis petiolis flores lutei primo vere eleganter conspicui prodeunt. Hunc Characiæ Anglici ac Francici nomine recensent Angli doctissimi in sua Aduersaria.

Huic consimilis quodammodo alia species, radice tenui tranſuerſali, modice cirrata, inutili: coliculis dodrantalibus, procumbentibus, tenuibus admodum flexibilibus, qui in summo folijs obuestiuntur priori multo breuioribus. vncias duas longis ac minoribus etiam, vnam vero vix latis. Florere hanc speciem non vidi: ac rarior est inuentu. Reperitur autem nonnunquam in montibus non procul ab Osteroda vrbe.

Alia rursus huic generi quodammodo consimilis species, caulibus rectis, dodrantalibus, qui paucis folijs donantur, sextantali longitudine, vnciali latitudine, quibus consimilia in summo quinque alia vnguiculis sibi cohærentia in orbem explicantur, ex quorum medio petioli sex erumpunt breues, minoribus exornati foliolis, sub quibus semina in vasculis triquetris contineri posteaquam defloruit, non dubito, quâuis cum flore mihi herba hæc visa non sit. Iisdem montibus cum priori gaudet, rarissima & ipsa inuenitur.

Tota bona Dodonæi, seu Bonus Henricus, herba videlicet ex *Atriplicum* ac *Rumicum* generibus intermedij quid obtinens.

V.

VALERIANA *sylvestris maior*. Copiosa montibus opacis & locis humidioribus ac secus riuulos, Quandoque hæc solo feliciore reperitur folijs latioribus.

Valeriana minor seu palustris, ad riuulos quosdam & circa fonticulos nascens, aliaq; loca scaturientia ac vliginosa.

Verbasca

Verbascum nigrum latifolium, folijs amplis, nigricantibus, aliquantum procumbentibus, scabris, thyrso oblongo, floribus ex citrino purpurascentibus refertø, passim. Alia huius species, flores ex flauo candidulos obtinens, frequens in montibus quibusdam circa Gerenrodam versus meridiem sitis. Reperi & alibi hoc genus ad Harcyniam flore prorsus candido.

Verbascum album mas, seu Candela regia dicta, aut Thaspus barbatus.

Vincetoxicum, in montibus apricis, folijs; expositis, circa Vuernigerodam & Gerenrodam potissimum.

Vitis Idea nigra maior, frutex sarmentosus, folijs buxeis, fructu maiori, quam sequens species, dulcis vinosiq; saporis. Plurima reperitur in Broccenbergø.

Vitis Idea minor, passim: cuius nempe fructus vulgo Myrtillos vocant. Vaccinia nigra Dodonæi.

Vitis Idea rubra, seu Vaccinia rubra Dodonæi. Hanc stirpem olim Aemilius existimabat esse Rhun Plinianum minorem. Vulgo apud nos Krånbeer vocant, Nariscis vero Rote Preiselbeer dicitur, quorum sylvæ hoc frutice refertissimæ sunt. Copiosissima est circa Vuernigerodam in Broccenbergø & vicinis montibus: item circa Vualckenridam, Gerenrodam, alijsq; locis quampluribus.

Virga aurea. In hac planta solet natura varie ludere. Nonnunquã enim ei folia sunt longiora, nonnunquam latiora, nonnunquam item breuiora: omnia tamẽ serrata & à se inuicem non multum distantia.

Est & alia virgæ aureæ species nigricans, communiori similima omnino, iisdem folijs, nisi quod ea nigriora sint.

Virga aurea Broccenbergensis, hæc breuiori est caule, folijs item paulo strictioribus ac nigrioribus, alias tota facie Virgæ aureæ vulgari similis.

Verbena, iuxta Gerenrodam.

Viola tricolor, seu septicolor, vt etiã Gesnerus quandoq; appellat, alijs lacea syluestris dicta, seu Viola flammea. Spontanea est in monte quodam prope Ilfeldam & circa Strigam in agris.

Viola Martia syluestris. Hęc diuidi poterit in maiorem cui videlicet folia sunt maiora, & rotundiora: ac minorem, cui folia sunt mucronata, oblonga ac strictiora.

Viola calathiana seu autumnalis prima. Hęc non est ea cuius iconem Dodonæus exhibet: simplicioribus enim nostra constat coliculis: floribus oblongis, cavis, hiantibus, calathi figura, in orificio in tenues lacinias ac subhispidas diuisis, cæruleis: radícula exigua inutili. Estq; Pneumonanthe Cordi. Apud quem autem non huius primæ speciei (quam ibi tamen auctor cum sequenti τῆ πολυανθέου nostra mixtim describit) icon ponitur, sed tertiæ; à Dodonæo, Anglis ac Matthiolo descriptæ, quam quidem in Harcynia nondum reperi, verum eam copiosam in quibusdã humidioribus pratis veteris Marchiæ ac in Vuageta seu vua-vueyta sylua prope Erfordam sæpe vidi, in Hausbergo vero Ienæ, vnde suam Cordus legit, nunquam: Veruntamen primam speciem creberrime. Ei radix est non lignosa, inutilis, semestris & tenuis, vt in sua Cordus requirit, adde & singularis, sed in plures appendiculas oblongas, medicres, perennes, admodum Gentianæ modo amaras diuulsã, de qua exiliũt coliculi viticulares, singulares vt plurimũ, quandoq; etiã plures ac brachiati, teretes, sesquicubitales interdum, geniculis interstincti, ex quibus prodeunt bina semper ex aduerso sibi opposita folia, oblonga oleæ folijs adsimilia, sed minora, sextantis ferè longitudine, semuncia autẽ paulo latiora, viridia, splendẽtia, glabra: floresq; ei sunt prioris speciei maiores, sed minus paulo hiantes, diuisi quidẽ verũ nõ in laciniatas particulas diuulsi, ex saturatiore autẽ cæruleo eleganter punicantes. Vocant hanc *gũlden Xurin* in Marchia & præclaras ei vires in sanandis pulmonum affectionibus ac hepatis

patis etiam ascribunt. Hanc autem vt dixi in Hircynia nondum obseruauit: puto tamen alicubi in ea inueniri forte posse.

Viola calathiana altera seu πολυάριθμη. Hæc constat radice lignosa, candida, inutili, varie distorta, parua: coliculis dodrante minoribus, sæpe sesquidodrantalibus, non nihil angularis, samentosis, geniculatis, brachiatis, binis ex singulo geniculo folijs mucronatis, vnciali longitudine, ex cæsis nigricantibus.

Hæc species in summitate caulis ac brachiorum pediculos plures, oblongiusculos exerit (sicuti & ex alis foliorum, licet pauciores) quibus continentur flores caui, oblongiusculi, calathi figura, in laciniatas particulas disrupti superne, coloris ex pallidiore cæruleo subrubentis veluti leniter, odoris nauseosi seu virosi. Rarius flore prorsus candido sese offert. Est vero alioquin priori multo frequentior, passim locis cliuosis sub autumnum obuia.

Volubilis maior, Smilax læuis, ad sepes, & inter dumeta.

Volubilis minor: in locis aruensibus montanis.

Volubilis media seu nigra, Helxine cissampelos: frequentissima in syluis cæduis inter gramina luxurians.

Veronica mas flosculis subcæruleis passim, Eadem floribus candidis prorsus, sed infrequentior.

Veronica femina, locis vdis & alias solo pinguiori.

Vrtica maior passim. Minor iuxta loca habitabilia. Eadem caule cubitali & ampliori, brachiato, folijs paulo minoribus & nigrioribus, alias nihil differens.

Vrtica fatua supra nomine Galeopsidis indicatæ.

Vrtica fatua sylvestris aculeata, seu ἀχύνθος σπένδυλος, seu *Lamium ἀχύνθος σπένδυλος maior*. Caulibus assurgit quadratis, ramosis, hispidis, bicubitalibus, folijs hispidis, nigricantibus, mucronatis, tridentali longitudine, quadrantali latitudine; reliqua minora

existunt sextantali longitudine, fescuntiali latitudine. In summo continentur verticilla longioribus aculeis horridiora, inter quæ emicant flores rubicundi. Altera minor est iisdem folijs, paucioribus, breuioribus, verticillorum minoribus aculeis. Semen hisce est cannabino simile, non prorsus rotundum, ex protuberante ventre in mucronem desinens, fuscum, maculatum. [Cannabis sylvestris Lobelij.]

Vertica fetida maxima πορφύρενδεμε, Heraclea Tragi, caule bicubitali, quadrangulo, hispido, ramoso: folijs amplis, trientem longis, quadrantē latis, hirsutis. Verticilla in oblongiore scapi ac brachiorum serie profert per interualla rariora, ex quibus flores purpurei emicant.

Vertica fatua incana, Lamium incanum. Præcedenti simile est, folijs tamen nō ita amplis, pilosis, inferius incanis, densa & molli obuestitis lanugine: caulibus quadrangularibus, obliquis, procumbentibus, breuioribus, vnde & reptile ferè est locis asperis, apricis.

Vertica fatua λυκόσιλον, radice densa, multifida, fibrosa: coliculis pluribus, quadratis, sesquipalmaribus, hispidulis, humi directantibus, in terra facile compræhendentibus ac nouos furculos edentibus subinde: folijs rotundioribus, mucronatis tamen, sextantalibus ferè, serratis, quæ albis maculis frequenter insigniuntur. Qua de causa puto ipsam esse, quam Solenander in quodam consilio Lienariam seu Milzadellam vocat. Passim, locis cæduis potissimum ac alias etiam in syluis frequens inter coryleta.

Huic confimilis in omnibus species alia, folijs hirsutioribus.

Vertica fatua aquatica. Lamium πολύμορφον aut πολύχρουν. Caulibus asurgit quadratis, hirsutis, brachiatis, canis: folijs mucronatis, vnciarum quatuor longitudine, duarum latitudine, hispidis: flores ex verticillis emittens versicolores, luteos maiori ex parte

ex parte & nonnihil rubicundi ac cærulei continentes, elegantes. Nascitur ad riuos, ad piscinas, in montibus opacioribus & alias, locis humidioribus. Forte idem est Lamium luteum Anglorum.

Viscum, in pomis syluestribus passim. In Cerylis ac oxyacantha Matthioli rarius. Vidi & in iuglande, in horto monasterij Ilfeldensis.

Vimus. prope Stolbergam.

X.

XANTHION *sen Lappaminor*, iuxta loca habitata.
Xylosteon Dodonai, passim in montibus vmbrosis.

F I N I S.

M D LXXVIIII

IMPRESSVM FRANCO-
FVRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

M. D. LXXXVIII.

SCOTT'S

ACCURATE

SYNOPSIS

OF THE

PROCEEDINGS

OF THE

COMMISSIONERS

Printed and Published by

W. A. GARDNER

EMPRESSON FRANCO
FXTTAD MONTMONT
HANNES HETTERE

M. D. LXXXVII

ICONES
ACCVRATE
NVNC PRIMVM DE-
LINEATAE PRAECIPVARVM
STIRPIVM, QVARVM DESCRIPTIO-
nes tam in Horto quam in Sylua Hercynia
suis locis habentur.

AVTORE IOACHIMO CAMERARIO
Reipub. Norimberg. Medico D.

Impressum Francofurti ad Mœnum.

M. D. LXXXVIII.

Abutilon Indicum. Hort. Pag. 3.

Imago hæc ex altera parte florem, ex altera semen
cum ipsius conceptaculo appicta ostendit.

Pingitur hic tam nouellum quam adultum, & se-
 paratim quoque flosculus iustæ magnitudinis, & se-
 men ex vasculo suo excidens.

noxiâ

2 8 A

Alcea

Plantulam hic exhibemus, qualis apud nos enata
fuit ex semine. Florem vero communicavit CL. Vir
D. Rauvolfius.

Ramus hic adiectus est, ne adultæ plantæ imago
 foliorum acumine aliquantum varians desideraretur.
 Acceptum autem ferimus & hunc CL. Viro D.
 Rauvvolfio.

Huius altitudo ex appiicti floris quantitate medio-
 criter conijci potest. Accurata descriptio extat apud
 Cæsalpinum. Nos iconem dedimus, cum à nemine
 hæctenus depicta fuerit.

Althæa

* Folium ex flore decerptum, † semen, Y Radicis
 crassitudo denotatur vt integra plantæ statura non-
 nihil hinc æstimari liceat.

Petrus Pena solus hanc plantam Globulariæ nomine delineavit, sed non nihil accuratius geminam ipsius differentiam Gesnerus expressit, qualem ex imagine subiecta contemplari licet.

Bb

Auricu-

† Flosculorum alter simplex depingitur, * alter, (quod frequenter admodum contingit in hac planta) in geminos quasi detortus. Adijcitur quoque seminis folliculus integer, & alius dissectus ut grana intus latentia intueri possis.

Vnus Tragus hanc depinxit, & ex hoc postea omnes transfulerunt. Nos aliquantum emendauimus & semen adiecimus hac nota † insignitum.

Carduus lacteus Syriacus. Pag. 35.

Quod nostræ plantæ, cuius in horti catalogo meminimus, deerat, ex D. Rauvvolfsij sicca suffecimus. Proportio vero totius ad hanc imaginem erat quadrupla.

Flosculi seorsim tantilli exprimuntur, quanti re-
 uera sunt, quemadmodum & semen hic ostenditur
 quantitate iusta, vt inde tota planta æstimetur.

XII.

Corcorus. Pag. 47.

In Lobelij herbario integre proponitur. Defunt
tamen semina & foliorum barbulae, quæ tali figura
expressimus.

Genista

Hic indicatur 1. tota planta, 2. foliorum & 3. florum mediocris quantitas.

Ex flore & siliquis seorsim effigiatis integræ stirpis
mensura facile haberi potest.

Gentianella elegantissima Bauarica. Pag. 65.

- I. Maiuscula est & radiculis reptantibus prædita.
 II. Minor, folijs breuioribus & rotundioribus. Folia
 floris quina sunt, rarius sena.

Extat etiam icon apud CL. D. Rauvolfium, sed elegantissima semina ibidem nimis confusa & obscurata negligentiam pictoris arguant.

Inferiore parte flores duo appinguntur, alter supinus, & alter pronus è suo conceptaculo vulsus. Deinde etiam fructus inuolucro suo amictus & eodem exutus, nec non dissectus vt semina appareant, quæ & ipsa separatim apposita visuntur.

Flos & filiqua valuulis apertis, & scorsim appositum semen hic ostenduntur.

Pingitur floribus & semine onusta. Nam antequam
 caulecat, foliorum longe alia facies est. 1. Flosculi
 mediocris quantitas, 2. tertia siliquæ pars & semina
 intus contenta integræ plantæ staturam innuunt.

Hesperis Syriaca sine *Leucoium marinum*

D. Rauwolfij. Pag. 74.

Hanc Tripoli spontaneam inuenit ille, & me quoque aride plantę fecit participem. Videtur autem ob locos natales & exiccationē nonnihil strigosior præcedente, alioquin parum diuersa. Ideoq; ex aduerso illi collocaui, vt aliorum de ea sit iudicium. Hyoscya-

Hyoscyamus Syriacus. Pag. 77.

Ipſa planta plerunque huius iconis quantitatem
quater in ſe continere depræhenditur.

Hyoscyam.

Hyoscyamus peculiaris. Pag. 77.

Florum alter suo calyce hærens, alter euulsus hic
 monstratur, nec non seminis vasculum, membrana-
 ceo munimento dissecto, & amoto operculo.

Arbor hîc exigua pingitur. Flos autem, quorum plures racematim nascuntur, & folium, fructusque dissectus cum nucleo exempto mediocrem magnitudinem præferunt.

Dd

Leu-

Flosculi, & semen in cruciformibus filiquis nec
 non folium iustæ magnitudinis vna cum totius plan-
 tæ pictura oculis hic subijciuntur.

Lotus peculiaris siliquis ornithopodij. Pag. 91.

Flosculus, folium & siliqua cum semine nativam
quantitatem liquido demonstrant.

Lotus pulcherrima tetragonolobus. Pag. 91.

Ex adiectis particulis patet foliorum, florum & seminum magnitudo. Siliquæ additur granum integrum vnum, & alterum dissectum.

Seorsim depinguntur flosculi, folliculi & semem
magnitudinem genuinam præ se ferentia.

Hanc admodum exquisite C. Clusius in Hispanicis obseruationibus delineauit. Nos hic exprimere uoluimus flosculos & semen cum suis corniculis, & præterea discrepantiam ramulorum, qui dum nouelli sunt flosculos & folia maiuscula edunt, per ætatem uero cum iisdem subinde minuuntur.

Melilo-

Melilotus Italica. Pag. 99.

* Foliorum maxima & media quantitas hinc eu-
dens existit, vt & Flosculorum seminumque ex adie-
ctis portiunculis. Videmus in quibusdam vasculis
bina in reliquis vnicum tantum granum contineri.

Melissa

Melissa Fuchsij. Pag. 99.

Præter C. Clusium in obseruationibus Pannonicis
 nemo hanc satis accurate depinxit. Ideo nostram
 quoque Iconem hic proponere voluimus, addito
 flore & semine cum suo folliculo.

Hæc est vera imago eximiæ huius plantæ, qualem
ad viuum ab industrio pictore exprimendam curavi-
mus.

Ec Flores

Quia in icone diminuta necessario quædam obscuriora redduntur, flores & semen cum triquetro vasculo iusta quantitate nolimus desiderari, nec non folia superiora quæ inferiorum nonnunquam vix sunt pars septima: vt hinc metiri facile totam proportionem queas.

Iuxta integram stirpem collocatum cernis florem
 integrum & folium floris cum stamine annexo edul-
 sum. Seminis item racemulum, & grana separata, &
 pericarpium integrum.

XXXIII.

Ocimoides noctiflorum. Pag. 109.

Hic quoq; depræhendes capsulam seminis, & racemulum, cum excidentibus granis.

Orchis:

Flosculi appicci sunt conuenienti magnitudine,
 vt & vasculum è quo semina puluisculum referentia
 excidunt..

XXXVI.
Palma. Pag. 116.

Hac forma ex sui ossis parte, quæ rimæ opponitur, enasci solet Palmæ germen, & primo in radicem descēdere, mox sursum protrudere quoq; folium. Pingitur autem os oblongius, quale est dactylorum Alexandrinorum.

Perfoliata crispā seu muscosa. Pag. 120.

Segregauimus florē huiusmodi crispum seu muscosum ex reliquis, & rursus ex hoc pusillum flosculum, vt distinctius omnia contemplanti apparerent.

Perfo-

Considerandi sunt hic flosculi conglomerati in suo foliaceo cōceptaculo aduersa & auersa parte expresso, ijdemq; separatim adiecti, & semina dense stipata, nec non seorsim pictum granum.

Folium, flos, siliqua & semina adiuncta de totius
 plantæ statura coniectanti auxilio sunt.

Inferiore parte adiectum vides folliculum integrum, & alium effractum, semotas quinque laminulas, & exempta semina quina. Nimis vero tenella hic planta depingitur, ideoque aliquando pleniorē imaginem vulgabimus.

Exhibemus plantam nouellam & adultam. Appo-
suimus & aridam in se conglobatam, qualis vulgo
veditur. Folium, flosculi, & semina cum suis vasculis
parte superiore in conspectu sunt.

D. Leonardus Rauvvolfius hanc nobis commu-
nicavit in Syria ruderibus collectam.

Flosculi è suo conceptaculo euulsi, parte anteriore & posteriore, & vnus eidem adhuc in hærens, denique semen cum suo vasculo distincte hic notari possunt.

Ff. 3.

Sesla.

D. Rauvvolffij munere hic spectatis flores genuinos, quorum alter discissus pingitur, vt stamina intus latentia in conspectum veniant. Vasculum quoque dimidium & apposita semina.

Sphæro-

Spherocephalus annuus. Pag. 163.

* Echinati capitis portiunculam hic aspicias, cui flosculus inheret, & † eundem flosculum nudum, seminis rudimento insidentem, inferiore autem parte semen maturum, cum hirsuto munimento quo continetur & quem continet, nucleo.

XLVI.

Tragos. Pag.171.

Præter integram plantam, flosculi, fructus & femina in hac imagine conspicua sunt.

Trifo-

Quanta sit planta colligere licet ex folio, flore, foli-
 liculo, siliquula intus absconsa eademque exempta,
 & semine, quæ singula seorsim picta in conspectu
 sunt.

Hercyniarum stirpium Icones.

I.

Astragalus Sylvaticus. Pag. 7.

Folium vnicum & filiqua cum semine de totius
plantæ quantitate testantur.

Cony-

Coryzamaior altera. Pag. 21.

Folium mediocris magnitudinis & flos, vno foliolo & pusillis intus flosculis euulsis appicta visuntur.

III.

Conyza maxima serratifolia. Pag. 21.

Huius quantitas diligenter in descriptione indi-
catur.

Cerui-

IIII.

Cervicaria maior tenuifolia. Pag. 32.

Flos tantumradijcitur. Semen est idem quod reli-
quarum huius generis plantarum.

Gg 3

Gera-

Pingitur quale per hyemem sine caule durat, & ostenditur integra quoque planta, flore & semine onusta. Particulatim etiam flos & semen addita conspiciuntur.

VI.

Orobus Sylvaticus vernus. Pag. 80.

Folium, florem, siliquas & semen separatim appinxi-
mus.

Pilo-

Triples hæc pingitur. C. non describitur ab autore sed his à Gesnero vt cognata fuit adiecta. D. Minor species à qua parū discrepat maior quemadmodum descriptio ostendit. E. minima, de qua vide Lobeliū.

Rapun-

Rapunculus Sylvestris umbellatus. Pag. 94.

Huius tres differentias hic depinximus congenere-
res ijs quas autor descripsit, quamuis non easdem.

Duplex hic varietas obseruari potest. 1. Masculus breuior est ac totus rubet. 2. femella, vbique notissima.

EIS

ΕΙΣ ΚΗΓΡΟΝ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΚΑΙ

ΦΙΔΟΣΟΦΙΚΟΝ.

Η^ν χαλδός ἔτ' ὁ κα^π Ⓞ, ὅκου χαλὰ τόσσα πεφύκει |
 ἄνθεα πορφύρεα αἰλακ^α ἀγλαΐα.
 Η^ν χι^κ ἀλθιέντα νόσων ἀκλήρια ποιαὶ
 τωσάπαι χα^πυράν ἐξανιᾶσι πνοάν.
 Μύεια τ' ἀλλοθάπων χθονός ἔπριν ἐθήμονι κέλευφα
 βλάσων κ^κ ξενικῶ^ω θάλπε^ε ραελίφ.
 Ταῦθ' ἄμα χα^πύρου πόν^α ἠδ' ἄμπαυμα τέτυκται,
 ἀλλὰ τὰδ' ὄσα βλέπεις, τοιξένε χα^ρποφορέι.
 Ἴχε δὲ ὄια μέλισσα σοφὸν νόον, ὅκκ' ἐκαρέσθης
 νέκλαιε, μὴ βλάπῃεν ἄνθεα μηδ' ὀλέσαι.
 Μὴ μὲν λωβώσῃαι τὰδ' ἄνθεα, μήτε τὰς ἄβας
 τὰς δεχθῆας φθογερῶν δάγματα τρωξαλίδων.
 Φεύγετε κανθαρίδας, χα^κθηρία, φεύγετε κήμ^παι,
 ἄμμι γδ' ἔφύεται ταῦτα τὰ χα^ρρία.

ὁ Αναστάσι Ⓞ Αγήραλ Ⓞ.

EIVSDEM. IV

*Hic Panacea sibi posuit cum Chloride sedes,
 Et meruit gemini numinis hortus opem.
 Hunc etenim Hippocratis pariter geniusq; Cratena,
 Et Camerariadae dextra perita colit.*

Hh 2 M. VI-

M. VITRUVIUS POLL. DE ARCHITECT. LIB. VIII.

QUOD si terra generibus humorum non esset dissimilis, & disparata, non tantum in Syria & Arabia in arundinibus & iuncis, herbisque omnibus essent odores, neque arbores thuriferæ, neque piperis darent baccas, nec myrrha glebulas, nec Cyrenis in ferulis laser nasceretur: sed in omnibus terræ regionibus & locis eodem genere omnia procrearentur. Has autem varietates regionibus & locis inclinatio mundi & solis impetus, propius aut longius cursum faciendo, tales efficit terræ humores, quæ qualitates non solum in his rebus, sed etiam in pecoribus & armentis discernuntur. Hæc non ita dissimiliter efficerentur, nisi proprietates singularum terrarum in regionibus ad solis potestatem temperarentur.

VIRG. II. GEORG.

NEc vero terra ferre omnes omnia possunt.
Fluminibus salices, crassisq; paludibus alni
Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:
Littora myrtetis latissima, deniq; apertos
Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi.
Aspice & extremis domitum cultoribus orbem,
Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos:
Diuisa arboribus patriæ: sola India nigrum
Fert ebum, solis est thurea virga Sabais.
Quid tibi odorato referam sudantia ligno
Balsamag; & baccas semper frondentis acanthi?
Vellerag; ut folijs depectant tenuia Seres?

*Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
 Extremi sinus orbis, ubi aëra vincere summus
 Arboris haud vllæ iactu potuere sagittæ.
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
 Media fert tristes succos tardumq; saporem
 Felicis mali: quo non presentius vllum
 (Pocula si quando seuæ infecere nouerca
 Miscueruntq; herbas & non innoxia verba,
 Auxilium venit ac membris agit atra venena.*

ERRATA IN HORTO.

Fol. 1. lin. 15. leg. Abrotanum. 8. 30. Alcea Pannonica. I. Peregrina.
 9. 2. Non habetur &c. deleantur illæ tres lineæ & substituatur. Non
 hanc spontaneam in Pannonia Clusius obseruauit, sed Ferrarijs à
 Cl. V. Alphonso Pancio primum fatetur se accepisse. 9. 6. Pannoni-
 ca, lege peregrina modo dicta. 17. 26. Chamepyxum. 33. 24. Cappa-
 ris fabago. 45. 8. enemata. 14. Sponte. 47. penult. Dacrydij. 51. 26. Cy-
 claminus. 57. 29. siue Orobus. 73. 19. cum minore. 88. 23. *ἀρίστ.* 95. 22.
Σεμείοσ. 102. 6. Sassafras. 102. 12. Caueafon. 172. 1. apud nos non fert.
 173. 23. Lilionarcissum. 178. 25. Pseudoguaiacana.

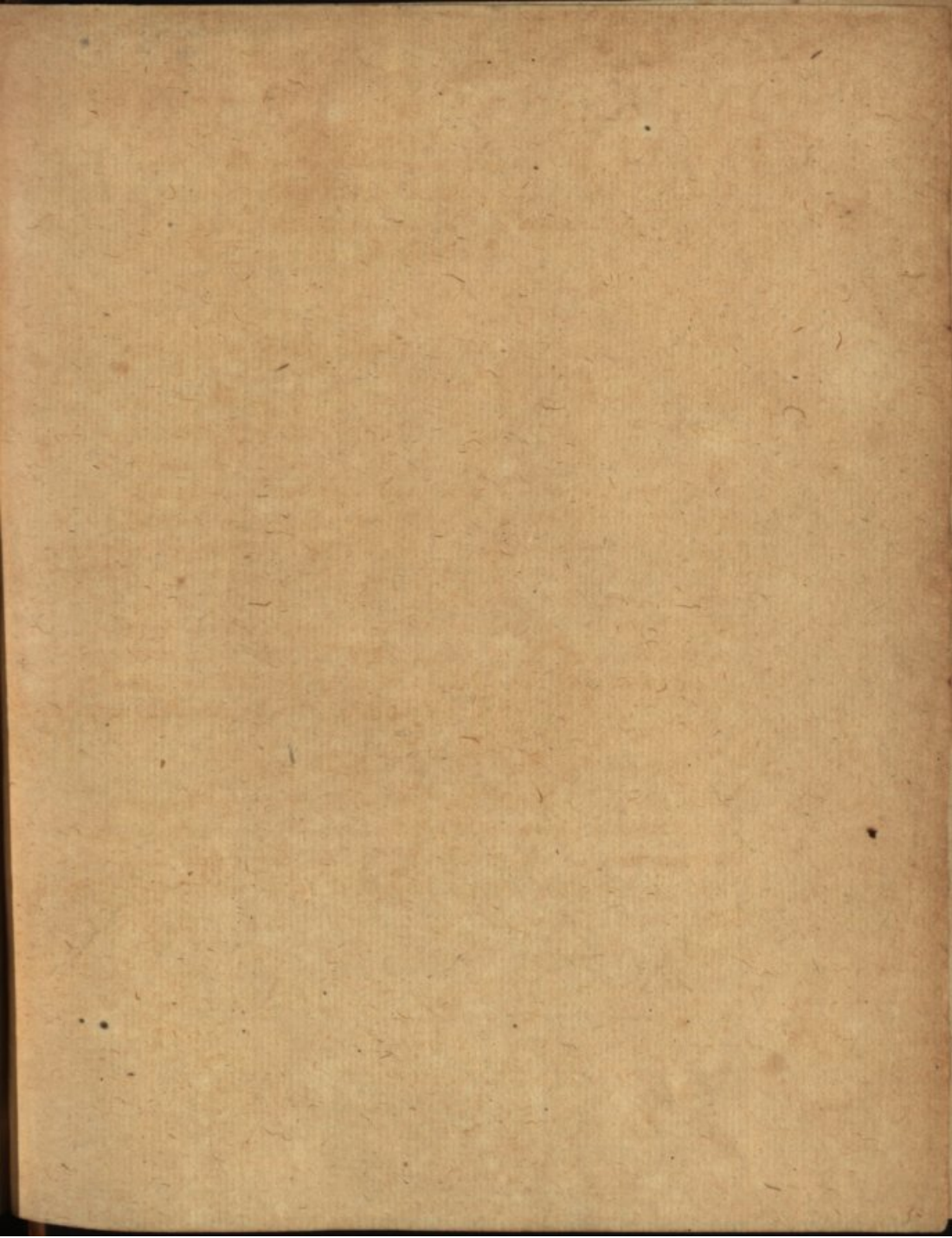
IN SYLVA HARC:

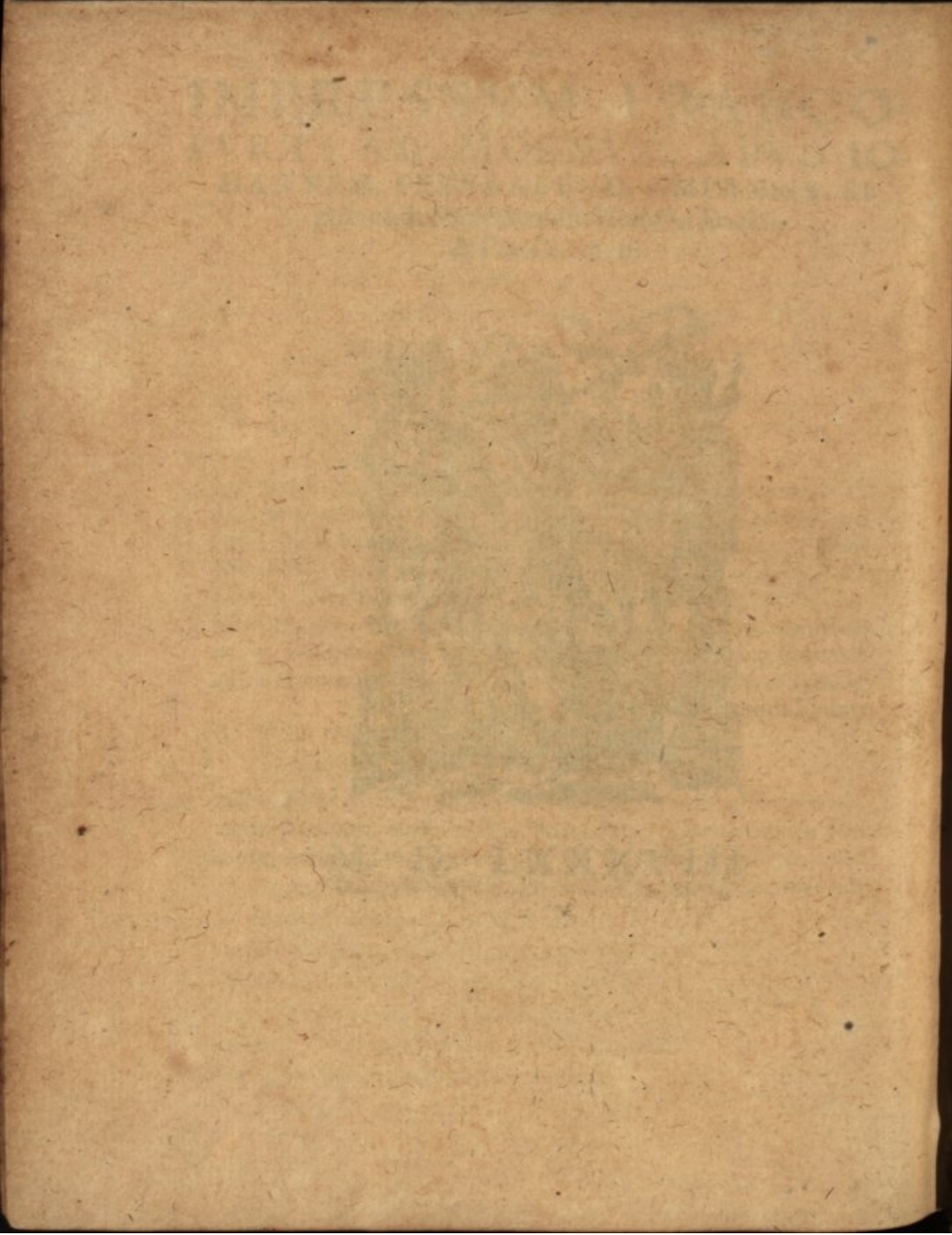
5. 11. quasi lege quali. 10. 29. fructus quoque idem. 15. 5. Harcyniæ.
 22. 7. angulosa. 23. 8. Dens leonis. 28. 27. Minori. 31. 3. scabros. 51. 1. tu-
 ber. 55. 22. flore rubro. 61. 10. piæq; 90. 13. *φλομίοσ.* 94. 2. communior.
 95. 5. Rapunculus. 104. 31. Gratiolæ ferè. 109. 11. Bellidis.

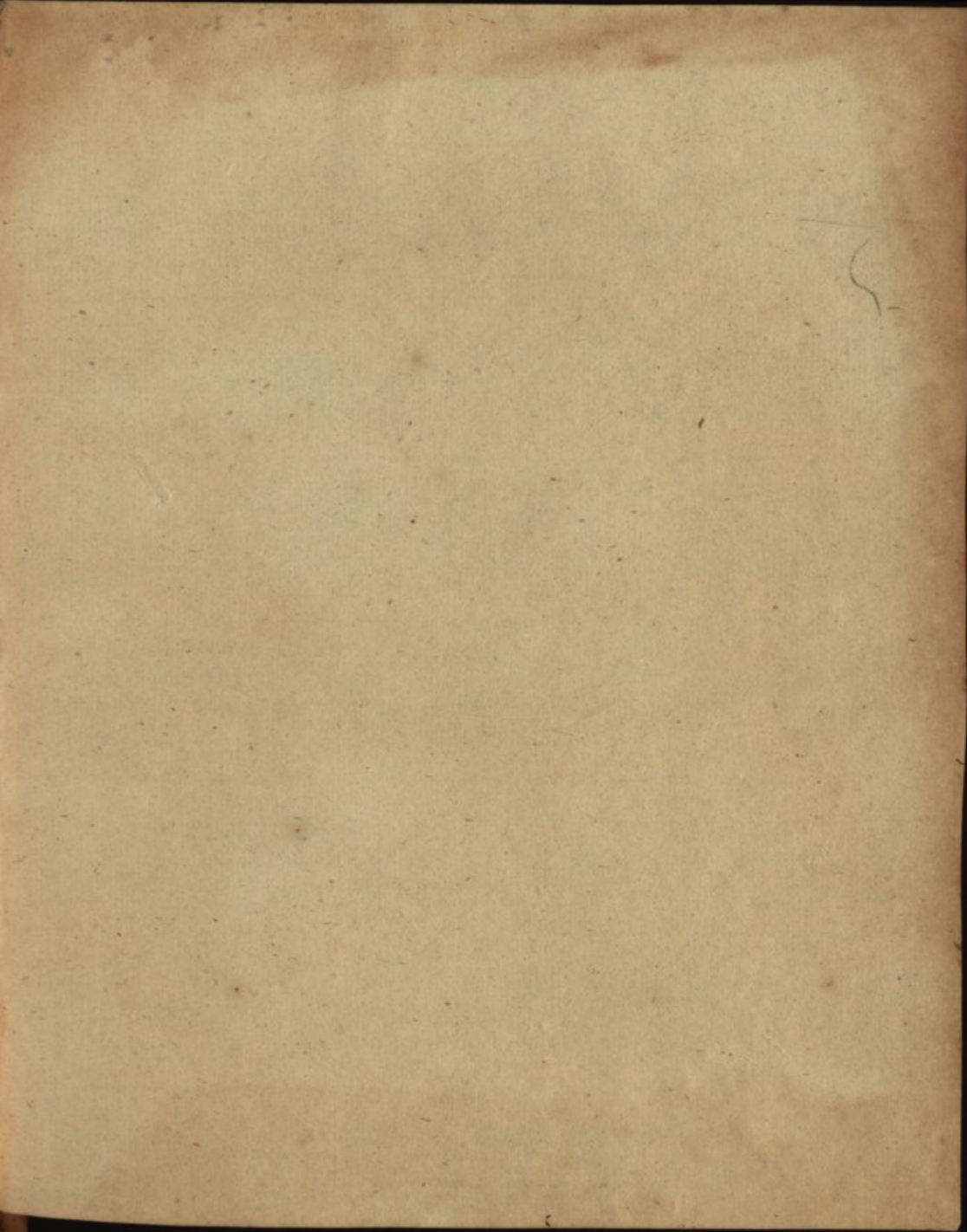
IMPRESSVM FRANCO-
VRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

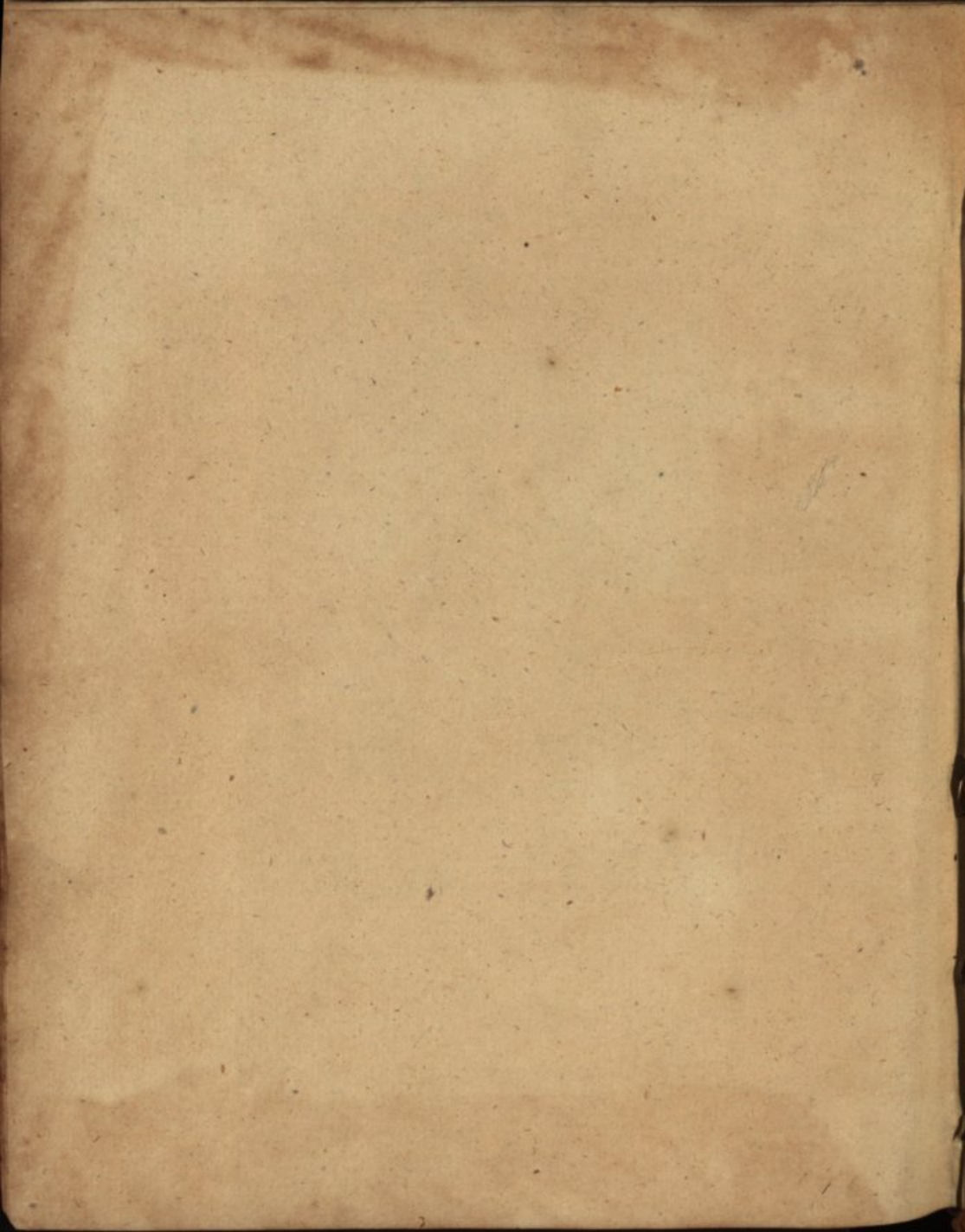

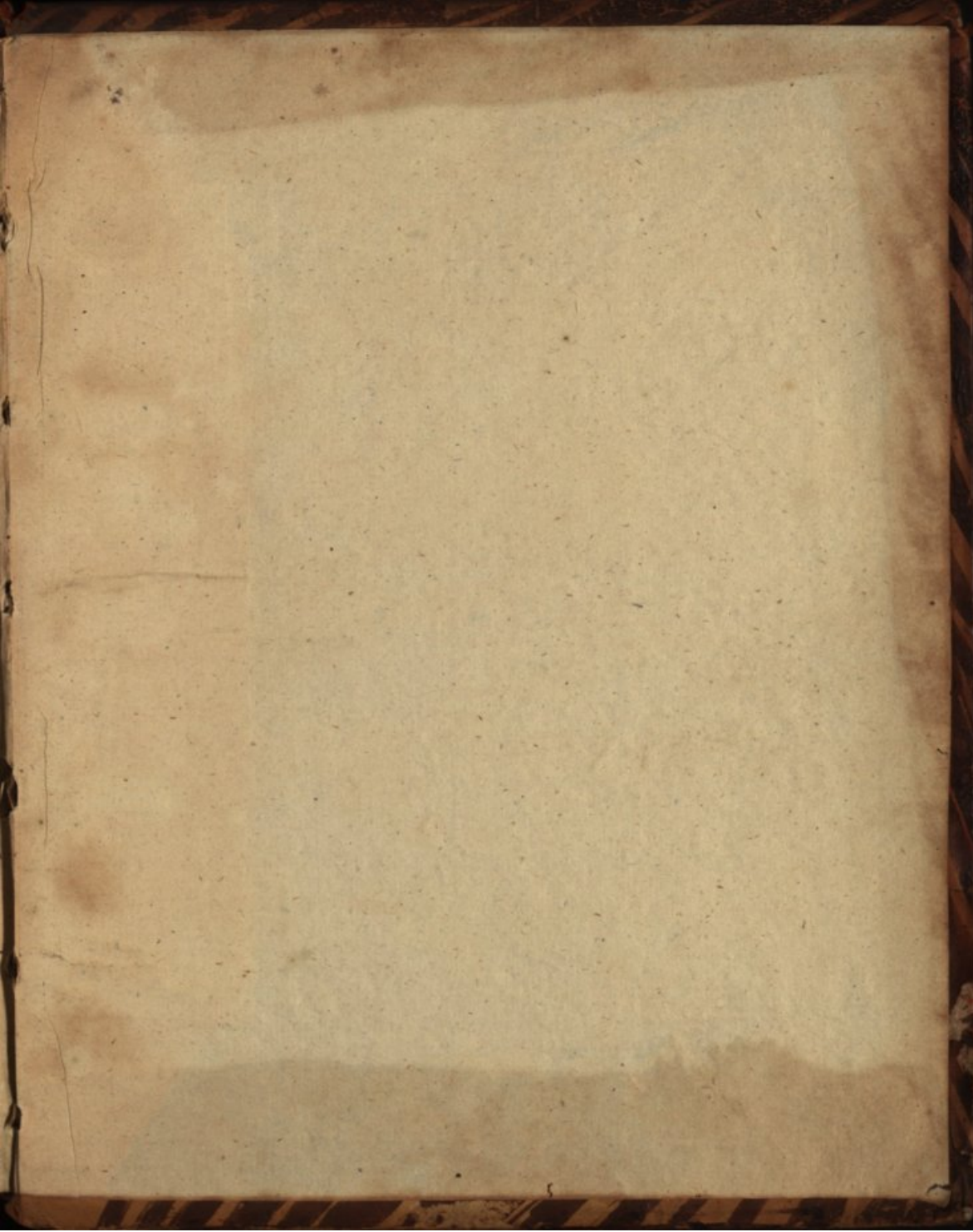
M. D. LXXXVIII.

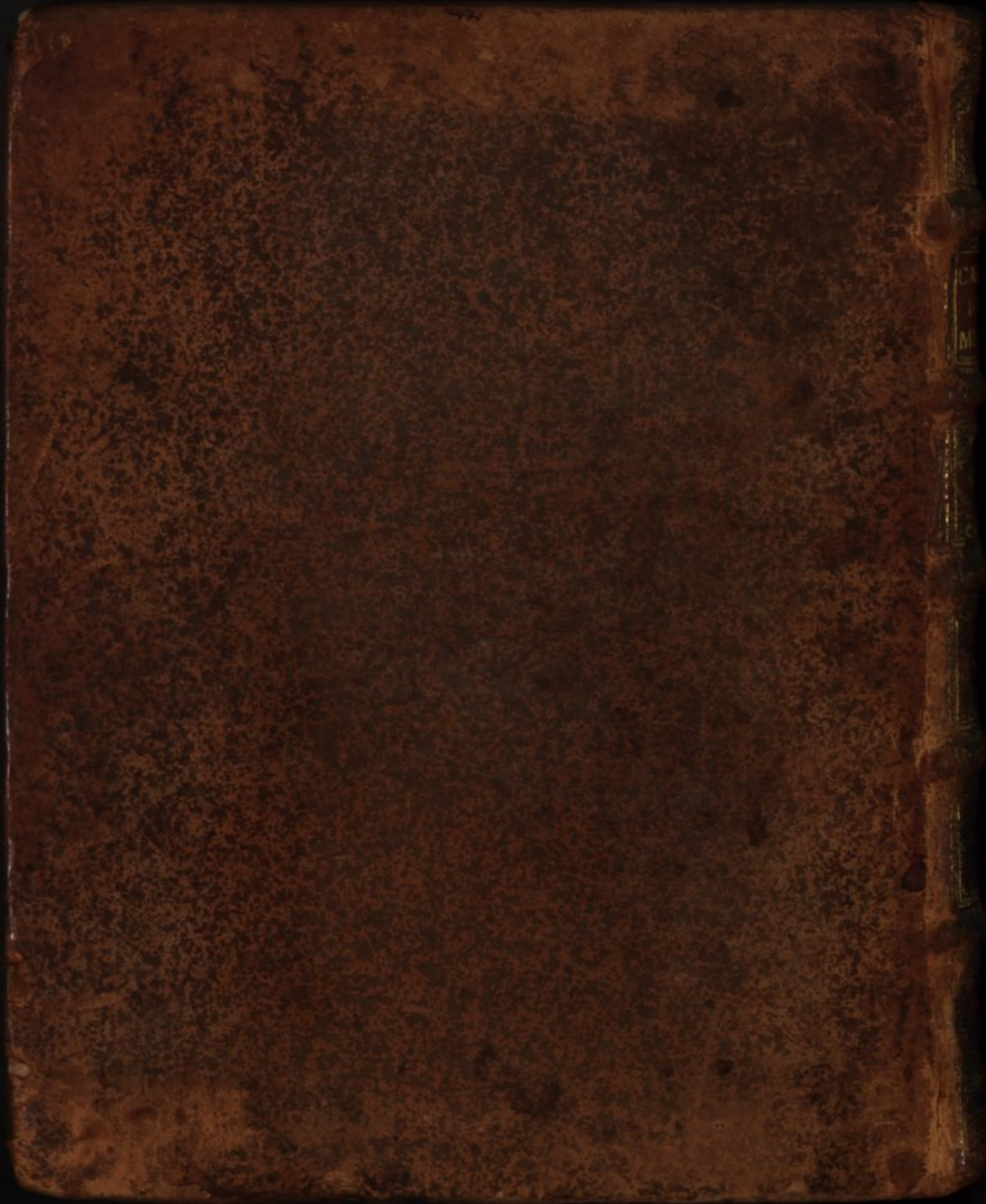

CAMERARI
HORTUS
MEDICUS

